EHLİ SÜNNET'İN ÖNEMİ

Onlar ki yanlarındaki Tevrat'ta ve ‹ncil'de yazılı bulacakları ümmi haber getirici
(Nebi) olan elçiye uyarlar; o onlara marufu emrediyor münkeri yasaklıyor temiz
şeyleri helal murdar şeyleri haram kılıyor ve onların a¤ır yüklerini üzerlerindeki
zincirleri indiriyor. Ona inananlar destek olup savunanlar yardım edenler
ve onunla birlikte indirilen nuru izleyenler; işte kurtuluşa erenler bunlardır.
(A'raf Suresi, 157)

HARUN YAHYA

Bu kitapta kullanılan ayetler Ali Bulaç'ın hazırladığı
"Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı" isimli mealden alınmıştır.

İkinci Baskı: Ağustos 2007
Üçüncü Baskı: Eylül 2008

ARAŞTIRMA
YAYINCILIK

Talatpaşa Mah. Emirgazi Caddesi
İbrahim Elmas İşmerkezi
A Blok Kat 4 Okmeydanı - İstanbul
Tel: (0 212) 222 00 88

Baskı: Entegre Matbaacılık
Sanayi Cad. No: 17 Yenibosna-İstanbul
Tel: (0 212) 451 70 70

Bu kitapta kullanılan ayetler, Ali Bulaç'ın hazırladığı
"Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı" isimli mealden alınmıştır.

www.harunyahya.org -www.harunyahya.net

İÇİNDEKİLER

OKUYUCUYA

•Bu kitapta ve diğer çalışmalarımızda evrim teorisinin çöküşüne özel bir yer ayrılmasının nedeni, bu teorinin her türlü din aleyhtarı felsefenin temelini oluşturmasıdır. Yaratılışı ve dolayısıyla Allah'ın varlığını inkar eden Darwinizm, 150 yıldır pek çok insanın imanını kaybetmesine ya da kuşkuya düşmesine neden olmuştur. Dolayısıyla bu teorinin bir aldatmaca olduğunu gözler önüne sermek çok önemli bir imani görevdir. Bu önemli hizmetin tüm insanlarımıza ulaştırılabilmesi ise zorunludur. Kimi okuyucularımız belki tek bir kitabımızı okuma imkanı bulabilir. Bu nedenle her kitabımızda bu konuya özet de olsa bir bölüm ayrılması uygun görülmüştür.

•Belirtilmesi gereken bir diğer husus, bu kitapların içeriği ile ilgilidir. Yazarın tüm kitaplarında imani konular Kuran ayetleri doğrultusunda anlatılmakta, insanlar Allah'ın ayetlerini öğrenmeye ve yaşamaya davet edilmektedirler. Allah'ın ayetleri ile ilgili tüm konular, okuyanın aklında hiçbir şüphe veya soru işareti bırakmayacak şekilde açıklanmaktadır.

•Bu anlatım sırasında kullanılan samimi, sade ve akıcı üslup ise kitapların yediden yetmişe herkes tarafından rahatça anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu etkili ve yalın anlatım sayesinde, kitaplar "bir solukta okunan kitaplar" deyimine tam olarak uymaktadır. Dini reddetme konusunda kesin bir tavır sergileyen insanlar dahi, bu kitaplarda anlatılan gerçeklerden etkilenmekte ve anlatılanların doğruluğunu inkar edememektedirler.

•Bu kitap ve yazarın diğer eserleri, okuyucular tarafından bizzat okunabileceği gibi, karşılıklı bir sohbet ortamı şeklinde de okunabilir. Bu kitaplardan istifade etmek isteyen bir grup okuyucunun kitapları birarada okumaları, konuyla ilgili kendi tefekkür ve tecrübelerini de birbirlerine aktarmaları açısından yararlı olacaktır.

•Bunun yanında, sadece Allah rızası için yazılmış olan bu kitapların tanınmasına ve okunmasına katkıda bulunmak da büyük bir hizmet olacaktır. Çünkü yazarın tüm kitaplarında ispat ve ikna edici yön son derece güçlüdür. Bu sebeple dini anlatmak isteyenler için en etkili yöntem, bu kitapların diğer insanlar tarafından da okunmasının teşvik edilmesidir.

•Kitapların arkasına yazarın diğer eserlerinin tanıtımlarının eklenmesinin ise önemli sebepleri vardır. Bu sayede kitabı eline alan kişi, yukarıda söz ettiğimiz özellikleri taşıyan ve okumaktan hoşlandığını umduğumuz bu kitapla aynı vasıflara sahip daha birçok eser olduğunu görecektir. İmani ve siyasi konularda yararlanabileceği zengin bir kaynak birikiminin bulunduğuna şahit olacaktır.

•Bu eserlerde, diğer bazı eserlerde görülen, yazarın şahsi kanaatlerine, şüpheli kaynaklara dayalı izahlara, mukaddesata karşı gereken adaba ve saygıya dikkat etmeyen üsluplara, burkuntu veren ümitsiz, şüpheci ve ye'se sürükleyen anlatımlara rastlayamazsınız.

YAZAR ve ESERLERİ HAKKINDA

Harun Yahya müstear ismini kullanan yazar Adnan Oktar, 1956 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü. 1980'li yıllardan bu yana, imani, bilimsel ve siyasi konularda pek çok eser hazırladı. Bunların yanı sıra, yazarın evrimcilerin sahtekarlıklarını, iddialarının geçersizliğini ve Darwinizm'in kanlı ideolojilerle olan karanlık bağlantılarını ortaya koyan çok önemli eserleri bulunmaktadır. Harun Yahya'nın eserleri yaklaflık 30.000 resmin yer aldığı toplam 45.000 sayfalık bir külliyattır ve bu külliyat 60 farklı dile çevrilmifltir.

Yazarın müstear ismi, inkarcı düflünceye karflı mücadele eden iki peygamberin hatıralarına hürmeten, isimlerini yad etmek için Harun ve Yahya isimlerinden oluflturulmufltur. Yazar tarafından kitapların kapağında Resulullah'ın mührünün kullanılmıfl olmasının sembolik anlamı ise, kitapların içeriği ile ilgilidir. Bu mühür, Kuran-ı Kerim'in Allah'ın son kitabı ve son sözü, Peygamberimiz (sav)'in de hatem-ül enbiya olmasını remzetmektedir. Yazar da, yayınladığı tüm çalıflmalarında, Kuran'ı ve Resulullah'ın sünnetini kendine rehber edinmifltir. Bu suretle, inkarcı düflünce sistemlerinin tüm temel iddialarını tek tek çürütmeyi ve dine karflı yöneltilen itirazları tam olarak susturacak "son söz"ü söylemeyi hedeflemektedir. Çok büyük bir hikmet ve kemal sahibi olan Resulullah'ın mührü, bu son sözü söyleme niyetinin bir duası olarak kullanılmıfltır.

Yazarın tüm çalıflmalarındaki ortak hedef, Kuran'ın tebliğini dünyaya ulafltırmak, böylelikle insanları Allah'ın varlığı, birliği ve ahiret gibi temel imani konular üzerinde düflünmeye sevk etmek ve inkarcı sistemlerin çürük temellerini ve sapkın uygulamalarını gözler önüne sermektir.

Nitekim Harun Yahya'nın eserleri Hindistan'dan Amerika'ya, İngiltere'den Endonezya'ya, Polonya'dan Bosna Hersek'e, İspanya'dan Brezilya'ya, Malezya'dan İtalya'ya, Fransa'dan Bulgaristan'a ve Rusya'ya kadar dünyanın daha pek çok ülkesinde beğeniyle okunmaktadır. İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Urduca, Arapça, Arnavutça, Rusça, Boflnakça, Uygurca, Endonezyaca, Malayca, Bengoli, Sırpça, Bulgarca, Çince, Kishwahili (Tanzanya'da kullanılıyor), Hausa (Afrika'da yaygın olarak kullanılıyor), Dhivelhi (Mauritus'ta kullanılıyor), Danimarkaca ve İsveççe gibi pek çok dile çevrilen eserler, yurtdıflında genifl bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir.

Dünyanın dört bir yanında olağanüstü takdir toplayan bu eserler pek çok insanın iman etmesine, pek çoğunun da imanında derinleflmesine vesile olmaktadır. Kitapları okuyan, inceleyen her kifli, bu eserlerdeki hikmetli, özlü, kolay anlaflılır ve samimi üslubun, akılcı ve ilmi yaklaflımın farkına varmaktadır.

Bu eserler süratli etki etme, kesin netice verme, itiraz edilemezlik, çürütülemezlik özellikleri taflımaktadır. Bu eserleri okuyan ve üzerinde ciddi biçimde düflünen insanların, artık materyalist felsefeyi, ateizmi ve diğer sapkın görüfl ve felsefelerin hiçbirini samimi olarak savunabilmeleri mümkün değildir. Bundan sonra savunsalar da ancak duygusal bir inatla savunacaklardır, çünkü fikri dayanakları çürütülmüfltür. Çağımızdaki tüm inkarcı akımlar, Harun Yahya Külliyatı karflısında fikren mağlup olmufllardır.

Kuflkusuz bu özellikler, Kuran'ın hikmet ve anlatım çarpıcılığından kaynaklanmaktadır. Yazarın kendisi bu eserlerden dolayı bir övünme içinde değildir, yalnızca Allah'ın hidayetine vesile olmaya niyet etmifltir. Ayrıca bu eserlerin basımında ve yayınlanmasında herhangi bir maddi kazançhedeflenmemektedir.

Bu gerçekler göz önünde bulundurulduğunda, insanların görmediklerini görmelerini sağlayan, hidayetlerine vesile olan bu eserlerin okunmasını teflvik etmenin de, çok önemli bir hizmet olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu değerli eserleri tanıtmak yerine, insanların zihinlerini bulandıran, fikri karmafla meydana getiren, kuflku ve tereddütleri dağıtmada, imanı kurtarmada güçlü ve keskin bir etkisi olmadığı genel tecrübe ile sabit olan kitapları yaymak ise, emek ve zaman kaybına neden olacaktır. İmanı kurtarma amacından ziyade, yazarının edebi gücünü vurgulamaya yönelik eserlerde bu etkinin elde edilemeyeceği açıktır. Bu konuda kuflkusu olanlar varsa, Harun Yahya'nın eserlerinin tek amacının dinsizliği çürütmek ve Kuran ahlakını yaymak olduğunu, bu hizmetteki etki, bafları ve samimiyetin açıkça görüldüğünü okuyucuların genel kanaatinden anlayabilirler.

Bilinmelidir ki, dünya üzerindeki zulüm ve karmaflaların, Müslümanların çektikleri eziyetlerin temel sebebi dinsizliğin fikri hakimiyetidir. Bunlardan kurtulmanın yolu ise, dinsizliğin fikren mağlup edilmesi, iman hakikatlerinin ortaya konması ve Kuran ahlakının, insanların kavrayıp yaflayabilecekleri flekilde anlatılmasıdır. Dünyanın günden güne daha fazla içine çekilmek istendiği zulüm, fesat ve kargafla ortamı dikkate alındığında bu hizmetin elden geldiğince hızlı ve etkili bir biçimde yapılması gerektiği açıktır. Aksi halde çokgeç kalınabilir.

Bu önemli hizmette öncü rolü üstlenmifl olan Harun Yahya Külliyatı, Allah'ın izniyle, 21. yüzyılda dünya insanlarını Kuran'da tarif edilen huzur ve barıfla, doğruluk ve adalete, güzellik ve mutluluğa taflımaya bir vesile olacaktır.

YARATILIŞ GERÇEĞİ

Onlara binmeniz ve süs için atları, katırları ve merkebleri (yarattı). Ve daha sizlerin bilmediğiniz neleri yaratmaktadır. (Nahl Suresi, 8)

Martı türü kuşlarda gaganın biçimi beslenme özelliklerine bağlı olarak türden türe değişiklik gösterir. Örneğin martıların ve özellikle yırtıcı martıların kanca uçlu gagaları yakalayıp koparmaya elverişlidir. Bazı türlerin, örneğin Atlas Okyanusu kıyılarında yaşayan deniz papağanı ile ak sumru kuşlarının gagaları ise birkaç balık taşırken, dalıp yeniden balık avlayabilecekleri bir yapıya sahiptir. Görüldüğü gibi aynı türdeki kuşlar arasında var olan çeşitli özellikler, Yüce Allah'ın eşi benzeri olmayan yaratma sanatını tanımamıza vesile olur.

www.bilgilerdunyasi.net

Burnumuz nefes aldığımız havanın ısıtılması ve nemlendirilmesi görevini üstlenmiştir. Burnun iç yüzeyini kaplayan mukus tabaka su buharı salgılayarak giren havayı nemlendirir. Mukus tabakanın hemen altında yer alan çok sayıdaki kılcal damar da geçiş sırasında havanın ısınmasını sağlar. Böylece hava, akciğerlerin hassas yapıları için en uygun hale getirilir. Söz konusu mekanizma, binaların sıcaklık ve nem ortamını düzenleyen gelişmiş bir klima sistemine benzer. Burada ana hatlarıyla anlatılan bu işlemler gerçekte oldukça karmaşıktır.

www.harunyahya.net

Göz, 600 bin sinirle beyne bağlanır. Aynı anda 1.5 milyon mesaj alıp bunları düzenler ve saatte 500 km'lik hızla beyne gönderir. Tek bir noktaya baktığınızda, aslında birbirinden farklı yüzlerce detay görürsünüz. Ayrıca mucizevi bir şekilde göz, bunların hepsinden gelen mesajları ayırt eder, hepsini değerlendirir ve her birini beyne iletir.

www.hayatinkokeni.com

İşçi arıların hareketleri son derece tutarlıdır ve bir amaç üzerinedir. Kovandaki bir arı yeni yumurtalar için hücreler hazırlarken, diğeri kraliçeye hizmet etmek için petekler arasında dolaşır, bir üçüncüsüyse bal toplar. Her işçi arı Rabbimiz'in ilhamıyla kesin olarak neyi nasıl yapacağını bilir, kusursuz bir disiplinle hareket eder.

www.Allahvar.com

Enzimler, hücreleri hareketlendirip reaksiyonlarş başlatmak ve hızlandırmakla görevlidirler. Bir enzim bir reaksiyonu milyar kere hızlandırabilir. Ör-

neğin insan vücudundaki enzimlerden sadece bir tanesi görevini yapmasaydı, bu cümleyi okumak 1500 yıl sürecekti. Hatta siz bu cümleyi okuyana kadar sizi yaşatan pek çok reaksiyon da devreye girmeyi bekleyecek ve birbirinden habersiz ve hareketsiz hücreler teker teker ölmeye başlayacaktı. Ancak kusursuz yaratılış sayesinde bu gerçekleşmez ve enzimler görevlerini eksiksizce yerine getirir.

Orkidelerin değişik üreme yöntemleri vardır. Örneğin bazı orkideler nektar üretemez sadece nektar kokusu üretirler. Bu kokuya aldanan arılara nektar vermedikleri halde, onları kandırmış ve polenlerini taşıttırmış olurlar. Bir bitkinin yalnızca polenlerini taşıtmak için nektar vermediği halde nektar kokusunu taklit edebilmesi hiç kuşkusuz ki bu bitkilerin bilinci sayesinde gerçekleşen olaylar değildir. Akıl ve şuur sahibi olmayan bitkiler de diğer tüm canlılar gibi Allah'ın ilhamı ile hareket etmektedirler.

www.ehlisunnetinonemi.com

Kuzey kutbunda yaşayan deniz kırlangıçları, her yıl 30.000-40.000 km.lik yol boyunca kanat çırparlar. Bu kırlangıçların vatanları Kuzey Kutbu'dur. Fakat her yıl Kuzey Amerika, Grönland ya da Sibirya'daki üreme bölgelerinden, Kuzey Kutbu sularındaki kışlık bölgelere doğru yolculuk yaparlar.

www.hayvanlaralemi.net

Kutuplardaki buzlu sularda yaşayan balıkların neden donmadığını hiç merak ettiniz mi ? Bu balıklar, derilerindeki buz kristallerinin sıcaklığını -20C'ye kadar yükselten bir proteini üreten gene sahiptirler. Bu protein buz kristallerindeki oksijen moleküllerine bağlanarak genleşmelerini engeller yani canlının donmasını önler.

www.evrimcilerinitiraflari.com

Evrim teorisi, kuşların küçük yapılı ve etobur theropod dinozorlardan, yani bir sürüngen türünden türediği iddiasındadır. Oysa hem kuşlarla sürüngenler arasında yapılan anatomik karşılaştırmalar hem de fosil kayıtları bu iddiayı yalanlamaktadır. İlk örneği 1995 yılında Çin'de bulunan, Confuciosornis olarak adlandırılan soyu tükenmiş bir kuş türüne ait fosil, günümüz kuşlarına büyük bir benzerlik gösterir. Confuciosornis, kuşların evrimi senaryosunu yıkmıştır.

Bilinen 30 - 40 türü olan gürgen ağacı, genellikle kuzey iklimlerinin hakim olduğu bölgelerde yetişir. Çoğunlukla Doğu Asya ve Çin'in belli bölgelerinde bulunan gürgen ağacının bir iki türüne Avrupa ve Kuzey Amerika'da da rastlanır. Fosil bulguları günümüzde yaşayan gürgenlerle, bundan on milyonlarca yıl önce yaşamış olanlar arasında hiçbir fark olmadığını ortaya koymuştur. Gürgen ağaçları, Darwinistlerin iddia-

larına meydan okumakta, Yaratılış'ın açık bir gerçek olduğunu söylemektedir.

Darwinistlerin bitkilerin evrimi senaryosunu geçersiz kılan delillerden biri de, 50 milyon yıllık ginkgo yaprağıdır. Ginkgoların başka bir bitkiden türemediklerinin, başka bir bitkiye de dönüşmediklerinin göstergesi olan bu fosil, diğer bütün fosil örnekleri gibi evrimcileri büyük bir açmaza sokmaktadır.

www.evrimmasali.com

Ait oldukları ağacın çoğalması için gerekli olan tohumları taşıyan kozalakların yapısı diğer tüm canlılar gibi, milyonlarca yıl boyunca hiçbir değişime uğramamıştır. Günümüzdeki kozalaklarla aynı olan 65 - 23 milyon yıl yaşındaki kozalaklar, tarih boyunca evrimin hiçbir zaman yaşanmadığının önemli örneklerinden biridir.

www.hayatinkokeni.com

Eklembacaklılar filumuna dahil olan at nalı yengeçleri, Chelicerata (kelikeserliler) alt filumuna dahildirler ve örümcekler ve akrep familyalarına daha yakındırlar. Bulunan 150 milyon yıl yaşındaki at nalı yengeci fosili, Yaratılış'ın açık bir gerçek olduğunu, evrimin hiçbir zaman yaşanmadığını bir kez daha teyit etmektedir.

www.yasayanfosiller.com

Günümüzde sadece iki familyası soyunu devam ettiren mersin balıkları hep mersin balığı olarak var olmuşlardır. Başka bir canlıdan türememiş, başka bir canlıya da dönüşmemişlerdir. Bu gerçeğin teyidi olan fosil bulguları, diğer tüm canlılar gibi mersin balıklarının da evrim geçirmediklerini söylemektedir.

www.yaratilisatlasiyorumlar.com

Günümüzde gördüğümüz mersin balığının, 144 milyon yıllık mersin balığı fosilinden hiçbir farkı yoktur.

Darwinistlerin iddia ettiği gibi aşamalı bir evrim sürecinin yaşanmadığını gösteren bilimsel bulgulardan bir diğeri de resimde görülen karides fosilidir. Var oldukları ilk andan itibaren tüm özellikleri ve uzuvlarıyla eksiksiz olan karidesler hiçbir değişikliğe uğramamışlardır. Bu karides fosili, evrimin hayal ürünü bir senaryo olduğunu tüm açıklığıyla gözler önüne sermektedir.

www.netcevap.org

Yaratılış'ın açık bir gerçek olduğunu gösteren fosillerden biri de 150 milyon yıl yaşındaki karides fosilidir. Günümüzdeki karideslerden hiçbir farkı yoktur.

Fosil kayıtları canlılığın kökenini anlamak için yeterince zengindir ve bu gerçek karşımıza somut bir tablo çıkarmaktadır: Farklı canlı türleri, aralarında hayali evrimsel "geçiş formları" olmadan, yeryüzünde bir anda ve farklı yapılarıyla, ayrı ayrı ortaya çıkmışlardır. Bu da tüm canlıları Yüce Allah'ın yarattığının delillerinden biridir.

www.yaratilismuzesi.com

Reduviida (yırtıcı tahtakuruları) familyasına dahil olan bu böceklerin çeşitli türleri chagus hastalığını yayan ana faktörlerdir. Darwin'i zehirleyerek onun yaşamını hasta bir şekilde geçirmesine neden olan suikastçi böcek, antenini zehiri enjekte etmek için kullanır ve karşısındaki canlının dokuların eritip sıvılaştırır.

Yürüyen Çalı isimli böcekler yavaş hareket etmeleri ve kamuflaj yapmaları ile tanınır. Uzun bedenleri, bacakları, antenleri ve renkleri ile tıpkı bir çalıya benzerler. Kamuflaj yapan canlılar yaşadıkları ortama son derece uyumlu şekilde yaratılmış vücut yapıları, biçimleri, renkleri ve desenleriyle özel bir koruma altına alınmışlardır.

Darwin, teorisinin ancak fosil kayıtlarıyla doğrulanabileceğini biliyordu ve bu nedenle paleontolojik çalışmalara büyük umut bağlamıştı. Ne var ki, Darwin'den sonra geçen yaklaşık 150 yıl içinde hiç ara geçiş formu fosili bulunmadı. Dolayısıyla Darwin'in iddiaları hiçbir zaman teyit edilmedi. Fosiller, Darwin'in evrim teorisini geçersizliği ispatlanmış bir teori olarak tarihe gömdü. Bu fosillerden biri de, günümüzdekilerle aynı özelliklere sahip olan, resimdeki 95 milyon yıllık mürekkep balığı fosilidir.

www.evrimbelgeseli.com

37 - 23 milyon yıllık kaplumbağa fosili, mükemmel detayları ile günümüz kaplumbağalarından farklı değildir. Bu deliller karşısında evrimcilerin kabul etmeleri gereken önemli bir gerçek vardır. Oklahoma Üniversitesi Jeoloji ve Jeofizik bölümünden evrimci David B. Kitts, bu gerçeği şöyle açıklar: *"Evrim türler arasında ara geçiş formları gerektirir, ancak pa-*

leontoloji bunları sağlamamıştır." (David B. Kitts, "Paleontology and Evolutionary Theory," Evolution, Cilt. 28, Eylül 1974, sf. 467)

www.evrimefsanesi.com

1. EHL-İ SÜNNET KİMDİR?

Ehl-i Sünnet demek, Kur'an ve sünnetin öğrettiği şekilde inanan ve yaşayan Müslümanlar demektir. Ebedi kurtuluşa vesile olacak imanı bilmek ve Allahu Teala'yı tanımak, ancak Ehl-i Sünnet itikadına sahip olmakla mümkündür. Sünnete uymak için Peygamberimiz (sav)'in Kuran'a dair uygulamalarını ve Ashab-ı Kiram'ı tanıyıp, takip etmek gerekir. Çünkü onlar, bizimle sünnet arasında bir köprü vazifesi görmektedir.

İman ve İslam konusunda Ashab'ın yerini ve gereğini Allah Resulü (sav) Efendimiz şöyle belirtmiştir:

"Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak; birisi hariç diğer hepsi Cehennem'de olacak" Oradakiler, hayretle: "O kurtulacak grup hangisidir Ya Resulullah" diye sordular, Efendimiz (s.a.v): "Benim ve Ashabımın yolunda olanlar." buyurdu. (Tirmizi, İman; 18)

Bu kurtulan fırkaya "Fırka-i Naciye" (selamete kavuşanlar) denir. Bu fırkanın bir diğer ismi de "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat" (Peygamberin ve onun Ashabının yolunda olanlar) fırkasıdır.

İtikad ve amelde bütün hak mezheplerin buluştuğu nokta Kur'an ve sünnetin çizdiği noktadır. Bu mezheplerin bütün çabaları Allahu Teala'nın ve Resulünün (sav) muradını anlamak, anlatmak ve yaşamaktır.

Ehl-i Sünnet anlayışını anlatırken Selefiliği de anlatmak gerekir. Selefilik adı, halef-seleften gelir ve selef, Hz. Peygamber (sav)'e en güzel şekilde uyan ilk nesle ve onları güzelce takip edenlere verilen genel bir isimdir. Selef akidesi itikadi mezheplerin ortaya çıkmasından önceki Müslümanların akidesidir. Yani Ashab-ı Kiram'ın ve Tabiin (Ashabı görüp onlardan feyz alan) neslinin akidesidir. Bu mezhebin temel anlayışı, ayet ve hadislerin verdiği haberleri olduğu gibi kabul etmektir. Daha sonraları Müslümanların arasında itikat alanında iki hak mezhep doğmuştur. Bunlar, Maturidiyye ile Eş'ariyye mezhepleridir.

Maturidiyye mezhebinin kurucusu İmam Maturi'dir (rah). Tam adı Muhammed b. Muhammed'dir. Künyesi Ebu Mansur olup, daha çok Ebu Mansur Maturidi diye anılır. Hicri 238, Miladi 852 tarihinde Semerkand'ın Maturid köyünde doğmuştur. Doğduğu yere nisbet edilerek "Maturidi" diye anılmaktadır. Hicri 333, Miladi 944 tarihinde yine Semerkand'ta vefat etmiştir. Genel usulü, vahiyle birlikte aklı da kullanmak ve gerektiğinde ayet ve hadisleri akılla yorumlamaktır. Hanefiler ve Türklerin çoğu itikatta Maturidi mezhebini benimsemişlerdir.

Eş'ariyye mezhebinin imamı Ebu'l-Hasen el-Eş'ari'dir. Asıl adı Ali b. İsmail olup, Hicri 260, Miladi 873 tarihinde Basra'da doğmuştur. Nesebi, Ashab-ı Kiram'dan Hz. Ebu Musa el-Eş'ari'ye ulaştığı için ona nisbetle "Eş'ari" diye anılmıştır. Hicri 324, Miladi 936 tarihinde Bağdat'ta vefat etmiştir. Amelde şafii

mezhebine bağlı olduğu için itikadi görüşleri daha çok şafiiler arasında benimsenip yayılmıştır. Malikiler de itikatta bu mezhebi benimsemişlerdir. Maturidiler ile Eş'ariler, çok az konuda farklı görüşlere sahiptirler.

Maturidiyye ve Eş'ariyye mezhepleri Ehl-i Sünnet inancını temsil etmektedir. Bunlardan başka bir çok itikadi görüş ve mezhepler ortaya çıkmıştır. Bunların başında Hariciyye, Mu'tezile, Mürcie, Cebriyye ve Müşebbihe grupları gelir. Bunların da bir çok kolları mevcuttur. Bu gruplar Ehl-i Sünnet'i temsil etmemektedir.

Ehl-i Sünnet'in içinde farklı mezheplerin hepsi hak dairededir ve doğru yol üzerindedir. Aralarındaki farklılık fitne değil, rahmet olacak şekildedir. Onun için bir mezhebe bağlı mümin, diğer hak mezhebi de tasdik etmelidir.

Fıkıh ve İtikad alanında ortaya çıkan hak mezhepler Kuran ve sünnet çizgisinden ayrılmazlar. Mezhep, yeni bir din değil, dinimizin itikat, ibadet, ahlak ve terbiye alanında hizmet veren kollarıdır. Dinin aslı nasılsa o şekilde bir anlayışla ifade edilmesidir. Hepsi ciddi bir ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır. Hepsinin kaynağı Kuran ve sünnettir.

Bir mümin itikadını düşündüğü gibi, fıkhını ve ahlakını da düşünmek zorundadır. Çünkü her birisi diğerinin parçası ve tamamlayıcısıdır. Fıkıh insanın, hayatının her alanında kendi lehindeki ve aleyhindekileri bilmesi demektir. Din; iman, ibadet ve güzel ahlaktan oluşmaktadır.

KURAN'DA MÜMİNLERİN, PEYGAMBERİMİZ (SAV)'İN SÜNNETİNE UYMALARI BİLDİRİLMİŞTİR

Öncelikle bilinmelidir ki, sünnet, Kuran'dan ayrı olamaz. Sünnet; Kuran'ın, son peygamber, alemlere rahmet, büyük ahlak sahibi, müminlere pek düşkün, onların sıkıntıya düşmesi kendisine çok ağır gelen, iman edenlerin ağır yüklerini, üzerlerindeki taassup zincirlerini kaldıran, Allah (cc)'ın elçisi Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) tarafından yorumlanarak hayata geçirilmesidir.

Bu açıklamalar olmadan Kuran'ın anlaşılması ve hayata geçirilmesi mümkün olmaz. Örneğin, Kuran müminlere; diğer müminlere karşı şefkatli olmayı, güzel söz söylemeyi, tevazulu davranmayı emretmiştir. İyiliği emretmeyi, kötülükten menetmeyi, İslam ahlakını tüm insanlara tebliğ etmeyi farz kılmıştır. Temizliği şart koşmuştur. Ancak bunların nasıl hayata nasıl geçirileceği Kuran'da belirli bir şekilde anlatılır. Mümin, tüm bunların nasıl ve ne ölçüde uygulanacağına dair örnekleri Peygamberimiz (sav)'in hayatındaki uygulamalar vesilesiyle öğrenir.

Kuran'da Yüce Rabbimiz şu hükmü verir:

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır. (Ahzap Suresi, 21)

Resulullah (sav), tüm insanlar için en güzel örnektir. Mümin, Resulullah (sav)'ın sünnetine bakar ve uygulamaları ondan öğrenir. Nitekim sünnete bakıldığında hemen görülür ki, Resulullah (sav) ümmetine her konuyu öğretmiş, onların izzet ve şereflerine yaraşır davranışları göstermiştir. Peygamberimiz (sav)'in tüm hayatında, en küçük ayrıntıyı bile ihmal etmeme derecesinde bir ciddiyet, sorumluluk ve hassasiyet görülmektedir. Bu durum, Resulullah (sav)'ın ümmetine Kuran ile birlikte bir de "hikmet"i öğretmekte oluşunun bir sonucudur. Bir ayette Yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

"Andolsun ki Allah, mü'minlere, içlerinde kendilerinden onlara bir peygamber göndermekle lütufta bulunmuştur. (Ki O) Onlara ayetlerini okuyor, onları arındırıyor ve onlara Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Ondan önce ise onlar apaçık bir sapıklık içindeydiler." (Al-i İmran Suresi, 164)

Sünneti Terk Etme Tehlikesi dinin elden çıkışı sünnetin terkiyle başlar. Halat nasıl lif lif kopup parçalanırsa, din de sünnetin birer birer terkiyle ortadan kalkar. (Sünen-i Darimi, Mukaddime, 16)

İslam tarihinde birçok dönemde çeşitli sapmalar yaşanmıştır. Farklı mezhepler, İslam'ın özünden uzaklaşarak çeşitli sapkın itikatlara sahip olmuşlar, sapkın uygulamalara girişmişlerdir.

Resulullah (sav)'a biat eden, Allah (cc)'a biat etmiştir. Bu İlahi kuralla ilgili olarak Rabbimiz, başka bir ayette şöyle buyurur:

"Kim Resul'e itaat ederse, gerçekte Allah'a itaat etmiş olur..." (Nisa Suresi, 80)

Bu ayetten "Resulullah (sav)'a itaat" kavramının ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz. İşte bu kavramın önemi, Resulullah (sav)'ın, az önce değindiğimiz "örnek olma" vasfının yanında, ikinci bir vasfından, "hüküm koyucu" özelliğinden kaynaklanmaktadır. Kuran göstermektedir ki, Resulullah (sav)'ın emirlerine ve koyduğu kurallara uymak, aynı Allah (cc)'ın kitabındaki ayetlere uymak gibi farzdır. Nitekim bir başka ayette, Resulullah (sav)'ın söz konusu yasaklama ve emretme yetkileri hakkında Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Onlar ki, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de (geleceği) yazılı bulacakları ümmi haber getirici (Nebi) olan elçiye (Resul) uyarlar; O, onlara marufu (iyiliği) emrediyor, münkeri (kötülüğü) yasaklıyor, temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılıyor ve onların ağır yüklerini, üzerlerindeki zincirleri indiriyor. Ona inananlar, destek olup savunanlar, yardım edenler ve onunla birlikte indirilen nuru izleyenler; işte kurtuluşa erenler bunlardır." (Araf Suresi, 157)

Rabbimiz bir diğer ayette ise şöyle buyuruyor:

"... Resul size ne verirse artık onu alın, sizi neden sakındırırsa artık ondan sakının ve Allah'tan korkun..." (Haşr Suresi, 7)

Bu ayetler, Peygamber (sav)'in, Kuran'da haram kılınmış olan şeylerin dışında da bazı şeyleri ümmetine yasaklayabileceğini göstermektedir. Bu nedenledir ki, Peygamberimiz (sav) bir hadisinde şöyle buyurur:

"Sizi bir şeyden men ettiğim zaman ondan kesinlikle kaçının. Bir şey emrettiğimde ise, onu gücünüz yettiğince yerine getirin." (Buhari, İ'tisam, 2)

Başka ayetlerde de Hz. Peygamber (sav)'in söz konusu "hüküm koyucu" özelliği haber verilir. Müminlerin uzlaşamadıkları herhangi bir konu, iman

edenler tarafından Resulullah (sav)'a götürülür ve en hayırlı sonuç bu şekilde elde edilir:

"Ey iman edenler, Allah'a itaat edin; elçiye itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve elçisine döndürün. şayet Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız. Bu, hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir." (Nisa Suresi, 59)

Resulullah (sav)'ın söz konusu hüküm verici özelliği o denli kesindir ki, Allah (cc), müminlerin bu hükme kalplerinde hiçbir sıkıntı duymadan seve seve itaat etmelerini bildirmiştir:

"Hayır öyle değil; Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme, içlerinde hiç bir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, iman etmiş olmazlar." (Nisa Suresi, 65)

Bir başka ayette, Resulullah (sav)'ın hükmünün kesinliği şu şekilde haber verilir:

"Allah ve Resûlü, bir işe hükmettiği zaman, mü'min bir erkek ve mü'min bir kadın için o işte kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Resûlü'ne isyan ederse, artık gerçekten o, apaçık bir sapıklıkla sapmıştır." (Ahzab Suresi, 36)

Resulullah (sav)'ın bu "hüküm verici" vasfına karşı çıkmak, onun verdiği hükme karşı gelmek ise inkarcılıktır:

"Kim kendisine 'dosdoğru yol' apaçık belli olduktan sonra, elçiye muhalefet ederse ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu döndüğü şeyde bırakırız ve cehenneme sokarız. Ne kötü bir yataktır o!..." (Nisa Suresi, 115)

Peygamber (sav)'in hüküm koyuculuğu ve örnek olma vasfı, Kuran'da bu denli muhkem bir biçimde açıklanmışken, Resulullah (sav)'ın sünnetinden yüz çevirmeyi savunmak, kuşkusuz Kuran'a aykırı bir düşüncedir. Her yaptığı işte ve her emrinde O'na uymak, İslam'a uymanın kendisidir. O'nun sünnetinden uzaklaşmak ise İslam'ın hakikatinden uzaklaşmaktır.

Nitekim Ashab-ı Kiram da öyle yapmış, her işlerinde Kuran'la birlikte Kuran'ın hayata geçmiş hali olan Resulullah (sav)'e uymuşlardır. Bir sahabeden şu söz aktarılır:

"Biz hiç bir şey bilmezken Allah bize Muhammed'i (sav) peygamber olarak gönderdi. Biz, Muhammed'i neyi, nasıl yaparken görmüşsek, onu öylece yaparız." (Nesâî, "Taksîru'ssalât", 3/117; Ibn Mâce, 1/339, Hâkim, "Müstedrek", 1/208)

Şu halde, "Kur'an'a dönelim, sünnete ihtiyacımız yok" düşüncesinin İslam'a uygun bir düşünce olmadığı ve İslam'ı bilmemekten kaynaklandığı ortadadır. Bu görüşün sahipleri, bir köşke girmek isteyen fakat, kapısını açabilecekleri anahtarı kullanmayı istemeyen kimselere benzemektedirler. Sünnetin, kendisine sarılanları kurtardığı kesindir.

Tabiîn (Ashabı görüp onlardan feyz alan) müfessirlerden olan Dahhak İbni Müzahim şöyle der: *"Cennet ile sünnet aynı konumdadır. Zira ahirette cennete giren, dünyada sünnete sarılan kurtulmuştur."* (Tefsir-i Kurtubi, XIII/365)

İmam Malik de sünneti, Nuh aleyhisselamın gemisine benzetmiş ve *"Kim ona binerse, kurtulur, kim binmezse boğulur."* (Suyuti, Miftahu'l Cenne, s.53-54) demiştir.

Sünnet o denli büyük bir kurtuluş yoludur ki, Kuran'da Rabbimiz, Resulullah (sav)'ın emir ve yasaklarının "insanlara hayat verecek şeyler" olduğunu bildirmiştir:

"Ey iman edenler, size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Resûlü'ne icabet edin. Ve bilin ki muhakkak Allah, kişi ile kalbi arasına girer ve siz gerçekten O'na götürülüp toplanacaksınız." (Enfal Suresi, 24)

Din, Kuran ve Resulullah (sav)'la birlikte bir bütündür. Birinin eksilmesi sözkonusu olamaz. Resulullah (sav)'ın örnek davranışlarını, öğrettiği hikmetleri ve verdiği hükümleri bize ulaştıran kaynak ise sünnettir, Ehl-i Sünnet itikadıdır.

Peygamberler Müminleri Hayat Verecek Yola Çağırırlar

Ey iman edenler, size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Resûlü'ne icabet edin. Ve bilin ki muhakkak Allah, kişi ile kalbi arasına girer ve siz gerçekten O'na götürülüp toplanacaksınız. (Enfal Suresi, 24)

İnsanlık tarihine bakıldığında hayatın peygamberle başladığı görülür. Çünkü bir peygamber olmadan din ahlakının anlaşılması ve uygulanması mümkün değildir. Bu yüzden her ümmete yol gösterici olarak bir elçi gönderilmiştir.

Allah (cc), diğer peygamberler gibi Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'i de mükemmel bir din, dosdoğru bir yol üzerinde göndermiştir. Ve O'nu kıyamete kadar bütün insanlığa peygamber kılmıştır. O'na itaat, O'na saygı ve sevgi, Peygamberimiz (sav)'in yaşam tarzını uygulama ve sünnetini yerine getirme inananlar için bir sorumluluktur.

Nitekim, Kuran'da peygambere itaat, Allah (cc)'a itaat ile birlikte değerlendirilmektedir. Müminlere anlaşmazlığa düştükleri konularda kendilerine yol gösterici olarak Kuran'ı ve Peygamberimiz (sav)'in sünnetlerini almaları emredilmiştir. Kuran-ı Kerim'de bu konu ile ilgili olarak şöyle buyurulmaktadır:

"Hayır öyle değil; Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme içlerinde hiç bir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." (Nisa Suresi, 65)

Bu ayetten de açıkça anlaşıldığı gibi Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in uygulamaları, Kuran gibi kesin ve hatasız bir hüküm kaynağıdır. Çünkü sünnet Kuran'ın yorumu, açıklanması ve hayata geçirilmesinin diğer adıdır. Bu yüzden Kuran'ın hayata dönüştürülmüş şekli olan Peygamber Efendimiz (sav)'in Sünnet-i Seniyyesi konusunda mümin erkek ve kadınlar için herhangi bir tevil getirme ve itaatsizlik etme hakkı yoktur.

"Allah ve Resulü, bir işe hükmettiği zaman, mümin bir kadın ve mümin bir erkek için o işte kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederse artık gerçekten o apaçık bir sapıklıkla sapmıştır." (Ahzab Suresi, 36)

Bu konu ile ilgili diğer bir ayette Rabbimiz şöyle buyurur:

"Aralarında hükmetmesi için, Allah'a ve elçisine çağrıldıkları zaman, mü'min olanların sözü, "işittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte felaha kavuşanlar bunlardır." (Nur Suresi, 51)

Kuran'da Resulullah (sav)'a itaati konu alan tüm ayetlerde itaatin müminler üzerinde bir zorunluluk olduğu anlatılmıştır. Bu yüzden Peygamber (sav), uygulamalarında masumdur ve bu uygulamalar Allah (cc)'ın koruması altındadır. Di-

ğer bir deyişle, sünnet kapsamı içerisine alınan her şey aslında vahye dayalıdır. Ayetlerde şöyle buyrulmaktadır:

"O hevadan (kendi istek, düşünce ve tutkularına göre) konuşmaz. O (söyledikleri) yalnızca vahyolunmakta olan bir vahiydir." (Necm Suresi, 3-4)

Bu durumda, eğer bir konuda ihtilaf baş gösterirse, İslam'ın iki temel kaynağı olan Kuran ve sünnete başvurmak müminler için diğer bir zorunluluktur. Bunu bildiren bir ayet şöyledir:

"... Aranızda bir anlaşmazlığa düşerseniz bunu Allah'a ve elçisine döndürün. şayet Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız bu hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir." (Nisa Suresi, 59)

Ayrıca Hz. Peygamber (sav), vahiy yoluyla Allah (cc)'tan aldığı Kuran ayetlerini sadece insanlığa ulaştırmakla kalmamış aynı zamanda onun açıklanması görevini de yerine getirmiştir. Peygamberimiz (sav)'in sünnetine bu açıdan bakarsak, onu Kuran'ın yorumlanması şeklinde algılayabiliriz. Peygamberimiz (sav)'in sünneti, eğer bu anlamda değerlendirilirse yanlış anlaşılmalardan, tahrifattan ve istismardan korunmuş olur ve anlaşılması kolaylaşır.

Diğer bir ayette ise, "De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın"" (Al-i İmran Suresi, 31) buyrulmuştur. Bu yüzden Allah (cc)'ı sevmenin göstergesi Resulullah (sav)'a uymaktır. İnsan Resulullah (sav)'a uymakla gerçekte Allah (cc)'a uymuş olduğunu ortaya koymaktadır. Hiçbir mümin Allah (cc)'a itaati yeterli görüp Resulullah (sav)'a itaati terk edemez. Peygamber Efendimiz (sav) sünnete uyanları şu şekilde müjdelemektedir:

"Kim, sünnetimi ihya ederse, beni ihya etmiş olur. Kim beni ihya ederse cennette benimle beraberdir." (Sünen-i Tirmizi, Kitabu'l-İlm, B. 16, Hds. 2818. Taberani, Mu'cemü's-Sagir Tercüme ve şerhi, Çev. İsmail Mutlu, İst. K1997, C.2, sh. 279, Hds. 587)

Peygamberimiz (sav) Sünnet-i Seniyye'ye uyanları böyle müjdelerken, Rabbimiz Kuran-ı Kerim'de Peygambere isyanın ne kadar büyük sonuçlar doğuracağını şu şekilde bildirmiştir:

"Kim Allah'a ve elçisine isyan eder ve onun sınırlarını aşarsa, onu da içinde ebedi kalacağı ateşe sokar. Onun için alçaltıcı bir azab vardır." (Nisa Suresi, 14)

Bütün bu gerçeklere rağmen Sünnet-i Seniyye'nin önemini anlamayanlar ve eleştirenler, doğrudan doğruya Resulullah (sav)'a yönelik bir tavır içerisine girmiş olurlar. Oysa ki Allah (cc)'ın Kuran-ı Kerim'de, "Sen büyük bir ahlak üzerinesin" buyurduğu, Hz. Ayşe'nin ise, *"O'nun ahlakı Kuran'dan ibarettir"* dediği Resulullah (sav)'ın söz ve davranışları, insanlar için bir model teşkil etmelidir. İnsanlık, O'nu örnek almadığı takdirde güzel ahlaktan uzak kalacağı gibi, dünya ve ahiret saadetini de elde edemeyecektir.

Sünnet-i Senniye'yi terk edenler büyük bir sevap kaybına uğrayacaklar, hesap gününde Resullullah (sav)'in şefaatinden de mahrum kalacaklardır. Ayrıca, ümmetine karşı son derece şefkatli, onlara gelecek zarara karşı alabildiğine hassas olan Peygamberimiz (sav)'in sünnetinden yüz çevirmek böyle bir nimete karşı da büyük bir nankörlük olur:

"Andolsun size içinizden sıkıntıya düşmeniz O'nun gücüne giden, size pek düşkün, müminlere şefkatli ve esirgeyici olan bir elçi gelmiştir." (Tevbe Suresi, 128)

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in uygulamalarına yanlış gözle bakanlar, Peygamberimiz (sav)'in İslam dinindeki yerini anlayamamışlardır. Peygamberin üzerine yüklenen görev, hiç bir ayrıntıyı gözden kaçırmayan bir sorumluluk bilincini gerektirmektedir. Peygamberimiz (sav) ticaretten sağlığa, yardımlaşmadan eğitime kadar sayısız konuda bu yüzden bizi bilgilendirmiştir.

Peygamberimiz (sav)'in sünnetindeki temel prensip, uygulanabilir olmasıdır. "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz" (Buhari sahih, İlim b, 11, cihad 164) hadisi bunun en belirgin göstergesidir. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in hanımı Hz. Ayşe, Peygamberimiz (sav)'in, Ashabına daima kolaylıkla üstesinden gelebilecekleri amelleri emrettiğini haber vermiştir. Bu yüzden O'nun sünneti, toplumun her kesiminin örnek alabilmesine uygundur. O'nun yaşantısı her mümin için bir uygulama örneğidir.

Bir diğer konu ise Resulullah (sav)'ın sünnetinin terk edilmesi ile birlikte ortaya çıkan zararlı bazı sonuçlardır. Bilgisizlik, tembellik gibi sebepler yüzünden bir kısım Müslümanlar, sünnetten hüküm vermek yerine kendi akıllarından ya da kendilerine göre bilgili gördükleri, ama aslında İslam'dan bihaber insanların anlatımlarından hüküm çıkararak İslam dünyasına bid'at fitnesini sokmuşlardır.

İslam dünyasındaki siyasi ve ekonomik sorunlar, Allah (cc)'ın kitabından ve Peygamber (sav)'in sünnetinden ayrılma nedeniyle meydana gelmiştir. Müminler aynı peygamberin ümmeti olmanın şuuruna varıp, O'na layık bir ümmet olmaya çalışmadıkları sürece, İslam coğrafyasındaki bu istikrarsızlığın sona ermesi de

beklenemez. Bu yüzden Müslümanların tek çıkış yolu, Allah (cc)'ın Kitabına ve Peygamberimiz (sav)'in Sünnet-i Seniyyesi'ne sımsıkı sarılmalarıdır.

Peygamberimiz (sav)'in hayatı ve yaşam tarzı incelendiğinde, hayata yaklaşımının tek boyutlu olmadığı görülmektedir. Resulullah (sav)'ın hayatı ile ilgili günümüze ulaşan güvenilir hadis rivayetlerinde çok çarpıcı örnekler vardır. Peygamberdir, devlet başkanıdır, ordu komutanıdır, askerdir, tüccardır. Namaz kılan, oruç tutan, gece namazlarına kalkan, devamlı dua, tefekkür ve zikir halinde olan, derinlik sahibi çok üstün bir insandır. Evlenen, alışveriş yapan, hastaları tedavi eden, çocuklarla şakalaşan, arkadaşlarıyla güreşen, eşiyle yolda yarışan tevazu dolu bir önderdir.

Allah (cc)'a kulluk vazifesini gereği gibi yerine getirmek, yalnızca Peygamberimiz (sav)'in uygulamalarını tam olarak kavrayıp uygulamakla mümkündür. Bunun için ise başvuracağımız ilk kaynak hadis kitaplarıdır. Hadis kitapları Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in özellikle peygamberlik görevini sürdürdüğü dönemde söylediği sözlerin, yaptığı hareketlerin, O'nun şahsi özelliklerinin büyük-küçük demeden biraraya getirilmesinden oluşmuştur. Bu kitaplarda kullanılan hadislerin, bütün Sünni İslam alimleri tarafından kabul edilen kaynaklardan elde edilmesine büyük özen gösterilmiştir.

EHL-İ SÜNNET İTİKADI ve ESASLARI

Asr-ı Saadet ve Dört Halife dönemlerinde herhangi bir mezhebin kurulmasına gerek yoktu. Çünkü onlar dini doğrudan Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav)'den ve Ashabından öğrenmişlerdi.

Sonradan sapkın akımlar ve bid'atçı fırkalar türeyince, Peygamber Efendimiz (sav)'in ve Ashabının yolundan giden rabbani alimler, itikat ve amelde bazı ölçüler tespit etmişlerdir. Doğruyu yanlıştan ayırarak, İslam dinini arınmış bir şekilde insanlığa sunmuşlardır. Böylece Ehl-i Sünnet mezhepleri ortaya çıkmıştır.

Ehl-i Sünnet çizgisini, sapık fırkalardan ayıran bazı önemli esaslar vardır. Ehl-i Sünnet karşıtı sapkın bazı akımlar, bu esaslara karşı çıkarak kimi bilgisiz insanları kendi taraflarına çekmeyi başarmışlardır. Bu nedenle, Peygamberimiz (sav)'in yoluna tabi olmuş tüm Müslümanlar, bu gibi fitnelere karşı çok dikkatli olmalıdırlar. Bu konuda ilk yapılması gereken şeylerden biri Ehl-i Sünnet itikadının esaslarını özümseyerek öğrenmek ve akılda tutmaktır.

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat'in Üzerinde İttifak Ettiği Hususlar

1) Allah (cc)'a İman

Allah (cc)'ın sıfatlarına, Kuran'da ve sünnette bahsedildiği şekilde iman etmek İslam'ın temel kaidesidir. Allah (cc)'ı insanlara yakıştırılan sıfatlarla sıfatlandıramayız. Allah (cc), yarattıklarıyla mukayese edilemez. Allah (cc) Kuran'da sıfatlarını birer birer zikretmiştir. Bu hususta çok dikkat edilmeli, bazı sapkın görüşlere rağbet edilmemelidir.

Kişi mümin olduğu sürece kendi imanından kuşku duymamalı ve kalben inandığı halde eksikleri yüzünden kendini imansız kabul etmemelidir. Bu, itikadımıza göre çok zararlı bir bakış açısıdır. Nitekim Yüce Rabbimiz Kuran-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

Allah'a çağıran, salih amelde bulunan ve: "Gerçekten ben Müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kimdirş (Fussilet Suresi, 33)

2) Ehl-i Sünnet'te Kuran İnancı

Kuran, Allah (cc) kelamıdır. O, Allah (cc) Katından gelmiştir, yine O'na dönecektir ve Kuran, Allah (cc)'ın indirdiği son ve kıyamete kadar geçerli olacak tek hak kitaptır.

Hiç şüphesiz, bu Kur'an, sana, hüküm ve hikmet sahibi olan, (ve her şeyi gerçeğiyle) bilen (Allah'ın) Katından ilka edilmektedir. (Neml Suresi, 6)

3) Dünya Gözüyle Allah (cc)'ın Görülemeyeceği İnancı

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in Allah (cc)'ı dünya gözüyle gördüğüne dair hiçbir sözü mevcut değildir. Kim ölmeden önce Allah (cc)'ı gördüğünü iddia ederse, Ehl-i Sünnet inancına göre yalan söylemiştir.

Resulullah (sav) bir hadisinde *"İyi bilin ki sizden hiçbir kimse ölmedikçe Rabbini göremeyecektir."* (Müslim) buyurmuştur.

4) Müminler Cennette Rabbimiz'i Göreceklerdir

Sahih hadis kitaplarında insanların kıyamette ahiret gözü ile Allah (cc)'ı göreceklerinden bahsedilmektedir. Ancak Cehmiyye, Mutezile ve Rafiziler bunun aksini savunmuşlardır.

Allah (cc) bir mekanda, arş üstünde ya da başka bir yerde değildir. Yani Allah (cc) mekandan münezzehtir.

5) Ahiret Gününde Yaşanacaklar

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, Resulullah (sav)'ın ahiret konusundaki söylediği sözlere harfiyyen inanır. Buna göre kabir azabı vardır. Ehl-i Sünnet'e göre kabir, müminler için cennet bahçesi, imansızlar için ise cehennem çukurlarından bir çukurdur. Kabirde münkereyn meleklerinin sorgusu da haktır. Mahşer yerinde insanların dünyada iken birbirleriyle olan haklarına bakılır ve hak sahiplerine hakları iade edilir.

Ahiret gününde yaşanacaklarla ilgili olarak Ömer Nasuhi Bilmen şöyle söylemektedir:

... İnsan öldüğü zaman kabrinde "Münker ve Nekir" denilen iki melek tarafından sorguya çekilecektir. Ölüye soracaklardır: Rabbin kimdir? Peygamberin kimdir? Dinin nedir? Kıblen neresidir? Buna kabir sorgusu denir.

Amellerin yazılı olduğu defter, her insanın dünyada iyi ve kötü her işlediği şeyin yazılı olduğu defterdir. Melekler tarafından yazılmış olan bu defter, âhirette sahibine verilecek ve ona: "Al, kitabını oku!" denilecek ve böylece hiç bir şey gizli kalmayacaktır.

Mizan, Mahşer'de herkesin dünyada yapmış olduğu işleri tartmaya mahsus bir adalet ölçüsüdür ki, bununla amellerin iyi ve kötü miktarı anlaşılmış olur.

Sırat, cehennemin üzerine kurulmuş, üzerinden geçilmesi pek zor olan bir köprüdür. Bunun üzerinden Allah'ın iyi kulları çok kolaylıkla geçer. Öyle ki, bir kısmı şimşek çakar gibi aniden geçer ve cennete girer. Kafirler ile müminlerden bağışlanmamış kimseler geçemeyip cehenneme düşeceklerdir. Kâfirler ebedî olarak orada kalacaklar, müminler ise cezalarını doldurduktan sonra cennete gireceklerdir. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, Sadeleştiren A. Fikri Yavuz, s.32-33)

6) Resulullah (sav)'ın şefaati

Şefaat demek, günahı olan müminlerin günahlarının bağışlanması, olmayanların daha yüksek derecelere erişmeleri için peygamberlerin ve Allah (cc) Katındaki dereceleri yüksek olanların Rabbimiz'den istekte bulunmalarıdır. Tüm Müslümanlar Peygamber Efendimiz (sav)'in şefaatine layık olmak için çalışıp çabalamalıdırlar. Ömer Nasuhi Bilmen kutlu Peygamberimiz (sav)'in şefaati ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

Şefaat, âhiret günü bir kısım müminlerin bağışlanmaları ve bazı itaatli müminlerin de yüksek derecelere ermeleri için Peygamberimizin ve diğer bazı büyük zatların Yüce Allah'dan dilek ve yalvarışta bulunmalarıdır. Âhirette bütün insanlara ait hesaba çekilme işinin bir an önce yapılması için en büyük şefaatta bulunacak kimse, Hazret-i Peygamber Efendimizdir. Onun bu şefaatına şefaat-ı Uzma (En büyük şefaat) denir. Peygamberimizin sahib olduğu Cennetteki yüksek makama da Makam-ı Mahmud (Övülen Makam) denir. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, Sadeleştiren A. Fikri Yavuz, s.33)

7) Kadere İman

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, kaderin hayır ve şerrine iman eder. Kadere imanın iki mertebesi vardır:

Birinci mertebe, Allah (cc), yarattığı her şeyin ne yaptığını ve ne yapacağını bilir. Onların itaatlerinin yanında Kendisi'ne isyanı da önceden bilir.

Allahu Teala (cc), tüm yarattıklarının kaderini Levh-i Mahfuz'da yazmıştır. İnsan cenin durumundayken yani ruhu üflenmeden önce, bir melek tarafından kaderi getirilir. Allah (cc)'ın iradesi, insanın iradesinin üzerindedir. Kişinin mümin olması ya da küfre sapması Allah (cc)'ın dilemesi dışında oluşmaz. Müslümanlar bu konuda çok hassas olmalıdırlar.

8) Ehl-i Kıble Günah İşlemekten Dolayı Tekfir Edilemez

Ancak imanın aslı bundan müstesnadır. Ehl-i Sünnet itikadında olan bir kişi, aynı kıbleye yönelen diğer bir mümini günah işlediğinden dolayı tekfir etmez, inkarcı olduğunu iddia etmez. İslam tarihinin ilk sapkın akımı olan Hariciler ilk fitneyi bu konuda çıkarmışlardır.

İnkara sapmış bir kişi ne kadar hayır işlerse işlesin kendisine bir yararı olmayacağı gibi, Müslüman da ne kadar günah işlerse işlesin, haram olana helal, helal olana haram demedikçe inkara sapmış sayılmaz.

9) Allah (cc)'ın Veli Kullarının Kerametleri Haktır

Allah (cc) dostlarının kerametlerine, Allah (cc)'ın onların eliyle meydana getirdiği harikulade hallere, değişik ilimlerde yaptığı keşiflere iman etmek Ehl-i Sünnet itikadının esaslarındandır.

10) Resulullah (sav)'ın Mirac Hadisesi

Miraç hadisesinde Peygamber Efendimiz (sav) hem ruhu hem de bedeni ile gökler ötesi aleme çıkmıştır. Kuran'da Peygamberimiz (sav)'in Beyt-ül-Makdis'e gidişi sabit olup, sahih hadislerde semavata çıktığı tasdiklenmiştir.

Bir kısım ayetlerimizi kendisine göstermek için, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren O (Allah) yücedir. Gerçekten O, işitendir, görendir. (İsra Suresi, 1)

Kutlu Peygamberimiz (sav)'in miraca çıkmasına iman etmeyen inkarcı ve münafıklar fitne çıkarmak için Mekke'de Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'in bu mucizesi ile alay etmeye yeltenmişlerdi. şehrin her yerinde bu fitneyi yaymak için uğraşıyorlardı. Müşrikler her gördükleri insana bunu anlatıp kendilerince alay etmeye çalışıyorlardı. Müşriklerden biri Hz. Ebu Bekir'e gelerek "Muhammed (sav) bir gecede Mekke'den Kudüs'e gittiğini iddia ediyor, ne diyorsun" dedi. Hz. Ebu Bekir de tüm müminlere örnek olacak bir teslimiyet ve güvenle "Eğer O söylüyorsa doğrudur." diyerek yayılan bu fitneyi önledi.

11) Hesap Günü

Kıyamet günü, Allah (cc)'ın kainat için takdir ettiği ömrün bittiği gündür. Kıyamet günü herkes hesaba çekilecektir. Tekrar ikinci bir bedenle dünyaya dönüş söz konusu değildir. Adem Peygamber (a.s.)'den kıyamete kadar yeryüzüne gelen bütün ruhlar dünya kurulmadan önce yaratılmıştır. Bir ruh değişik bedenlerle birden fazla dünyaya gelmeyecektir.

12) Cennetle Müjdelenenleri Tasdik Etmek

Cennetle müjdelenen sahabeler hakkındaki herhangi bir kötü söz, bu mübarek insanlara karşı saygıya uygun değildir ve büyük günahtır. Bu sahabeler şunlardır:

- Hz. Ebu Bekir (r.a.)
- Hz. Ömer (r.a.)
- Hz. Osman (r.a.)
- Hz. Ali (r.a.)
- Talha b. Ubeydullah (r.a.)
- Zübeyr b. Avvam (r.a.)
- Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.)
- Said b. Zeyd (r.a.)

- Abdurrahman b. Avf (r.a.)
- Ebu Ubeyde b. Cerrah (r.a.)

İslam'ın ilk döneminin tarihi bu üstün insanların kahramanlıkları ile doludur. Resulullah Efendimiz (sav) hadislerinde, bu değerli Müslümanlardan övgüyle bahsetmiştir.

Sapkın fırkaların ortak özelliklerinden biri de cennetle müjdelenmiş olan sahabelerden bazılarına karşı saldırmalarıdır. Ehl-i Sünnet itikadında böyle bir görüşe kesinlikle yer yoktur.

13) Kuran ve Sünnet Hakkında Yorum Yapılmaması

Akıl ve kıyas öne sürülerek Kuran ve sünnette açıkça beyan edilen hükümler üzerine değişik yorum getirilemez. Zira sahabeler ve mezhep imamlarımız böyle yapmış ve böyle buyurmuşlardır. Müminler Kur'an ve sünnete uyan herşeyi kabul ederler, aykırı olanı ise reddederler. Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat'i diğerlerinden ayıran en büyük özellik, ilimlerini Kuran ve sünnetten yani asıl kaynağından almalarıdır.

İman edenler anlamını kavrayamadıkları konuları Kuran ve sünnet ışığında tefsir ederler, zanna, heva ve heveslerine uymazlar. Hiç kimse Kuran ve sünnete aykırı söz söyleme hakkına sahip değildir.

EHL-İ SÜNNET MEZHEPLERİ

İtikadi (inanç ve imani) Açıdan Mezhepler

İtikadi açıdan mezhepler iki tanedir.

1) Maturidi mezhebi; İmam Maturidi tarafından kurulmuştur.

2) Eş'ariyye mezhebi; İmam Eş'ari tarafından kurulmuştur.

Bu iki mezhep temelde birdir. Ancak aralarında teferruata ait kırka yakın konuda fikir ayrılığı vardır. Fikir ayrılığına düştükleri konular sadece ayrıntılardan ibarettir.

Maturidi Mezhebi

Maturidi mezhebinin kurucusu İmam Maturidi'dir. Asıl adı Ebu Mansur Muhammed bin Mahmud el-Maturidi'dir. Hicri 238 yılında Semerkant'ta doğmuştur.

Türk asıllı olan İmam Maturidi, ilim tahsilini İmam-ı Azam'ın talebelerinden almıştır. Çalışmalarında akıl ile nakil arasında güzel bir bağlantı kurmuştur. Ehl-i Sünnet inancına sıkı sıkıya bağlı talebeler yetiştirerek sapkın fırkaların karşısında yıkılmaz bir set oluşturmuştur. Ehl-i Sünnet inancının kendinden sonraki nesillere ulaştırılmasında büyük katkısı vardır.

İmam Maturidi, fıkıhta Hanefi mezhebine bağlı olan Müslümanların itikatta imamıdır. Maturidi mezhebi başta Türkler olmak üzere pek çok Müslüman tarafından kabul edilmiştir.

Maturidi'nin günümüze kadar ulaşan eserlerinden bazıları şunlardır: Kitabü't Tevhid, Te'vilatü'l Kuran.

Bizim için Ehl-i Sünnet itikadının temelini oluşturan inanç kaidelerinden bazıları şunlardır:

- Allah (cc) vardır ve birdir. Zatı ve fiilleriyle bir olan Allah (cc)'a imanla mükellefiz. Allah (cc)'ın Zatı ve fiili sıfatları vardır. Bunlar Allah (cc)'ın Zatı'yla beraber vardır. Allah (cc)'ın kelam sıfatı kendi Zatı'yla kaimdir.

- İman, dil ile ikrar ve kalp ile tasdikten ibarettir. Dil ile ikrar eden fakat kalp ile tasdik etmeyen kimse mümin değildir. İmanın yeri kalptir. Kalbe yer eden imana zorla da olsa kimsenin gücü yetmez.

İman eden birinin Müslüman olmadığını söylemek nasıl doğru değilse, İslam'ın şartlarını yerine getiren birinin mümin olmadığını söylemek de doğru ve caiz değildir. Amel imana dahil değildir.

- Ahirette Allah (cc)'ı görmek mümkündür. Ancak O'nu görmek keyfiyetsiz olacaktır.

- İnsan bir şeyi işlemeye karar verdiğinde Allah (cc) onda bu fiili işleme kudretini yaratır. Bunun yaratılması fiille beraberdir. İnsan fiil işlediği zaman sevap veya cezaya müstehak olması kasde bağlıdır.

- Zina etmek, adam öldürmek, içki içmek gibi büyük günahları işlemesi insanı imandan çıkarmaz. Büyük günahı işleyen kimse tevbe ederse affa uğrar.

- Günahkarlar için Peygamberimiz (sav)'in şefaat etmesi haktır. Bu Allah (cc)'ın Peygamberimiz (sav)'e bir lütfudur. Peygamberimiz (sav) büyük günah sahibi müminlere şefaat edecektir.

Eş'ariyye Mezhebi

Eş'ariliğin kurucusu Ebu'l Hasan El-Eş'ari, Hicri 260 yılında Basra'da doğdu. Kırk yaşına kadar Mu'tezile alimlerinden Ebu Ali el Cübbai'den ders aldı.

İmam Eş'ari pek çok eser kaleme aldı. Ehl-i bid'at olan Mu'tezile'yi, filozofları, tabiatçıları, dehrileri (Allah (cc)'a ve ahirete inanmayan imansız kimseleri), Yahudi ve Hıristiyanları hedef alan eserler yazdı. Risaletü'l-İman, Makalatü'l-İslamiyyin ilk akla gelen eserleridir. Günümüze kadar ulaşmış yirmiyi aşkın eseri vardır. Yirmi yıl yatsı namazının abdesti ile sabah namazı kıldığı rivayet edilir. 324 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.

Amelde şafii ve Maliki mezhebine mensup olanlardan bir kısmı itikatta Eş'ariyye mezhebine bağlıdır. Eş'ariyye mezhebi özellikle Irak, Suriye ve Mısır'da yaygındır.

Ehl-i Sünnet itikadının oluşmasında İmam Eş'ari'nin görüşlerinin büyük önemi vardır. Maturidi ile irade konusunun dışında önemli bir konuda fikir ayrılığına düşmemişlerdir.

İmamın bazı görüşleri şunlardır:

- Kabir sorgusu, haşir, sırat ve mizan haktır. Edebi yönden Kuran bir mucizedir. Bir benzeri, insanlar tarafından yazılamaz.

- Peygamberin mucize göstermesi lazımdır. Velilerin de keramet göstermesi caizdir. Peygamberlerin mucizeleri kavimlerine peygamberliklerini isbat içindir. Veli ise kerameti ile üstünlük sağlamamalı, kerametini gizlemelidir.

- Bir melek vasıtasıyla kendisine Allah (cc) tarafından vahiy gelen ve kainata konulmuş olan adetleri bozacak şekilde mucize gösteren kimseye "nebi" denir.

- Allah (cc)'ın izni ile Peygamberimiz (sav)'in müminlere şefaati haktır. Allah (cc)'ın ahirette müminler tarafından görülmesi caizdir. Allah (cc) birdir ve eşi benzeri yoktur. Hayır ve şer Allah (cc)'tandır. İnsanların fiilleri Allah (cc) tarafından yaratılır ve kullar tarafından işlenir. İnsanların bir şey yapabilmeleri için gerekli olan güç, fiil ile beraber Allah (cc) tarafından kendisine verilir.

Ameli Açıdan Mezhepler

Ehl-i Sünnet itikadında, ameli konularda dört mezhep vardır:

1) Hanefi mezhebi; İmam-ı Azam Ebu Hanife tarafından kurulmuştur.

2) Şafii mezhebi; İmam şafii tarafından kurulmuştur.

3) Hanbeli mezhebi; İmam Hanbel tarafından kurulmuştur.

4) Maliki mezhebi; İmam Malik tarafından kurulmuştur.

Bu bölümde mezhep imamlarımız ve onların görüşleri üzerinde duracağız.

Hanefi Mezhebi ve İmam-ı Azam Ebu Hanife

İmam-ı Azam, Hicri 80 yılında Küfe'de doğmuştur. Asıl adı Numan b. Sabit'tir. Yaşadığı bölge itibariyle bazı rivayetlerde onun Türk asıllı olduğu söylenmektedir. Ticaretle uğraşan varlıklı bir insan olan babası, Hz. Ali (r.a.)'nin halifeliği sırasında onun hayır duasını almıştır.

İmam-ı Azam genç yaşta Kuran'ı ezberledi. Arap dili ve edebiyatı, fıkıh, hadis ve kelam ilimlerinde kendisini geliştirdi. Bulunduğu yöredeki sapkın dini görüşlere sahip olan insanlarla tartışarak birçoğunu ikna etmeyi başardı. Böylece Ebu Hanife ismi duyulmaya başladı.

İlmi, zekâsı, zühd ve takvası çok yüksekti. İctihadındaki yükseklik, mezhebindeki kolaylık ve mükemmellik bütün Müslümanlar tarafından benimsenmiştir.

O dönemde fıkıh konusunda büyük bir ihtiyaç vardı. İmam-ı Azam ticareti bırakarak bu konulara yöneldi. Bu arada kendisini daha da geliştirerek Kuran ve sünnetten hüküm çıkarmaya, hadis rivayetlerini araştırmaya, sahabenin ihtilafa düştüğü konuları öğrenmeye koyuldu.

30 yıllık medrese hayatı boyunca 4.000'den fazla öğrenci yetiştirdi. İmam Ebu Yusuf, İmam Muhammed, Hasan b. Ziyad gibi her biri başlı başına müçtehid olan öğrenciler yetiştirmiştir.

İmam-ı Azam, talebelerine şu esasları tatbik ettikleri takdirde ilimlerinin sağlam temellere oturabileceğini söylemiştir:

1) Bir ilim meclisine devam etmek ve bu meclisin genel havasını teneffüs etmek.

2) Alimlerle birlikte olmak ve bulundukları çağdaki her türlü fikir hareketiyle temasta bulunmak.

3) Kendisine önemli ve üstü kapalı meseleleri açıklayan üstadının yanından ayrılmamak.

İmam-ı Azam, bir çok İslam alimi ile biraraya geldikten sonra, çağın en büyük alimlerinden Hammad b. Ebu Süleyman'a bağlanır. Çok şey öğrendiği hocası vefat edince bütün gözler ona çevrilir.

Irak valisi Yezid b. Hubeyre tarafından İmam-ı Azam'a kadılık teklif edilir. İmam-ı Azam bu teklifi reddedince günlerce süren işkencelerden sonra hapsedi-

lir. Fakat halkın tepkisinden korkulduğu için kısa bir süre sonra serbest bırakılır.

Uzun süre Hicaz'da yaşayan İmam-ı Azam, yönetim Abbasiler'e geçince tekrar Küfe'ye döndü. Fakat Abbasi yönetiminde de değişen pek bir şey olmamıştı. Abbasi Halifesi El Mansur kendisine Bağdat kadılığı teklif ettiğinde, onun cevabı şöyle oldu: "Eğer ben bu vazifeyi kabul etmediğim takdirde Fırat nehrinde boğulmakla tehdit edilirsem, boğulmayı tercih ederim. Sizin etrafınızda ikrama ihtiyacı olan çoktur." Bu cevap üzerine Abbasi Halifesi El Mansur, onu fikirlerinden döndürmek için günlerce işkence yaptırdı. İşkence sırasında sağlığı bozulunca İmam-ı Azam, Hicri 150 yılında Bağdat'ta vefat etti. Türbesi hala her yıl yüzbinlerce Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

İmam-ı Azam'ın ölümünden sonra talebeleri, onun içtihadlarını, rivayet ettiği hadisleri sistemli bir hale getirerek yeni eserler oluşturdular. İmamlarının görüşlerinin ışığında yeni hükümler çıkararak İslam coğrafyasına dağıldılar. Böylece İmam-ı Azam'ın görüşleri bir mezhep halini aldı. Günümüzde, Türkiye, Balkanlar, Kafkasya, Sibirya, Çin, Pakistan, Arnavutluk, Mısır, Filistin, Suriye ve Irak'ta yaşayan Müslümanlar Hanefi mezhebine göre amel etmektedirler.

İmam-ı Azam'ın günümüze ulaşan eserlerinden bazıları şunlardır: El-Fıkhu'l-Ekber, Kitâbü'l-Âlim ve'l-Müteallim, Kitâbü'r-Risâle, beş tane el-Haşiyye kitabı, el-Kasidetü'n-Nu'mâniyye, Ma'rifetü'l-Mezâhib,.

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin eserlerinden bazı alıntılar örnek vermek gerekirse;

"Elinden geldiği kadar insanlara sevgi göster. Herkese selam ver, isterse aşağı kimseler olsun. Başkalarıyla bir mecliste toplanır, aranızda bazı meseleler münakaşa edilirse ve senin bildiğine muhalif bir şey söylenirse sen onlara muhalefet etme. şayet sana sorarlarsa onlara bildiğin gibi haber ver, sonra bu hususta şöyle şöyle başka kavil de vardır, delili de şudur, diyerek kendi bildiğini söyle, böylelikle seni dinlerler ve senin ilminden dereceni anlarlar.

Sana gelenlerin hepsine başka başka bilgiler ver, her biri senden bir şey öğrensin. Onlara kıymetli şeyler ver, ehemmiyetsiz şeylerle uğraşma. Onlarla arkadaş gibi ol, hatta şaka yollu latifeler yap. Zira dostluk ve samimiyet ilme devamı sağlar. Onlara yumuşak davran hoş muamele et. Onlardan hiçbirine can sıkıntısı ve bezginlik gösterme. Kendini onlardan biri imiş gibi tut.

Denemedikçe kimsenin dostluğuna güvenme. Alçak ve hasis olan kimseyle dost olma. Güzel ahlaklı geniş yürekli ve derya gönüllü ol. Elbisen temiz ve yeni olsun. Binek atın iyi olsun. Güzel kokular kullan. Yemek yedirmekte cömert ol ve herkesi doyur. Bir fitne fesad duydun mu onu ıslah için koş. Seni ziyaret edenleri de, etmeyenleri de sen ziyaret et. Sana ister iyilik yapsınlar, ister kötülük sen daima iyilik yap. Affet ve bazı şeylere göz yum. Sana eziyet veren şeyleri terket, hakkı yerine getirmeye çalış. Arkadaşlarından hastalananları ziyaret et, göreme-

diklerinin durumunu soruştur. Sana gelmeyenlerle sen alakadar ol." (Ebu Hanife'nin Öğrencisi Yusuf'a vasiyetinden)

Bilmiş ol ki amel ilme uyar. Nasıl ki aza gözün görmesi sayesinde hareket eder. Az dahi olsa amel ile ilim, çok amel ile cehaletten daha faydalıdır. Bu şuna benzer: Çölde bir adamın yanında az miktar azık bulunsa bile doğru yolu biliyorsa kurtulur. Bu adamın durumu yanında çok azık bulunup da yolu bilmeyen adamın durumundan daha hayırlıdır. Cenab-ı Hak şöyle buyurur 'Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur muş Bunu ancak akıllı olanlar anlar.' (Osman Keskioğlu, Ebu Hanife, M. Ebu Zehra, s. 177)

İmam-ı Azam'ın Ebu Yusuf'a öğütlerinin bir kısmı Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Marifetname isimli eserinde geçmektedir. Aşağıdaki alıntılar bu eserden alınmıştır:

"İnsanların iyiliğini isteyici ol ve onlara nasihat et. Halk, hareketlerini beğenip seninle görüşmek istediğinde onların sohbetlerine git. Meclislerinde insanları ve kendini tevkir ile ilim müzakere edesin.

Her taleben kendisini senin oğlun bilsin. İlme çalışma gayretleri her geçen gün çoğalsın. Seni dinlemeyen avamla ve pazardakilerle konuşma. Doğruyu söylemekte kimseden çekinmeyesin. İbadetin avamdan çok olsun, az olmasın. Küfür ve bid'at ehl-i ile oturup konuşma, müsait ortam olursa dine davet et. Bu nasihatleri bizden canı gönülden kabul et. Zira bunları senin ve herkes için vasiyet ettim. Bu yolda gidesin, halkı da Hak yoluna getiresin."

Şafii Mezhebi ve İmam şafii

İmam şafii, Hicri 150 yılında Gazze'de doğdu. Ebu Hanife'nin vefat ettiği sene doğması İslam alimlerince manidar karşılanmıştır. İmam şafii küçük yaşta babasını kaybedince yoksulluk içerisinde bir çocukluk dönemi geçirdi.

Mekke'ye gelerek hadis eğitimi almaya başladı. Küçük yaşta Kuran'ı ezberledi. Daha sonra İmam Malik'in yanına gelerek kendini tamamen fıkhi konuları öğrenmeye verdi.

34 yaşında Yemen valisi tarafından şiilik propagandası yaptığı iftirası ile hapsedildi. şafii'ye bağlı dokuz kişi öldürüldü. şafii'nin öldürülmesi ise nüfuz sahibi bazı sevenlerinin araya girmesi ile son anda önlendi.

İki yıl Mekke'de inceleme ve araştırma yaptıktan sonra tekrar Bağdat'a geri döndü. Bu sırada şafii'nin ünü İslam aleminde duyulmaya başlanmıştı. Kendisine daha rahat bir çalışma ortamı aradı ve Mısır'ı tercih etti.

Mısır valisi ve halkı şafii'nin ülkelerine gelişini sevinçle karşıladı. Vali tarafından ömrünün sonuna kadar korunarak, peygamber soyuna ayrılan paydan hisse verildi. Ömrünü İslam yolunda geçiren, ardında bir çok eser bırakan, sayısız talebe yetiştiren, devrinde Mu'tezile ve diğer sapkın fırkalarla mücadele eden İmam şafii, Hicri 204 yılında Mısır'da vefat etti. Ahkamül Kuran, Es-Sunen,

Kitabu'l-üm, Müsned-i şafii adlı değerli eserler bırakmıştır. Irak, Doğu Anadolu, Hindistan, Filistin, Hicaz, Filipinler, Yemen, Mısır ve Suriye'den bir çok Müslüman şafii mezhebi ile amel etmektedir. İmam şafii, oluşturduğu mezhebinin kaynağını şöyle açıklamıştır: "Herkes peygamberlerimizin hadislerini bilmeyebilir. Ben Resulullah'ın sünnetine muhalif olarak bilmeden herhangi bir fikir ileri sürersem veya bir esas ortaya koyarsam, uyulması gereken Resulullah'ın sözüdür. İşte benim mezhebim budur. Resulullah'tan bir hadis rivayet ettiğim halde onunla amel etmezsem, hangi yer beni taşır ve hangi gök gölgelendirir. Peygamberin hadisinin başım gözüm üzerinde yeri vardır."

İmam şafii şöyle buyuruyor: "İçinizden biri bütün halkı memnun etmek isterse; yapamaz. Kul ihlas sahibi olmaya dikkat etmeli. Yaptığı her iyi amel Allah ile arasında kalmalı."

İlim talebi, fazilet bakımından nafile namazdan daha hayırlıdır. Zira nafile namazın faydası şahsa, ilmin faydası ise umuma aittir.

Bir kimse mümin kardeşine gizli öğüt verirse; tesirli nasihatte bulunmuş ve onu iyi huylarla süslemiş olur. Açıktan halk arasında öğüt vermeye kalkılırsa tesirsiz olur. Bir bakıma ayıplamış, dolayısıyla utandırmış olur. Ahiretin saadetini isteyen, ilimde ihlas sahibi olsun. Yaptığı işlerle öğüt vermeye çalışan da hidayetçi olur. Şu üç hal, din kardeşine dair sevgi işinde doğruluğa alamettir:

1) Bazı ufak hataları hoş görüp yüzüne vurmadan, olduğu gibi kabul etmek.

2) Bazı açıktan yapılan yersiz hareketleri varsa, üzerini kapamak.

3) Kendisine karşı yanlış harekette bulunursa bağışlamak.

Maliki Mezhebi ve İmam Malik

İmam Malik bin Enes, en sağlam rivayetlere göre Hicri 93 yılında Medine'de dünyaya gelmiştir. Hadis ilmiyle uğraşan, bilgili bir ailenin çocuğu olması dolayısıyla kısa sürede bu konuda kendisini geliştirmiştir. Küçük yaşta ünlü alim İbn-i Hürmüz'ün yanına verilmiş ve 13 yıl onun yanında kalmıştır. 17 yaşında ders vermeye başlayınca ona gösterilen alaka, hocalarına gösterilen alakadan fazla olmuştur. Ebu Hanife, kendisinden 13 yaş büyük olduğu halde onun önünde diz çökerek ders almıştır.

İmam Malik hakkında yazılan eserlerde, genelde hafıza ve zekasının çok üstün olduğu anlatılmakta, sabrı, tahammülü, ihlası, feraseti ve heybeti örnek verilmektedir.

Hadis ilminde önemli bir yeri olan İmam Malik rivayetlerin sahihliği konusunda çok titizdi. Hadis rivayet edenleri iyice araştırır ve ancak güvenilir olanların rivayetlerini alırdı.

İmam Malik fetva vermekte acele davranmazdı. Kendisine bir mesele sorulduğunda, "Sen git ben bu meseleyi araştırayım" derdi. Bu davranışının sebebini

soranlara, "Ben fetvaların hesabını vereceğim. Çok çetin olan kıyamet gününden korkuyorum" derdi.

Ebu Hanife gibi İmam Malik de halife El Mansur'un gazabına uğramış ve hapishanelerde günlerce işkence görmüştür. Fakat, El Mansur yıllar sonra hatasını anlayarak Hicaz'da, İmam Malik'ten özür dilemiştir.

Ömrünün son yıllarını rahatsızlıklarla geçiren İmam Malik, Hicri 179'da Medine'de vefat etmiştir.

Günümüzde, Trablus, Libya, Tunus, Fas, Hicaz, Mısır, Cezayir ve Afrika sahillerinde Maliki mezhebine mensup Müslümanlar mevcuttur.

İmam Malik'in en önemli eseri 40 yılda yazdığı "Muvatta"dır. 100 binden fazla hadis üzerinde yaptığı çalışmalar sonucu bu eserinde 1.720 hadise yer vermiştir. Bediüzzaman Said-i Nursi, külliyatında İmam-ı Malik'ten ve büyük eseri Muvatta'dan övgü ile söz etmiştir.

Hanbeli Mezhebi ve İmam Ahmed b. Hanbel

İmam Ahmed b. Hanbel, Hicri 164 yılında Bağdat'ta doğdu. Hayatı, Abbasi Devleti'nin en parlak dönemlerine rastlar. Babasını küçük yaşta kaybetmesine rağmen çok parlak bir tahsil hayatı geçirmiştir. Birçok ünlü alimden ders almasına rağmen en fazla İmam-ı şafii'den etkilenmiştir. Bu yüzden genç yaşta memleket memleket dolaşmayı gerektirecek zor bir ilim olan hadis ilmiyle uğraşmaya başlamıştır.

Kendisini yetiştiren hocalarına karşı çok saygılıydı. Onlar hayatta iken hadisler konusunda kendisine ait hiçbir görüş açıklamadı ve olgunluk yaşı olan kırk yaşına gelene kadar hiçbir konuda fetva vermedi. Böylelikle ilmi ve tevazusu ile kısa sürede saygı duyulan bir alim olarak anılmaya başlandı.

Onun sohbetlerini dinleyenler genelde üç hususa dikkat çekiyorlardı. Onun sohbetlerinde, vakar, ciddiyet, tevazu ve ruhi huzur hakimdi. Kimse ile alay etmeyi sevmezdi.

Hadisleri, ancak rivayet etmesi istendiğinde anlatırdı. Yanlışlık yapmamak için hadisleri aklından değil, kaynağından okurdu.

Talebelerine anlattığı hadislerin özellikle yazılmasını isterdi. Verdiği fetvalar yanlış anlaşılır düşüncesiyle yazılarak anlatılmasını isterdi.

Ömrünün sonuna kadar sapkın akımlarla mücadele etti. Bu yüzden Halife Mu'tasım ile başı derde girdi. Tutuklanarak Bağdat'ta hapishanede kaldı. Yaşadığı zorluklar, onu halkın gözünde daha da yüksek bir konuma getirdi. Serbest bırakıldıktan sonra baskılar devam etti. Sohbetleri yasaklandı, namaz kılmak için camiye gitmesine bile izin verilmedi. Talebeleri birer birer zindana atıldı. Ayakları zincirlenerek Halifenin huzuruna çıkarılmak üzere Bağdat'tan Tarsus'a doğru yola çıkarıldı ve Hicri 128'de yolda vefat etti.

Hanbeli mezhebinin çıkışı sırasında Hanefi, Maliki, şafii mezheplerinin İslam ülkelerinde yaygınlaşmış olması bu mezhebin yayılmasını engellemiştir. Bu yüzden mezhebi sadece Suudi Arabistan'da yaygındır.

İmam Ahmed b. Hanbel'in en önemli eseri "Müsned"idir. Hadîs ilminde üstün bir yetkiye sahibti. Ezberinde bir milyon hadis-i şerif bulunduğu rivayet edilir. "Müsned"de otuz bin hadis vardır. Büyük alim Kuhistanî'nin sözüne göre, hadislerin sayısı ellibin yedi yüzdür. Zühd ve takvası, yüksek ahlâkı her türlü övgünün üstündedir.

Mezhepler Arasında İhtilaf Sanılan Konular Aslında Müslümanlar için Kolaylıktır

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat mezhepleri arasındaki farklılıklar İslam dünyasına zarar değil aksine büyük fayda sağlamıştır. Mezhep imamlarının her biri kendi içtihadını anlatmış ama birbirlerini ortadan kaldırma gibi bir yola gitmemişlerdir. Hadiste de belirtildiği gibi saygı içinde oluşan bir ihtilafın rahmet olacağı açıktır ve tarih, bunun rahmet olduğunu göstermiştir. Zaruri durumlarda bir mezhep mensubunun başka bir mezhebi taklit edebilmesi kolaylığı bu rahmetin en açık göstergesidir.

Zira Ömer b. Abdulaziz bu konu ile ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

"Resulullah'ın ashabının fıkhi meselelerde ihtilafa düşmemesini istemezdim. Çünkü onlar bir görüşte toplansalardı insanlar zora düşerdi. Bir kimse onlardan birisinin sözüne sarılırsa, bu kendisi için sünnet olur." (Muhammed Ebu Zehra, İslam'da Siyasi, İtikadi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi, s. 21)

Ehl-i Sünnet itikadı içerisinde, uygulama alanındaki her türlü samimi düşünce, içtihat ve yorumun İslam'ın değişik çevre ve coğrafyalara yayılmasını kolaylaştırdığı bilinen bir gerçektir.

Sahabenin farklı yorumlarına zemin hazırlayan sebeplerin en başında hadislerin değişik yorumlanması gelir. İslam'ın, Kuran'dan sonra en önemli kaynağı sünnet, yani hadislerdir. Mezhep imamları sünnete sarılmanın önemi üzerinde durmuş ve sünnetten kopanların hüsrana uğrayacağını söylemişlerdir.

Mezhep imamları, Sünnet-i Seniyye'ye uymanın önemini şu sözleriyle vurgulamışlardır.

İmam-ı Azam, *"İçlerinde hadisle meşgul olanlar bulunduğu müddetçe insanlar kurtulmuşlardır. Ne zaman ilmi, hadisin dışında ararlarsa, o zaman bozulurlar. Allah'ın dini ile ilgili bir konuda şahsi görüşünüze göre hüküm vermekten sakınınız, sünnete tabi olunuz. Kim sünnetten ayrılırsa sapıtır."* (Eş-şa'rani, el-Mizanü'l Kübra, 1:51)

İmam şafii, *"Resulullah'tan bir hadis rivayet ettiğim halde o hadisten başka bir hükme varırsam, beni hangi gökyüzü gölgelendirir, hangi yeryüzü taşır."*

İmam Malik, *"Sünnetler Nuh'un gemisi gibidir. Kim o gemiye binerse kurtulur, kim binmezse boğulur."*

İmam Ahmed bin Hanbel, *"Bir çok bid'at ortaya çıktı. Her kim hadis bilmiyorsa o bid'atlara düşer."*

Ehl-i Sünnet mezhep imamlarının, sünnetin fazileti konusunda aralarında bir ayrılık yoktur. Ancak kimi zaman bu hadisleri anlamada birbirinden farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bunun yanısıra mezhep imamlarının hadis bilgisinin birbirinden fazla veya farklı oluşu değişik hükümlerin çıkmasına sebebiyet vermiştir. Mezhep imamları bir konu kendilerine ulaştırıldığında ilk önce Kuran'a başvururlardı. Kuran'da o konu ile ilgili hükme rastlamadıklarında Peygamberimiz

(sav)'in sünnetine bakılırdı. Sünnette de bulunamazsa sahabenin o meseledeki tavrına bakılırdı. Bundan da bir sonuç alınamazsa, içtihat ile karar verilirdi. İçtihadlar farklı olabildiği için mezhepler arasında bazı farklılıklar meydana gelmiştir.

Teknik olarak hadislerin tam olarak bir kişi tarafından bilinebilmesi imkansızdır. Nitekim İmam şafii şöyle söylemiştir.

"Sünnetlerin hepsini bilen, bilmediği hadis olmayan herhangi birisini bilmiyorum. Bütün hadis alimlerinin ilimleri bir araya getirilirse o zaman bütün sünnet bilinmiş olur. Alimlerin hadisleri dağınık olduğuna göre, her alimin bilmediği hadis elbette olacaktır. Birinin bilmediği hadisleri bir başkası bilmektedir."

Peygamberimiz (sav)'in kimi zaman yaptığı fiiller bazılarına göre zorunlu ibadet kapsamında görülmüş, bazılarına göre nafile olarak yorumlanmıştır. Ehl-i Sünnet mezheplerinde bunun bir çok örneği bulunmaktadır. Ayrıca Peygamberimiz (sav)'in yaptığı bir hareketi tam anlayamamak ya da hareketin yarısından itibaren şahit olmak bazı farklılıklara sebebiyet vermiştir.

Sahabelerin sözleri mezhepler arasındaki farklılıkların diğer bir unsurudur. Mesela Hanefi ve Malikiler sahabenin sözlerini kıyasa tercih ederlerken şafiiler sahabe sözünü bazı durumlarda kabul etmezler. Bu durum farklı fetvaların oluşmasına neden olur.

Bütün bunların yanısıra farklı iklimin, coğrafi özelliklerin, örf ve adetlerin mezhepler arasındaki farklılığın oluşmasında büyük etken olduğu bir gerçektir.

Mezhep imamları, ihtilafları şahsi arzularının çok dışında tutmuşlar ve yalnızca Allah (cc) rızasını gözetmişlerdir. Hepsi de sadece kendi görüşlerinin doğru olduğunu iddia etmemiş, böyle olmasının daha uygun olabileceğini söylemişlerdir.

Nitekim İmam-ı Azam şöyle söylemiştir:

"Bizim düşüncemiz bir görüşten ibarettir ve elde ettiğimiz en güzel görüştür. Birisi bizim görüşümüzün daha güzelini ortaya koyarsa, bizden çok ona uyulması gerekir." (Muhammed Ebu Zehra, İslam'da Siyasi, İtikadi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi, s. 354)

Mezhep imamlarının hayatları incelendiğinde birbirlerini incitmek bir yana, daima birbirlerinden istifade ettikleri ve aralarında saygı bağı olduğu görülür. Ömer Nasuhi Bilmen, İlmihalinde bu saygının Ehl-i Sünnet'in bir alameti olduğunu şöyle bildirmektedir:

... Bu dört müçtehide ait dört mezhebden her birinin bağlıları, kendi mezheblerinin daha doğru, daha isabetli, sünnet ve maslahata daha uygun ve daha elverişli olduğuna inanır. Aksi halde o mezhebi seçmelerinin bir manası kalmaz. Bununla beraber diğer mezheblerin kıymetini azaltmak da akıllarından geçmez. Bu dört mezhebin dördüne de saygı duyarlar. Bu saygı Ehl-i Sünnet'in bir alâmetidir. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.42)

Mezheplerin aralarındaki ihtilaf yıkıcı değil yapıcıdır. Ayrıca bu ihtilaf Allah (cc)'ın "ayrılığa düşmeyin" emriyle çelişmez, çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi mezheplerin birden fazla oluşu, inananlar için her zaman rahmet olmuştur.

SÜNNETİN MÜDAFAASI

Sünnetin Delil Oluşu Bir Zarurettir

Bediüzzaman, 11. Lema'da Sünnet-i Seniyye'yi şu şekilde açıklıyor:

Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş: "Fesad-ı ümmetim zamanında kim benim sünnetime temessük etse (sarılmak), yüz şehidin ecrini, sevabını kazanabilir." Evet Sünnet-i Seniyye'ye ittiba, mutlaka gâyet kıymetdardır. Hususan bid'atların istilâsı zamanında Sünnet-i Seniyye'ye ittiba etmek daha ziyade kıymetdardır. Hususan fesad-ı ümmet zamanında Sünnet-i Seniyye'nin küçük bir âdâbına mürâat etmek (uymak), ehemmiyetli bir takvâyı ve kuvvetli bir îmanı ihsas ediyor. Doğrudan doğruya sünnete ittiba etmek (tabi olmak), Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı hatıra getiriyor. O ihtardan o hâtıra, bir huzûr-u İlâhî hâtırasına inkılab eder. Hatta en küçük bir muamelede, hatta yemek, içmek ve yatmak âdâbında Sünnet-i Seniyye'ye mürâat ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fıtrî amel, sevablı bir ibadet ve şer'î bir hareket oluyor. Çünki o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ittibaını (tabi olma) düşünüyor ve şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve şeriat sahibi o olduğu hatırına gelir. Ve ondan şâri-i hakikî olan Cenab-ı Hakk'a kalbi müteveccih olur, bir nevi huzur ve ibadet kazanır.

İşte bu sırra binaen Sünnet-i Seniyye'ye ittibaı kendine âdet eden, âdâtını (yapılan işler) ibadete çevirir, bütün ömrünü semeredar (güzel neticeler doğuran) ve sevabdar yapabilir... (Lemalar, 11. Lema, s. 48-60, Envar Neşriyat)

Sünnetin delil oluşu dini bir zarurettir. Bu deliller çeşitlidir ve hepsi de kesinleşmiş, Ehl-i Sünnet alimleri tarafından ittifaken kabul edilmişlerdir. Sünnetin dinde delil olduğunu gösteren yedi madde vardır.

1. İsmet (Peygamber Efendimiz (sav)'in hata yapmayacağı)
2. Sahabenin, Hz. Peygamber (sav)'in sünnetine sarılmalarını Allah (cc)'ın tasvip ve tasdik etmesi
3. Kuran-ı Kerim
4. Sünnet-i şerif
5. Kuran Sünnet-i Seniyye ile anlaşılır
6. Sünnet de vahiy kaynaklıdır
7. İcma

Birinci Delil: İsmet

Birinci delil, Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'in masum ve hatadan uzak olması, yani İsmet makamında olmasıdır. O, tebliği zedeleyecek şeyleri kasten yapmaktan masumdur ve yine sahih görüşe göre bu konuda hata ve yanılgıya düşmekten de korunmuştur. Bu şunu gerektirir: Tebliğ ile ilgili her haber doğru-

dur, Allah (cc) Katındakine uygundur ve ona tabi olmak vaciptir. Bütün bu haberler yalandan korunmuştur.

Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'in ahkama (hükümlere) dair söylediği sözleri de yine yalandan korunmuş, dini delillerdir. Peygamber Efendimiz'in, *"Ey insanlar ben size ancak Allah'ın emrettiğini emrediyor ve O'nun size yasakladıklarından nehyediyorum."* sözü, O'nun hatadan korunmuş olduğunun bir delilidir.

Hz. Peygamber (sav)'in tebliğ ile ilgili haberlerinde masum oluşu, bütün sünnet çeşitlerinin delil olduğunu ispat etmede, tek başına bize yetmektedir. Çünkü her biri aslında tebliğdir. Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'in hayatının tamamı, İslam'ın rükünlerini oluşturur. Sosyal yaşantısı, aile hayatı, arkadaşları, savaşları, yeme içmesi vs hepsi dinin içersinde ve dini açıklayan ümmete örnek teşkil eden davranışlar bütünüdür.

Hz. Peygamber (sav)'in tebliğe ait haberlerin dışında, tebliği zedeleyecek şeylerden korunmuş olması, onun bütün bu fiil, tasvip, emir ve tavsiyeleri ve nehiylerinin de bizzat delil olmasını gerekli kılmakta, bunun için başka bir habere ihtiyaç duyulmamaktadır. Kutlu Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) hata yapmaktan korunmuştur, İsmet makamı ile şereflendirilmiştir.

İkinci delil: Sahabenin, Hz. Peygamber (sav)'in sünnetine sarılmalarını Allah (cc)'ın tasvip ve tasdik etmesi

Peygamber Efendimiz (sav), ümmetini sünnetine sarılmaya teşvik edip onları, kendisine muhalefetten sakındırıyordu. Sahabe-i Kiram da her konuda Peygamberimiz (sav)'in emrine katıksızca itaat ediyor, O'na uyuyor, bütün söz, fiil ve tasviplerinde kendisine tabi oluyordu. O'ndan (sav) gelen her şeyi itaat gerektiren konular olarak alıyor ve her hareketini dini birer delil olarak algılıyorlardı.

Dünyevi meselelerde içtihat gerektiren bir konu olduğunda da bunun niçin ve nasıl olduğu konusunda Peygamber Efendimiz (sav)'e danışıp, istişare ediyorlardı.

Bazen de bir hüküm kendileri tarafından anlaşılmayınca, hikmetini anlamak için onu Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'e sorup hakikatini anlamaya çalışıyorlardı.

Bununla birlikte onlar, başlarına gelen bir hadisede, çözüm için sadece Kuran ile yetinmiyorlardı. Her konuda sorma imkanı buldukları müddetçe Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'e danışıyorlardı.

Sahabelerden birisi, uzakta bulunduğunda başına bir hadise gelirse, bu konunun çözümü için önce Kuran'da cevabını araştırır, onda bulamazsa sünnette araştırır, orada da bir cevap bulamazsa kendi görüşüyle içtihat ederdi. Peygamber Efendimiz (sav)'in yanına döndüğü zaman da durumu kendisine arz eder,

eğer içtihadında isabetli ise tasdik görür, hatalı ise Resullullah (sav) hatasını gösterir, böylece o da hatasından dönerdi.

Hz. Peygamber Efendimiz (sav) ve Sahabe-i Kiram zamanında cereyan eden bütün olayları Cenab-ı Allah (cc) tasvip etmiş ve bu davranışlarında hata ettiklerini açıklamamıştır. Vahyin indiği bir dönemde Cenab-ı Allah (cc)'ın bir şeyi tasvip etmesi vahiy derecesinde kuvvetli bir delildir.

Üçüncü delil: Kuran-ı Kerim

Allah (cc)'ın hak Kitabı Kuran-ı Kerim, sünnetin delil oluşunu kesin olarak ifade eden birçok ayet-i kerime ile doludur.

Bu ayet-i kerimeler birkaç gruba ayrılır. Bazen bir ayet birden fazla gruba da dahil olabilmektedir.

Birinci Grup Ayetler:

Bunlar Hz. Peygamber (sav)'e iman etmenin vacip olduğunu gösteren ayetlerdir.

Hz. Peygamber (sav)'e iman ile anlatılmak istenen, O'nun peygamberliğini ve Kuran'da zikri geçsin geçmesin, O'nun Allah (cc) Katından getirdiği bütün şeyleri tasdik ve kabul etmektir. Peygambere uymamanın ve verdiği hükme razı olmamanın imanla bağdaşmayacağını ifade eden ayetler de bu gruptandır:

"Şu halde Allah'a, O'nun Resûlü'ne ve indirdiğimiz nur (Kur'an)a iman edin. Allah yaptıklarınızdan haberdâr dır." (Teğabün Suresi, 8)

De ki: "Ey insanlar, ben Allah'ın hepinize gönderdiği bir elçisi (peygamberi)yim. Göklerin ve yerin mülkü yalnız O'nundur. O'ndan başka ilah yoktur, O diriltir ve öldürür. Öyleyse Allah'a ve ümmi peygamber olan elçisine iman edin. O da Allah'a ve O'nun sözlerine inanmaktadır. O'na iman edin ki hidayete ermiş olursunuz." (Araf Suresi, 158)

Kadı ıyaz (544/1149) demiştir ki: "Allah'ın peygamberi Hz. Muhammed'e (sav) iman, kesin bir farzdır. ıman ancak onunla tamam olur ve ancak onunla sıhhat bulur."

İmam Şafi (204/819) demiştir ki: "Allah Teala, kendisine ve Resulü'ne imanı, diğer bütün amellerin başlangıcı ve kamil imanın kaynağı yapmıştır. Bir kul Allah'a iman edip de Resulü'ne iman etmezse, imanı tamam ve sahih olmaz. Hatta kabul görmez."

İbn Kayyim el Cevziyye (751/1350) ise bu konuda şöyle demektedir: "Allah Teala, Ashab-ı Kiram'ın, Hz. Peygamber ile toplu bir işteyken ondan izin almadan herhangi bir yola ve yere gitmemelerini, imanın gereklerinden kılmıştır. Dolayısıyla O'nun izni olmadan ilmi bir mezhebe ve hükme gitmemeleri imanın bir gereği olmaktadır..." (El Muvakkiin, 1, 58)

İkinci Grup Ayetler:

Bu gruptaki ayetler, Hz. Peygamber (sav)'in, Allah (cc)'ın hükmüne uygun olarak Kuran'ı açıklayıcı ve şerh edici olduğunu ve Hz. Peygamber (sav)'in ümmetine kitabı ve hikmeti (sünneti) öğrettiğini gösteren ayetlerdir. ımam fiafi ve diğer alimler hikmete sünnet anlamını vermişlerdir.

Ayetlerde Allah (cc) şöyle buyurmaktadır:

Biz Kitab'ı ancak, hakkında ihtilafa düştükleri şeyi onlara açıklaman ve inanan bir kavme rahmet ve hidayet olması dışında (başka bir amaçla) indirmedik. (Nahl Suresi, 64)

Andolsun ki Allah, mü'minlere, içlerinde kendilerinden onlara bir peygamber göndermekle lütufta bulunmuştur. (Ki O) Onlara ayetlerini okuyor, onları arındırıyor ve onlara Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Ondan önce onlar apaçık bir sapıklık içindeydiler. (Al-i İmran Suresi, 164)

İmam şafi demiştir ki: *"Allah Teala, Kitap deyince Kuran'ı, hikmet ile de -görüşlerine katıldığın ehl-i Kuran alimleri gibi- Hz. Peygamber (sav)'in sünnetini kastetmiştir. Bu görüş Kuran'ın ifadesine uymaktadır. Allah en iyisini bilir. Çünkü Kuran, önce Kuran'ı, peşinden de Hikmet'i zikretmiştir. Allah Teala da kendilerine, Kitap ve Hikmet'i öğretmekle kullarına yaptığı ihsanı zikretmektedir. Allah, en doğrusunu bilir. Buradaki hikmetin Hz. Peygamber (sav)'ın sünnetinden başka bir şey olduğunu söylemek de uygun değildir. Sebebi şudur: Allah Teala hikmeti Kuran'la yan yana zikretmiştir. Ayrıca Peygamberine itaati ve herkese onun emrine uymayı farz kılmıştır. Allah'ın Kitabı ve Resulü'nün sünnetinden başka hiçbir söz için farz denilmesi caiz değildir."* (İmam şafii, er Risale, 78)

Üçüncü Grup Ayetler:

Bu gruptaki ayetler, Hz. Peygamber (sav)'e emir ve nehiylerinde mutlak olarak uymanın vacip, O'na itaatin Allah (cc)'a itaat olduğunu gösteren, kendisine muhalefetten ve sünnetini değiştirmekten sakındıran ayetlerdir:

Allah'a ve elçisine itaat edin, ki merhamet olunasınız. (Al-i İmran Suresi, 132)

Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin ve kendi amellerinizi geçersiz kılmayın. (Muhammed Suresi, 33)

Allah'a itaat edin, peygambere de itaat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki, elçimize düşen, ancak apaçık bir tebliğdir. (Maide Suresi, 92)

İbn Kayyim el Cevziyye (751/1350) demiştir ki: *"Allah Teala Kendisi'ne ve Resulü'ne itaati emretti. Peygambere emrettiklerini, Kitab'a arzetmeksizin bizatihi kendisine itaatin vacip olduğunu bildirmek için 'peygambere de itaat ediniz' buyurarak "itaat" emrini tekrarladı. Hz. Peygamber (sav) bir emir verdiği zaman, o emir Kuran'da bulunsun bulunmasın, mutlak ve müstakil olarak kendisi-*

ne itaatin vacip olduğunu bildirdi. Çünkü O'na, Kitap ve beraberinde benzeri değerde sünnet verilmiştir."

Kuran'da Rabbimiz Resul'e itaatin önemiyle ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

Sana iyilikten her ne gelirse Allah'tandır, kötülükten de sana ne gelirse o da kendindendir. Biz seni insanlara bir elçi olarak gönderdik; şahid olarak Allah yeter. Kim Resûl'e itaat ederse, gerçekte Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, Biz seni onların üzerine koruyucu göndermedik. (Nisa Suresi, 79-80)

Dördüncü Grup Ayetler:

Bu gruptaki ayetler, Hz. Peygamber (sav)'den bildirilen bütün söz ve hareketlerde O'na tabi olmanın ve kendisini örnek almanın vacip olduğunu, Allah (cc)'ın muhabbetinin tahsisi için O'na uymanın gerekli olduğunu gösteren ayetlerdir.

De ki: "Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun; Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, esirgeyendir." (Al-i İmran Suresi, 31)

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır. (Ahzab Suresi, 21)

Muhammed b. Ali Hakim et Tirmizi demiştir ki: *"Hz. Peygamber (sav)'i örnek almak, O'na uymak sünnetine tabi olmak ve sözde veya fiilde kendisine muhalefet etmemektir."*

Dördüncü Delil: Peygamberimiz (sav)'in Sünneti

Sünnetin delil oluşunu gösteren birçok hadis-i şerif ve rivayetler vardır. Bunları da üç grupta toplayabiliriz:

Birinci grup hadisler:

Hz. Peygamber (sav) kendisine, Kuran ve onun dışında hadis olarak vahyedilen şeylerde yalan söylemekten uzaktır.

Hz. Peygamber (sav)'in açıkladığı ve ortaya koyduğu hükümler, Allah Teala (cc)'nın hükmüyle oluşmuştur. O'nun Katından gelmiştir. Resulullah (sav)'ın bizatihi kendinden değildir.

Sünnet'le amel, Kuran ile amel demektir.

Allah Teala (cc), ümmete Hz. Peygamber (sav)'in sözünü alıp uygulamayı, O'nun emrine itaati ve sünnetine uymayı emretmiştir.

Kim, Hz. Peygamber (sav)'e itaat eder, sünnetine uyarsa, Allah (cc)'a itaat etmiş, hidayet bulmuş olur.

İman, ancak O'nun getirdiği şeylere bütünüyle uymakla tamam olur. O'ndan hakkın dışında bir şey çıkmaz. Hidayet yolunun en hayırlısı, O'nun getirdiği yoldur.

Hz. Peygamber (sav)'in getirmediği ve tasvip etmediği, insanların kendi heva ve heveslerine göre icat ettikleri herşey, bidattir, kabul görmez, uygulanmaz.

İmam Beyhaki, Medhal adlı kitabında, Talha bin Nüdayle'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Kıtlık olduğu yıl, (aşırı pahalılık karşısında) bazıları, Hz. Peygamber (sav)'e gelerek, "Ya Resulullah! Bizler için fiyatlara narh koyun" dediler. Hz. Peygamber (sav) de: "Allah, emretmediği bir sünneti (uygulamayı) sizlere sünnet olarak koymamı benden istemiyor. Fakat siz, Allah'tan lutfuyla size genişlik vermesini isteyiniz."

İbn-i Hibban (354/966), Abdullah bin Ömer'den O'nun şöyle dediğini işittiğini rivayet etmiştir:

Hz. Peygamber (sav) buyurdular ki: "Her amel için bir dinçlik ve iştiyak zamanı vardır. Kim önceki amelindeki dinçlik ve iştiyakı kesilince yeni amelinde benim sünnetime yönelirse o, doğruyu bulmuş olur. Kim de sünnetin dışına yönelirse helak olmuş olur." (Ahmet ibn-i Hanbel, Müsned, 2, 158)

İbn Abdülberr, Kesir b. Amr b. Avf'dan, o da babasından, o da dedesinden, O'nun şöyle dediğini rivayet etmiştir:

Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Size kendisine yapıştığınız zaman asla sapıtmayacağınız iki şey bıraktım: Allah'ın kitabı ve Resulü'nün sünneti." (Suyuti, Camius Sağir, hadis no: 3282)

Beyhaki, Medhal'de, Abdullah b. Amr (ra)'dan, O'nun şöyle dediğini rivayet etmiştir.

Hz. Peygamber (sav)'den duyduğum her şeyi ezberlemek isteyerek yazıyordum. Kureyş beni bundan nehyetti ve: "Sen Resulullah (sav)'tan duyduğun her şeyi yazıyorsun. Halbuki o da bir insan, kızgınlık, ve hoşnutluk hallerinde konuştuğu olur (hepsinin yazılması doğru olmaz)" dediler. Bunun üzerine ben de yazmayı bıraktım. Durumu Allah Resulü'ne (sav) söyledim, o da buyurdular ki: "Yaz, nefsimi kudreti elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, ondan (eliyle ağzına işaret etti) haktan başkası çıkmaz." (İbn Abdülberr, Beyan-ül İlm, 2, 27)

<u>İkinci grup hadisler:</u>

Bu gruptaki hadislerin ortak konuları, müminlerin, Hz. Peygamber (sav)'in sünnetine uymaları ile doğruyu bulacakları, sadece Kuran'ı alıp onunla amelden

nehyedilme ve sünneti terk ederek kendi görüşü ile yetinmekten nehyedilme olarak özetlenebilir.

Müslim, Rafi b. Hudeyç'den (ra) Rasulullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Siz dünya işlerini iyi bilirsiniz. Ben de dinle ilgili işleri en iyi bilenim. Size dininizle ilgili bir şey emrettiğim zaman onu alıp yapınız." (Müslim, Fedail, 140)

Üçüncü grup hadisler:

Bu gruptaki hadisler ise, Hz. Peygamber (sav)'in sözlerinin dinlenmesi, onların ezberlenmesi ve onları kendi asrında yaşayanların, daha sonra gelecek olanlara tebliğ etmesiyle ilgili emirlerini ve bu işi yapanlara büyük bir ecir (mükafat) vaadini ifade edenlerdir.

O'nun bu emirleri, sünnetin delil olmasını gerekli kılmaktadır.

Beyhaki (451/1066) demiştir ki: *"şayet sünnetin delil oluşu sabit ve zaruri olmasaydı, Hz. Peygamber (sav), veda hutbesinde, kendisini dinleyenlere, dinlerini ilgilendiren işleri öğrettikten sonra: "Dikkat! Sözlerimi tebliğ edin, demezdi."*

El Makdisi, El Hücce'de, Ebu Hureyre (ra)'den: *Hz. Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Kim ümmetim için kendilerine dini işlerinde faydası olacak kırk hadis ezberlerse, kıyamet günü alimlerle beraber haşredilir."* (Ebu Nuaym, Hilye, 4, 189)

Beşinci Delil: Kuran, Sünnet-i Seniyye ile anlaşılır

Kendisine bir vahiy gelmeyen ve Allah (cc) tarafından vahiyle desteklenmeyen hiçbir kimsenin, sadece Kuran'dan, İslam dininin hüküm ve tafsilatını anlaması mümkün değildir. Bunun için o kimseye vahiy yoluyla gelen veya Hz. Peygamber (sav)'in kendi içtihadıyla Kuran'dan çıkardığı ve Allah Teala (cc)'nın tasvip ettiği sünnete bakması gerekir. Ancak bu şekilde, Allah (cc)'ın muradını anlamak ve Kuran'dan, hükümlerin tafsilatını çıkarmak mümkün olur. Çünkü bunun için tek yol sünnettir.

Şayet Sünnet, delil (hükümlerde kaynak) olmasaydı, müçtehitlerden hiçbirinin ona bakması ve bu konuda ondan destek alması sahih olmaz ve hiçbir kimse, mükellef olduğu şeyi anlamazdı. Bu durumda hükümler yok olur, teklif ortadan kalkardı. Zikredilen bu konularda, bir müçtehidin tek başına, kendi görüşüyle hareket etmesi mümkün değildir. Çünkü Kuran, icazda en yüksek noktada, belagat ve fesahatta en ileri seviyede olduğu için pek yüksek manalar ve söyleyenle kendisine vahyedilenin dışında kimsenin bilmeyeceği, çoğu bize kapalı, pek çok sırlar ve ilim hazineleri ihtiva etmektedir.

Hz. Peygamber (sav) Kuran'ın açıklayıcısıdır, beşer kendi bilgisi ile sadece Kuran'a bakarak hüküm çıkaramaz, Kuran'ı açıklamak peygambere verilmiş bir

görevdir. Yüce Rabbimiz Kuran'da: **"... Namazı dosdoğru kılan, zekatı veren..." (Bakara Suresi, 177)** buyurmaktadır.

Bu ayetten, namaz ve zekatın farz olduğu anlaşılmaktadır. Fakat farz olarak kılınacak bu namazın mahiyeti ve keyfiyeti nedir? Ne zaman yapılır? Kaç rekat kılınır? Kime farzdır? gibi detayları ancak Sünnet-i Seniyye ile anlayabiliriz, uygulanışını bize gösteren bizi aydınlatan hadis-i şeriflerle bilebiliriz.

Aynı şekilde zekatı ele alalım. Zekat nedir? Kime farzdır? Hangi mallardan verilmelidir? Miktarı ve farz olma şartları nelerdir? gibi konular da namaz konusundaki gibidir.

Başka bir ayet-i kerimede Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Öyleyse akşama girdiğiniz vakit de, sabaha erdiğiniz vakit de Allah'ı tesbih edip (yüceltin)" (Rum Suresi, 17)

Bu ayetten tesbihin vacip, vaktinin de kısaca sabah, akşam ve yatsı olduğunu anlıyoruz. Ancak buradaki tesbihten kastedilen tam olarak nedir? "Namaz kılınız" ayetindeki namaz mıdır? Yoksa "subhanAllah" demek gibi midir? Eğer Peygamber Efendimiz (sav)'den bir bilgi gelmeseydi, bu ifadenin sabah, akşam ve yatsı namazıyla ilgili olduğunu anlayamazdık.

İnfak etmek ile ilgili bir ayette ise Rabbimiz şöyle buyuruyor.

"Altını ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayanlar... Onlara acıklı bir azabı müjdele." (Tevbe Suresi, 34)

Bu ayette infakla ne kastediliyor? Bu infak şekli, ayetin nazil olduğu zaman Sahabenin anladığı gibi bütün malın infak edilmesi midir? Yoksa bir kısmının verilmesi midir? Eğer bir kısmı ise ne kadarıdır? Bütün bunlar da Peygamberimiz (sav)'in hadisleriyle anlaşılabilecek konulardır.

Bu bahsi geçenler gibi sosyal hayatta karşımıza çıkan yüzlerce konu ayet-i kerimelerde zikredilmediğinde bize onları ancak kutlu Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) açıklar. Müslümanların ibadet şekillerini belirler, onların neler ve nasıl olduklarını, nasıl uygulanacaklarını anlatır, kendi hayatında uygulayarak örnek teşkil eder.

İbn Hazm, El İhkam isimli eserinde şöyle demektedir:

"Kuran'ın hangi ayetinde, öğle namazının farzının dört ve akşamın üç olduğunu, rükunun ve secdenin, kıraatin ve secdenin ve selamın yapılış şeklini, oruçta sakınılacak şeyleri, altın, gümüş, koyun, sığır ve deve zekatlarının ne şekilde olduğunu ve bunların ne kadarından ne kadar zekat alınacağını, Haccın vakti, Arafat'ta vakfe, orada ve Müzdelife'deki namaz, taşların atılması, ihramın şekli, Hacda sakınılacak şeyler gibi Hacla ilgili amelleri, hırsızın elinin kesilmesini, ha-

ram olan yiyecekleri, hayvan boğazlama ve kesmenin usulünü, hadlerin hükümlerini, boşanmanın nasıl vuku bulacağını, alış veriş hükümlerini, faizin nasıl oluştuğunu, hüküm ve davaların teferruatını, yemin çeşitlerini, hapis sebeplerini, mehirler ve diğer fıkhi meselelerin açıklamasını bulabiliriz.

Kuran'da birtakım hükümler vardır ki, onları anlamak için tek müracaat kaynağı Hz. Peygamber (sav)'den gelen nakillerdir. İcma da bir kaynaktır, fakat o bazı meselelerde hükme medar olur. Biz bütün bunları Kitab-ı Meratib adlı eserimizde toplayıp zikrettik. Demek ki, zaruri olarak hadise başvurmak lazımdır." (İbn Hazm, El İhkam, 2. 79-80)

Allah (cc)'ın hak kitabı Kuran-ı Kerim'i sadece aklımızla anlayamayacağımız konusunda ve sünnet olmadan bunun mümkün olmadığı hususunda pek çok hadis varit olmuştur. Yine bu konuda Sahabe ve onlardan sonrakilerden sayısız haberler rivayet edilmiştir. Hepsi de aynı konuda ittifak halindedir. Bu rivayetlere örnekler şöyledir:

Beyhaki, El Medhal isimli eserinde, Lalekai ise es Sünne'de, Hz. Ömer (ra)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: *"Kendi görüşüyle hüküm çıkaranlardan sakının. şüphesiz onlar, sünnet düşmanıdırlar. Resulullah (sav)'ın hadislerini ezberlemek ve öğrenmek kendilerine zor geldiği için kendi görüşleriyle konuşmaya başladılar. Böylece kendileri haktan saptı, başkalarını da saptırdılar."*

Ebu Hatim (354/965), İbn Mesud'un (ra) şöyle dediğini nakleder: *"Her şeyin ilmi Kuran'da mevcuttur, fakat insanların görüşü onu bulup çıkarmaktan acizdir."*

Ahmet ibn Hambel (ra), İmran b. Husayn (ra)'ın şöyle dediğini nakleder: *"Kuran indi, Resulullah (sav) da birtakım sünnetler ortaya koydu ve: "Bize (Kuran ve sünnete) uyunuz. Vallahi eğer bunu yapmazsanız, sapıtırsınız, buyurdu."*

Beyhaki, El Medhal'inde, şebib bin Ebi Fudane el Mekki yoluyla, İmran bin Husayn'dan (ra) şunu rivayet etmiştir: *"İmran (ra) şefaatten bahsetti. Cemaatten bir adam söze karışarak: "Ya Eba Nüceyd, sen bize Kuran'da delilini bulamadığımız birtakım hadislerden bahsediyorsun" dedi. Bu sözü duyan İmran (ra) kızdı ve adama:*

"Sen Kuran'ı okudun mu?" diye sordu. Adam: "evet" dedi. İmran (ra): "Peki söyle bakalım, sen Kuran'da yatsının farzının dört, akşamın üç, öğle ve ikindinin dört rekat olduğuna rastladın mı?" diye sordu. Adam: "hayır" dedi. İmran (ra): "Siz bütün bunları kimden alıp öğrendiniz? Siz bizden, biz de Hz. Peygamber (sav)'den öğrenmedik miş Allah Teala, Kuran'da: 'Beyt-i Atik'i (Kabe'yi) tavaf ediniz' buyurmaktadır. Peki Kuran'da 'yedi defa tavaf ediniz, makam-ı İbrahim'in arkasında iki rekat namaz kılınız' diye bir emir bulabilir misiniz? Peki Kuran'da: "Peygamber size ne verdiyse alın, size neyi yasakladıysa ondan da kaçının" buyurduğunu duymadınız mı?" dedi.

İbn Abdilberr ve Beyhaki, El Medhal'de, Eyyub es Sahtiyani'den şunu naklederler: *"Bir adam, Mutarrıf b. Abdullah'a "Bize sadece Kuran'dan bahsedin, hadis anlatıp durmayın" dedi. Mutarrıf adama: "Vallahi biz, hadisleri Kuran'ın yerine anlatmıyoruz. Bilakis, hadisleri anlatmaktaki gayemiz, Kuran'ı en iyi bilenin bildiklerini nakletmektir."* diye cevap verdi."

Lalekai, es Sünne adlı eserinde, Ahmet ibn-i Hanbel'in şöyle dediğini nakleder: *"Hadisler bizim yanımızda Resulullah'tan (sav) gelen rivayetlerdir. Onlar Kuran'ı açıklar. Onlar Kuran'ın işaret ettiği manaların delilleridir."*

Cabir (ra) demiştir ki: *"Resulullah (sav) aramızda iken kendisine vahiy geliyor ve kendisi, gelen ayetin mana ve yorumunu biliyordu. Sonra O, ayetle nasıl amel ederse, biz de öylece amel ediyorduk."*

Resulullah (sav)'ın emrettiği sünnetin, Kuran'ı anlamamızı, Kuran'ı uygulayabilmemizi sağlayan bir rahmet olduğu bu ayet-i kerimelerden, hadis-i şeriflerden ve rivayetlerden anlaşılıyor.

Altıncı Delil: Sünnet de vahiy kaynaklıdır

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'den sadır olan şeyler, ya Allah (cc)'tan gelen hükümleri tebliğ için ortaya konmuş söz veya fiillerdir veya tebliğin dışındaki davranışlardır.

Birinci kısım:

Bu, kesin vahiydir. Bilindiği gibi Allah (cc) Resulü, bu kısımda hata ve yanılmadan korunmuştur. Hanefi alimleri buna "vahy-i zahir" demektedirler.

Bu kısımdaki vahiy bazen onun İlahi vahiy olduğunu gösteren bir lafızla beraber veya başka türlü iner. İlahi vahiy olduğunu ifade eden lafızla birlikte gelen, ya taabbüd (kulluk) ya i'caz veya meydan okuma ifade eder ki bu, Kuran'dır.

İ'caz ve tehaddi özelliği taşımayan vahiy ise lafzının da inzal edildiğini söyleyen görüşe göre hadis-i kutsidir. Bunun da vahiy olduğuna şüphe yoktur. Çünkü Hz. Peygamber (sav), "Rabbül İzzet buyurdu ki:..." gibi sözlerle Allah (cc)'tan haber vermektedir. Bu da yalandan masum bir haberdir. Hz. Peygamber (sav)'in haberi, Kuran'ın Allah (cc)'ın kelamı olduğunu gösterdiği gibi, bunun da Allah (cc)'ın kelamı olduğunu gösterir.

İnen vahiyle birlikte, onun Allah (cc)'a ait olduğunu gösteren bir söz yoksa, o hadis-i nebevidir. Hz. Peygamber (sav)'e ait hadis ve uygulamaların vahiy olduğunu, şu ayet-i kerimeler göstermektedir:

O, hevadan (kendi istek, düşünce ve tutkularına göre) konuşmaz. O (söyledikleri), yalnızca vahyolunmakta olan bir vahiydir. (Necm Suresi, 3-4)

... Ben, yalnızca bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabbime isyan edersem, gerçekten ben, büyük günün azabından korkarım. (Yunus Suresi, 15)

... Allah, sana Kitabı ve hikmeti indirdi ve sana bilmediklerini öğretti. Allah'ın üzerinizdeki fazlı çok büyüktür. (Nisa Suresi, 113)

Daha önce belirttiğimiz gibi ayette geçen "hikmet" sünnettir.

Ebu Davud ve Beyhaki, bu rivayeti şu lafızlarla tahric ve tesbit etmişlerdir: *"Cebrail (as) Hz. Peygamber (sav)'e Kuran'ı indirdiği gibi sünneti de indiriyor. Kuran'ı öğrettiği gibi sünneti de öğretiyordu."* (Darımi, Mukaddime, 49)

<u>İkinci kısım:</u>

Bu kısım, Hz. Peygamber (sav)'in Allah (cc)'tan tebliğ kastı bulunmayan söz ve davranışlarıdır. Bunlar da, ya Allah (cc) tarafından tasdik edilmiştir veya edilmemiştir.

Eğer Allah Teala (cc), Hz. Peygamber (sav)'in bir fiilini tasvip etmişse -o fiil, bizatihi vahiyle talim edilmemiş de olsa- vahit durumunda ve hükmündedir. Çünkü bir fiilin Allah (cc) tarafından tasvip edilmesi onun gerçek, doğru ve Allah (cc)'ın rızasına uygun olduğunu gösterir. Ayrıca Cenab-ı Allah (cc) bize, Hz. Peygamber (sav)'den sadır olan her söz ve fiile uymamızı, her fiili açık vahiyle bildirmemiş olsa da, O'na uymamızı emretmiştir. Şu halde bir kimse, Hz. Peygamber (sav)'den vahiyle bildirilmeyen bir fiilini alıp tatbik etse, bunu, Allah (cc)'ın *"O'na uyunuz"* emrine imtisal ederek yapmış olacaktır. Bu durumda O'nda görülen bu türden şeyler, hiç şüphesiz hakikatte kendisine vahyedilmiş olmaktadır.

İmam Suyuti'den (911/1505) yapacağımız şu nakil, bu konuyu destekler mahiyettedir.

O demiştir ki: şafii ve Beyhaki, Tavus adlı eserde Hz. Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir: "Ben, ancak Allah'ın Kitabı'nda helal kıldığını helal kılar ve ancak O'nun Kitabı'nda haram kıldıklarını haram kılarım" (Ebu Davud, Sünen, 5: Tırmizi, İlim, 10: İbn-i Mace, Mukaddime, 2: Suyuti'nin nakli için, Miftahu'l Cenne, 19)

Beyhaki şöyle der:

"Hadiste geçen "Allah'ın Kitabı" ifadesi eğer sahihse Resulullah (sav) bununla kendisine vahyedileni kastetmiştir. Kendisine vahyedilen de iki kısımdır: 1. Vahyi Metluv (Kuran) 2. Vahyi Gayri Metluv (Allah'tan kendisine verilen Kuran dışında bilgi ve ilhamlar)"

İbn-i Mesud (ra) da, İmam şafii (ra) gibi, ayet-i kerimeden Resulullah (sav)'ın sünnetini kabul edenin, aslında Allah (cc)'ın Kitabı'nın emrini kabul et-

miş olacağını söylemiştir. Çünkü Resulullah (sav)'a tabi olmanın zorunlu oluşu, Kuran'ın ortaya koyduğu bir hükümdür.

Hz. Peygamber (sav)'in içtihadına dayanan ve Allah (cc)'ın tasvip ettiği hükümler, bu ikinci kısma girmektedir. Hanefi alimleri buna "vahy-i batın" derler.

Yedinci Delil: İcma

İslam'ın ilk dönemlerinden, bugüne kadar konuya ilmi ve vicdani bakan hiçbir müçtehit imamın, sünnete uymayı, onunla delil getirmeyi ve gereğince amel etmeyi inkar ettiğini göremeyiz. Bilakis onların sünnete sımsıkı sarıldıklarını, onun çizdiği istikamette hareket ettiklerini, başkalarını sünnetle amele teşvik ve ona muhalefetten men ettiklerini, kendileri ve başkaları için hükümlerinde ona dayandıklarını görmekteyiz. Ayrıca sünnete muhalefet eden veya onu hafife alana şiddetle karşı çıktıklarını, sünneti, Kuran'ın tamamlayıcısı ve bir açıklayıcısı gördüklerini, kendileri, önlerine sahih ve aksi hüküm bildiren bir hadis geldiğinde, Kitap veya diğer delillerden birine dayanarak elde ettikleri içtihat görüşlerinden hemen ona döndüklerini ve onu nazar-ı dikkate aldıklarını görmekteyiz.

Bu konuda Seleften, şu söz nakledilmiştir: *"Sahih bir hadis bulunduğunda, benim mezhebim odur. Ona ters ters düşen sözümü, kaldırıp duvara çarpınız."* (Subki, Mecmuat-ur Resail-i Müniriye, 2, 98)

Müçtehitlerin çoğundan bu manada sözler nakledilmiştir.

Hadis ehli için, müçtehitlerin ve genel olarak alimlerin ortak görüşü şudur: *"Ehl-i hadis, din için en büyük yardımcı, saldırganların hücumuna ve dinsizlerin şüphelerine karşı en kuvvetli koruyucudurlar. Onlara, ancak bidat ehli, facir ve kafir düşman olur."*

Sünnetin delil oluşunda İslam alimleri arasında icma hasıl olmuş, bu konuda söz birliği sağlanıp kesin hükme varılmıştır.

BÜYÜK İSLAM ALİMLERİ ve ÇEŞİTLİ GÖRÜŞLERİ

Ehl-i Sünnet konusunda görüşlerine başvurulacak kişilerin başında, eserleri "Kütüb-i Sitte" adıyla anılan altı büyük hadis kitabının yazarı olan İslam alimleri gelir:

İmam Buhari

Hicri 194 yılında Buhara'da doğdu. Dönemin büyük din alimi olan babası Eb'ül Hasan İsmail'in vefatı üzerine, annesinin koruması altında çocukluk dönemini geçirdi. Yedi yaşında hadis eğitimi almaya başlamış ve on yaşına geldiğinde ezberlediği hadis sayısı 70 bini bulmuştur. Mekke, Medine, Nişabur ve Basra'daki ünlü alimlerden dersler almış, bu yüzden adı Buhara'nın dışında da duyulmaya başlanmıştır. Aralarında Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Said'in de bulunduğu birçok ünlü İslam alimi O'nun eserlerini güvenilir kaynak olarak kabul etmiş ve fikirlerinden istifade etmiştir. Hadis konusunda gelmiş geçmiş en büyük üstad olduğu herkes tarafından kabul görmüştür.

İmam Buhari 600 bin hadis üzerinde çalışma yapmış, eserinde ise bunun sadece 7.275 tanesine yer vermiştir. 16 yıl süren bu çalışması kendi alanında en güvenilir kaynak eser olarak kabul edilir.

"El-Camiu's Sahih" adlı eseri daha sonra Ahmed Zehidi tarafından "Sahih-i Buhari Muhtasarı (Tecrid-i Sarih)" adı altında kısaltılmış olup, 2.000'den fazla hadis bu eserde yer almıştır.

İmam Buhari, ardında yüzyıllar boyu Müslümanlara yol gösterecek bir eser bırakarak Hicri 256 yılında vefat etmiştir.

İmam Müslim

İmam Müslim, Hicri 204 yılında Nişabur'da doğdu. 14 yaşında hadis dersleri almaya başladı. Irak, Hicaz, Mısır ve Şam'a giderek hadis konusunda yapılan çalışmaları inceledi. Gezdiği yerlerdeki hadis kaynaklarından ve bu konudaki çeşitli çalışmalardan yararlanmış ve bunların içerisinde en çok İmam Buhari'nin eserlerinden etkilendiğini söylemiştir.

Hadis konusunda yapmış olduğu çalışmalarda, hadisleri nakledildiği şekilde kullanmış, yanlış anlaşılmaya neden olmamak için bunların bir harfine dahi dokunmamıştır. "Camiu's Sahih" ya da "Sahih-i Müslim" adı verilen eserinde 300 bin sahih hadisten faydalanmış ve bunun sadece 3.030 tanesini Sahihine almıştır. Bu çalışması Sahih-i Buhari'den sonra en güvenilir hadis kitabı olarak kabul edilmektedir. O'nun tertiplediği es-Sahih adlı hadis külliyatı, ünlü altı hadis kita-

bı (Kütüb-i Sitte)'nin ikincisi olarak asşrlardşr İslam dünyasşna hizmet vermektedir.

İmam Müslim'in hocası Abdülvehhab El-Ferra'nın onun hakkında şöyle dediği rivayet edilir:

"Müslim, halkın alimlerinden ve ilim dağarcıklarından birisidir. O'nun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum."

İmam Tirmizi

İmam Tirmizi, Hicri 209 tarihinde Maveraünnehir'de Tirmiz denilen bölgede dünyaya gelmiştir. Horasan, Irak ve Hicaz'da eğitim gördüyse de asıl tahsilini Buhara'da yapmıştır. Hadis konusundaki eğitimi, Buhari ve Müslim'den almıştır.

Tirmizi sadece hadisleri toplamakla kalmamış aynı zamanda hadis ilminin gelişmesine katkıda bulunmuştur. "Sahih-i Tirmizi" adlı eserinde 3.962 hadis mevcuttur. Bu eser, sahasında güvenilir kaynaklar arasında gösterilmektedir.

Sahih-i Tirmizi'nin diğer hadis kitaplarından en bariz farklılığı konu düzenidir. Küçüklü büyüklü her konu birbirine karışmayacak şekilde ayrı ayrı ele alınmıştır. Sahabelerin hayatına dair yazılmış ilk eser Tirmizi'ye aittir.

Ebu Davud

Hicri 202 tarihinde dünyaya gelmiştir. Tıpkı Buhari ve Müslim gibi, o devir İslam dünyasının hemen tamamını dolaşmış ve 50'den fazla bilginden ders almıştır. Buhari ve Müslim'in çalışmalarından faydalanmıştır. Hadis konusunda çalışma yapanlar da Ebu Davud'un eserlerinden faydalanmışlardır. İslam uleması tarafından birçok konuda takdir edilmiş ve ilmi ile amel eden alimler arasında gösterilmiştir.

"Sünen-i Ebu Davud" isimli eserinde 500 bin hadis arasından 4.800 hadise yer vermiştir. Hadis seçiminde özellikle hükümlerle ilgili olanlara öncelik göstermiştir. Eserleri farklı mezheplere mensup araştırmacılar tarafından kabul görmüştür.

İmam Nesai

Hicri 225 yılında Horasan'da dünyaya gelmiştir. İslam ilim merkezlerini gezip dolaşmış ve birçok alimden hadis dersleri almıştır. Eserleri günümüze kadar gelmiş olup hala kaynak olarak kullanılmaktadır.

Mısır'dan Şam'a geldiğinde Emevi iktidarının baskısına uğrar ve işkence sonucu öldürülür. Kabrinin Safa ile Merve arasında olduğu söylenmekle birlikte kesin bir bilgi yoktur.

El-Mücteba adlı eseri hadis konusunda diğer eserlere nazaran daha hassas bir çalışmadır. Kütüb-i Sitte'nin üçüncü kitabıdır.

İbn-i Mace

Hicri 209 yılında Kazvin'de doğmuştur. Hadis sahasında belli bir seviyeye gelmek isteyen diğer alimler gibi o da Horasan, Basra, Mekke, Şam ve Mısır'ı ziyaret etmiştir. "İbn-i Mace Sunen"den başka tarih ve tefsir kitapları da yazmıştır. Ünlü eseri, Kütüb-i Sitte'nin altıncı eseri olarak kabul edilmiştir. Bazı alimler ise İmam Malik'in "Muvatta" isimli eserini altıncı eser olarak düşünmüşlerdir.

"İbn-i Mace Sunen" isimli eserinde geçen 4.341 hadisten 1.339'u diğer hadis kitaplarında kullanılmayan hadislerdir.

İmam Gazali

Hüccetül-İslam ebu Hamid bin Muhammed Gazali, İslam dünyasının fıkıh ve tasavvuf yolundaki en büyük simalarından birisidir. Hicri 450 (miladi 1058) yılında İran'ın Tus şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası dar gelirli olmasına rağmen Gazali'nin iyi yetiştirilmesine büyük özen göstermişti.

Tus'daki eğitimini tamamlayan Gazali, Gurcun'a geçerek tahsiline devam etti. Anadolu'daki siyasi otoritenin sarsılması Gazali'yi etkiledi. Bu yüzden Nişabur'a geçerek en ünlü alimlerden Ebü'l Meali el Cüveyni'nin talebesi oldu. Hocasının ölümünden sonra, Nizamül Mülk tarafından nizamiye medresesine atandı. Kısa süre içerisinde geniş bir halk kitlesine sesini duyurma imkanı buldu. Talebelerinin sayısı her geçen gün artıyordu.

Hicri 488'te geçirdiği bir rahatsızlık sonucunda medresedeki görevinden ayrılarak on sene insanlardan uzak bir hayat geçirdi. Bu dönemin hemen ardından Bağdat'a talebelerinin yanına dönerek, "İhyau Ulumi'd Din" isimli eserini talebelerine okutmaya başladı. Bu esnada Anadolu'daki İslami birlik bozulunca Selçuklu veziri tarafından tekrar Tus'a çağırıldı. Sultan Sencer tarafından korunarak kendisine 12 yıl boyunca bütün imkanlar seferber edildi. Hicri 505 (Miladi 1111)'de sona eren ömrünün son gününe kadar ilim ve tebliği bırakmadı.

İmam Gazali'nin fikirleri İslam düşünce tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Özellikle ömrünün son yıllarında Ehl-i Sünnet'e muhalif fırkalarla mücadele etmiş ve birçok sapkın insanı bu yoldan çevirmiştir. İmam Gazali bir eserinde şöyle söylemektedir:

Müslümanlık ünvanında dediğimiz gibi, marifetin hakikatında bir numune ve nişan vardır, bunu ehli olan anlar. Dünya ile alakası olmayanlar, onunla uğraşmayanlar ve ömründe Allah'ı aramak ve istemekten başka bir şeyle uğraşmayanlar hariç, bunun hakikatını kimse arayamaz. Bu da zor ve uzun bir iştir. O halde herkesin gıdası olana işaret edelim. Bu da Ehl-i Sünnet itikadıdır. Bu itikadı kalbinde bulunduranlar için bu itikat, saadet ve kurtuluş tohumu olacaktır. (Kimya-i Saadet, Ehl-i Sünnet İtikadını Doğru Öğrenmek)

İmam-ı Gazali'nin başlıca eserleri:

1- İhyau Ulumi'd Din (Dini İlimlerin İhyası), Gazali'nin en meşhur ve en büyük eseridir. Bu kitapta fıkıh ve tasavvuf konuları ele alınmıştır. Her kısım 4 kitap olmak üzere, toplam 40 kitaptan oluşmaktadır. ıhya, yazılışından bu yana ıslam aleminin en çok okunan kitapları arasındadır.

2- El Iktisad fi'l-ıtikat (ıtikatta ıktisat), itikat konularını ele alır.

3- Tehafütü'l Felasife (Filozofların Tutarsızlıkları), Aristo'nun felsefesine yaptığı eleştirileri derlediği kitaptır.

4- Kimya-i Saadet (Mutluluk Kimyası), iman, amel, ahlak ve tasavuftan bahseder. ıhya'nın Farsça yazılmış bir özeti mahiyetindedir.

5- Bidayetü'l Hidaye (Hidayetin Başlangıcı), halkın anlayacağı tarzda yazılmış, din ve ahlak bilgilerinin anlatıldığı bir kitaptır.

İmamı Gazali'nin küçüklü büyüklü tüm eserlerinin toplamı 75'i bulmaktadır.

Seyyid Erzurumlu İbrahim Hakkı

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri 1703'te Erzurum'a bağlı Hasankale kasabasında dünyaya gelmiştir. Dedesi peygamber soyundan olması dolayısıyla ıbrahim Hakkı Hazretleri anne tarafından "seyyid"dir.

İbrahim Hakkı Hazretleri babası ile birlikte gittiği Siirt'in Tillo ilçesinde ısmail Fakirullah'la tanışarak bir süre orada yaşar. Babası derviş Osman Efendi vefat edince tekrar Erzurum'a döner. Burada tahsiline kaldığı yerden devam eder. Erzurum müftüsü Muhammed Hazık'tan Arapça ve Farsça dersleri alır. Türkçe, Arapça ve Farsçayı ilerleterek bu dillerde şiir yazabilecek seviyeye gelir.

1728'de tekrar Siirt'e dönerek İsmail Fakirullah'ın sohbetlerine devam eder ve kızı ile evlenerek damadı olur. 1728 yılında Hac dönüşü büyük ıslam alimlerinin eserlerinden alıntılarla oluşturduğu "Lubbül Kutup"u yazar.

1747 yılında Sultan I. Mahmud tarafından saraya davet edilince saray kütüphanesinden istifade etme imkanı bulur. İstanbul dönüşü Erzurum'da küçük risaleler yazmaya başlar. İkinci İstanbul seyahatinden sonra kendisini tamamen kitap çalışmalarına vererek Hasankale'deki evine çekilir.

Hacca ikinci gidişinde Halep, Şam, Mekke, Medine ve Kudüs'teki ünlü İslam alimleriyle temaslar kurarak bilgi alışverişinde bulunur.

Seyahatten dönüşünde Marifetname adlı ünlü eserini kaleme alır. Bu eserinin dışında 54 tane daha önemli eseri bulunmaktadır. 1780'de Siirt'te vefat eder. Cenazesi şeyhi İsmail Fakirullah için yaptırdığı türbeye defnedilir.

Seyyid İbrahim Hakkı'nın bazı sözleri şunlardır:

Güzel ahlakın en güzeli, sana gelmeyene senin gitmendir. Sana zulmedeni senin affetmendir. Konuşursan doğruyu söyle. Söz verirsen tut. İyilik yaparsan gizle. Başkasından kötü huy gördünse onun emsallerinden sakın.

Herkese selam vermek en güzel haslettir. Tevazunun semeresi yükselmektir. Hikmetin başı insanlarla iyi geçinmektir. Halkın ayıplarını arayanın ayıpları duyulur. Nasihat kabul eden yüz karasından kurtulur.

Allah Katında günah olan şeyde kullara itaat olmaz. Yalan söyleyen kimseden hayır umulmaz. Halkın seninle konuşmasından haz duyuyorsan sen de onlarla öyle konuş. Özür dileyenin özrünü kabul eyle. Sen büyüklerine saygılı ol ki senden küçükler de seni saysınlar. En faydalı hazine gönüllerdeki sevgidir. (Marifetname)

İmam-ı Rabbani

Asıl adı Ahmet Faruk-i Serhendi'dir.

1564 yılında Hindistan'a bağlı Serhend'de doğdu. Baba tarafından Hz. Ömer'in soyuna dayandığı için el-Faruki lakabı ile tanınır.

Ehl-i Sünnet çizgisindeki tasavvufun büyük simalarından birisidir. Tasavvufta Nakşibendi şeyhlerinden Muhammed Baki Billah hazretlerine intisab etti.

Dönemin Hint-Türk hükümdarı Ekber şah ile dinin özünü bozduğu gerekçesiyle bazı konularda çatışmış ve 1619 yılında Guvalyar'da bir kaleye hapsedilmiştir.

Her türlü sapkın akımlara karşı Ehl-i Sünnet itikadını desteklediği için, "ikibin yılın yenileyicisi" unvanına layık görülmüştür. Dostları ve talebelerine yazdığı mektupların biraraya getirildiği "Mektubat", İslam tasavvufunun en önemli kaynaklarından birisidir. İmam-ı Rabbani'nin bazı sözleri şöyledir:

İnsanın öncelikle itikadını düzeltmesi gerekir. Bu düzeltme de, fırka-i naciye olan Ehl-i Sünnet ve'l Cemaatin görüşlerine uygun olarak yapılmalıdır. Amelde gevşekliğin bir mağfiret ümidi vardır, itikadde gevşekliğin asla mağfirette yeri yoktur.

Bilinsin ki; iki cihanın saadetini kazanmak ancak Resulullah'a tabi olmaya bağlıdır. O'na tabi olmak şu şekilde olur: İnsanlar arasında İslam'ın hükümlerini yerine getirip icra etmek, havastan ve avamdan, küfür adetlerini kaldırmak, havastan ve avamdan, küfür alametlerini kaldırıp iptal etmek.

Amel işlemenin zamanı gençliktir. Aklı olan bu fırsatı kaçırmaz ve fırsatı ganimet bilir. Zira insan yaşlılık zamanına kalmayabilir. Kaldığını farzedelim, derlenip toparlanmaya müyesser olmayabilir. Böyle bir derlenip toparlanmanın olduğunu farzedelim; bir amel işlemeye gücü yetmez. Zira o zaman zaafın ve aczin bastırdığı zamandır...

... Yetmiş üç fırkadan her biri tek tek, dine tabi olduklarını iddia edip kendilerini necat bulan zümreden sayarlar**."... Her fırka ellerindeki ile böbürlenir (Mü'minun Suresi, 53)** mealindeki ayet onların halini doğrular. Resulullah Efendimizin beyan buyurduğu, fırka-i naciyeyi diğerlerinden ayırteden özelliği Peygamberimiz şöyle açıklıyor: "... Onlar, ben ve ashabımın üzerinde bulunduğumuz hal üzerinde olanlardır." Resulullah Efendimiz'in kendisini anlatması yeterli iken, ashabını da zikretmesi şu manaya gelmektedir: "Benim yolum ashabımın gittiği yoldur. Kurtuluş yolu, onların yoluna tabi olmaya bağlıdır."

Resulullah Efendimiz'e tabi olmak iddiası; ashabının yoluna tabi olmadan boş bir iddiadır. Hiç şüphe yoktur ki Peygamber Efendimizin ashabının yolunda devam edenler, Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat'tir. Allah bunların sa'yini meşkur eylesin. İşte, fırka-i naciye bunlardır. şia ve Hariciler gibi, Resulullah Efendimizin ashabına taa'n edenler, onların yoluna tabi olmaktan elbette mahrumdur.

Mutezile için dahi aynı hüküm verilir. Bu, sonradan çıkan bir yoldur. Ehl-i Sünnet olmayan diğer fırkalar aynı kıyasa tabidir. (Mektubat-ı Rabbani)

Seyyid Abdulkadir Geylani

Abdulkadir Geylani; Muhyiddîn, Kutb-i Rabbânî, Kutb-i a'zam, Gavs, Gavsül a'zam, Sultân-ul-evliyâ (evliyaların sultanı) olarak da anılır. Künyesi Ebu Muhammed'dir. Abdulkadir Geylani, hem seyyid, hem şerifdir. 1078 yılında İran'ın Geylan şehrinde dünyaya geldi. Din eğitimine burada başladı. Daha sonra Gey-

lan'dan Bağdat'a geçerek eğitimine burada devam etti. Hanbeli mezhebini seçerek fıkıhta bu mezhep üzerinde yoğunlaştı. Ebu Said medresesinde dersler verdiği sıralarda tasavvufla tanıştı. Tasavvuftaki yoluna onun ismine izafeten "Kadiriyye" adı verildi.

Çoğunluğu vaaz ve nasihatlerinden oluşan El-Gunye, El-Fethü'r Rabbani, El Fütühül Gayb bize kadar ulaşan kitapları arasındadır. Abdulkadir Geylani Hazretleri 1166 yılında Bağdat'ta vefat etti. Her yıl milyonlarca kişi tarafından ziyaret edilen kabri, şu anda Bağdat'ta geniş bir külliye içerisindedir.

Abdulkadir Geylani Hazretlerinin bazı sözleri şöyledir:

Kuran ile amel etmek seni Kuran'ın mevkiine yükseltir, oraya oturtur. Sünnet (Peygamberimizin hadisleri) ile amel etmek seni Allah'ın Resulü Peygamber Efendimize yükseltir. Resulullah, kalbi ile ve manevi himmetiyle, Allah dostlarının kalbi çevresinden bir an bile ayrılmaz. Allah dostlarının kalplerini güzelleştiren, kokulayıp buharlayan odur. Onların özlerini tasviye eden, menfi duygulardan temizleyen ve tezyin eden odur.

Sen Allah'ı zikret ki, O'da seni zikretsin. Allah'ı zikret ki o zikir günahlarını döksün. Günahsız olarak kalasın. Günahsız itaatkar bir mümin olasın. İşte o zaman o seni zikreder. O zikir seni öyle sarar ve meşgul eder ki, bir şey isteyecek vakit bulamazsın. Bütün gayen ve maksudun o olur.

Ey ahali! İslam ağlıyor. Elini başına koymuş; şu facirlerden, şu fasıklardan, şu bid'at ehlinden, şu zalimlerden, şu yalancı şahidlik libası giymişlerden, sahip bulunmadıkları faziletleri kendilerinde var gösteren şu kuru iddiacılardan, yaka silkiyor. Onlara karşı ihlas sahibi müslümanlardan yardım talep ediyor.

Yiyip içmen, veda yiyip içmesi olsun. Aile arasında bulunuşun veda bulunuşu olsun. Mümin kardeşinle buluşman veda buluşması olsun. Kalbine hep emanet olduğunu, daima veda etme halinde bulunduğunu nakşet. Kaderi başkasının elinde bulunan kimse nasıl emanet ve veda etme halinde olmaz ki? Zira yarın ne olacağını, işlerin nereye varacağını, kaderinin kendisine neler getireceğini bilmemektedir. Öyleyse hemen tövbe et, bir daha işlememeye azmeyle. Onlardan sıyrıl, seri adımlarla Mevla'na koş. Tevbe ettiğin zaman hem zahirin hem batının tevbe etmiş olsun. Tevbe, Allah Katında makbul kul olmanın temelidir. Halis bir tevbe ile ve Allah'tan hakikattan haya etmek suretiyle üzerindeki günah elbiseni çıkar, at. Ey Allah'ın yolunu arkasına atıp dünya işlerine itina gösteren kişi! Seni insanları memnun eden, fakat Allah'ı kendisine öfkelendiren kişi olarak görüyorum. Hiç şüphe yok ki yakında sen o dünyadan alınacaksın. Ölüm seni oradan ayıracak. Seni yakalaması pek elemli, pek şiddetli ve pek çeşitli olan zat yakalar ve oradan alır. Bir anda herşeyini kaybeder ve herşeyinden ayrılırsın. (Fethü'r-Rabbani)

Şah-ı Nakşibend Hazretleri

Asıl adı Muhammed Bahauddin'dir. 1318 yılında Buhara yakınlarında doğdu. Hacegan Tarikatı şeyhi Muhammed Baba Semmasi'nin manevi terbiyesi altında yetişti. Gençliğinde Semerkand'a giden şah-ı Nakşibend Hazretleri Hanefi mezhebindendir. Ahlak ve ilim üzerine çalışmaları ve sohbetleri ile büyük kitleleri peşinden sürüklemiştir.

Kurucusu olduğu Nakşibendi tarikatı, İmam Rabbani zamanında Hindistan'a yayıldı. Tarikat İstanbul'un fethinden sonra Osmanlılar tarafından benimsendi. İstanbul'da çok fazla sayıda Nakşibendi dergahı bulunması fikirlerinin halk arasında ne kadar yaygınlaştığının göstergesiydi.

Şah-ı Nakşibend Hazretleri'nin hayatı boyunca savunduğu hakikat, İslam'ın temeli yani Allah (cc)'ın kitabına sarılmayanların ve Peygamber Efendimiz (sav)'in emirlerini yerine getirmeyenlerin kurtuluşa erişemeyecekleridir. Ona göre Kitap ve sünnetin çizdiği daireden çıkmamalıdır. Bu çizgiye uymayan kişiye uymak doğru değildir. Çünkü tarikat Kuran ve Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in sünneti ile hayat bulur. Şah-ı Nakşibend Hazretleri bir eserinde Resulullah (sav)'a bağlılığını şöyle ifade ediyor:

"Bir iş ki Resulullah yapmıştır, aynen ben de öyle amel ettim ve hiç bir sünneti ihmal etmedim. Hepsini yerine getirdim ve neticesini buldum. Kendimde onun eserini gördüm."

Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretleri

1778'de Bağdat yakınlarındaki Zur şehrinde doğdu. Bir çok ünlü alimden tefsir, hadis, fıkıh ve tasavvuf dersi aldı. Hocası vefat edince onun yerine ders vermeye başladı. Derslerine tüm İslam aleminden binlerce kişi katıldı. Sekiz sene ders verdikten sonra önce şam'a sonra Hicaz'a gitti.

1809 yılında şeyh Muhammed Dehlevi'den davet alan Mevlana Halid, bu çağrıya uyarak Hindistan'a gitti. Buradaki eğitimini tamamladıktan sonra tekrar Bağdat'a döndü. 1826 yılında şam'da vefat etti. Cenaze namazını Hanefi mezhebinin büyük alimlerinden İbn-i Abidin kıldırdı.

Mevlana Halid Hazretleri bir eserinin başlangıç bölümüne, Mektubat-ı Rabbani'den şu alıntıyı yapmıştı:

İyice düşünmeli ve anlamalıdır ki, herkese her nimeti gönderen, yalnız Allah'dır. Her şeyi vareden ancak O'dur. Her varlığı her an varlıkta durduran hep odur. Kullardaki üstün ve iyi sıfatlar, O'nun lütfu ve ihsanıdır. Allah cennetteki sonsuz nimetlere, bitmez tükenmez zevklere ve kendi rızasına, sevgisine kavuşabilmemiz için, sevgili peygambere uymamızı emrediyor."

Varolduğun müddetçe, Allah'ın emir ve yasaklarına iyi yapış. Size Allah'ı çok anmanızı, O'na sığınmanızı geçici dünyaya gönül vermemenizi devamlı ve sonsuz olan ahirete çok rağbet etmenizi, ölümü, kabirdeki yalnızlığı, hesap gününe tam olarak hazırlanmayı, Sünnet-i Seniyyeye yapışmayı, bid'atlardan yüz

çevirmeyi, müslümanların başarısı, din düşmanlarının ve mürtedlerin hezimeti için dua etmeyi tavsiye ederim. (Mevlana Halid'in Diyarbakırlı bir yakınına yazdığı mektuptan)

Ahmed Ziyaeddin Gümüşhanevi

1813 tarihinde Gümüşhane'de doğdu. 10 yaşında Trabzon'a gelerek alimlerden ders almaya başladı. Ağabeyinin askere gitmesi sebebiyle bir süre babası ile birlikte ticaretle uğraştı. Ailesinin muhalefetine rağmen 1831 yılında İstanbul'a yerleşerek tahsiline orada devam etti. Devrin ileri gelenlerinden birçoğu onun sohbetlerinden etkilendi. Bunlar arasında Sultan II. Abdulhamid Han da vardı.

Ömrünün 28 senesini kitap çalışmalarına ayıran Gümüşhanevi, 16 yıl bizzat tebliğ faaliyetinde bulunmuştur. Sayıları bir milyonu aşan talebelerinin atıl duran servetlerini bir araya getirerek ortak bir "yardımlaşma ve yatırım fonu" kurdurmuştur. Bu yatırımlar sayesinde bir matbaa, yayınevi, içinde 18.000 kitabın bulunduğu 4 ayrı kütüphane ve çeşitli vakıflar kurdurmuştur.

Sünnet-i Seniyye'ye büyük önem verdiği bilinen Gümüşhanevi Hazretleri sürekli olarak talebelerine hadis konusunda dersler vermiştir.

Gümüşhanevi Hazretleri, döneminin en önde gelen İslam alimlerindendi. Ülke çapında kütüphaneler kurdurarak ve eğitim faaliyetine bizzat kendisi katılarak Müslümanların ilerleyebilmesi için elinden gelen bütün gayreti göstermiştir. 93 harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında cephede savaşmış ve askerimize moral desteği vermiştir

1880 yılında Mısır seyahati dönüşünde Gümüşhanevi dergahını Halifesi Hasan Hilmi Efendi'ye bırakarak sadece Cuma sohbetlerinde bulunmuştur. 13 Mayıs 1893 yılında yaz aylarını çadır kurarak geçirdiği Beykoz'daki Yuşa tepesinde vefat etmiştir.

Hoca Efendi'nin eserlerinden bazıları:

Cami'ul Usul, özellikle Nakşibendi tarikatının inceliklerinin anlatıldığı bir kitaptır. İçerisinde Ehl-i Sünnet'e uygun bütün tasavvuf akımlarının itibar ettiği kitaplardan derlemeler bulunmaktadır.

Ruhu'l-arifin, Tasavvuf içerisindeki makamlar anlatılmıştır.

Mecmu'atü'l-ahzab, Tasavvuf ehlinin günlük ibadetlerinin anlatıldığı bir kitaptır.

Kitabü'l-arifin, Bu kitapta dua konusu anlatılmıştır.

Bediüzzaman Said Nursi

1873 Yılında Bitlis'in Hizan kasabasının Nurs köyünde dünyaya gelir. 9 yaşında dini eğitime başlamasına rağmen mizacı sebebiyle medrese eğitimine alışamayarak ayrılır. 12 yaşında Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in rüyasında

ona bazı tavsiyelerde bulunması üzerine tahsil hayatına devam eder. 21 yaşında Doğu illerinde adını duyurur ve kendisi Bediüzzaman (çağın güzelliği) olarak anılır. Hayatındaki en büyük ideallerinden birisi Van'da açılmasını istediği Medresetü'z Zehra Üniversitesi'ydi. 1907 yılında İstanbul'a gelerek Sultan II. Abdulhamid'e projesini anlatır fakat kendisini ikna edemez. Bunun üzerine Fatih'teki şekerci Han'da bir oda tutarak buraya yerleşir.

31 Mart olayları ile bağlantısı olmadığı halde olaylar sırasında tutuklanır ve mahkemede beraat eder. 31 Mart olaylarından sonra İstanbul'dan ayrılarak, Van, Tiflis, şam, Beyrut ve İzmir'de çalışmalarına devam eder.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte Teşkilat-ı Mahsusa'da görev alır. 1916 yılında milis komutanı olarak Pasinler'de savaşır ve esir düşer. Bolşevik Devrimi sırasındaki kargaşa döneminden istifade ederek kaçar ve büyük zorluklarla İstanbul'a gelmeyi başarır.

Said Nursi'nin hayatı, aslında kendisine destek vermediği şeyh Said isyanı ile değişti. Said Nursi isyana niçin destek vermediğini şöyle anlatıyor:

"Türk milleti asırlardan beri İslam'ın bayraktarlığını yapmıştır. Çok veliler ve şehidler yetiştirmiştir. Böyle bir milletin torunlarına kılıç çekilmez. Biz müslümanız, onlarla kardeşiz, kardeşi kardeşle çarpıştırmayınız. Bu şer'an caiz değildir. Kılıç harici düşmana çekilir, dahilde kılıç kullanılmaz. Bu zamanda yegane kurtuluş çaremiz, Kuran ve iman hakikatleriyle tenvir (nurlanma) ve irşad etmektir. En büyük düşmanımız olan cehli izale etmektir. Teşebbüsünüzden vazgeçiniz, zira akim kalır. Birkaç cani yüzünden binlerce masum erkek ve kadın telef olabilir."

Herşeye rağmen yörenin birçok önde geleni ile birlikte Bediüzzaman hakkında da soruşturma açılarak İstanbul'a getirildi. Oradan Eğridir ilçesinin Barla köyüne sürgün edildi. Bu köyde Kuran'ı tefsir ettiği Risale-i Nur Külliyatı'nın dörtte üçünü kaleme aldı.

Talebelerinin sayısının artmasıyla birlikte Eskişehir'e gönderilerek Bediüzzaman'ın yargılanmasına orada devam edildi. Burada 11 ay hapse mahkum oldu. Üzerindeki baskılar da artmaya başladı. 1934 yılında Barla'dan Isparta'ya nakledildi. Oradan 120 arkadaşıyla cezasını tamamladıktan sonra Kastamonu'ya sürgün edildi.

1943 yılında yeniden tutuklanarak Ankara'ya gönderildi. Ardından Isparta ve Denizli'de hakkında soruşturmalar açıldı. 126 arkadaşıyla birlikte dokuz ay tutuklu kaldıktan sonra soruşturmaların hepsinden beraat etti. Hakkındaki beraat kararlarına rağmen baskılar bir türlü bitmedi. Afyon'da sonuçlanan 20 aylık mahkumiyet kararı üst mahkeme tarafından bozuldu.

1951 yılında bir dergide yayınlanan yazısı üzerine hakkında dava açılınca 27 sene uzak kaldığı İstanbul'a gelme imkanı buldu. Bediüzzaman bu mahkemeden de beraat etti.

1956 yılında Risale-i Nur külliyatında suç unsuru bulunamadığı için külliyatın yayınlanmasına izin verildi. Ömrünün son günlerinde bütün yurdu dolaşan Bediüzzaman Said Nursi, İstanbul'dan Urfa'ya yaptığı uzun yolculuktan sonra 1960 yılında vefat etti. 27 Mayıs Darbesi'nin hemen ardından cenazesi Urfa'dan alınarak uçakla Isparta'ya getirilerek bilinmeyen bir yere defnedildi.

Eserleri:

- Sözler
- Mektubat
- Lem'alar
- Şualar
- Mesnevi-i Nuriye
- Asa-yı Musa
- Kastamonu Lahikası
- Barla Lahikası
- Emirdağ Lahikası
- İşaretü'l İcaz
- Sikke-i Tasdik-i Gaybi
- Hutbe-i şamiye
- Münazarat
- İki Mekteb-i Musibetin şehadetnamesi

Eserlerinden bazı alıntılar:

"Sünnet-i Seniyye'ye tabi olmak mutlaka çok kıymetlidir. Özellikle bid'atların çoğaldığı zamanda sünnete tabi olmak çok kıymetlidir. Özellikle ümmetin fesadı zamanında Sünnet-i Seniyye'nin adabına uymak mühim bir takvayı ve kuvvetli bir imanı oluşturuyor." (Lemalar, s.48)

"Sünnetleri sanki gökten sarkan ve uzanan ipler gibi gördüm ki onlara yapışan yükselir ve saadete kavuşur. Muhalefet edip de akla dayananlar ise, uzun bir minare ile göğe çıkmak ahmaklığında bulunan firavun gibi bir firavun olur." (Mesnevi-i Nuriye, s. 72)

"Yaratıcımız bize en büyük öğretmen ve en mükemmel üstad ve şaşırmaz ve şaşırtmaz en doğru rehber olarak Hz. Muhammed'i tayin etmiştir. Ve son elçi olarak göndermiştir." (Asa-yı Musa, s. 34)

"Hz. Muhammed'in özelliği, İslam aleminin büyük ağacının kaynağı, çekirdeği, hayatı, medarıdır." (Lemalar, s.311)

"Velayet yolları içinde en güzeli, en doğru yolu, en parlağı, en zengini, Sünnet-i Senniye'ye tabi olmaktır." (Mektubat, s.495)

İslam dini için dışarıdan gelen zararlı akımlar ne kadar tehlikeli ise kendi bünyesinden gelen sapkın ve zararlı akımlar o derece tehlikelidir. Bediüzzaman Said Nursi işte bu içeriden gelen tehlikelere şöyle işaret etmiştir:

"Bana ızdırap veren, yalnız İslam'ın maruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. şimdi tehlikeler içeriden geliyor. Kurt gövdenin içine girdi. şimdi mukavemet güçleşti. Korkarım cemiyetin bünyesi buna dayanmaz; çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü körleşirse, iman kalesi tehlikededir. İşte benim ızdırabım, yegane ızdırabım budur. Yoksa şahsımın maruz kaldığı zahmet ve meşakkatleri düşünmeye bile vaktim yoktur. Keşke bundan bin kat meşakkate maruz kalsam da, iman kalesinin istikbali selamette olsa..."

(Bütün alıntılar sadeleştirilerek verilmiştir)

Süleyman Hilmi Tunahan

Süleyman Hilmi Tunahan, 1888 yılında Silistire'de dünyaya geldi. İstanbul medreselerinde dönemin en ünlü hocalarından eğitim alarak üstün derecelerle mezun oldu. 1930 yılından itibaren Diyanet'in kadrosundan Sultanahmet, Yenicami, şehzadebaşı, Kasımpaşa camilerinde vaizlik yaptı.

Hayatı boyunca hakkında çeşitli soruşturmalar açılmış ve hepsinden beraat etmiştir. Kuran'ın unutulmaya başladığı bir dönemde kendisini gençlerin dini eğitimine adamıştır. Bütün çalışmaları Hoca Efendinin Kuran öğrenimine verdiği önemin belirgin göstergelerindendir.

Talebelerine devamlı olarak Kuran ve Peygamberimiz (sav)'in çizgisinden ayrılmamalarını ve gençleri bu çizginin dışındaki sapkın akımlardan korumalarını tavsiye eden Süleyman Hilmi Tunahan, 1959 yılında şeker hastalığından vefat etti.

Hoca Efendi ve talebeleri, itikatta İmam Maturidi Hazretlerine, amelde ise İmam Hanife'ye bağlıdır. Süleyman Efendi İmam Rabbani Hazretlerinin çizdiği tasavvuf çizgisi içerisindedir.

Damadı ve talebesi Kemal Kaçar, Süleyman Efendi'nin üstün şahsiyetini şöyle anlatıyor:

"Süleyman Efendi'nin batın ilminde, yani tasavvuftaki manevi cephesi, şüphesiz ehline malumdur. Zahiri akıl ve zeka ile mümkün olmaz. Öyle ki, bir insan müslüman olabilir, tahsilli ve akıllı olabilir, hatta iç hayatı münkir olmaz da yine tasavvuf ve irşada ehil bir zat ile karşılaştığı halde, o zat ilahi irade ile kendisini ona bildirmezse dünyalar bir araya gelse onun feyzlerinden haberdar olamaz. Bizim ise kendisinin manevi cephesi üzerinde zerrece tereddütümüz yoktur. Biz bu noktayı ülme'l yakin değil hakke'l yakin bi'l fiil yaşamış olarak biliyoruz." (Hızır Yılmaz, Süleymancılık Hakkında Bir İnceleme, s. 11)

Seyyid Abdülhakim Arvasi

1865 yılında Van'ın Başkale ilçesinde dünyaya geldi. Babası Mustafa Efendi kendisini İslami eğitime adamış bir tasavvuf adamıdır. Abdülhakim Arvasi Efendi, Rüşdiye tahsilinden sonra Irak'ın çeşitli bölgelerinde tefsir, hadis, fıkıh, kelam eğitimi gördü.

14 yaşına geldiğinde Fehim Efendi'den tasavvuf eğitimi almaya başlar ve onun maiyetine girer. Belli bir olgunluğa eriştikten sonra 20 yaşında memleketine geri döner. Burada bütün varını yoğunu bir medrese ve bir kütüphane yapımına harcar. Burada talebelerinin her türlü ihtiyacını ücretsiz olarak karşılar. Fakat Abdülhakim Hazretlerinin kurduğu medrese Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeni ve Rus birlikler tarafından yağmalanır, sonunda Van'dan hicret etmek zorunda kalır. Ancak beraber hicret ettiği 150 yakınından sadece 29'u sağ olarak İstanbul'a ulaşabilmiştir.

Abdülhakim Efendi 1919 yılında kendisi ve yakınları için tahsis edilen İstanbul, Eyüp'te bir medreseye yerleşir. Yine bu dönemde Süleymaniye Medresesinde tasavvuf hocalığına başlar. 1924-25 yıllarında tekke ve zaviyelerin kapatılması üzerine Abdülhakim Efendinin görevine son verilir.

1930 yılında Menemen Olaylarından sonra tutuklanır ve beraat eder. Ardından Beyoğlu Ağa Camii ve Beyazıd Camiinde vaaz vermeye başlar. Ömrünün son yıllarında çeşitli tutuklama ve sürgünlere maruz kalır. Yine bu yıllarda İslam şairi Necip Fazıl Kısakürek'in hidayetine vesile olur.

1943 yılında Ankara'da vefat eder. Hoca Efendi'nin cenazesi de yaşantısı gibi sade ve mütevazi olmuştur.

Abdülhakim Efendi ardında Er-Riyazü't-Tasavvufiyye ve Rabıta-i şerife adlı iki eser bırakmıştır. Bunun dışında mektupla verdiği cevaplar ve sohbetlerinden derlenen fikirleri de yayınlanmıştır.

Mahmud Sami Ramazanoğlu

Erenköy Cemaati'nin şeyhi olarak bilinen M. Sami Ramazanoğlu 1892 yılında Adana'da dünyaya geldi. Daru'l Fünun Hukuk Mektebini birincilikle bitirdikten sonra tasavvuf üzerine yoğunlaştı. Bir süre camilerde vaazlar verdi ve ticaretle ilgilendi. Bir süre şam'da ikamet ettikten sonra faaliyetlerine İstanbul Erenköy'deki Zihni Paşa Camiinde devam etti. Burada yoğun bir irşad faaliyetinde bulunan Sami Ramazanoğlu 1979 yılında Suudi Arabistan'a hicret etti. Yaşamını insanlara İslam dinini tebliğ etmeye vakfeden Sami Efendi ömrünün kalan kısmını geçirdiği Suudi Arabistan'da vefat etti.

Mehmet Zahid Kotku

Mehmet Zahid Efendi 1897'de Bursa'da doğdu. Ailesi Kafkas kökenlidir. Birinci Dünya Savaşı sırasında 18 yaşında olan Kotku askere alındı. Üç yıl cephede üç yıl İstanbul'da geri hizmette olmak üzere toplam altı yıl orduya hizmet etti.

Ordudaki görevinden sonra Gümüşhane Tekkesine giderek 27 yaşında icazet aldı. Tekkelerin kapatılmasından sonra evlendi ve Bursa'da imamlık görevine başladı. Son görev yeri olan Fatih'teki İskenderpaşa Camiinde 22 sene boyunca talebe yetiştirdi. 1980 yılında vefat etti. Cenaze namazı İstanbul Süleymaniye Camiinde Anadolu'nun en uzak şehirlerinden ve Avrupa'dan gelenlerle birlikte muazzam bir kalabalık tarafından kılındı.

İrşad çalışmaları yıllarca süren Mehmet Zahid Efendi'nin cemaatinin sayısı vefatından sonra da artmaya devam etti. En uzak illerde hatta Türkiye'nin dışında da kendisini seven bir kitle oluştu.

Mehmet Zahid Kotku'nun camiden yaptığı hizmetlerin ağırlığını sohbetleri oluşturmaktaydı. İlmihal bilgilerinin yanısıra Müslümanları ilgilendiren gündelik konularda talebelerini aydınlatırdı. Cami hutbelerinde vermiş olduğu vaazlar, yazdığı kitaplar ve yapmış olduğu sohbetlerle Türk gençliğinin mukaddesatçı yetişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kendisine gösterilen büyük ilginin temelinde, ilminden istifade edilmesinin yanısıra hoşgörülü ve tevazulu bir insan olmasının büyük etkisi vardır.

Hoca Efendi, Müslüman ülkelerin en önemli meselelerinden biri olan sanayide geri kalmışlığın çözülebilmesi için büyük çaba sarf etmiştir. Gümüş Motor Fabrikasının kurulmasına öncü olmuş ancak bu teşebbüs, tecrübe eksikliği ve teknik yetersizlikler sonucu başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Mehmed Zahid Kotku'nun bir sözü şöyledir:

Bütün işlerde Sünnet-i Seniyye'ye son derece riayetkar olmalı. Zaruret olmadıkça sünnetlerden hiçbirisi terk edilmemelidir. Gerek yemekte, gerek giyimde, gerekse görüşüp konuşmalarda ve bahusus namazlardaki sünnetlere ve abdestteki taharetteki sünnetlere bir de adab-ı muaşerete çok dikkat etmeliyiz. (Tevbe adlı eserinden)

Necip Fazıl Kısakürek

Büyük mütefekkir Necip Fazıl Kısakürek, 1904 yılında Kahramanmaraşlı köklü bir ailenin çocuğu olarak İstanbul Çemberlitaş'ta dünyaya geldi. 1912'de Gedikpaşa'da bir Fransız okuluna yazıldı. Sonra yine aynı semtte bulunan Amerikan Koleji'ni bitirdi. Annesinin hastalığı sebebiyle taşındıkları Heybeliada'daki Bahriye Mektebine girdi. 1917 yılında Darülfünun'da Felsefe eğitimine başladı. 1924 yılında Paris, Sorbon Üniversitesi'ne gönderildi ve bir yıl sonra eğitimini yarıda bırakarak geri döndü.

Mizacı onun bir işte sürekli olarak çalışmasını engelliyordu. Bu yüzden Paris dönüşü başladığı görevinden 1938 yılında ayrıldı. 1941 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Robert Kolej'de hocalık yaptı. Yine bu tarihlerde yazar ve şair olarak Babıali'de görev almaya başladı.

İslam'ın özünü anlaması yine bu yıllara rastlamaktadır. Büyük Doğu Hareketi adı ile başlattığı hareket kısa süre içerisinde din düşmanlarının korkulu rü-

yası haline geldi. 1943-1972 yılları arasında Anadolu'nun bütün illerini karış karış gezerek konferanslar verdi. Hakkında sekiz dava açıldı. Bu davalar sonucunda üç yıl altı ay cezaevinde kaldı. 1984 yılında vefat edene kadar fikri mücadelesine devam etti.

Mücadelesi sadece din düşmanları ile olmamış, din adına ortaya çıkarak dine isteyerek ya da istemeyerek büyük zararlar veren sapkın akımlarla da mücadele etmiştir. "Doğru Yolun Sapık Kolları" adındaki kitabı bir çok insanı bu sapkın akımların etkisinden kurtarmıştır.

Necip Fazıl, bu önemli eserinde bütün sapkın fırkaların görüşlerini anlatmış ve doğru yol olarak Resulullah (sav)'ın ve sahabenin yolu olan "Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat"i göstermiştir.

Necip Fazıl Kısakürek'in bazı sözleri şöyledir:

"Sapık kolların yelpazevari açıldığı, modalaştığı ve bir cümbüş havası içerisinde tepindiği ikinci ve üçüncü hicri asırlar, sünnet ve cemaat ehl-i caddesinde yolun bütün ölçülerini abideleştiren iki zafer takına şahid oldu.

İslami itikad esaslarıyla beraber iş ve amel kanunlarını istikametlendiren dört geçitli bir tak ile, doğrudan doğruya iman ve itikat yönlerini perçinleyen iki geçitli başka bir tak... Biri iş ve amelde diğeri iman ve itikatta...

İş ve amelde: İmam Malik, İmam Azam, İmam şafii, İmam Ahmed Bin Hanbel;

İman ve itikatta: İmam Maturidi, İmam Eş'ari.

Bunlar doğru yolun hudut bekçisi karakollarını temsil ve sünnet ve cemaat ehl-i zabıtasını teşkil ederler.

Kitap, Kuran, sünnet ise Allah'ın Resulü'nün her sözü, her emri, her hareketi...

İcma-i ümmetin, yani ümmetlik vasfına en layık ve en üstün derece sahabilerin, üzerinde birleştikleri toplu hükümler...

Kıyas belli başlı din alimlerinin nisbet yoluyla buluşları...

Dereceler yukarıya doğru birbirinde erir ve nihayet tek mutlakta toplanır. Allah'ın kitabında ve yanı başında Peygamberin sünneti...

İşte sünnet ve cemaat ehlinin yolu, bu kahramanların binbir fesad çizgisi arasında düpedüz meydana çıkardığı caddedir. Bu caddede hem itikat, hem amel, dört geçitli zafer takını yükseltenler, kendilerinden sonra itikat mimarlarının da çekirdeğini getirmiş olarak dış cephenin en büyük mühendisleri..." (Necip Fazıl Kısakürek, Doğru Yolun Sapık Kolları: Arınma Çağında İslam, s. 95)

DİNDE FARZLAR

Her Müslümanın, otuzüç farzı bilmesi lazımdır**. Otuzüç farz şunlardır:**
İmanın şartı: 6
İslam'ın şartı: 5
Namazın farzı: 12
Abdestin farzı: 4
Guslün farzı: 3
Teyemmümün farzı: 3

İMANIN ŞARTLARI

İman esasları ayrıntılı olarak altı madde halinde sıralanır.
Bunlar:
1) Allah (cc)'ın varlığına ve birliğine,
2) Allah (cc)'ın meleklerine,
3) Allah (cc)'ın kitaplarına,
4) Allah (cc)'ın peygamberlerine,
5) Ahiret gününe,
6) Kadere, her şeyin Allah (cc)'ın takdiri ile olduğuna, inanmaktır.

İSLAM'IN ŞARTLARI:

Hz. Peygamber (sav)'in hadisinde bildirdiği beş temel ibadet İslam'ın şartlarıdır. Resulullah (sav) şöyle buyurur:

"İslâm, beş şey üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek; namaz kılmak; zekât vermek, Kâ'be'yi haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak." (Buhârî, İmân, 1, 2; Müslîm, İmân, 19, 22; Tirmizi, İmân, 3; Nesâî, İmân, 13)

NAMAZ

Peygamberimiz (sav), ahirette muhasebesi yapılacak ilk amelin namaz olduğu ve kulun namazları tamamsa kurtulacağını aksi takdirde hüsrana uğrayacağını heber vermiştir. (Tirmizi)

Hz. Ömer'den rivayet edilen bir hadis şöyledir:

"Resulullah'a Allah'ın en çok sevdiği salih amel nedir?" diye soruluyor. Hz. Muhammed (sav): "Vaktinde kılınan namazdır. Kim namazını terkederse onun dini yoktur. Namaz dinin direğidir diye buyuruyor." (Beyhaki)

Bir ayette Rabbimiz namazla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

Sana Kitap'tan vahyedileni oku ve namazı dosdoğru kıl. Gerçekten namaz, çirkin utanmazlıklar (fahşa)dan ve kötülüklerden alıkoyar. Allah'ı zikretmek ise muhakkak en büyük (ibadet)tür. Allah, yaptıklarınızı bilir. (Ankebut Suresi, 45)

Namaz, camide bir din görevlisi "imam"ın önlerliğinde toplu halde kılınabileceği gibi tek başına da kılınabilir. Ancak, Cuma namazı ile bayram namazları cemaatle kılınır. Müslüman, isteklerini tek başına dua ederek Yüce Allah (cc)'a sunar. İşlediği günahların bağışlanmasını da, arada hiç bir vasıta olmadan, doğrudan doğruya Allah (cc)'tan ister.

Peygamberimiz (sav) namaz konusunda çok titiz davranmış, ayakta duracak hali kalmayıncaya kadar namaz kılmaya devam etmiştir. Bir sahabe cennetle müjdelendiği halde niçin kendisini bu kadar yorduğunu sorduğunda Resulullah (sav) şöyle cevap vermiştir: "şükreden bir kul olmayayım mı?" (Ahmed)

Resulullah Efendimiz (sav)'in namaz ile ilgili bazı hadisleri şunlardır:

"Beş vakit namaz, kapısının önünde akıp giden ve insanın her gün içinde beş defa yıkandığı suyu gür nehir gibidir." (Müslim)

"Namaz, insan ile küfür arasında bir perdedir. Namazı terketmek bu perdeyi kaldırmaktır." (Müslim)

"Onlarla bizim aramızda alamet-i farika namazdır. Binaenaleyh, namazı terkeden kafirlere benzemiştir." (Tirmizi)

"Cemaatle kılınan namazın sevabı yalnız başına kılınan namazdan yirmi derece efdaldir." (Buhari)

"Müminler yatsı namazı ile sabah namazındaki sevabı bilselerdi emekleyerek de olsa bu namazları cemaatle kılmaya gelirlerdi." (Buhari-Müslim)

"Bir kimse evinde güzelce temizlenir ve Allah'ın farzlarından birini ifa etmek maksadıyla mescitlerden birine giderse, attığı adımlardan biri günahlarını siler diğeri de onun derecesini yükseltir." (Müslim)

"Resulullah (sav) buyurdular ki: "Namazda en çok sevap alan kimse, en uzak olanlarıdır, yürüme yönüyle en uzaktan gelenler, imamla kılıncaya kadar namazı bekleyen kimse, hemen kılıp sonra da uyuyandan daha çok sevaba mazhardır." (Buhari, Ezan 31)

"Camiye devam edenin imanına şehadet ediniz." (Tirmizi)

"Bir zaman gelecek mescitlerde dünya işleri konuşacaklar, Allah Katında onların bir değeri yoktur. Sakın onlarla düşüp kalkmayın." (Beyhaki)

Resulullah (sav) her farz namazın arkasından şu duayı okurdu:

"Yegane olan Allah'tan başka İlah yoktur. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsustur. O'nun herşeye gücü yeter. Allah'ım senin verdiğine hiç engel yoktur. Senin vermediğini verebilecek yoktur. Hiç kimseye sahip olduğu makam ve serveti, sana karşı koyup fayda vermez." (Buhari-Müslim-Nesei)

Resulullah her namazın arkasından otuz üç kere "SübhanAllah", otuz üç kere "Elhamdülillah" ve otuz üç kere "Allahu Ekber" deyip yüze tamamlamak için şu duayı okumaya teşvik etmiştir: La ilahe illallahü vahdehü la şerike leh. Lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve ala külli şe in kadir. (Bir olan Allah'tan başka İlah yoktur. O'nun ortağı yoktur. Hamd O'na mahsustur. O'nun herşeye gücü yeter). (Müslim)

Namazla ilgili en önemli husus, huşu içinde kılınmasıdır. Resulullah Efendimiz (sav) namazdaki huşuyu yakalamamız için bize şöyle bir tavsiyede bulunmuştur:

"Namaz kıldığın vakit, nefsine, hevasına ve ömrüne veda eden, Mevlasına teveccüh eden gibi namaz kıl." (İbn-i Mace)

Hz. Ayşe, Resulullah Efendimiz (sav)'in namaz konusunun üzerinde ne kadar titizlikle durduğunu şöyle anlatmaktadır:

"Peygamber Efendimiz bizimle, biz de onunla konuşur, güler ve sohbet ederdik. Fakat namaz vakti gelince, azamet-i İlahi'den olacak, sanki O bizi bilmez ve biz de O'nu bilmez ve birbirimizi tanımaz gibi olurduk."

Namazın Vakitleri

Namaz, günün belirli 5 vaktinde yapılan bir ibadettir. Günlük ibadetten başka, haftada bir Cuma günlerinde ve yılda iki defa bayram günlerinde cemaat halinde toplu olarak namaz kılınır.

1. Sabah Namazı (2 Rekat Sünnet, 2 Rekat Farz)
2. Öğle Namazı (4 Rekat Sünnet, 4 Rekat Farz, 2 Rekat son Sünnet)
3. İkindi Namazı (4 Rekat Sünnet, 4 Rekat Farz)
4. Akşam Namazı (3 Rekat Farz, 2 Rekat Sünnet)
5. Yatsı Namazı (4 Rekat Sünnet, 4 Rekat Farz, 2 Rekat Son Sünnet) (Vitr namazı*)

*Vitir Namazı: Vitir namazı, üç rekatlı bir namazdır. Yatsı namazının son sünnetinden sonra kılınır. Namazının vakti, yatsı namazının vakti ile aynıdır, yatsı namazının vaktinin bitimi ve sabah namazının vaktinin başlangıcı ile son bulur.

Vitir namazına, "niyet ettim Allah (cc) rızası için bu günkü vitir namazını kılmaya" diye niyet edilir. Normal olarak iki rek'at kılınır. İki rekatın sonundaki oturuşta "et-Tahiyyât" okuduktan sonra üçüncü rekata kalkılır. Besmele ile Fatiha ve bir miktar Kur'ân okunduktan sonra, Allahu ekber deyip tekbir alınır, eller bağlanır ve Kunut duası okunur. Sonra "Allahuekber" diyerek rükû ve secdelere gidilir. Ondan sonra oturulur ki, bu son oturuştur. Bu oturuşta "et-Tehiyyât", "salli-barik" ve "Rabbenâ" duaları okunur ve iki tarafa selâm verilir (İbn Abidin, Reddu'l-Muhtar, Mısır, 1966, II, 5, vd).

Vitir namazı Kur'an'da geçmemektedir. Fakat hakkında çeşitli hadisler mevcuttur. Bazısının meâli şöyledir:

"Ey Kur'ân ehli, vitir namazını kılın! Çünkü Allah tektir, tek'i sever" (Buhârî, Deavât, 69; Müslim, Zikir, 5-6; Nesâî, Kıyâmü'l-Leyl, 27; Tirmizî, Vitir, 2; Ebu-Dâvud, Vitir, 1)

Allah size bir namazı daha fazladan ilâve etmiştir. Bu namaz da vitir namazıdır. Vitir namazını, yatsı ile sabah vakti doğuncaya kadar geçen zaman içinde krlın" (Ahmed b. Hanbel, el-Müsned,180, 206, 208; V, 242; VI, 7)

Namazın Farzları

Namazın farzları on ikidir. Bunların bir kısmı namazdan önce olup namaza hazırlık niteliğindedir. Bunlara "namazın şartları" denir. Bir kısmı da, namaza durunca yapılır ki bunlara da "namazın rükunları" denir.

Namazın şartları:

1. Hadesten Taharet: Gözle görülmeyen pisliklerden temizlenmektir. Bu abdest almak, gusletmek, bunların mümkün olmadığı zamanlarda teyemmüm etmekle olur.

2. Necâsetten Taharet: Gözle görülen pisliklerden temizlenmektir. Bu pislikler namaz kılan kimsenin vücudunda, elbisesinde, namaz kılacağı yerde olur.

3. Setrü'l Avret: Örtülmesi gereken yerlerin kapatılması demektir. Erkeklerde diz kapağı ile göbek arası, kadınlarda ise el, yüz ve ayak dışındaki her yerin örtülmesi gerekir. namazın bir rüknünü eda edecek kadar bir zaman içinde örtülmesi gereken bir organın dörtte biri açılırsa namaz bozulur.

4. İstikbâli Kıble: Namaz kılan kimsenin Kâbe yönüne yönelmesidir. Göğsünü kıbleden (yaklaşık 45 derece) çeviren kimsenin namazı bozulur.

5. Vakit: Farz ve Vacip olan her namaz için belli bir vakit vardır. Namazların kendi vakitleri içinde kılınması farzdır. Vaktinden önce namaz kılınamaz. Özürsüz olarak sonra ya bırakmakta günahtır.

6. Niyet: Kılınacak olan namazın zihnen hatırlanmasıdır. İmamın imâmete, cemaatin da imama uymaya niyetlenmesi gerekir.

Namazın Rükunları:

1. İftitah Tekbiri: Namaza başlama tekbiridir. Niyetten sonra "Allahuekber" deyip eller yukarı kaldırılıp tekbir alınır.

2. Kıyam: Namazda ayakta durmaktır. Gücü yetenler ayakta, yetmeyenler ise gücünün yettiği şekilde namazlarını kılarlar.

3. Kıraat: Namazda Kur'ân okumak demektir. Kıraat kıyamdadır ve en az üç kısa ayet miktarı okunmalıdır.

4. Rükû: Kıraatten sonra eller dizlere erişecek şekilde eğilmekten ibarettir.

5. Sücûd: Rükûdan sonra ayak, diz ve ellerle beraber alnı ve burnu yere koymaktır. Yalnız alnın ve burnun yere değmesi yeterli değildir. Alın yerin sertliğini hissetmelidir. Kalabalık cemaatlerde arka saftakiler ön saftakilerin sırtına secde edebilirler.

6. Kade-i Âhire: Namazın sonunda "et-Tehiyyâtü" duasını okuyacak kadar oturmaktır.

Namazın Edebî

Hz. Peygamberin bir veya iki kere yaptığı ve devam etmediği şeye edep, mendup veya müstehap denir. Rüku ve secdede tesbihlerin üçten fazla yapılması, sünnet olan okuyuştan fazla kıraatte bulunulması gibi. Edepler sünnetleri tamamlamak için meşru kılınmıştır.

Hanefilere göre namazın edepleri şunlardır: (bk. Buhari, Salat, 9; Ebû Davud, 106,107)

1) Erkeklerin iki avuçlarını iftitah tekbiri alırken yenlerinin içinden çıkarması menduptur. Bu durum da tevazua daha yakındır. Ancak soğuk gibi zaruret hali müstesnadır. Kadınlar ise kollarının açılmaması için ellerini elbisenin altından kaldırırlar.

2) Namaz kılan kişinin ayakta iken secde edeceği yere, rükuda iken ayaklarının üst kısmına, secdede burnunun iki kanadına, otururken kucağına, selam verirken omuzlarına bakması menduptur. Bunu yaparken hûşu içinde ve ihsan derecesinde namaz kılma gayreti olmalıdır. Rasûlullah (s.a.v.) ihsanı şöyle tarif etmiştir:

"Allah'a, sanki O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da o seni görmektedir. (bk. Ebû Davud, Sünnet 16).

3) Esnerken ağzı açmamaya çalışmak menduptur. Buna güç yetmezse, elin arkası veya yeni ile ağzı kapamak gerekir.

4) Gücü yettiği ölçüde öksürüğü gidermek menduptur.

5) Kamet alınırken, müezzin "Hayye ale'l-Felah" deyince, imam ve cemaatin ayağa kalkması menduptur. İmam mihraba yakın bulunmazsa, her saf, imam aralarından geçeceği sırada ayağa kalkar.

6) "Kad kâmeti's salâh (Namaz başladı)" denildiği zaman İmam, namaza başlar. İmam bu hareketi ile müezzini doğrulamış olur. Bununla birlikte kâmet bittikten sonra namaza başlanmasında da bir sakınca bulunmaz. Hatta, Ebû Yusuf ile, hanefiler dışındaki üç mezhebe göre uygun olan da budur. (Prof. Dr. Hamdi DÖNDÜREN, Delilleriyle İslam İlmihali, Erkam Yayınları)

Cuma Namazı

Mübarek Cuma gününde Müslümanlar ibadethanelerde toplanırlar. Hutbeleri dinleyerek bunlardan faydalanırlar. Hep birlikte Cuma namazını kılarlar. Namazdan sonra da kendi günlük işleriyle uğraşmaya koyulurlar. Hadis-i şeriflerde şöyle buyruluyor:

"Üzerine güneşin doğduğu en hayırlı gün, Cuma günüdür. Adem aleyhisselam o gün cennete konulmuş, o gün cennetten çıkarılmıştır. Kıyamet de o gün kopacaktır." (Tirmizi)

Ömer Nasuhi Bilmen, Cuma namazıyla ilgili olarak şöyle söylemiştir:

Cuma namazının vakti tam öğle namazının vaktidir. Cuma namazı için minarelerde ezan okunur. Camilere gidince önce aynen öğle namazının sünneti gibi, dört rekat Cumanın ilk sünneti kılınır. Ondan sonra cami içinde bir ezan daha okunur: Minberde cemaate karşı bir hutbe okunur. Bu hutbeden sonra kâmet getirilerek Cumanın iki rekat farzı cemaatle aşikâre okuyuşla kılınır. Bir farzdan sonra yine öğlenin ilk dört rekat sünneti gibi, Cumanın son dört rekat sünneti kılınır. Buradan sonra da "Zuhr-u ahir" diye dört rekat namaz kılınır... Arkasından da "Vaktin sünneti" niyeti ile aynen sabah namazının sünneti gibi iki rekat na-

maz daha kılınır. Cuma şartlarını kendilerinde toplayan kimseler için iki rekat Cuma namazı "Farz-ı ayn"dır. Cuma namazının diğer namazlardan başka olarak kendisine özgü on iki şartı daha vardır. Bunların altısı vücubunun (farz olmasının), diğer altısı da edasının şartlarıdır. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.153)

Peygamberimiz (sav)'in Cuma günü ile ilgili tavsiyeleri

Hz. Peygamber (sav)'e çokça salavat getirmek:

Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur. *"Cuma günü ve Cuma gecesi bana çokça salavat getirin."* (Beyhaki)

Peygamberimiz (sav)'in ümmeti dünyada hangi saadete sahip olmuş ve ahirette hangi hayra sahip olacaklarsa O'nun sayesinde sahip olacaklardır. Allah (cc), O'nun yüzü suyu hürmetine hem dünya, hem ahiret saadetini onlara bahşetmiştir.

O halde özellikle Cuma günü ve gecesi O'na çokça salavat getirmeliyiz.

Cuma namazı ve Müslümanların biraraya toplanması:

Cuma namazı, özgür, sağlıklı ve ergenlik çağını aşmış, ayağı tutup, gözü gören bütün erkeklere farzdır. Resulullah (sav)'ın ve dört halifenin zamanında Cuma namazı, Müslümanların biraraya geldiği toplantı niteliğindeydi. Fakat daha sonra bu özelliğini kaybetti.

Ebu Davud ve Tirmizi'de geçen bir hadiste Resulullah Efendimiz (sav), *"Kim üç Cuma namazını önemsemediğinden dolayı terk ederse Allah onun kalbini mühürler."* (Tirmizi) buyuruyor.

Cuma günü yıkanmak:

Peygamberimiz (sav) Cuma namazına gelecek olan müminlerin yıkanarak namaza gelmelerini tavsiye etmiştir.

Cuma günü güzel koku sürmek:

Resulullah (sav) Cuma günleri güzel kokular sürmeye her zamankinden daha fazla dikkat etmiştir. O gün koku sürmek haftanın diğer günleri koku sürmekten daha faziletlidir.

Resulullah Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

Bir kimse Cuma günü gusleder, varsa güzel koku sürünüp, en güzel elbisesini giyer de vakarlı ve ağırbaşlı bir şekilde camiye gider, kimseye eziyet vermezse ve imamın minbere çıkmasından itibaren hiç konuşmazsa iki Cuma arasındaki günahları için kefaret olur.

Cuma namazına erken gitmek:

Resullulah (sav)'in sağlığında müminler, Cuma namazına ellerinden geldiğince erken gelirler ve gelmeyenlerin de niçin gelmediklerini araştırırlardı. Ge-

lenlerin bir sıkıntısı olup olmadığı sorulur, sıkıntısı olanın sıkıntısına çare bulunurdu.

Cuma günü hutbe dinlemenin adabı:

Bu konuyla ilgili olarak Ömer Nasuhi Bilmen şöyle söylemektedir:

Hatib minbere çıkınca, cemaatın dinleyip susması, selâmlaşmaması, nafile namaz kılmaması gereklidir. Öyle ki, hutbede Peygamber Efendimizin mübarek isimleri anılınca, cemaatın "Salat ve Selâm"da bulunmaları ve dinlemekle yetinmeleri daha faziletlidir. İmam Ebû Yusuf'dan bir rivayete göre, bu durumda gizlice Salat ve Selâm getirilir. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.153)

Resulullah (sav)'ın Cuma namazı ile ilgili bir hutbesi:

Ey insanlar! Ölmeden önce Allah'a tevbe ediniz. Meşgul olmadan önce hayırlı ameller işlemeye hız veriniz. Rabbiniz'le aranızdaki bağları O'nu çok zikretmek suretiyle, gizli ve aşikar sadaka vermek suretiyle güçlendiriniz. Hem böylece mükafat alır, övülür, rızıklandırılırsınız.

Bilesiniz ki Allahu Teala, şu makamımda şu ayımda, şu yılımda kıyamete kadar Cuma namazınızı üzerinize farz kılmıştır. Bir kimse başında zalim olmayan bir devlet başkanı olduğu halde Cumayı kılmaya imkan bulup da inkar ettiğinden yahut hafife aldığından dolayı ben hayattayken yahut ölümümden sonra terk eder kılmazsa, Allah iki yakasını biraraya getirmesin, işinde bereket vermesin. Dikkat ediniz! Tevbe edinceye kadar böyle bir kimsenin kıldığı namaz namaz değildir, aldığı abdest abdest değildir, tuttuğu oruç oruç değil, verdiği zekat zekat değil, yaptığı hac hac değildir! O'na bereket de yoktur. şayet tevbe ederse Allah tevbelerini kabul eder. (İbn-i Mace)

Terâvih namazı

Bu namaz erkek ve kadın için müekked sünnettir. Çünkü terâvih namazına hem Hz. Peygamber (sav), hem de ondan sonra raşid halîfeler ve Ashab-ı Kirâm devam etmişlerdir. Terâvih namazını cemaatle kılmak sünnettir. (Zeylaî, Nasbur-Râve, II, 152; eş-şevkânî, Neylül-Evtâr, III, 50 vd.; ez-Zühayli, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh, Dimaşk 1405/1985, II, 43)

Terâvih namazı Ramazan ayına mahsus olup, yatsı namazından sonra ve vitirden önce kılınır. Bu namazın gece yarısından veya gecenin üçte birinden sonraya bırakılması müstehaptır. Terâvih namazı tek başına kılınabilir, fakat cemaatle kılınması daha faziletlidir.

Hanefilere göre, terâvih namazının rekat sayısı yirmi olup bu sayı Hz. Ömer'in uygulamasına dayanır. Çünkü Hz. Ömer halîfeliğinin sonuna doğru bu namazı Mescid-i Nebevî'de Devlet başkanı olarak yirmi rekat kıldırmıştır. Bu miktara sahabeden karşı çıkan olmamıştır. Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra, benim sünnetimden ve raşid halîfelerimin yolundan ayrılmayın." (Ebû Dâvûd, Sünnet, 5; Tirmizî, İlim, 16; İbn Mâce, Mukaddime, 6; Dârimî, Mukaddime, 16)

Namaz Sureleri

Fatiha Suresi

Fil Suresi

Kureyş Suresi

Maun Suresi

Kevser Suresi

Kafirun Suresi

Nasr Suresi

Tebbet Suresi

İhlas Suresi

Felak Suresi

Nas Suresi

Namaz Duaları

Sübhaneke

Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve tebârakesmük ve teâlâ ceddük (ve celle senâük*) ve lâ ilâhe ğayrük)

* Ve celle senâük yalnızca cenaze namazlarında kullanılır.

Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.

Ettehiyyâtü

Ettehiyyâtü lillâhi vessalevâtü vettayibât. Esselâmü aleyke eyyühen-Nebiy-yü ve rahmetüllahi ve berakâtühüh. Esselâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhis-Sâlihîn. Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Rasülüh.

Dil ile, beden ve mal ile yapılan bütün ibadetler Allah'adır. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun. Selam bizim üzerimize ve Allah'ın bütün iyi kulları üzerine olsun. şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve Peygamberidir.

Allâhümme Salli

Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ İbrahime ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidün mecîd.

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt. İbrahim'e ve İbrahim'in ümmetine rahmet ettiğin gibi. şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

Allâhümme Barik

Allâhümme barik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ barekte alâ İbrahîme ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidün mecîd.

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine hayır ve bereket ver. İbrahim'e ve İbrahim'in ümmetine verdiğin gibi. şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

Rabbenâ âtina

Rabbenâ âtina fid'dünyâ haseneten ve fil'âhirati haseneten ve kınâ azâbennâr. Birahmetike yâ Erhamerrahimîn

Allah'ım! Bize dünyada iyilik ve güzellik, ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi ateş azabından koru.

Rabbenâğfirlî

Rabbenâğfirlî ve li-vâlideyye ve lil-Mü'minine yevme yekûmü'l hisâb.

Ey bizim Rabbimiz! Beni, anamı ve babamı ve bütün mü'minleri hesap gününde (herkesin sorguya çekileceği günde) bağışla.

Kunut Duaları

Allâhümme innâ nesteînüke ve nestağfirüke ve nestehdik. Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk. Ve netevekkelü aleyke ve nüsni aleykel-hayra küllehü neşkürüke ve lâ nekfürüke ve nahleu ve netrükü men yefcürük.

Allahım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamanı isteriz, razı olduğun şeylere hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tevbe ederiz. Sana güveniriz. Bize verdiğin bütün nimetleri bilerek seni hayır ile överiz. Sana şükrede-

riz. Hiçbir nimetini inkar etmez ve onları başkasından bilmeyiz. Nimetlerini inkar eden ve sana karşı geleni bırakırız.

Allâhümme iyyâke na'büdü ve leke nüsalli ve nescüdü ve ileyke nes'a ve nahfidü nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke inne azâbeke bilküffâri mülhık.

Allahım! Biz yalnız Sana kulluk ederiz. Namazı yalnız Senin için kılarız, ancak Sana secde ederiz. Yalnız Sana koşar ve Sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya çalışırız. İbadetlerini sevinçle yaparız. Rahmetinin devamını ve çoğalmasını dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz Senin azabın kafirlere ve inançsızlara ulaşır.

ABDEST

Namaz kılmak için yüz, dirseklerle birlikte eller ve ayakların yıkanması; başın da meshedilmesi gerekir. Buna "Abdest'' denir. Ayrıca beden, elbise ve namaz kılınacak yerin temiz olması şarttır.

Abdestin Farzları:

1. Elleri dirseklere kadar kollarla birlikte yıkamak.
2. Yüzü yıkamak.
3. Başın dörtte birini meshetmek.
4. Topuklarıyla birlikte ayakları yıkamak.

Abdestin Sünnetleri:

1. Abdest almaya niyet etmek
2. Abdeste eûzü besmele ile başlamak.
3. Abdeste başlamadan önce elleri bileklere kadar yıkamak
4. Dişleri misvak veya fırça ile, yoksa parmaklar ile temizlemek.
5. Abdest organlarını peş peşe ara vermeden yıkamak.
6. Yıkanan organları ovmak.
7. Ağza üç kere su almak.
8. Oruçlu olmadığı zamanlarda gargara yapmak.
9. Burna üç kere su vermek ve sol elle sümkürmek.
10. Yıkanan her organı üç kere yıkamak.
11. Abdestte çift organları yıkamaya sağ organdan başlamak.
12. Eller ve ayaklarda yıkamaya parmak uçlarından başlamak.
13. Sakalı olanların sakalını hilallemesi.
14. Parmaktaki yüzüğü oynatarak suyun altına ulaşmasını temin etmek.
15. Kulakları meshetmek.
16. Boynu meshetmek.
17. Başın tamamını meshetmek.
18. Parmakların arasını hilallemek.

Gusül (Boy Abdesti)

Gasl, yıkamak demektir. Gusül ve iğtisal da, yıkanma anlamını taşır. Din deyiminde gusül: Bütün bedenin yıkanmasıdır, boy abdesti alınmasıdır. Buna taharet-i kübra (büyük temizlik) denir. Böyle bir temizliği gerektiren hal cünüplüktür. Ayrıca kadınların hayız ve nifas hallerinin sona ermesidir.

Guslün farzları üçtür.

I) Ağza su alıp boğaza kadar çalkalamak.

2) Buruna su çekmek ve yıkamak.

3) Tepeden tırnağa bütün vücudu yıkamak.

Teyemmüm

Teyemmüm, su bulunmadığı veya bulunsa da kullanma gücü olmadığı zaman, temiz toprak cinsinden bir şeyle hadesi (abdest almak veya gusl gerektiren hal) gidermek amacıyla yapılan hareketleri dile getirir.

Teyemmüm kitap ve sünnet ile sabittir. Kur'an-ı Kerim'de "Su bulamazsanız temiz yere teyemmüm ediniz" (Maide Suresi, 5/6) ayeti su bulunmadığı durumlarda teyemmümü öngörür. “Yer bana mescid ve temizleyici kılındı. Binaenaleyh kime namaz vakti gelirse, namazını kılsın." (Ahmed b. Hanbel) hadisi de yer cinsinden bir şeyle teyemmüm caiz olduğuna delalet eder. (Ahmed Davudoğlu, Selâmet Yolları, I, 154).

Teyemmümün farzları

Niyet ve elleri toprağa vurup yüzü ve kolları mesh etmek farzdır.

Teyemmümün Sünnetleri

1- Önce besmele çekmek.

2- Uzuvları sırayla meshetmek.

3- Mesih işlemini ara vermeden yapmak.

4- Elleri yere vurduktan sonra önce ileri, sonra geri hareket ettirmek.

5- Parmakları açık bulundurmak.

6- Eller yerden kaldırıldığında avuç içlerinde toz kalmışsa birbirine vurarak silkelemek.

ORUÇ

Oruç ibadeti İslam'ın beş temel şartından birisidir ve mükafatı çok fazladır. Niyet ederek tan yerinin ağarmaya başlamasından akşam güneş batıncaya kadar yeme içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak suretiyle tutulan orucun dinî ahlakî, sosyal ve sıhhî bir çok yararları vardır.

Oruç tutan kimse sabretme, sıkıntılara göğüs germe, açlığa susuzluğa dayanma ve nefse hakim olma melekesi kazanır. Fakirlik ve yoksulluğun ne demek olduğunu daha iyi anlar. Bunun sonucu olarak, şefkat, merhamet, başkalarına

yardım etme ve insanlara faydalı olma gibi yüce duygular kazanır. Elindeki nimetlerin kadrini bilir, israftan sakınmayı öğrenir.

İnsanın manen yükselmesini sağlayan oruç, kişinin iradesini güçlendirir, başkalarına karşı, sevgi, merhamet ve yardım hislerinin gelişmesini temin eder.

Akıl sahibi ve erginlik çağına gelmiş her sağlıklı Müslümanın tutmak zorunda olduğu orucun süresi bir aydır ve kamerî aylardan Ramazan ayında tutulur.

Allah Teala (cc) şöyle buyuruyor.

"Ey iman edenler, sizden öncekilere yazıldığı gibi, oruç, size de yazıldı (farz kılındı). Umulur ki sakınırsınız." (Bakara Suresi, 183)

Oruç, ruhu kötülüklerden arındıran, sevgi, şefkat ve merhamet duygularını geliştiren bir ahlak ve davranış eğitimidir. Ayrıca orucun insan sağlığı bakımından da çok yararlı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu husus tıbben de kanıtlanmıştır.

Bu konuda Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur.

"Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz."

Sahur'a Kalkmak:

Resulullah Efendimiz (sav), sahura mutlaka kalkardı. Fakat iftarın aksine sahur yemeğini geç saatlere bırakırdı.

Malik b. Enes (r.a)'den rivayet edilen Hadis-i şerif'te Resul-u Ekrem (s.a.s)'in: "Sahur yemeği yiyiniz. Çünkü sahur yemeğinde bolluk (bereket) vardır" buyurduğu bilinmektedir. şurası muhakkaktır ki; sahura kalkıp bir şeyler yemek, oruç tutmak niyetiyle olur. Nitekim Fetevay-ı Hindiyye'de şöyle bildirilmektedir:

"Ramazan-ı şerif ayında sahura kalkmak bir niyettir. Necmüddin Neseî de böyle der. Ancak sahura kalkmak, sadece o günün orucu için niyet hükmündedir. Başka bir günün orucu için niyet yerine geçmez" (I,195)

Orucun Şartları

Orucun şartlarını Ömer Nasuhi Bilmen şöyle bildirmiştir:

Orucun farz oluşuna ve yerine getirilmesinin (edasının) farz oluşu ile sıhhatına dair şartlar vardır. Şöyle ki:

1) Oruçla mükellef olmak için İslâm, akıl ve büluğ şarttır. Onun için bu vasıfları toplamayan bir kimseye oruç farz değildir. Ancak akıl sahibi bulunan mümeyyiz bir İslâm çocuğunun tuttuğu oruç nafile olarak sahih olur.

2) Orucun yerine getirilmesi (edası)nın farz olması için sıhhat ve ikamet şarttır. Onun için hasta olana ve yolculuk halinde bulunanlara, bu hallerinde oruç tutmak farz değildir. Bunlar oruçlarını tutamayınca, sonra o tutamadıkları oruçları kaza ederler...

(Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s. 263)

Peygamberimiz (sav)'in Oruçla ilgili Hadisleri

Peygamberimiz (sav) de bu ibadetin fazileti üzerinde çok fazla durmuş ve tüm detaylarıyla bu ibadetin inceliklerini ümmetine anlatmıştır. Oruç ile ilgili hadislerinde Peygamber Efendimiz (sav) buyuruyor ki:

"Ademoğlunun her ameli katlanır. Bir iyilik yedi yüz misline kadar katlanabilir. Yalnız oruç müstesna. Çünkü onun mükafatını Allah verecektir. Oruçlu iken iki sevinç vardır. Birincisi iftar zamanının sevinci, diğeri Rabbine ulaştığı zamanki sevinçtir." (Müslim)

Orucun diğer ibadetlerden en büyük farkı gösteriş için yapma ihtimalinin çok az oluşudur. Bu yüzden mümini riyaya sürükleme gibi bir tehlikesi yoktur. Mazereti olmayan yetişkin tüm Müslümanlara oruç farzdır. Resulullah (sav) oruçla ilgili olarak şöyle buyuruyor:

"Ramazan ayı girdiğinde göklerin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapatılır ve şeytan zincire vurulur. Orucu boşlama, çünkü onun dengi yoktur." (Müslim)

"Cennette bir kapı vardır ki buna reyyan derler. Kıyamet gününde buradan oruçlular girecektir. Müteakiben bu kapı kapanacak başka kimse alınmayacaktır." (Müslim)

Oruç bir kalkandır. Oruçlu kötü söz söylemesin. Oruçlu kendisi ile dalaşmak isteyene iki defa "ben oruçluyum, ben oruçluyum" desin.

Allah buyurmuştur ki: "Oruçlu kimse benim rızam için yemesini, içmesini ve cinsi münasebetlerini bırakmıştır. Oruç doğrudan doğruya benim için yapılan (riya karışmayan) bir ibadettir. Onun mükafatını doğrudan doğruya ben veririm." (Buhari)

Oruçla ilgili Diğer Meseleler

Farz olan Ramazan orucunu kasten bozmak büyük günahlardandır. Nitekim Resul-i Ekrem şöyle buyuruyor:

"Kim Ramazan ayında orucunu bozarsa; onun üzerine, zıhar yapan kimsenin üzerine lazım gelen şey (keffaret) gerekir." (Fethu'l Kadir)

Resulullah Efendimiz (sav) akşam namazını kılmadan önce iftar ederdi, iftarda acele eder yani hemen yapar ve yakınlarını da acele etmeleri için teşvik ederdi*. Hurma veya su ile orucunu açardı. Orucunu açarken; "Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum. Rızkınla orucumu açtım. Oruçlarımızı kabul et. şüphesiz sen herşeyi işitir ve bilirsin" (Ebu Davud) derdi.*

ZEKAT

Zekat, dinen zengin sayılan erginlik çağına gelmiş akıl sahibi Müslümanların, mallarının belli bir miktarını ki genellikle % 2,5 diğer bir ifade ile kırktabirini, seneden seneye fakir Müslümanlara vermesidir.

İslâm, yoksula yardımı kişinin isteğine bırakmayarak zengin olan herkesin zekat vermesini zorunlu kılmıştır. Çünkü zekat, Allah (cc)'ın zenginlere ihsan ettiği malda, fakirlerin hakkıdır.

Zekat, toplumda huzur ve dayanışmayı sağlayan bir sosyal yardımlaşma sistemidir. Zekat, paraya olan aşırı tutkuyu azaltır, fertler arasında karşılıklı sevgi ve saygı duygularını geliştirerek servet düşmanlığını önler. Böylece toplumda huzur ve güvenin kökleşmesinde önemli rol oynar.

Zekat, Allah (cc)'ın rızasını kazandıran, kişinin anlayışında, malın, araç olmaktan çıkarak amaç haline gelmesini önleyen, insanda başkalarını düşünme, merhamet ve iyilik gibi güzel duyguları geliştiren ve toplumsal barışı sağlayan bir ibadettir.

Zekatın mahiyeti ile ilgili olarak Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali'nin beşinci kitabında şöyle söylemektedir:

Zekât lûgat deyiminde "temizlik, bereket, çoğalma, güzel övgü" manalarını taşır. Din deyiminde ise; "Bir malın belli bir miktarını, belli bir zaman sonra hak sahibi olan bir kısım müslümanlara Yüce Allah'ın rızası için tamamen temlik etmek (mülkiyetine geçirmek)tir."

Zekât, kulların kulluk görevindeki sadakatlerine delâlet eder. Bu yöndendir ki, zekâta "sadaka"da denmiştir. Bununla beraber "sadaka" sözü, zekâttan daha kapsamlı mana taşır. Vacibleri de, nafileleri de içine alır.

Zekât vermeye, "Tezkiye", zekât verene de "Müzekkî" denilir. şahidler hakkinda yapilan övgüye de "Tezkiye" dendigi bilinmektedir.

Zekât vermek farzdır. Peygamberimizin hicretlerinin ikinci yılında, oruçtan önce farz kılınmıştır. İslâm'ın şartlarından birini teşkil etmektedir. Belli miktarda bulunan nakid paraların ve ticaret mallarının üzerinden bir yıl geçince, zekâtlarını geciktirmeden hemen vermek gerekir. Çünkü bu zekât mallarına yoksulların hakkı geçmiş oluyor. Artık bu hakkı özürsüz olarak geciktirmek caiz olmaz...

Zekâtın aşikâre verilmesi daha faziletlidir. Çünkü bu şekilde verilmesi, başkalarına bir örnek olur ve teşvîk yerine geçer. Kendisi hakkında, zekât vermiyor diye, kötü bir zannı da kaldırmış olur. Zekât bir farz olduğu için, bunun yerine getirilmesinde gösteriş olmaz. Nafile olarak verilen sadakalarda ise, durum böyle değildir. Bunların gizli verilmesi ve gösteriş yapılmasına engel olunması daha faziletlidir. (Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam ilmihali, s. 311)

Hz. Peygamber (sav), sahibi bulunduğu maldan en fazla infak eden insandı. O'ndan herhangi bir şey istenirse az veya çok mutlaka bir şey verirdi. Verdiğinden dolayı duyduğu sevinç ve neşe, alan kişinin sevincinden daha fazlaydı.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), zekatın dört sınıf maldan verileceğini belirtmiştir. Bunlar halk arasında en çok dolaşan ve insanların zorunlu ihtiyaçları olan mallardır:

1) Zirai mahsüller ve meyveler,
2) Hayvanlar (deve, sığır, davar),
3) Altın ve gümüş,
4) Her türlü ticaret malı.

HAC

Servet ve sağlık yönünden gücü yeten Müslümanların, ömründe bir defa belli zamanlarda arafatta vakfe yapmak ve kabeyi ziyaret etmek suretiyle yaptıkları bir ibadettir.

Hac; her yıl, dilleri, renkleri, ülkeleri, kültürleri farklı, fakat hedef ve gayeleri aynı milyonlarca Müslümanın bir arada, hep birden ibadet edip Allah (cc)'a yönelmelerini, birbirleri ile tanışıp kaynaşmalarını, Müslümanların dertlerini görüşüp ortak çareler üzerinde düşünmelerini sağlar.

Bu ibadeti yaparken her seviyede insanın aynı kıyafete bürünmesi, öldükten sonra Allah (cc)'ın huzuruna çıkış gününü hatırlatır. Hac, müminlerin samimî bir şekilde Allah (cc)'a yönelerek, tevbelerinin kabul edilmesine ve günahlarının bağışlanmasına vesile olur. Kutsal yerleri görmek, insana manevî bir heyecan vererek dini duyguları kuvvetlendirir.

İhramlı için konulan yasaklar, hiç kimseye, hatta haşerelere bile zarar vermeme, yaratıklara şefkat ve merhamet, zorluklara sabretme melekesi kazandırır. Böylece Hac farizasını eda eden kimseler, Allah (cc)'a kulluk vazifelerini ifa etmiş oldukları gibi çevresindekilere yararlı olma, hiç değilse zarar vermeme alışkanlığı kazanmış olur.

PEYGAMBERİMİZ (SAV)'İN HAYATINDAN GÜZEL ÖRNEKLER

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resulü'nde güzel bir örnek vardır. (Ahzab Suresi, 21)

İslamiyet'in iki temel kaynağı vardır: Kuran ve sünnet. Bunlar et ve tırnak gibi birbirinden ayrılmaz iki temel konudur. Birini birinden ayırırsak dinin gerçek anlamını kavrayamayız.

Müminin ahiretteki gerçek mutluluğu yakalaması için İslam'ın bu iki kaynağını çok iyi anlayıp, eksiksiz olarak uygulaması gerekir. Kuran'ın ahlakı ile ahlaklanmış olan Peygamberimiz (sav)'in uygulamaları bizim için adeta Kuran'ın canlı bir yorumudur.

Resulullah (sav) bir hadisinde, *"Ümmetimin fesad zamanında, unutulmuş sünnetlerimden birini ihya edene yüz şehid sevabı verilir."* (İbn-i Mace) buyuruyor. Peygamberimiz (sav)'in haber verdiği zaman yaklaşmış görünmektedir. Vadedilen bu güzel karşılığa layık olabilmek için tüm Müslümanların Peygamberimiz (sav)'in sünnetine sarılmaları son derece önemlidir.

Resulullah (sav)'ın üstün ahlakı ve uygulamaları, günlük hayatın düzenlenmesinde müminler için en güzel örnektir. Peygamber Efendimiz (sav)'in her davranışı Allah (cc)'ın koruması altındadır.

Peygamberimiz (sav)'in Güzel Ahlakı

Allah (cc), Kuran-ı Kerim'de Peygamberimiz (sav)'e "Ve şüphesiz sen pek büyük bir ahlak üzerindesin." (Kalem Suresi, 4) buyurmuştur. Resul-ü Ekrem (sav) bir hadisinde, *"Ben ancak ahlak faziletlerini tamamlamak için gönderildim." (Beyhaki)* buyurarak, yaşantısının, her müminin uygulaması gereken örneklerle dolu olduğunu bildirmiştir.

Kendisine peygamberlik gelmeden önce de güzel ahlakın en güzel örneklerini sergileyen Resulullah Efendimiz (sav), İslam dinini anlatırken de seçkin kişiliği ve güzel ahlakı ile bütün insanlığa örnek olmuştur. Aradan geçen on dört yüzyılda insanlık O'nun ortaya koyduğu güzel ahlak ilkelerini yakalamaya çalışmıştır.

Peygamberimiz (sav)'in hanımı Hz. Ayşe, Resulullah (sav)'ın güzel ahlakını şöyle anlatıyor:

"Çirkin söz söylemezdi. Haya, terbiye ve nezakete aykırı bir davranışta bulunmazdı. Çarşı ve pazarda yüksek sesle konuşup gürültü çıkarmazdı. Kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi. Affeder bağışlardı." (Ebu Davud)

Hz. Ayşe'nin Peygamberimiz (sav)'in ahlakı ile ilgili bir soru üzerine verdiği cevap, O'nun yaşantısının, Kuran ahlakının hayata geçirilmiş şekli olduğunu göstermektedir:

"Ey müminlerin annesi Peygamberin ahlakı nasıldır" Cevap verdi: "Resulullah'ın ahlakı... Mü'minun suresini okuyabiliyor musun? Bu sureyi onuncu ayetine kadar oku! İşte Allah'ın Resulü'nün ahlakı böyle idi" dedi. (Buhari)

Resulullah (sav), *"En hayırlınız, ahlakça en güzel olanınızdır."* buyurarak, bunun her mümin için ulaşılması gereken bir hedef olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, mümin nefsindeki tüm kötülüklerden sakınıp bu ahlaka ulaşmak için çaba harcamalıdır.

Su, buzu erittiği gibi güzel ahlak da günahları eritir; sirke balı bozduğu gibi kötü ahlak da ameli bozar. (Taberani)

Benim Katımda en sevimliniz, ahlakça en güzel olanınız ve etrafındakilerle hoş geçineninizdir ki, onlar herkesi sever ve herkes de onları sever. Benim Katımda en sevimsiziniz dedikodu yapan, dostların arasını açan ve tertemiz kimselerde kusur arayanlardır. (Bezzar)

Allah Katında kötü ahlaktan daha büyük bir günah yoktur. Çünkü kötü ahlak sahibi, bir günahtan çıkmadan diğerine düşer. (Isbahani)

Kul, ibadeti az olduğu halde, güzel ahlakıyla ahiretin yüksek derecelerine ve şerefli mevkilerine ulaşabilir. Ahlakı kötü olanlar da cehennemin alt tabakasına varırlar. (Taberani)

Bir mümin güzel ahlakıyla gece ibadet eden, gündüz oruç tutan kimselerin seviyesine yetişir. (Ebu Davud)

Kıyamet günü mizana konan iyiliklerin en ağırı takva ve güzel ahlaktır. (Ebu Davud)

Resulullah Efendimiz (sav), namaza başlamadan şu duayı ederdi:

"Allah'ım bana güzel ahlak ihsan eyle, zira senden başka kimse güzel ahlak ihsan edemez. Allah'ım beni kötü huylardan koru ve uzaklaştır." (Müslim)

Affedici Olmanın Fazileti

Kuran-ı Kerim'de, "... Yine de affeder, hoş görür (kusurlarını yüzlerine vurmaz) ve bağışlarsanız, artık elbette Allah, bağışlayandır, esirgeyendir" (Teğabün Suresi, 14) buyrulmuştur. Özellikle müminlerin kendi aralarında hoşgörülü ve affedici olmaya çok dikkat etmeleri gerekir.

Resulullah Efendimiz (sav) affedici olmanın fazileti üzerinde özellikle durmuş, bunun müminler arasında kardeşlik duygularının gelişmesinde vesile olacağını söylemiştir. O'nun örnek alınacak davranışlarından birisi de, şahsi sebep-

lerden dolayı kimseye kin tutmaması ve düşmanı bile olsa sürekli olarak affetme yoluna gitmesidir. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Alçak gönüllülük insana yükseklikten başka bir şey artırmaz. Alçak gönüllü olun ki Allah sizi yükseltsin. Af ve bağışlanma insanın ancak şerefini yükseltir. Affediniz ki Allah sizi izzetlendirsin." (Isfahani)

Müslümanların birbirleri üzerindeki haklarından vazgeçmeleri gerekir. Kin tutmak ve intikam almak gibi düşüncelerin müminler arasında yeri yoktur. Affedici olmak ahirette müminin derecesini artırır ve dünya hayatında tesanüd duygularının gelişmesine vesile olur. Allah (cc) Resulü (sav) şöyle buyuruyor:

"Sana zulmedeni affet. Sana küsene git, sana kötülük yapana iyilik yap. Aleyhine de olsa hakkı söyle." (Kütüb-i Sitte, Muhtasarı Tercüme ve şerhi, Prof. Dr. İbrahim Canan, 16. cilt, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 317)

Merhamet edin, merhamet olunasınız. Af edin, af olunasınız. Yazık, laf ebesi olanlara. Yazık günahlarına bilerek devam edip, istiğfar etmeyenlere. (G. Ahmed Ziyaüddin, Ramuz El Hadis, 1. cilt, Gonca Yayınevi, İstanbul, 1997, 70/10)

Ticaretin Teşvik Edilmesi ve Doğruluğun Fazileti

Büyük İslam alimleri, Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in peygamberliğinin hususiyetlerinin başında, herkesçe kabul edilen 'doğruluğunu' örnek gösterirler. O'nun bu özelliği sadece Müslümanlar tarafından değil, Mekkeli müşrikler tarafından da kabul görmüş bir gerçektir.

İslamiyet'in doğuşu ile birlikte Peygamberimiz (sav) bütün insanları, hayatlarının her anında dürüst olmaya çağırmıştır. Peygamberimiz (sav)'in bu konudaki tavsiyelerine ilişkin hadislerinden bazıları şöyledir:

"Doğruluğa yapışın zira doğruluk iyiliğe götürür. Doğruluk ve iyilik sahipleri cennettedir. Yalandan kaçının, zira yalan söyleyenler ve kötülük edenler cehennemdedir." (Taberani)

"Doğruluğu iltizam edin (gerekli görün). Çünkü doğruluk hayra götürür. Kişi doğru söyleyip doğruluğu araştıra araştıra Allah Katında doğrucu yazılır. Yalandan sakının. Çünkü yalan sapıklığa götürür. Şüphesiz sapıklık da cehenneme götürür." (Müslim)

Peygamber Efendimiz (sav), *"Ticarete devam edin. Çünkü rızkın onda dokuzu ticarettendir."* (Garibü'l Hadis) buyurmuşlardır. Resulullah (sav)'ın, ticaretle uğraşanların doğruluğa büyük önem vermeleri konusunda sayısız hadisleri vardır. Bir hadis-i şerifte dürüst tüccarın ahirette şehitlerle beraber olacağı müjdelenmiştir. Doğruluğa önem vermeyenlerin ise dünyada ve ahirette akılalmaz zorluklarla karşılaşacakları haber verilmiştir. Resulullah Efendimiz (sav)'in ticaretin önemine ve dürüst bir şekilde yapılmasına dair bir çok hadisi vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

"Ticaretle uğraşanlar kıyamet gününde günahkar olarak dirilecekler. Ancak Allah'tan korkanlar, iyilik yapanlar ve doğru olanlar müstesna." (Tirmizi)

"Doğru olan tacir kıyamet günü Arş-ı A'la'nın gölgesi altındadır." (Isbahani)

"Malın ayıbını ve fiyatını gizlediler ve yalan söyledilerse, belki karları olur fakat alışverişin bereketini mahvederler. Yalan yemin malı sattırır fakat kazancı mahveder." (Buhari)

"Malını satışa arzeden rızka erer, pahalanması için saklayıp bekletenler Allah'ın lanetine uğrar." (Müslim)

"Alışverişte yemin, malın harcanmasına, kazancın elden gitmesine sebeptir." (Müslim)

Müslümanların, ticaretle uğraşırken günlük ibadetlerini ve kulluk vazifelerini ihmal etmemeleri önemlidir. Böyle yaparlarsa dünyadaki nimetleri elde etmeye çalışırken ahiretlerini tehlikeye atmış olurlar. Peygamberimiz (sav) bu konu ile ilgili şöyle buyurmuştur:

"Bana mal topla ve tüccar ol diye vahyolunmadı. Fakat bana Rabbini tesbih et, secde edenlerden ol ve ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet eyle diye vahyolundu." (İbn Merdeveyh)

"Bir malın kusurunu söylemeden satmak hiç kimseye helal olmaz. Malın bu kusurunu bilene de onu söylememek helal olmaz." (Beyhaki)

Müminin Allah (cc)'ın emirlerine riayet ederek yaptığı tüm işler ibadet hükmündedir.

Hz. Ebubekir (r.a.) döneminde Müslüman tüccarlar, ticaret için Filipinler'e kadar gitmişler ve oradaki insanlara da Allah (cc)'ın dinini tebliğ etmişlerdir. Şu anda o bölgede yaşayan Müslümanlar o günlerde Müslüman tüccarlardan etkilenerek İslam dinini seçen insanların torunlarıdır. Bu örnekten de kesin olarak anlaşıldığı gibi, insanlar Allah (cc)'a olan kulluk vazifelerini unutmadıkça hangi konumda olurlarsa olsunlar İslam dinine faydalı olabilirler.

"Kişinin yediği yemeğin en helali, el emeği ve meşru alışverişten elde ettiği kazançtır." (Ahmed)

Cömertliğin Fazileti

Müslümana yakışan en güzel davranış, zenginliğe sahip olmadığı zaman sabretmesi, bir servet sahibi olduğu zaman ise bunu Allah (cc) yolunda en güzel şekilde kullanmasıdır. Şeytanın hilelerine kanıp, gelecek endişesi ile cimrilik edenleri Allah (cc) şöyle uyarmıştır:

"Allah'ın, bol ihsanından kendilerine verdiği şeylerde cimrilik edenler bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Hayır; bu, onlar için şerdir; kıyamet günü, cimrilik ettikleriyle tasmalandırılacaklardır.

Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yaptıklarınızdan haberi olandır." (Al-i İmran Suresi, 180)

Cömertlik ve israf konusundaki ayrımı Resulullah Efendimiz (sav) çok güzel açıklamıştır. Resulullah Efendimiz (sav), kendisinden bir şey isteyenlere 'Hayır' demez, mutlaka isteklerini gerçekleştirmeye çalışırdı. Bir hadiste Resulullah (sav)'ın ihtiyaç sahibine, kendi adına borçlanmasını tavsiye ettiği rivayet edilmektedir.

Hz. Ali (r.a.) Peygamberimiz (sav)'in cömertliğini şöyle anlatıyor:

"O insanların en çok eli açık olanı, sıkıntılara göğüs germe bakımından göğsü en geniş olanı, en doğru sözlüsü, üzerine aldığı işi en güzel şekilde yerine getireni idi. O, en güzel ve yumuşak tabiatlı olup kabile ve akrabasına en çok ikramda bulunan bir kişi idi. O'nu ilk gören O'nun heybetinin tesiri altında kalır, sohbetinde bulunanlar ise O'nu çok severlerdi. O'ndan bir şey istendiğinde varsa verir, bulma imkanı varsa bulmaya çalışırdı." (Buhari)

Resulullah (sav)'ın cömertlikle ilgili güzel sözlerinden bazıları şöyledir:

"Allah cömerttir, cömertliği ve güzel ahlakı sever, kötü ahlakı sevmez." (Haraiti)

"Cömertlik cennet ağaçlarından bir ağaçtır. Dalları dünyaya sarkmıştır. Her kim onun dalına yapışırsa o dal onu çeker cennete götürür." (İbn Hıbban, Zu'afa)

"Allahu Teala bütün velileri cömert ve güzel ahlaklı kılmıştır." (Dare Kutni)

"İki haslet vardır ki Allahu Teala onları sever ve iki haslete de buğz eder. Sevdiği hasletler; cömertlik ve güzel ahlaktır. Sevmediği iki huy ise, cimrilik ve kötü huydur." (Deylemi)

"Bol yedirmek, herkese selam vermek ve güzel konuşmak mağfireti gerektiren sebeplerdendir. Allahu Teala'nın birtakım kulları vardır. Onlara kamu yararına harcanmak üzere servet verilmiştir. Bunlardan cimrilik eden olursa onlardan alır ve başkasına verir." (Taberani)

"Cömert, Allah'a yakın, insanlara yakın, cennete yakın, ve cehennemden uzaktır. Cimri ise Allah'tan uzak, insanlardan uzak, cennetten uzak fakat cehenneme yakındır." (Tirmizi)

Yardımlaşmanın Fazileti

Peygamberimiz (sav)'in hayatında yardımlaşmanın çok büyük yeri vardır. Peygamberimiz (sav), yapılan yardımların en güzelinin gizli yardımlar olduğunu bildirmektedir. Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ben Allah'tan korkarım diyen adam, sol elinin verdiğini sağ eli duymayacak derecede gizli sadaka veren ve tenha yerde Allah'ı zikrederek gözleri boşalan kimsedir." (Müslim)

Şeytan infak etmekten alıkoymak için insanları gelecek endişesi ile korkutur. Bunun sonucu olarak onları cimriliğe sürükler. Peygamberimiz (sav) ise bunun mümin için büyük bir tehlike olduğunu bildirmiştir:

"Cimrilik etme ki Allah da sana olan nimetlerinden esirgemesin. Malının fazlasını saklama ki Allah da fazla olan keremini senden menetmesin." (Müslim)

"Her kim borçlu olan bir fakire mühlet verir yahut alacağını bağışlarsa, Allah o kimseyi arşın gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde arşın gölgesi ile gölgelendirir." (Müslim)

"Zekat vermeyen altın ve gümüş sahiplerinin kıyamet günü bu malları ateşten bir zincir olur. O bunlarla ateşe atılır. Bu ateşten zincir onun yüzünü arkasını ve yanlarını dağlar. Bu ateşten zincir soğuduğunda tekrar ateş haline döner. Bizim dünya senemizle elli bin sene olan kıyamet gününde insanlar arasında hesap görülünceye kadar bu hal tekrar olunur." (Buhari)

Tevazunun Fazileti, Kibirli Olmanın Sakıncaları

Peygamber Efendimiz (sav) insanlığın en üstün seviyesinde bulunuyordu. O'nun hayatındaki tevazu örnekleri bütün sahabeye örnek olmuştur.

Hac mevsimi geldiğinde herkes gibi deve üzerinde hacceder, merkep üzerinde seyahat eder, hastaları ziyaret eder, zengin fakir ayırmadan herkesin cenazesine katılır, kölelerin bile yemek davetlerine icabet ederdi. Ayakkabısını tamir ettiği, elbisesini yamadığı görülmüştür. Yolda oynayan çocukları gördüğünde yanlarına uğrar ve onlara selam verirdi.

Resulullah Efendimiz (sav)'in en yakın arkadaşı ilk halife Hz. Ebu Bekir (r.a.)'in şu ünlü sözleri, onun tevazu yönünden Peygamber Efendimiz (sav)'i örnek aldığını göstermektedir.

"Ey insanlar! En iyiniz olmadığım halde başa getirildim. Fakat Kuran inmiştir ve Resulullah'ın sünneti ortadadır. Ben olsa olsa O'nun takipçisiyim. Yoksa yeni bir çığır açacak değilim. Eğer güzel yaparsam bana yardımcı olunuz. Eğer yoldan saparsam beni düzeltiniz. Sözlerime kendim ve sizler için istiğfar ederek son veriyorum." (Mevaziu's-Sahabe, s.17)

Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki:

"Allah için bir derece tevazu eden kimseyi Allah bir derece yükseltir. Öyle ki onu Firdevs cennetinin en yüksek yerine ulaştırır. Allah'a karşı bir derece kibir gösteren kimseyi Allah alçaltır. Hatta onu cehennemin en alçak derecesine indirir. Eğer sizden biriniz kapısı ve penceresi olmayan sert bir kayanın içerisinde gizli bir şey yaparsa, gizlediği şey ne olursa olsun Allah onu ortaya çıkarır." (İbn-i Mace)

Resulullah (sav) bir sohbet sırasında, "Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete girmeyecektir buyurdu." Bir adam dedi ki; "Ya Resulullah insan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasını ister." Peygamberimiz şöyle cevap verdi.

"Allah güzeldir ve güzelliği sever. Kibir ise hakkı inkar etmek ve insanları küçük görmektir." (Müslim, Tirmizi)

"Müslüman kardeşine karşı tevazu eden kimseyi Allah yüceltir. Ve ona karşı üstünlük gösteren kimseyi ise alçaltır." (Taberani)

Hazreti Peygamber (sav), kim olursa olsun, kendisini çağıran kimseye "Buyurun" diye cevap verirdi. Bir meclise girdiği zaman herkese karşı sevgi ve tevazudan onların sohbetlerine iştirak eder; ahiretten konuşurlarsa ahiretten, yemekten konuşurlarsa yemekten, dünya ile ilgili hususatı konuşuyorlarsa bu yönden onların sohbetlerine katılırdı. Sohbetlerine gülümsemeyle karşılık verir, sakıncalı olabilecek bir konuya girmedikleri takdirde müdahale etmezdi.

Resulullah (sav) karşısındaki mümin kim olursa olsun farklı muamele yapmaz, herkese aynı oranda saygı gösterirdi.

Resulullah musafaha ettiği şahıs elini bırakmadıkça bırakmazdı. Karşısındaki yüzünü çevirmeden o yüzünü çevirmezdi. (İbn-i Mace)

Peygamber'in kulağına eğilip bir şey söyleyen herhangi bir kimseden başını, o adam başını çekmeden çekmezdi. Elini tuttuğu bir adam kendi elini onun elinden çekmedikçe Peygamberimiz de çekmezdi. Bırakmadıkça o da bırakmazdı. (Ebu Davud)

Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki:

"Kalbinde hardal tanesi kadar iman olan kimse cehenneme girmez; kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse ise cennete giremez." (Müslim, İman, 147, 148, 149; Ebû Dâvud, Libâs, 26; Tirmizi, Birr, 610; İbn Mâce Mukaddime, 9; Zühd, 16)

"Kibirli ve kendinden olmayan şeylerle övünen kimse cennete giremez." (Ebu Davud)

"Cehenneme girecek ilk üç kimse şunlardır: Zalim idareci, zekat vermeyen zengin, böbürlenen kibirli fakirdir." (Buhari)

"Allah güzeldir ve güzelliği sever. Kibir ise hakkı kabul etmemek, insanları hor görmektir." (Müslim)

"Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunanı, Allah yüzükoyun cehenneme atar." (Ahmed-Beyhaki)

Peygamber Efendimiz vakarlı konuşurdu fakat yüzünden tebessüm hiç eksik olmazdı. Hiç kimsenin kalbini kırmamış ve kimsenin duygularını incitmemişti.

Enes b. Malik Peygamberimiz (sav)'in bu konuda en güzel örnek olduğunu şöyle anlatıyor: "On yıl Resulullah'ın hizmetinde bulundum. Hiçbir zaman yaptığım ve yapmadığım şeyden dolayı beni azarlamadı." (Buhari)

Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki:

"Böbürlenen mütekebbirler kıyamet günü zerreler gibi ayaklar altında haşrolunurlar. Her küçük onların üstünde ve daha büyüktür. Sonra boles adında ce-

hennemin bir zindanına atılırlar. Cehennem ateşi onları kaplar. Cehennem halkının yanıp eriyen cesetlerinden sulanırlar." (Tirmizi)

"Allahu Teala affedenin ancak izzet ve şerefini arttırdığı gibi, tevazu göstereni de yüceltir." (Müslim)

"Allah, bana, birbirinize karşı mütevazi olmanızı, hiç kimseye karşı iftihar etmemenizi, hiç kimsenin hiç kimseye karşı haddi aşmamasını vahyetti." (Müslim)

"Cenab-ı Hak, kendisi için tevazu gösteren kimseyi mutlaka yükseltir." (Müslim)

Emanete Riayet Konusu

Kuran'da emanete riayet konusu müminlerin en önemli özellikleri arasında gösterilmiştir.

Bir ayette, **"...Onlar, emanetlerine ve ahidlerine riayet edenlerdir." (Mü'minun Suresi, 8)** buyurulmaktadır. Müminlerin, özellikle verilen söze sadık olmaları ve emanete riayete çok dikkat etmeleri ve bu konularda diğer insanlara örnek olmaları Peygamberimiz (sav)'in sünnetlerindendir.

Hz. Ali (ra), Peygamberimiz (sav)'in bir sahabe ile şöyle bir konuşmasına şahit olduğunu şöyle naklediyor:

"Ya Resulullah bu dinde en zor ve en kolay olan şeyleri bana söyler misin?" dedi. Peygamberimiz de ona şöyle karşılık verdi:

"En kolayı, Allah'tan başka İlah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehadet etmen, en zoru ise emanettir. Çünkü emanet konusunda titiz olmayanın dini yoktur. Onun ne kıldığı namaz kabul olunur nede verdiği zekat." (Bezzar)

"... Konuşurken yalan söylemeyin, vaadinizden caymayın, size bir şey emanet edilince ona hıyanet etmeyin..." (Beyhaki)

"Abdesti olmayanın namazı olmayacağı gibi emanete hıyanet edenin (kamil) imanı yoktur." (Taberani)

"Münafıkın alameti üçtür. Konuşunca yalan söyler, vaadinden cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder." (Buhari, Müslim)

Allah (cc) Nahl Suresi'ndeki bir ayette emanetler konusunda şöyle buyurmaktadır:

"**Ahidleştiğiniz zaman, Allah'ın ahdini yerine getirin, pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın; çünkü Allah'ı üzerinize kefil kılmışsınızdır. şüphesiz Allah yapmakta olduklarınızı bilir." (Nahl Suresi, 91)**

Allah (cc)'ı Anmanın Fazileti

Bütün ibadetlerin özü ve aslı Allahu Teala (cc)'yı anmak ve O'nu hatırlamaktır. Allah (cc)'ın bize farz kıldığı ibadetlerin tümünün özünde Allah (cc)'ın daha iyi bir şekilde anılması vardır.

Zira Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur.

"Başka gölge bulunmayan kıyamet gününde Allah yedi sınıf insanı kendi gölgeliğinde gölgelendirir. Bunlardan birisi kimsenin bulunmadığı yerde Allah'ı zikredip Allah korkusundan gözleri yaşaran kimsedir." (Buhari-Müslim)

Yine başka bir hadiste "Lailahe İllallah" kelimesini zikretmenin faziletini Resulullah (sav) şöyle açıklıyor:

"Kulun yaptığı her iyilik kıyamet günü teraziye konur. Yalnız "Lailahe İllallah" kelimesi konmaz. Eğer onu teraziye koysalar, yedi kat gökten, yerden ve onun içindekilerden ağır gelir." (Taberani)

Peygamberimiz (sav), şu veya bu şekilde daima zikirle meşguldü. Allah (cc)'la birlikte olmanın en iyi yolunun O'nu zikretmek olduğunu söylerdi. Kuran-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

Onlar, ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler..." (Al-i İmran Suresi, 191)

"Rabbini, sabah akşam, yüksek olmayan bir sesle, kendi kendine, ürpertiyle, yalvara yalvara, için için zikret..." (A'raf Suresi, 205)

Peygamberimiz (sav), Allah (cc)'ı zikretme konusunda Kuran'daki bu uyarıları kendi hayatında mükemmel bir şekilde uygulamıştı. Hadis rivayetlerinde, otururken, ayaktayken, yürürken, yerken, uykudan evvel, abdest alırken, elbiselerini giyerken, yolculuğa çıkarken, mescide girerken, kısacası bütün durumlarda Allah (cc)'ı anmayı ihmal etmezdi.

Resulullah Efendimiz (sav) şöyle buyurdu:

"Allahu Teala dedi ki: Kullarım Beni zikredip, dudaklarını Benim için kıpırdattığı müddetçe Ben kulumla beraberim. Kulum tenha bir yerde Beni zikrederse, Ben de onu kendi Zatımla anarım. Cemaatte andığı vakit, Ben de onun bulunduğu cemaatten daha iyi bir cemaatte onu anarım. Kulum Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir arşın yaklaşırım. Kulum Bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak gelirim, yani isteklerine süratle icabet ederim." (Buhari)

"Amellerinizin en hayırlısını, Allah Katında en makbulünü ve derecelerinizi en çok yükseltecek olanını, altın ve gümüş infak etmekten daha değerli, düşman karşısında ölmekten ya da öldürülmekten daha hayırlısını size bildireyim mi? Daima Allah'ı zikretmenizdir." (Tirmizi)

Müminler Arasındaki Bağlılığın Fazileti

Onlar, mü'minleri bırakıp kafirleri dostlar (veliler) edinirler. 'Kuvvet ve onuru (izzeti)' onların yanında mı arıyorlar? Şüphesiz, 'bütün kuvvet ve onur' Allah'ındır. (Nisa Suresi, 139)

Başka bir ayette ise müminlerin birbirlerine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlamalarından bahsedilmektedir. **(Saff Suresi, 4)** Müminlerin diğer insanlardan en büyük farkları birbirlerine olan güvenleri, fedakarlıkları ve bağlılıklarıdır. Bu erdemleri müminlerden ayrı yaşamaya çalışanlar hem dünyada hem de ahirette büyük bir hüsranla karşılaşacaklardır. Nitekim Resulullah Efendimiz (sav) bu konuyla ilgili şöyle buyurmuştur:

"Kim cemaat(imiz)den bir karış uzaklaşırsa kendini dine bağlayan İslam bağını boynundan çıkarıp atmış olur." (Ebu Davud)

"Bir Müslümanın, Müslüman kardeşine üç günden fazla küsmesi helal değildir. Bu kişilerden hayırlı olanı birbirlerini gördüklerinde önce selam verenidir." (Buhari)

Müminlerin bağlılıklarının bir göstergesi de Müslüman kardeşinin hatalarını açığa vurmamalarıdır. Bir mümin başka bir Müslüman kardeşinin ayıbını açığa vurup onu diğer insanların gözünde küçük düşüreceği yerde, kendisine hatalarını söyleyerek düzelmesine yardımcı olur. Bu, gerçek müminlere yakışan bir davranıştır.

Resulullah (sav)'ın şu sözleri bunu doğrular niteliktedir:

"Kim bir ayıp görür de örterse diri diri toprağa gömülmüş bir kızı ihya etmiş gibi olur." (Ebu Davud)

"Bir kul dünyada bir kulun ayıbını örterse Allah da kıyamette onun ayıbını örter." (Müslim)

Müminler sevdiği insanı sadece Allah (cc) rızası için sevmelidir. Bunun dışında heva ve heves doğrultusunda gerçekleşen bir sevgi anlayışı Kuran'a ve Peygamberimiz (sav)'in sünnetine uygun olmaz. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) buyuruyor ki:

Kıyamet günü Allah şöyle seslenecektir; "Nerede Benim rızam için sevenler? Onları Benim gölgemden başka hiç bir gölgenin olmadığı bu günde arşın gölgesinde gölgelendireceğim." (Müslim)

"Kim imanın zevki ve tatlılığı ile ferahlamak isterse, sevdiğini sırf Allah rızası için sevsin." (Hakim)

"İmanı kamil olan, sevdiği kimseyi, ondan menfaat gördüğü için değil sırf Allah rızası için sever. Gerçek iman budur." (Taberani)

"Bir adam, birini Allah için sever de ona; seni Allah için seviyorum derse ikisi de cennete girerler. Sevenin ise derecesi daha yüksektir." (Bezzar)

"Resulullah bir sohbet sırasında şöyle buyurdu: "Ey insanlar dikkatle dinleyin, dediklerimi iyi anlayın. Allah'ın öyle kulları var ki, Peygamber değiller, şehid de değiller, fakat onların Allah'a yakınlıklarına ve yüce mevkilerine peygamberler ve şehidler imrenirler." Cemaatten bir kişi Hz. Muhammed (s.a.v.)'e şöyle bir soru sorar. "Ya Resulullah! Peygamber ve şehid olmadıkları halde Allah Katındaki mevkilerine peygamberlerin ve şehidlerin gıpta ettikleri insanlar nasıl kimselerdir?" Peygamberimiz bu soruya şöyle cevap verir. "Onlar kimsenin önemsemediği, gösteriş yapmayan kimselerdir. Akraba olmadıkları halde bir araya gelen, birbirlerine karşı kalpleri tertemiz, din uğrunda birleşip kaynaşan kimselerdir. Kıyamet günü, Allah'ın onlar için, halkettiği (yarattığı) nurdan minderler üzerinde otururlar. Allah onlara nurdan elbiseler halkeder, yüzlerini nurlandırır. O gün herkes korku ve heyecan içindeyken, Allah'ın o veli kulları ne korkar ne üzülürler." (Ahmed)

"Cennette yakut sütunların üzerinde halkedilmiş yeşil zümrütten odalar vardır. Yıldızlar gibi parlayan kapıları açıktır" dedi. "O odada kimler kalacak?" diye sorulunca, "Allah rızası için bir araya gelerek yardımlaşan ve kaynaşan kimseler kalacak diye buyurdu."(Bezzar)

"Siz mümin olmadıkça cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de tam mümin sayılmazsınız." (Müslim)

"Kim Allah için yardım eder, Allah için yardımı keser, Allah için sever, Allah için evlenir ve evlenenlere yardım ederse, o zaman imanı kemale erer." (Tirmizi)

"Hep müminlerle arkadaşlık yap, yemeğini takva sahibi müminlere yedir." (İbn-i Hıbban)

Hz. Ali (r.a.): "Üç şey gerçektir ve şüphe götürmez; Allah, İslam'dan nasibini alıp yararlı iş yapanı, İslam'dan nasibini almayan gafiller gibi kılmaz. Allah, kendisine itaat ederek yaklaşan kulunu başkasına kul etmez. Kişi kimi severse, mutlaka ahirette onunla haşrolunur." buyurdu.

"Müminler birbirini sevmekte, birbirine acımakta ve birbirini korumakta bir vücud gibidir. Vücudun bir uzvu rahatsız olursa, sair azaları da bu yüzden humma ve uykusuzluğa tutulur." (Buhari)

Allah Kuran'da müminlerin birbirlerine bağlılığının önemi hakkında şöyle buyurmaktadır:

Sizin dostunuz (veliniz), ancak Allah, O'nun elçisi, rüku ediciler olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir. Kim Allah'ı, Resûlü'nü ve iman edenleri dost (veli) edinirse, hiç şüphe yok, galip gelecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır. (Maide Suresi, 55-56)

Başkasına Zarar Vermemek, Zarar Verene Mani Olmak

Müminler, çevrelerindeki insanlara zarar vermedikleri gibi zarar verenlere de engel olmaya çalışan kişilerdir. Bu nedenle de devamlı olarak yaşadıkları toplumdaki diğer insanlara hareketleri, sözleri ve güzel ahlaklarıyla örnek olurlar. Allah (cc), Kuran'da bu konuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

"Sizden; hayra çağıran, iyiliği (marufu) emreden ve kötülükten (münkerden) sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır." (Al-i İmran Suresi, 104)

Resulullah Efendimiz (sav)'in hayatında da bu konuda sayısız örnek vardır. Başkasına zarar vermemek konusunda Peygamber Efendimiz (sav)'in bazı sözleri şunlardır:

"Bir Müslümana zarar verene Allah da zarar verir, meşakkat verene Allah da meşakkat verir." (Tirmizi)

"Şüphesiz ki Allah, dünyada insanlara azap edenlere azap edecektir." (Ebu Davud)

"Bir kötülük yapıldığını gören kimse onu eliyle değiştirsin. Şayet buna gücü yetmiyorsa diliyle mani olsun. Buna da gücü yetmiyorsa kalbiyle buğz etsin. Bu ise imanın en zayıfıdır." (Buhari-Müslim)

Riya ve şirkin Zararı

Riya, ibadet ve hayır işleri sırasında, bu ibadeti yapan kişinin Allah (cc)'ın rızasından çok insanların rızasını aramasıdır. İbadet ve hayırlar yalnızca Allah (cc) rızası için yapıldığında makbuldür. Böyle bir maksat dışında yapılanlar makbul olmayabilir, hatta gizli şirk olabilir. Kuran'da da riyakarlığın, münafık ahlakına ait bir alamet olduğu bildirilmiştir:

"Gerçek şu ki, münafıklar (sözde), Allah'ı aldatmaktadırlar. Oysa O, onları aldatandır. Namaza kalktıkları zaman, isteksizce kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı ancak çok az anarlar." (Nisa Suresi, 142)

Resulullah Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor:

"Allah tüm insanları ve cinleri kıyamet günü topladığı zaman bir çağırıcı, 'Kim Allah rızası için işlediği bir ibadete Allah dışında başka birisinin rızasını ortak etti ise, sevabını da ondan talep etsin. Çünkü Allah'ın ortağa ihtiyacı yoktur', diyecektir."

"Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, Allah'a ortak koşma suçu işlemeleridir. Bilmiş olunuz ki şüphesiz onlar Güneş'e, yıldıza, Ay'a tapıyor diyecek

değilim. Fakat birtakım ibadetlerini Allah'tan başkası için işleyecekler ve gizli şehvet arzulayacaklardır." (İbn-i Mace)

"Kim ibadetlerinde riyakarlık ederse, Allah onun riyakarlığının cezasını verir. Kim ibadetlerini gösteriş için halka işittirirse, Allah onun niyetini halka işittirir." (İbn-i Mace)

Dünya Hayatının Geçiciliği

Şeytanın en büyük hilelerinden biri insanlara, dünya hayatını ve buradaki nimetleri hiç sona ermeyecek gibi göstermesidir. Müminlerin şeytanın bu hilesi karşısında çok dikkatli olmaları gerekir. Allah (cc) Kuran'da şöyle buyurmaktadır:

"Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve bir oyalanmadan başkası değildir. Korkup-sakınmakta olanlar için ahiret yurdu gerçekten daha hayırlıdır. Yine de akıl erdirmeyecek misiniz?" (En'am Suresi 32)

Peygamber Efendimiz (sav)'in bu konudaki hadislerinden bazıları ise şöyledir:

Hz. Ali (r.a.) şöyle buyuruyor: "Ey Allah'ın kulları! Siz bu dünyadan göçenlerden farklı değilsiniz. Onlar sizden daha uzun ömürlü, daha kuvvetli, daha mamur beldelere ve daha ölmez eserlere sahip idiler. Birkaç nesil sonra sesleri kesildi ve tamamen duyulmaz oldu. Cesetleri çürüdü, yurtları bomboş kaldı ve eserleri yok oldu. Onlar muhteşem saraylarını, konforlarını ve atlastan dokunmuş yataklarını yastıklarını üzeri taşlarla örtülü, toprak yığılı viranelere yapılmış mezarlara değiştiler. Yerleri dar, sakinleri gariptir. Onlar orada yalnızların, kendi başının derdine düşenlerin ve birbirleriyle samimi olmayanların arasındadırlar.

"Sizin ölüler diyarına varmanız ve orada yaptıklarınıza karşılık rehin olarak kalmanız yakındır. Sizi de kabir kucaklayacak... Ahiret için çalışmadan ahireti uman, uzun emellerin peşinde koşup tevbeyi geciktiren, dünyayı sevmeyen kişilerin diliyle dünyadan bahsettiği halde dünyayı sevenler gibi çalışan, kendisine verilince doymayan, verilmeyince sızlanan kimselerden olmayın."

Resulullah Efendimiz (sav), dünyadan yüz çevirmenin anlamını şöyle açıklıyor:

"Dünyadan yüz çevirmek, ne helal şeyleri haram etmektir, ne de malı zayi etmektir. Dünyaya rağbet göstermemek, elinde olan nimete, Allah'ın elinde olan nimetlerden daha fazla güvenmemen ve başına bir musibet geldiğinde o musibete gösterdiğin rağbet, o musibetin gelmemiş olmasına gösterdiğin rağbetten fazla olmasıdır." (İbn-i Mace)

"Elinizden geldikçe kendinizi dünya işlerine fazla kaptırmayın. İbadet için kendinize vakit ayırın. Zira kimin amacı sırf dünya olursa, Allah işlerini dağıtır. Fakirliği devamlı aklına getirir. Kimin de amacı ahiret ise, Allah işlerini toparlar, huzurunu artırır. Zenginliği kalbine yerleştirir. Hakkında hayırlı olan herşeyi hızla ona yaklaştırır." (İbni Mace, Taberani, Beyhaki)

"Kim gönlünü tamamen Allah'a bağlarsa, Allah onun bütün ihtiyaçlarını sağlar. Onlara beklemediği yerden rızık kapılarını açar. Kim de kendini tamamen dünyaya verirse, Allah onu dünyaya bırakır. Ona yardımı keser." (Beyhaki, İbni Hıbban) "Kim sabahleyin kalkınca hep dünya işini düşünür, ibadetlerini ihmal ederse, Allah'tan ona hiçbir yardım olmaz." (Taberani)

"Ademoğlunun iki dere dolusu altını olsa üçüncüsünü ister. Ademoğlunun gözünü ancak toprak doyurur. Tevbe edenin tevbesini Allah kabul eder." (Buhari-Müslim)

"Ey insanlar rızkınızı güzel yollardan arayın. Kul için takdir edilenden fazlası yoktur. Kul dünyadan göçmeden önce kendisi için takdir edilen rızkı alacaktır." (Hakim)

"Sizden biriniz kendisinden daha üstün servete malik olan kimseyi gördüğü zaman hemen kendisinden daha düşük olanı düşünsün." (Buhari-Müslim)

Kıskançlık (Haset)

Haset bir kimsede bulunan bir nimeti çekememek ve o nimetin o kimsenin elinden çıkmasını arzu etmektir. Bir nimetin sahibinin elinden çıkmasını arzu eden kişi bunu fiiliyata döksün ya da dökmesin haset etmiş olur. Müminler arasında olabilecek haset hem Müslümanlar arasındaki bağlılığı yok eder hem de Kuran'da haram kılınmıştır.

Eğer bir kimse iradesi dışında haset ediyorsa bundan kurtulabilmek için Allah (cc)'a dua etmelidir. Müminlerin birbirlerine imrenmelerini gerektirecek tek konu takvaları olmalıdır. Müminler arasındaki kıskançlık ve gereksiz çekişmelerin sonucu Kuran'da şu şekilde açıklanmıştır:

"Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin ve çekişip birbirinize düşmeyin, çözülüp yılgınlaşırsınız, gücünüz gider. Sabredin. Şüphesiz Allah, sabredenlerle beraberdir." (Enfal Suresi, 46)

Bu konuyla ilgili olarak Resulullah Efendimiz hadislerinde şöyle buyuruyor:

"Bir koyun sürüsüne giren iki aç kurdun sürüye verdiği zarar, içinde haset duyguları taşıyan Müslümanın dinine verdiği zarardan çok değildir. Gerçekten ateş odunu yakıp yediği gibi haset de iyilikleri yok eder." (Tirmizi)

"Birbirinize hiddetlenmeyin, birbirinizi kıskanmayın, birbirinize arka çevirmeyin; ey Allah'ın kulları kardeş olun. Bir Müslümana üç günden fazla din kardeşi ile küs durması helal olmaz." (Müslim)

Ancak iki kişiye haset edilebilir; Allah'ın kendisine verdiği malı O'nun yolunda sarf eden kişi ve Allah'ın verdiği ilim ile amel eden ve onu başkalarına öğreten kişi. (İbn-i Mace)

Burada hasetten maksat elbette ki nimete sahip olan kişinin kötülüğünü istemek değil, aynı şekilde o nimetlere sahip olmayı arzu etmektir.

"Ateş odunu yaktığı gibi, haset de sevapları mahveder." (Ebu Davud)

"Çekememezlik yapmayın, birbirinizden ayrılmayın, husumetleşmeyin, arka çevirmeyin, ey Allah'ın kulları kardeş olun." (Ebu Davud)

Öfkelendiğinde Öfkeyi Yenme

Müminin tevekkülünün, Allah (cc)'a olan yakınlığının ve kadere olan imanının en önemli göstergelerinden biri, öfkelendiği zaman öfkesini yenmesidir. Hayrın ve şerrin Allah (cc)'tan geldiğini bilen bir kişi, başına gelen her türlü olayda Allah (cc)'a tevekkül eder ve öfkeye kapılmaz. Allah (cc) Kuran'da mümin vasıflarını anlatırken müminlerin öfkelerini yenmeleri gerektiğini şöyle bildirmiştir:

"Onlar, bollukta da, darlıkta da infak edenler, öfkelerini yenenler ve insanlar (daki hakların)dan bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah, iyilik yapanları sever." (Al-i İmran Suresi, 134)

Resulullah Efendimiz (sav)'in bu konuda bir çok hadisleri vardır:

"Bir kulun, yalnızca Allah'ın rızasını gözeterek öfkesini yenmesinden daha büyük bir ecir yoktur." (İbn-i Mace)

Bir sohbet sırasında Resulullah Efendimiz, "Sizce pehlivanlık nedir?" diye sordu. "Onlar da yenilmeyen kimsedir" dediler.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), "Hayır gerçek pehlivan öfkelendiğinde nefsine hakim olan insandır." buyurdu.

"Yapmaya gücü yettiği halde öfkesini yenen kimseyi, Allah kıyamet günü mahlukatın huzuruna çağırır ve o kimsenin hurilerden dilediğini seçmesine izin verir." (Ebu Davud)

"Kim gücü yettiği halde hiddetini yener ve intikama kalkışmazsa, kıyamet günü mahlukatın huzurunda Allah-ü Teala onu çağırarak hurilerden dilediğini almakta serbest bırakır." (Ebu Davud)

"Muhakkak ki cehennemde bir kapı var ki, bu kapıdan yalnız, kinin şiddetini, Allah'a isyan etmemek suretiyle yenenler girecektir." (İbn Ebi'd Dünya)

"Hiddetlenen kimse kendisini cehenneme sürüklemiş olur." (Bezzar)

"Gazap ve hiddet, kalpte yanan birer ateş parçası ve birer kıvılcımdır. Onun şah damarının şişmesini ve gözlerinin kızarmasını görmüyor musunuz? Sizden birinize bu hal geldiği vakit, ayakta ise otursun, oturuyorsa yatsın." (Tirmizi)

Resulullah Efendimiz (sav) nefsine yenilerek öfkelenenlere şöyle bir tavsiyede bulunmuştur:

"Sizden biriniz öfkelendiği vakit su ile abdest alsın; zira hiddet şeytandandır. Şeytan ise ateşten yaratılmıştır." (Ebu Davud)

Evliliğin Fazileti

İslam alimleri evlenmenin fazileti konusunda ittifak etmişlerdir. Hz. Ömer (r.a.), *"İnsanı evlilikten ancak, acizlik ve facirlik meneder."* buyurmuştur.

Allah (cc) Kuran'da şöyle buyurmuştur:

Ve onlar: "Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan, gözün aydınlığı olacak (çocuklar) armağan et ve bizi takva sahiplerine önder kıl" diyenlerdir. (Furkan Suresi, 74)

Abdullah İbn Abbas ise, *"Kişinin ibadeti ancak evlenmek ile kemal bulur."* demiştir.

Resul-i Ekrem: *"Evlenen kimse dinin yarısını korumuş olur. Artık diğer yarısında da Allah'a karşı gelmekten sakınsın." (Beyhaki)* buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (sav)'in evliliği teşvik eden hadisleri şöyledir:

"Evlenmek benim sünnetimdir. Benim sünnetimi yerine getirmeyen benden değildir. Evlenin! Zira ben, diğer ümmetlere sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim." (İbn-i Mace)

"Gençlerden ailesini geçindirecek kadar geliri olanlar derhal evlensin. Çünkü evlenmek gözü haramdan daha fazla sakındırır, nefsi daha fazla korur. Evlenmeye gücü yetmeyenler oruç tutsun. Zira oruç şehveti kırar." (Buhari-Müslim)

Resulullah Efendimiz (sav), müminlerin kendilerine eş seçerken nelere dikkat etmeleri gerektiğini şöyle açıklamıştır:

"Kadını güzelliği dolayısıyla alma, çünkü güzelliğinin kendisini helaka sürüklemesinden korkulur. Kadını malı yüzünden de alma; çünkü servetinin kendisini azdırmasından korkulur. Ancak dindar olan kadını al." (İbn-i Mace)

"Kadın dört vasfı için nikahlanır: Malı, asaleti, güzelliği ve dindarlığı için. Sen bunlardan dindar olanını seç. Böyle yapmazsan yoksulluğa düşersin." (Buhari, Ebu Davud)

"Dünya bir metadır. Dünya metaının en iyisi saliha bir kadındır." (Müslim)

Resulullah Efendimiz, *"Müminlerin iman yönünden en kamili, ahlakı en güzel ve ailesine karşı en lütufkar davrananıdır."* *(Tirmizi)* buyurmuştur.

Bir başka hadiste şöyle buyurmuştur:

Hz. Cabir (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselam buyurdular ki: "Bir mü'min erkek, bir mü'minn kadına buğzetmesin. Çünkü onun bir huyunu beğenmezse başka bir huyunu beğenir." (Müslim, Rada 61, (1469)

"Karısının kötü huyuna tahammül eden erkeğe, Allah hastalığa sabreden Eyüp Aleyhisselam'a verdiği mükafat gibi mükafat verir. Kocasının kötü huyuna tahammül eden kadına da Firavun'un nikahında bulunan Asiye'ye verdiği mükafatı verir." (İhya)

"İmanca en mükemmeliniz, ahlakça en güzelinizdir. En hayırlınız eşlerine en iyi davrananızdır." (Tirmizi)

"Kadınlara davranışlarınız konusunda Allah'tan korkunuz. Çünkü siz onları Allah'tan emanet olarak aldınız." (Ebu Davud)

Evladın Ailesine, Ailenin Evladına Karşı Sorumlulukları

Evlenen müminlerin en büyük sorumluluklarından biri de hayırlı evlat yetiştirmektir. Resulullah (sav), ahirette ümmetinin çokluğu ile övüneceğini haber vermektedir. Bunun yanısıra yetiştirilen evlatların hayır duaları, ahirette kendisini yetiştiren anne ve babasına büyük fayda sağlayacaktır.

Bir evlada verilebilecek en iyi hediye, ona İslam ahlakını en doğru ve güzel şekilde öğretebilmektir.

Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor:

"Dört kişi vardır ki Allah onları cennete koymayacak ve onları cennetin nimetlerinden faydalandırmayacaktır: Devamlı içki kullanan, faiz yiyen, haksız yere yetim malı yiyen ve anne babasına karşı asi olan." (Tirmizi)

"Allah size analarınıza iyi davranmanızı tavsiye etti. Allah size babalarınıza iyi davranmanızı tavsiye etti. Allah size en yakın akrabanıza sonra yakınlık derecelerinize göre akrabalarınıza iyi davranmanızı tavsiye etti." (İbn-i Mace)

Kıyamet günü küçük çocuğa, "Cennete gir" denir. Çocuk cennetin kapısında durur ve "Ancak anne ve babamla birlikte girerim" der ve direnir. O zaman "anne ve babasını da birlikte cennete koyun denir." (İbn-i Mace)

"Üç tane kızı olup ihtiyaçtan kurtarıncaya kadar onlara iyi bakan yedirip giydiren kimse affedilmeyecek bir günah işlememişse cennete gider." (Tirmizi)

"Buluğ çağına gelinceye kadar kim iki kız evlat yetiştirirse, (parmaklarını birleştirerek) kıyamet günü o ve ben şöyle beraberiz." (Müslim-Tirmizi)

Kıyamet günü bağışlanması en zor günahların başında mümin anne ve babaya isyan gelir.

"Allah günahlardan dilediğini kıyamet gününe tehir eder, ancak anne ve babaya yapılan isyanın cezasını ölmeden önce dünyada da verecektir." (Hakim)

"Baba, cennet kapılarının en hayırlısına girmeye vesiledir. Artık ya baba hakkını ihmal etmekle o kapıyı yitir veya onun hakkına riayetle o kapıyı elde etmeye çalış." (İbn-i Mace)

Akrabalık Bağlarını Muhafaza Etmek

Peygamber Efendimiz (sav), yardımlaşmada, din ahlakını tebliğ etmede ilk önce kendi akrabalarımızdan başlamamız gerektiğini tavsiye etmiştir. Aynı inançları paylaştığımız akrabalarımızla bağları koparmak, Sünnet-i Seniyye'ye uygun bir davranış olmaz. Fakat din konusunda müminlerle mücadele eden akrabalar, Resulullah (sav)'ın tarif ettiği akrabalar sınıfına girmez.

Resulullah (sav)'in bu konudaki bazı hadisleri şunlardır:

"Akrabalık bağlarını kesen cennete giremez." (Buhari-Müslim)

"Ey insanlar! Birbirinize selam verin. Akraba ziyaretini ihmal etmeyin. Geceleyin, insanlar uyurken namaz kılın ki selametle cennete giresiniz." (Tirmizi)

"Gerçekten insanların amelleri Cuma gecesi Allah'a arzolunur. Fakat akrabalık bağlarını kesenin ameli kabul olmaz." (Ahmed)

"Rızkının bollaşmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kişi akraba ziyaretinde bulunsun." (Buhari-Müslim)

Yetim Hakkı, Fakir ve Yaşlılarla İlgilenmek

Allah (cc) Kuran'da yetim hakkı ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

Gerçekten, yetimlerin mallarını zulmederek yiyenler, karınlarına ancak ateş doldurmuş olurlar. Onlar, çılgın bir ateşe gireceklerdir." (Nisa Suresi, 10)

Resulullah Efendimiz (sav) de yetimlerin hakkının korunması üzerinde titizlikle durmuş ve yetim hakkı yiyenlerin dünyada ve ahirette acı bir azapla karşılaşacaklarını söylemiştir:

"Müslümanlar arasında bir yetimi alıp yedirip içiren kimse affedilmeyecek bir günah işlememişse elbette Allah onu cennete sokacaktır." (Tirmizi)

"Müslüman toplumunun evlerinin en hayırlısı, kendisine iyilik edilen bir yetimin bulunduğu evdir. En şerlisi ise, yetimin kötülüğe uğradığı evdir." (İbn-i Mace)

"Allah'ım, ben şu iki zayıfın hakkının zayi edilmesinden insanları sakındırır ve menederim: Kadınlar ve yetimler." (İbn-i Mace)

Toplumumuzda yetimlerin olduğu kadar, yoksul ve yaşlıların da alaka ve yardıma ihtiyacı vardır. Tüm Müslümanların çevrelerindeki bu gibi kişilerle ilgilenmeleri Resulullah (sav)'ın sünnetinin gereğidir:

"Kimsesizler için çalışan kişi, Allah yolunda mücadele eden veya gündüzleri oruç tutup gecelerini ibadetle geçiren kimse gibidir." (Müslim)

"Bir genç bir ihtiyara yaşlılığından dolayı hürmet ederse, Cenab-ı Hak, o gence yaşlandığı vakit ikram edecek kimseleri mutlaka bahşeder." (Tirmizi)

"Yaşlılara saygı göstermek Allahu Teala'ya ta'zimdendir." (Ebu Davud)

Komşu Hakkı

Kuran-ı Kerim'de Müslümanların güzellikle davranması gereken kişiler arasında komşular da sayılmıştır:

Allah'a ibadet edin ve O'na hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anne-babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve sağ ellerinizin malik olduklarına güzellikle davranın. Çünkü, Allah, her büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. (Nisa Suresi, 36)

Allah (cc)'ın Resulü (sav), komşularına yapabileceği her yardımı yapar ve onların iyi bir yaşam sürmeleri için gayret gösterirdi. Onlara fevkalade yakın davranır ve sık sık hatırlarını sorardı. Çevresindeki maddi ve manevi ihtiyaç içinde olan kimselere herkesten önce O yardıma koşardı.

Peygamberimiz (sav)'in şu sözü komşu hakkının önemini açıklamaktadır:

"Hz. Cebrail bana komşu hakkı konusunda o kadar tavsiyede bulundu ki komşunun komşuya varis kılınacağını zannettim." (Buhari, Müslim)

Resulullah Efendimiz (sav), Ashabına komşularına iyi davranmayı, onları koruyup gözetmeyi, imkanları ölçüsünde yardımda bulunmayı tavsiye etmiştir. Belki Resulullah Efendimiz (sav)'den başka hiç kimse komşu hakkı konusu üzerinde bu kadar fazla durmamıştır. Bu O'nun hadislerinde de açıkça anlaşılmaktadır. Komşulara karşı müminlerin vazifeleri, anne, baba ve eşlere karşı olan vazifelerle bir tutulmuştur.

"Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse komşusuna ikramda bulunsun." (İbn-i Mace)

Hz. Ayşe şöyle buyuruyor: "Bir gün, 'Ey Allah'ın Resulü iki komşum var, hangisine öncelikle hediyede bulunayım?' dedim. "Resulullah, 'Sana kapı itibarıyla yakın olana ver' cevabını verdi."

Hasta Ziyaretinde Bulunmak

Müslümanların birbirlerine en fazla ihtiyacı olduğu zamanlardan biri de hastalık anlarıdır. Hasta ziyaretleri, kardeşlik duygularını pekiştirdiği gibi, hastaya moral desteği olması açısından çok önemlidir.

"Hasta ziyaretinde bulunan kimse ziyaretten dönünceye kadar cennet meyvaları arasındadır." (Müslim-Tirmizi)

Peygamberimiz (sav) daima hastaları ziyaret eder ve sözleri ile onlara moral verirdi. Çevresindekilere hasta ziyaretinin müminler üzerine vacip olduğunu söylerdi. Hicretin ilk yıllarında, sahabenin ölmek üzere olan hastaları Resulullah (sav)'a bildirmesi, Peygamberimiz (sav)'in de onlar için bağışlanma dilemesi bir

gelenek haline gelmişti. Peygamberimiz (sav), ölü evine gider ve ölen müminin affedilmesi için dua eder ve cenaze namazını kıldırırdı.

Resulullah Efendimiz bir hastayı ziyaret ettiğinde, *"İnsanların Rabbi! Sıkıntıyı gider. Şifa yalnız Senin elindedir. Senden başka hastalığı giderecek yoktur."* derdi. Hastanın yanına geldiğinde şöyle derdi: *"Zararı yok, geçer. İnşaAllah günahlarının temizleyicisi ve kefaretidir." (Buhari)*

Ne zaman hasta ziyaret etse onu teselli eder, elini alnına ve bileğine koyarak ona niyazda bulunur, "İnşaAllah iyileşeceksin" derdi. Ancak hastaların kendi hastalıkları konusunda kötü konuşmaları ve şikayetçi bir üslup takınmalarından hoşlanmazdı.

"Kim sevap ümidiyle Müslüman kardeşini hasta iken ziyaret ederse ateşten yetmiş yıl yürüme mesafesi uzaklaştırılır." (Ebu Davud)

Meclis Adabı ve Misafirperverlik Hususu

Peygamberimiz (sav) bir topluluk içerisine girdiğinde izzet ve incelik eseri olan tavırlarla otururdu. Bütün Ashab O'nun bu örnek tavırlarını büyük dikkatle izlerdi. Bir şey söylediği vakit ilgiyle ve nezaketle O'nu dinlerlerdi.

Resulullah Efendimiz (sav) bir kişinin sözü bitmeden sözünü kesmezdi. Bazı fakir bedeviler, dertlerini anlatmak için gelir ve meclis adabını bozarlardı. Peygamberimiz (sav) bu kişilerin sözlerini kesmeden sonuna kadar dinler ve sözlerinin sonunda anlayacakları tarzda nazik bir şekilde kendilerini uyarırdı.

Daima meclisteki konuşmalara katılır, insanlar ne konuşuyorlarsa o konudan konuşmayı sürdürürdü. Esprilerine eşlik eder ancak cahiliye tarzı espri yapanları uyarırdı. Sohbet ortamlarında konuşulan konular genelde din, ahlak ve insanların günlük hayatında yardımcı olacak genel bilgilerden oluşurdu.

Resulullah (sav)'ın Selamlaşma Konusundaki Tutumları

Kuran'da selamlaşmanın önemi şöyle bildirilir:

"Bir selamla selamlandığınızda, siz ondan daha güzeliyle selam verin ya da aynıyla karşılık verin. Şüphesiz, Allah her şeyin hesabını tam olarak yapandır." (Nisa Suresi, 86)

Ayetten de anlaşılacağı gibi selam verildiğinde aynısıyla hatta daha güzeli ile karşılık vermek müminler üzerinde bir sorumluluktur. Peygamberimiz (sav) bu konuda şöyle buyuruyor:

"İslam'da en efdal ve en hayırlı olan şey, yemek yedirmek ve tanıdığına, tanımadığına selam vermektir." (Buhari)

Diğer bir hadiste ise şöyle bildirilmiştir:

"Üç şeyi kim şahsında bir araya getirirse, imanı da toplamış olur: Nefsine karşı olsa da insafı elden bırakmamak, herkese selam vermek, fakir olduğu halde sadaka vermektir." (Buhari)

Herkese selam vermek bir tevazu göstergesidir. Çünkü selam veren kişi selam verdiği kişiye kibir yapmadığını göstermektedir. Selamı alan kişi ise Kuran'da belirtildiği gibi daha güzeliyle karşılık verirse aynı şekilde tevazu örneği göstermiş olur.

Peygamberimiz (sav) bir evin kapısına geldiğinde kapıya doğru tam olarak yüzünü dönmez, kapının sağ ya da sol yanına çekilir ve iki kez *"Esselamu aleyküm"* derdi. (Ebu Davud) Böylelikle içeridekilerin kendilerine ve eve çeki düzen vermelerine yardımcı olurdu. Selam verdikten sonra evin içerisine davet edilmeden girmezdi.

Kendisine ulaştırması için gönderilen selamları "Aleyküm selam" karşılığını vererek alır ve orada bulunmayan kişilere yakınları vasıtasıyla selam gönderirdi. (Müslim)

Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) diğer bir sünneti, selamın sonuna *"Ve berekatuhu"* eklemesiydi. Ayrıca selamı üç kere tekrarlardı. Böylelikle selamı herkesin duymasını ve karşılık vermesini sağlardı.

Biri ile karşılaştığında mutlaka selamı kendisi verir ve selam aldığında ise yüksek sesle ve karşısındakinin duyacağı bir ses tonu ile alırdı. Resulullah (sav) buyuruyor:

"Aranızda selamı yayınız. Yemek yediriniz. Akrabayı ziyaret ediniz. İnsanlar uyurken namaz kılınız, selametle cennete girersiniz." (Tirmizi)

"Sizden biriniz mescide girdiğinde ve ayrıldığında selam versin. Bu selamların biri diğerinden farklı değildir." (Tirmizi)

"Hayvan üzerinde olan yürüyene, yürüyen oturana, az çoğa, küçük büyüğe selam versin." (Buhari)

Peygamberimiz (sav)'e Salavat Getirmek

"Şüphesiz, Allah ve melekleri Peygambere salat ederler. Ey iman edenler, siz de ona salat edin ve tam bir teslimiyetle ona selam verin." (Ahzab Suresi, 56)

Peygamberimiz (sav)'in adı anıldığında O'na salat ve selam göndermenin ne kadar olacağı konusunda alimlerimiz arasında görüş farklılığı vardır. Fakat bunun fazileti ve ahirette Peygamberimiz (sav)'in şefaatine vesile olacağı konusunda Ehl-i Sünnet alimleri görüş birliği içerisindedir.

Resulullah (sav)'a salat ve selam göndermek çok sevap getiren ve değerli bir iştir. Çok salavat getirenin Allah (cc), ahirette mevkisini yükseltir.

Resulullah (sav)'ın adı anıldığında O'na salat ve selam göndermeyenler, ahirette büyük bir hayırdan mahrum kalacaklardır. Peygamberimiz (sav)'in bazı hadisleri şöyledir:

"Kıyamet günü bana en yakın olanlar ve şefaatime hak kazananlar, benim üzerime en fazla salavat getirenlerinizdir." (Tirmizi)

"Her kim benim üzerime salavat getirirse, Allah ona on misli mağfiret eder." (Ebu Davud)

"Günlerin en faziletlisi Cuma günleridir. O gün benim üzerime çok salavat getirin. Zira sizin salavat ve selamlarınız melekler vasıtasıyla bana ulaştırılır." (Ebu Davud)

"Adım anıldığında salavat getirin ve dua edin. Zira nerede olursanız olun, salat ve selamlarınız bana ulaşır." (Ebu Davud)

Resulullah (sav)'a salat ve selam göndermenin tavsiye edildiği zamanlar:

1) Ezan okunurken:

Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur: *"Ezanı duyduğunuzda müezzinin söylediklerini tekrar edin ve sonra bana salat gönderin. Bir salat ve selam için Allah size on kat sevap verir." (Ahmed)*

2) Camiye girerken ve çıkarken:

Resulullah Efendimiz (sav) camiye girerken ve çıkarken salat ve selam okurdu. Hz. Ali (r.a.), *"Camiye girdiğinizde Resulullah'a salat edin." (Ahmed)* buyuruyor.

3) Cenaze namazında:

Peygamberimiz (sav)'in sünnetine göre cenaze namazının sonunda Peygamberimiz (sav)'e salat (Allahümme salli ve Allahümme barik) okunur.

4) Duaların sonunda:

Hz. Ömer (r.a.): *"Resulullah'a salat okunana kadar okunan dua, yerle gök arasında durur."*

5) Cuma gününde:

Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor: *"Cuma günleri çok salat okuyun. Çünkü o gün melekler yanınızdadır. Kim bana salat ve selam gönderirse daha sözü bitmeden bana ulaşır." (Nesei)*

Yemek Adabı

Peygamber Efendimiz (sav)'in yemek adabı üzerine günümüze ulaşan hadislerin bu kadar fazla sayıda olması, O'nun konuya büyük hassasiyet gösterdiğinin bir kanıtıdır. İmkanların kısıtlı olması O'nun bu konu üzerinde hassasiyetle durmasını engellememiştir. Resulullah (sav)'tan örneklerle sofra adabını şöyle özetleyebiliriz:

1) Eli yıkamak sünnettendir. Yemekten evvel ve yemek bitiminde el yıkamak sağlık açısından çok önemlidir. Peygamber Efendimiz (sav) bu konudaki hadisleriyle tüm müminleri teşvik etmiştir:

"Yemekten evvel elleri yıkamak yoksulluğu, sonra yıkamak ise günahları giderir." (Taberani)

"Kim yemekten sonra elini yıkamadan geceler ve kendisine bundan sonra bir musibet isabet ederse kendinden başka kimseyi suçlamasın." (Ebu Davud)

"Yemeğin bereketi yemekten önceki ve sonraki yıkamalardadır." (Ebu Davud)

2) Yemeğe başlamadan önce *"Bismillahirrahmanirrahim",* yemek bitiminde ise *"Elhamdülillah"* denmesi sünnettendir.

Resûlullah buyurdu ki:

"Sizden kim bir şey yerse "Bismillah" desin. Başta söylemeyi unutmuşsa, sonunda şöyle söylesin: "Bismillahi fî evvelihî ve âhirihî (başında da sonunda da Bismillah)."

Peygamberimiz (sav), Ashabından altı kişiyle yemek yiyordu. Bu sırada bedevinin biri Besmele çekmeksizin masaya oturarak yemeğe başladı. Resulullah; *"Eğer Besmele çekseydi yemek hepimize yeterdi." (Tirmizi)* buyurdu.

3) Yemeğe hurma, tuz ya da suyla başlanması Peygamberimiz (sav) tarafından tavsiye edilmiştir. Resulullah Efendimiz (sav) sofraya getirilen yemeği hiçbir zaman kötülemezdi. Eğer sevmediği bir yemek getirilirse, hiçbir şey söylemeden sadece yememekle yetinirdi.

4) Sağ elle yemek ve tabağın kenarından yemek Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerindendir. Yanında yemek yiyen çocuğu Peygamberimiz (sav) şöyle uyarmıştır:

"Ey çocuk benimle birlikte Besmele çek, sağ elinle ye ve önünden ye." (Müslim)

"Bereket yemeğin ortasına iner. Öyleyse kenardan yiyin, yemeğin ortasından yemeyin." (Tirmizi, Ebu Davud)

5) Sofraya bir arada oturmaya dikkat etmeliyiz. Yemeğin bir arada yenmesi bereketi artırır.

Bir arada yiyiniz, sizin için bereketli ve mübarek olur. (Ebu Davud)

6) Yemeğin çok sıcak olmaması gerekir:

"Sıcak yemekte bereket olmaz. Allahu Teala bize ateş yedirmez. Siz de o yüzden yemeğinizi soğuduktan sonra yiyin." (Beyhaki)

7) Resulullah Efendimiz (sav)'in hadislerinde bildirilen, su içerken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

Bardağı sağ eline aldıktan sonra, su üç yudumda ve bardağın içine nefesini vermeden içilmelidir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) şöyle buyurmuştur:

"Suyu yudum yudum ve ağır ağır için, birden içmeyin. Zira bundan ciğer hastalığı hasıl olur." (Deylemi)

"Sizden biriniz su içerken bardağa solumasın, soluyacaksa bardağı ağzından uzaklaştırsın." (İbn-i Mace)

Resulullah suyu üç solukta içerdi. "Böylesi daha kandırıcı, elemden uzaklaştırıcı ve daha kolay akıcıdır" buyururdu. (Müslim)

Bir toplulukta su dağıtılırken, sağ taraftan ve sağ elde dolaştırılmalıdır. Resul-ü Ekrem (sav) süt ve şerbet gibi şeyler içtiğinde yanında bulunanlara da birer yudum içirirdi. Bardak daima sağdan dolaşırdı.

"Resulullah'a su ile karıştırılmış süt getirdiler. Sağında bir bedevi solunda ise Hz. Ebu Bekir vardı. Sütü içti ve bedeviye verdi. Sonra "Evvela sağa sonra onun sağına" buyurdular." (Müslim)

Peygamber Efendimiz (sav) kalabalıkta yemek yemeyi severdi. Sofra kurulduğu zaman *"Allah'ım, bu yemeği, kendisi ile cennet nimetlerine ulaşacak şükrü ödenmiş nimetlerden kıl."* derdi. Yemeği çok sıcak yemez, kendiliğinden soğumasını bekler sonra yerdi.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), müminlerin birbirlerini yemeğe davet etmelerini tavsiye etmiştir. İslam alimleri geçerli bir mazereti olmayan kişinin mümin kardeşinden aldığı davete icabet etmesinin vacip olduğunu belirtmişlerdir.

"Kim davet edildiği halde davete icabet etmezse Allah'a ve Resulü'ne başkaldırmış olur. Kim de davetsiz olarak bir masaya oturursa hırsız olarak girer ve yağmacı olarak çıkar." (Buhari, Müslim, Tirmizi)

"İki kişi birden davet ederse kapı itibariyle hangisi yakınsa ona icabet edin. Çünkü kapısı daha yakın olan komşulukta da daha yakındır. Bunlardan biri önce davet etmişse önce davranana icabet et." (Ebu Davud)

"Davet olunmadığı halde sofraya giden kimse, gitmekte fasık olduğu gibi, yediği de haramdır." (Beyhaki)

Müslümanlar üç yemekten mesul değildir. Sahur yemeği, iftar yemeği ve dostları ile birlikte yedikleri yemeklerdir. Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cennette içi dışından dışı içinden görünen köşkler vardır. Bunlar tatlı ve yumuşak konuşan, yemek yediren ve insanlar uykuda iken namaz kılan insanlar içindir." (Tirmizi)

"Din kardeşinin arzu ettiği yemeği kendisine yediren kimsenin günahları bağışlanır. Din kardeşini sevindiren, Allah'ı sevindirmiş olur." (Taberani)

Davete icabet edip gelen kişiye hürmet göstermek mümin ahlakının önemli özelliklerindendir.

Peygamberimiz (sav)'in Sevdiği Yemekler

Resulullah (sav) hiçbir yemek ayırmazdı. O anda yemek istemediği şeyi kötülemez, sadece yememekle yetinirdi. Ancak Peygamber Efendimiz (sav)'in en sevdiği sebze yemeği kabaktı. Ayrıca Peygamberimiz (sav), etli yemeklerden de övgü ile sözetmiştir.

"Ya Aişe, tencereye fazla kabak koyun. Zira kabak kalbi takviye eder." (Fevaid)

"Et, dünya ve ahiretin en üstün yemeğidir. O, kulağın işitmesini artırır. Eğer, Rabbimden her gün et yemeği nasip etmesini isteseydim nasip ederdi."

Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir: "Bir terzi Resulullah (sav)'i onun adına hazırladığı bir yemeğe davet etti. Beraberinde ben de gittim. (Ev sahibi sofraya) arpa ekmeği, içerisinde kabak bulunan bir çorba ve kadid (kurutulmuş et) getirdi. Ben, Resulullah (sav)'ın tabağın etrafından kabağı araştırdığını gördüm. O günden beri kabağı sevmeye devam ediyorum." (Buhari, Et'ime 33, 4, 25, 35, 36, 37, 38, Büyu 30; Müslim, Eşribe 144, (2041); Muvatta, Nikah 51, (2))

Resulullah (sav), sarımsaklı yemekleri yemez, yenmesini de tavsiye etmezdi. Bu hususu Enes b. Malik şöyle anlatıyor:

"Resulullah'a yiyecek gönderildiği vakit onu yer, artanını bana gönderirdi. Bir gün yemediği halde yemeğini bana göndermedi. Çünkü içerisinde sarımsak vardı. Kendilerine 'Bu haram mıdır?' diye sordum. 'Hayır lakin ben kokusundan dolayı hoşlanmıyorum' buyurdu. Ben de, 'Öyleyse senin hoşlanmadığından ben de hoşlanmıyorum' dedim."

Sağlık ve Temizliğin Önemi

Resulullah Efendimiz (sav) ümmetin sağlığına ve temizliğine büyük önem vermiştir. Sağlıklı bir kişinin, kendisine dikkat etmediği için sağlığı bozulan kişiden üstün olduğunu söylemiştir. Bir hadiste, "Bileği kuvvetli olan zayıf olandan daha hayırlıdır" (Müslim) buyuruluyor. Kuran'da Hz. Yahya (a.s.) anlatılırken şöyle buyrulmuştur:

"Katımızdan ona bir sevgi duyarlılığı ve temizlik(de verdik). O, çok takva sahibi biriydi." (Meryem Suresi, 13)

Yemek yemeden evvel ve yedikten sonra ellerin yıkanmasını tavsiye etmesi, abdest konusundaki titizliği ve vücut temizliği konularındaki hadisleri Peygamberimiz (sav)'in sağlık ve temizliğe verdiği önemi en iyi şekilde anlamaktadır.

Kuran'da, ibadet edilen yerlerin ve ibadet eden kişinin temizliği üzerinde durulmuştur. İbadetler kirli bir vücut ve kirli elbiselerle yapılamayacağına göre müminlerin temizlik konusu üzerinde titizlikle durmaları gerekir. Bir hadiste

"Temizlik imanın yarısıdır." (Müslim) buyurulmuştur. Bu yüzden diğer imani ve itikadi konular kadar, temizlik de oldukça önemli bir konudur.

Efendimiz Hz. Muhammed (sav)'in abdest konusunda bazı tavsiyeleri vardır. Bu hikmetli tavsiyeler şunlardır:

1) Misvak kullanmak:

Ebu Hureyre'den nakille sevgili Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Eğer ümmetimin üzerine zahmet vermeyecek olsaydım, her namazda misvak kullanmalarını emrederdim." (Müslim)

Misvak kullanmanın bazı faydaları:

Dişleri parlatır, diş etlerini kuvvetlendirir, ağız sağlığını sağlar, ağız kokusunu giderir, dişleri sağlamlaştırır, diş taşlarını giderir, mideyi takviye edip, mide hastalıklarını önler. Hazmın kolaylaşmasını sağlar. Peygamberimiz (sav)'in sünneti yerine getirilir, Allah (cc)'ın rızasını kazanmaya vesiledir.

2) Ellerin yıkanması:

"Biriniz uykusundan uyanınca üç kez elini yıkamadan abdest almasın." (Buhari)

3) Burun temizliği:

"Kim abdest alırsa istinsakda bulunsun (burnunu temizlesin)." (Buhari)

4) Sakal ve parmak aralarını yıkamak:

Müstevrid İbnu şeddad şöyle diyor:

"Resulullah'ı gördüm. Abdest aldığı zaman sakalını ve parmak aralarını hilalliyordu." (Tirmizi, Ebu Davud)

5) Kulakları meshetmek:

"Resulullah abdest aldı (bu esnada) parmaklarını kulaklarının hücresine soktu." (Ebu Davud, hadis no:3636)

6) Suyu israf etmemek:

Sa'd abdest alırken Hz. Peygamber geldi. "Bu israfın ne?" diye müdahale etti." Sa'd "Abdestte israf olur mu?" diye sordu. Resulullah "Evet bir nehir kenarında olsanız da" diye cevap verdi.

7) Yüzü kurulamak: Muaz (ra) diyor ki:

"Resulullah'ı gördüm. Abdest alınca mendiliyle yüzünü siliyordu." (Tirmizi)

Peygamberimiz (sav) hastalıklarla ilgili tavsiyede bulunurken doktorlara öncelik verirdi. Konu hakkında bilgisi olsa bile önce bir doktora götürülmesinin daha yararlı olacağını söylerdi.

Resulullah zamanında bir insanın yarası açılmıştı. Adam, tıptan anlayan iki kişi çağırdı. Resulullah: "Hanginiz en iyi doktor?" diye sordu. Adamlardan biri dedi ki: "Tıpta deva var mı ey Allah'ın elçisi?" Resulullah onlara şu cevabı verdi: "Derdi indiren devasını da indirmiştir." (Ebu Davud, Tıb, 1; Tirmizî, Tıb, 2; İbn Mace, Tib, 1)

Ebu Derda Resulullah Efendimiz'den şöyle işittiğini rivayet etmiştir: "Allah, hastalık ve şifayı yeryüzüne beraber gönderdi ve her hastalık için bir şifa görevlendirdi. şu halde tıbbi yoldan tedavi ol; fakat haram şeylerden sakın."

Peygamberimiz (sav) her hastalığın çaresi olduğunu bu nedenle de insanların tedavi yollarını aramalarını tavsiye etmiştir.

"Allah hastalığı da ilacı da indirmiştir ve her hastalığa bir ilaç varetmiştir. Öyleyse tedavi olun ancak haram olan şeylerle tedavi olmayın." (Ebu Davud)

"Allah ne hastalık indirmişse onun devasını da indirmiştir. Tek bir hastalığın ilacı yoktur o da ihtiyarlıktır." (İbn-i Mace, Müslim)

"Ey insanlar tedavi olun. Allah nerede bir hastalık yaratmışsa tedavi yollarını da yaratmıştır. Öyleyse tedavi yollarını araştırın." (Buhari)

Peygamberimiz (sav), *"İki nimet vardır ki insanların çoğu onlarla aldanma içindedir. Bunlar sıhhat ve boş vakittir." (Buhari)* buyurmuştur.

Sağlıklı olmanın büyük nimet olduğu, hiç bir zaman akıldan çıkarılmamalıdır. Resulullah (sav)'ın buyurduğu gibi boş vakit değerlendirilmediğinde ileride nasıl pişmanlık duyuluyorsa, sağlıklı olmanın ne kadar büyük nimet olduğu da ancak sağlığın kaybedilmesi durumunda anlaşılabilmektedir.

Ebu Hureyre'den nakledilen bir hadis-i şerifte Resulullah Efendimiz şöyle buyuruyor:

"Eğer bir kimse bir ay süreyle her sabah bal yerse onda hiçbir ağır hastalık bulunmaz."

"Vücudu afiyette, ruhundan emin, bir günlük azığı olduğu halde sabahlayan, sanki dünya kendisine verilmiş gibidir." (Tirmizi)

"Allah'tan kesin bilgi ve afiyet isteyin. Bir kula kesin bilgi ve afiyetten daha iyisi verilmemiştir." (İbn-i Mace)

Peygamber Efendimiz bazı yiyeceklerin yenilmesinde fayda görmüştür. Bunların başında Kuran'da bahsi geçen bal gelir. Peygamberimiz (sav)'in yenilmesini tavsiye ettiği gıdalardan bazıları şunlardır:

"Her kim sabah kahvaltısında yedi hurma yerse ona ne zehir isabet eder ne de sihir." (Müslim)

"Mantar, Allah'ın Beni İsrail'e indirdiği madendir. Onun suyu da şifadır." (Müslim)

Peygamber, aile efradına katık sordu. Onlar da sirkeden başka katığımız yok dediler. Sirkeyi istedi ve onunla yemeğe başladı. Hem de, "Sirke ne güzel katıktır, sirke ne güzel katıktır" diyordu.

"Bir adam Resulullah'a gelerek kardeşimin midesi bozuldu" dedi. O da "Kardeşine bal şerbeti içir" buyurdu." (Müslim)

Kıyafet Hususu

Peygamberimiz (sav) çoğu kez hafif ve ince şeyler giyerdi. En sevdiği giyecek gömlekti. Sarığı genelde orta büyüklükte olur, başı rahatsız edecek şekilde uzun olmazdı. En çok sevdiği renk beyazdı.

Müminlerin kendi aralarında kıyafet konusunda övünmelerini menetmiş ve elbiselerinden dolayı böbürlenen insanları şöyle uyarmıştı:

"Elbisesini büyüklenerek sürüyen kimseye Allah kıyamet günü bakmayacaktır." (Müslim)

Peygamberimiz (sav), müminlerin bulunmadığı ortamlarda, elçilerin yanında kıyafetine oldukça dikkat eder ve özellikle ihtişamlı kıyafetler giymeyi tercih ederdi. Diğer kabile reislerinden ve krallardan gelen pahalı ve ihtişamlı giysileri reddetmez ve bunları kullanırdı. Resulullah Efendimiz daima temiz elbiseler giyilmesini tavsiye etmiştir:

Abdullah b. Abbas, Haruriye taifesinin yanına elçi olarak gittiğinde Yemen kumaşlarının en güzellerinden giymişti. Onlar, "Bu elbise nedir?" dediler. Abdullah b. Abbas: "Bu elbisenin neyini kınıyorsunuz. Ben Resulullah'ı elbiselerin en güzelini giymiş olarak gördüm." dedi.

Hz. Peygamber (sav) yeni bir elbise giydiğinde şöyle dua ederdi: "Ya Rabbi! Hamd Sanadır. Bana bunu Sen giydirdin. Bunun hayrını ve bunun kullanıldığı iyi işin hayrını Senden isterim. Bunun şerrinden ve kullanıldığı kötü işin şerrinden Sana sığınırım."

Resulullah Efendimiz (sav) Müslüman erkeklere ipek ve altından yapılmış her şeyi yasaklamıştır:

"Her kim dünyada ipek elbise giyerse ahirette giyemez." (Tirmizi)

"İpek giymek, altın kullanmak ümmetimin erkeğine haram, kadınlarına helaldir." (Tirmizi)

Mescidlere ve bir topluluğun arasına en güzel ve en temiz şekilde gelmek Peygamberimiz (sav)'in sünnetlerindendir. Resulullah (sav), "Cemaat huzuruna veya dostlarının karşısına çıkacak olan kimsenin süslenmesini Allah sever." buyurmuştur.

"Resulullah sağ eline gümüş yüzük takmıştı. Yüzükte Habeşistan taşı vardı. Yüzüğün taşını avuç tarafına çevirmişti." (Müslim)

Hz. Ayşe şöyle rivayet ediyor: "Ben Resulullah'ı hoşlandığı en güzel koku ile kokulardım. Hatta sürdüğüm koku onun sakalından parlayıp damlayıncaya kadar devam ederdim." (Buhari)

Allah (cc)'a Tevekkül Etmenin Önemi

İşlerine, Allah (cc)'ın takdiri dışında, tesadüflerin de karıştığını düşünmek Ehl-i Sünnet itikadına uygun değildir. Mümin, herşeyin Allah (cc)'tan geldiğini ve hiçbir şeyin tesadüf olmadığını bildiği için başına gelen her şeye tevekkül eder. Çünkü, Allah (cc)'tan korkan birisinin başına gelen herşeyde hayır vardır.

Büyük İslam alimleri tevekkülün yerinin kalp olduğunu söylemişlerdir. İnsanın, rızkın kesin olarak Allah (cc)'tan geldiğine inandıktan sonra, dünya hayatı için bedenen mücadele etmesi, kalben beslediği tevekkül inancı ile çelişmez. Her şeyi yaratan, dilediğine dilediğini veren, dilediği şeyi dilediği kimseden alan Allah (cc)'tır. O'nun dışında bir irade yoktur.

Resulullah Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor:

"Ümmetimden bir kısmını bana gösterdiler. Dağları sahraları doldurmuşlardı. Böyle çok olduklarına şaştım ve sevindim. 'Bunlardan ancak yetmiş bin tanesi hesapsız cennete girer' dediler. 'Bunlar hangileridir?' diye sordum. 'İşlerine sihir, büyü ve fal karıştırmayıp, Allah'tan başkasına tevekkül ve itimad etmeyenlerdir' buyuruldu."

"Kim Allah'a tevekkül ederse kalbindeki dağınıklığı önlemeye Allah yeter." (İbn-i Mace)

"Yaşlandığınız zaman rızkınızdan ümitsiz olmayın. Çünkü şüphesiz insanı üzerinde hiçbir elbise olmadan annesi doğurur, sonra onu Allah rızıklandırır." (İbn-i Mace)

"Eğer siz layıkıyla tevekkül etmiş olsaydınız, Allah sizi kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırırdı. Onlar sabahleyin yuvalarından aç çıkarlar, akşam döndüklerinde karınları toktur." (Tirmizi)

Fakirlikten korkmak ve uğursuzluğa inanmak şeytanın oyunlarındandır. Her insan, zor duruma düştüğü anlarda hiç beklenmedik yerlerden gelen yardımlarla sıkıntılardan kurtulduğuna şahit olmuştur. Böyle bir durumda asıl yardım edenin aracılar değil, yalnızca Cenab-ı Allah (cc) olduğu unutulmamalıdır.

Peygamber Efendimiz (sav), Allah (cc)'a duyduğu güven ve O'na olan sonsuz tevekkülü sayesinde büyük cesaret örnekleri göstermiştir. Sağlığında bütün savaşlara en ön saflarda katılmış, tevekkülüyle tüm inananlara örnek olmuştur.

Mekkelilerin baskılarının dayanılmaz boyutlara geldiği sırada Peygamberimiz (sav)'in amcası Ebu Talip, Resulullah (sav)'a şöyle demiştir:

"'Bütün bu anlattıkların hakkında konuşmasan olmaz mı? Kendi kendine inan, fakat başkalarıyla uğraşma. Konuşursan, ileri gelen insanları kızdırır, kendini ve hepimizi tehlikeye atarsın.' Resulullah (sav) ise şöyle cevap vermiştir: 'Güneşi sağ elime, ayı ise sol elime koysalar, yine yolumdan dönmem.'"

Peygamberimiz (sav)'in hayatında bu konu ile ilgili sayısız örnek vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

"Canım elinde olanın hakkı için, müminler arasında, onlarla uzlaşmadığımda benim arkamda kalmakla yetinmeyen insanlar yok mu? Allah yolunda sefere çıkıldığında geri durmam. Canımın elinde olanın hakkı için, öldürülüp hayata tekrar geri gelmeyi, sonra tekrar öldürülmeyi arzularım." (Müslim)

"Allah yolunda bir gün sınırda durmak, bu dünya ve içerisindekilerden daha hayırlıdır." (Buhari)

Huneyn Savaşında, düşmanın ok yağmuru sırasındaki kargaşa ortamında Müslümanların ilk anda dağınıklık gösterdikleri rivayetlerde belirtilmektedir. Resulullah Efendimiz (sav) müminleri, tekrar cepheye dönmeleri için çağırmıştır. Çağrıya uyan müminler tekrar saldırıya geçerek savaşın galibi olmuşlardır. Olaya şahit olan Bera b. Azib şöyle anlatmaktadır:

"Evet kaçtığımız doğru. Ancak Resulullah'ın sebat ederek yerini terk etmediğine şahitlik ederim. Allah için savaşın en kızgın anında O'nun yanına sığındık. Aramızdaki en cesur kimseler onunla birlikte direnenlerdir."

Musibetlere Karşı Sabretmenin Önemi

Peygamber Efendimizin (sav) hayatı bütün insanlık için bir sabır örneğidir. Sadece kendisine peygamberlik gelmesinden sonra yaşadığı yirmi üç yıl değil, ondan önce yaşadığı kırk yıl da büyük zorluklarla geçmiştir. Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmesi ve zor şartlar altında yetişmesi, O'nun yaşadığı toplumda saygın ve güvenilir bir insan olarak bilinmesini engellememiştir. Kuran'da sabretmenin önemini vurgulayan çok sayıda ayet bulunmaktadır. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır:

"Ey iman edenler, sabredin ve sabırda yarışın, (sınırlarda) nöbetleşin. Allah'tan korkun. Umulur ki kurtulursunuz." (Al-i İmran Suresi, 200)

Resulullah Efendimiz (sav), kendisine peygamberlik geldikten sonra, müşriklerin ve münafıkların yaptığı saldırılara sabırla göğüs germiş ve hiçbir zaman aceleci davranmamıştır. Kuran'da Allah (cc)'ın Peygamberimiz (sav)'e sabrı şu şekilde tavsiye ettiği bildirilmiştir:

"Artık sen sabret, Resullerden azim sahiplerinin sabrettikleri gibi. Onlar için de acele etme..." (Ahkaf Suresi, 35)

Nitekim Resulullah Efendimiz (sav) bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Bir kimse sabretmek isterse Allah ona sabır verir. Hiç bir kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir şey verilmemiştir." (Müslim)

"Müminin işi takdire şayandır. Zira işinin hepsi onun için hayırlıdır. Bu meziyet yalnız müminlere mahsustur. Zira o sevineceği bir şey olursa şükreder. Bu ise onun için hayırlıdır. Başına bir bela gelirse sabreder. Bu da onun için hayırlıdır." (Müslim)

Herhangi bir kul bir musibete uğrar da "İnna lillahi ve inna ileyhi raciun" (Biz Allah'ın mülkündeyiz ve O'na döneceğiz), "Ey Allah'ım, uğradığım musibetin ecrini ver ve bunun üzerine daha hayırlısını ihsan buyur" derse muhakkak Alla-

hu Teala onu musibetten dolayı sevaplandırır ve onun yerine daha hayırlısını verir." (Müslim)

Peygamberimiz Hz. Muhammed kabrin başında ağlayan bir kadın gördü, ve ona "Allah'tan kork ve sabret" dedi. Kadın "Geç git, zira benim başıma gelen musibet senin başına gelmemiştir." dedi. Hz. Peygamber (sav)'i tanıyamamıştı. O'nun peygamber olduğunu söylediklerinde hemen kapısına gitti ve "Ben seni tanıyamadım ya Resulullah" diyerek özür diledi. Hz. Peygamber (sav) onun özrünü kabul buyurduktan sonra, "Asıl sabır, musibetin ilk anında olandır" buyurdu. (Buhari)

"Herhangi bir Müslümanın başına yorgunluk, hastalık, düşünce, keder, acı ve kaygıdan, diken batmasına kadar ne gelirse, Allah bunları o Müslümanın hatalarına keffaret kılar." (Buhari)

Enes b. Malik, "Sabır ilk başa geldiği andadır." demiştir. Mümin, Allah (cc)'a olan güvenini tam oturtursa, başına gelen olaylara da, ilk andan itibaren hayır gözüyle bakabilir.

Dinde Aşırılıktan Kaçınmak

Tarih boyunca kendisine kitap gönderilen bazı kavimlerde, dinleri konusunda aşırılığa giden kimseler olmuştur. Allah (cc), İslam dinine inananların yaşadıkları topluma örnek olmaları için, onları orta bir ümmet kılmıştır. Müslümanların da buna uyup her türlü aşırılıktan kaçınmaları gerekir. Kuran'da şöyle buyurulmuştur:

"De ki: Ey kitap ehli, haksız yere dininiz konusunda aşırı gitmeyin ve daha önce sapmış ve birçoğunu saptırmış ve dümdüz yoldan kaymış bir topluluğun heva (istek ve tutku)larına uymayın." (Maide Suresi, 77)

Peygamberimiz (sav)'in hayatının son yıllarında ve dört halife döneminde Hariciler adı verilen, ibadetlerine düşkün oldukları halde dinde aşırıya giden ve Peygamberimiz (sav)'in sünnetinden ayrılan bir akım ortaya çıkmıştır. Resulullah Efendimiz (sav) bu kimselerin batıl inançlarına karşı mücadele edilmesini emretmiştir.

Resulullah Efendimiz (sav), 'takva' adı altında İslam'da olmayan hareketleri İslam'ın bir parçasıymış gibi göstermeye çalışan kimselere de göz yummamıştır. Peygamberimiz (sav)'in hadislerinde, dinde aşırılığa gidilmemesini hatırlatan pek çok uyarı yer almaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

"Her şeyin bir şevki vardır. Her şevkin bittiği bir zaman vardır. Yapacağı işte bu şevki duyan kişi işini yaparken orta yollu hareket eder. Ve bu itidali devam ettirirse muvaffak olacağını ümid edin. şayet aşırılığa düşerek dikkat çekmiş ve

parmakla gösterilecek hale gelmişse ona itibar edip salihlerden sanmayın." (Tirmizi)

Hz. Ayşe anlatıyor: "Yanımda Esed kabilesinden bir kadın vardı. Peygamber içeri girdi. 'Bu kimdir' diye sordu. 'Falancadır, geceleri hiç uyumaz ibadetle geçirir' dedim. Resulullah, 'Size takat getirebileceğiniz amel yaraşır. Allah'ın hoşlandığı amel, kişinin devamlı olarak yaptığı ameldir." (Buhari)

"İnsanların sual sormakta o kadar ileri gideceğinden korkulur ki, hatta mahlukatı Allah yarattı, Allah'ı kim yarattı diyecek olurlar. Böyle sualler sordukları zaman, İhlas suresini okuyun, sonra üç kez solunuza tükürerek şeytanın şerrinden Allah'a sığının." (Buhari-Müslim)

Kuran'ın ve Kuran Okumanın Fazileti

Kuran-ı Kerim okumak, Allah (cc)'ın müminleri yükümlü kıldığı önemli bir ibadettir. Resulullah Efendimiz (sav) Kuran okumaya başlamadan önce *"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınıyorum."* ya da *"Allah'ım şeytanın kışkırtmasından, üflemesinden ve fısıldamasından Sana sığınırım." (Ebu Davud)* derdi.

Resulullah Efendimiz (sav), Kuran'ı okumanın ve onu okumayı öğretmenin fazileti üzerinde önemle durmuştur. Kuran'ı okumayı, onu uygulamanın başlangıcı olarak görmüştür. Peygamber Efendimiz (sav) bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Kuran okuyunuz, zira Kuran okuyanlarına kıyamet günü şefaatçi olur." (Müslim)

Kuran ve onunla amel eden kimseler mahşer yerine getirilirler. Bakara ve Al-i İmran sureleri, kendilerini okuyup amel eden kimseler hakkında birbiriyle "Ben şehadet edeceğim" diye yarışarak o kimselerin önlerine gelirler. (Müslim)

"Sizin en hayırlınız Kuran'ı öğreten ve onu öğrenendir." (Buhari-Müslim)

"İki kimse gıpta edilmeye (imrenilmeye) değer: Birisi Kuran öğrenmiş ve onunla gece gündüz meşgul ve Kuran'ın emirlerini yerine getirendir. Diğeri de Allah'ın kendisine mal ihsan ettiği kimselerdir ki gece-gündüz o malı Allah yolunda sarf eder." (Buhari-Müslim)

"Kuran'ı oku da yüksel. Okuduğun nisbette cennet basamaklarından yukarı çık. Dünyada acele etmeden okuduğun gibi cennette de öyle oku. Çünkü senin cennette yerleşeceğin yer, okuduğun ayetin son noktasıdır. Ne kadar okursan o kadar yükselirsin." (Ebu Davud-Tirmizi)

"Herhangi bir cemaat bir evde toplanıp da Kuran-ı Kerim'i okur, aralarında mukabele ederlerse (onun üzerinde çalışırlarsa), kalpleri sükunet bulur, rahat ederler. Allah'ın rahmeti onları kaplar. Melekler onları kuşatır. Cenab-ı Hak da onları kendi nezdindekiler arasında zikreder." (Müslim)

"Allah Katında Kuran'dan daha üstün şefaatçi yoktur. Ne peygamber, ne melek ne başkaları." (Taberani)

"Kuran'ı duygulanarak okumayan bizden değildir." (Buhari)

Kuran-ı Kerim okumanın adabı:

1) Önce abdest almalı, yüzünü kıbleye dönmeli ve namazda oturur gibi son derece edepli ve mütevazi şekilde oturmalıdır.

2) Peygamberimiz (sav), *"Kuran-ı Kerim'i üç günden önce hatmeden ahkamını anlayamaz"* buyurmuştur. Bu yüzden Kuran okunurken manası düşünülerek okunmalıdır.

3) Her ayetin hakkını vererek okumalıdır. Peygamberimiz (sav), içinde azap geçen ayetlerde Allah (cc)'a sığınır, rahmet ayetlerinde Allah (cc)'tan rahmet isterdi.

4) Gösteriş manası çıkarılabilecek şekilde veya namaz kılanların namazlarını karıştıracak şekilde okunmamalıdır. Resulullah (sav), *"Kuran-ı Kerim'i sessiz okumanın, sesli okumaya üstünlüğü, gizli verilen sadakanın açıktan verilen sadakaya üstünlüğü gibidir." (Buhari)* buyurmuştur.

5) Güzel sesli okumaya gayret etmelidir. Resulullah Efendimiz (sav) *"Kuran-ı Kerim'i güzel ses ile süsleyiniz"* buyurmuştur. Okuyanın sesi ne kadar güzel olursa dinleyene etkisi o kadar fazla olur.

6) Kuran'ı okuyanın kalbinde büyüklüğünü hissetmesi gerekir. Okuyan, bunu hiç unutmayıp kalbini buna hazır bulundurmalı ve gafil olmamalıdır.

İlim Öğrenmek ve Öğretmek

Peygamber Efendimiz (sav), *"Alimler peygamberlerin varisleridir."* buyurmuşlardır. Kişinin hem cahillikte ısrar edip hem de *"Ben Resulullah'ın yolundan gidiyorum."* demesinin bir anlamı yoktur.

Resulullah (sav) bir başka hadislerinde de, *"İlim Çin'de bile olsa öğreniniz." (Taberani)* ve *"İlim öğrenmek kadın-erkek her Müslümana farzdır." (İbn-i Mace)* buyurmuştur. Bu yüzden her Müslümanın, başta İslam'ın temel kaideleri olmak üzere, dini temsil edecek seviyede ilim öğrenmesi farzdır.

Resulullah Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Peygamberler ne bir altın ve ne de bir gümüş bırakmamışlar, ancak ilmi miras bırakmışlardır. İşte o mirasa konan, sonsuz bir haz ve nasip almış demektir." (Ebu Davud)

"İman çıplaktır. Elbisesi takva, süsü utanmak, meyvesi ise ilimdir." (Hakim)

"Beni Allah-u Teala'ya biraz daha yakınlaştıracak yeni bir ilim edinmediğim günün doğmasında benim için bir hayır yoktur." (Taberani)

"Cenab-ı Hakkın rızası aranan bir ilmi, sırf dünya metaına nail olmak için öğrenen kimse kıyamet gününde cennetin kokusunu bile duyamaz." (Ebu Davud)

Peygamberimiz (sav), *"İlim öğreneni Allah ummadığı yerden rızıklandırır."* buyurmuştur. Şeytan gelecek endişesi ile insanları korkutarak dünyaya daldırmak suretiyle ilim yolundan alıkoymaya çalışabilir. Oysa Allah (cc) yolunda İlim

öğrenmeye çalışanın hem dünyası hem ahireti Cenab-ı Hak'kın koruması altındadır.

"Her kim ilim tahsili için yola çıkarsa, bu yüzden Allah ona cennete girecek yolu kolaylaştırır." (Müslim)

"İslamiyet'i yaşatmak için okurken ölen kimse ile, Peygamberler arasında bir derecelik fark vardır." (Darimi)

"Kıyamet günü üç sınıf insan şefaat eder: Bunlar peygamberler, sonra alimler, sonra şehidlerdir." (İbn-i Mace)

"Allahu Teala her kimin hayrını murad ederse, onu dinde alim ve fakih kılar." (Buhari-Müslim)

Peygamberimiz (sav), ilim öğrenenleri, dünya için öğrenenler ve ahiret için öğrenenler olarak ikiye ayırmıştır. İlmi, dünya için öğrenenlerin gayeleri servet, mevki ve şöhrettir. İlmi ile amel etmeyenler ise münafıktır. Çünkü bunlar kendileri öğrendiği ve dilleri ile kabullendikleri halde kalplerine bunu yerleştirememiş ve kendilerince Allah (cc)'ı aldatmaya çalışmışlardır. Resulullah Efendimiz (sav), bunların ahirette en ağır şekilde cezalandırılacağını bildirmektedir. Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü en ağır cezayı görecek olan, Allah'ın ilminden faydalandırmadığı alimlerdir."

"İlmi çoğaldığı halde ahlakı düzelmeyen, Allah'a uzaklıktan başka bir şey elde edemez." (Deylemi)

İlim sahibinin üzerine büyük bir sorumluluk yüklenmiştir. Takva sahibi bir müminin kendisine bağışlanan bu lütfu diğer müminlerle paylaşması gerekir:

"İlminden sorulduğu halde bildiğini saklayan kimsenin ağzına kıyamet günü ateşten bir gem takılır." (Ebu Davud)

"Ademoğlu ölünce amel defteri dürülür. Ancak üç şeyden dolayı amel defterine sevap yazılmaya devam eder. Bunlardan birisi istifade edilen bilgidir." (Müslim)

Duanın Fazileti

Resulullah (sav) Allah (cc)'ı zikretme konusunda yaratılmışların en üstünü idi. Günün her anında ve hangi işle meşgul olursa olsun Allah (cc)'ı anmaktan ve dua etmekten geri durmazdı. Kuran'da "De ki: "Sizin duanız olmasaydı Rabbim size değer verir miydi?"..." (Furkan Suresi, 77) buyuruluyor. İşte Resulullah Efendimiz (sav) hangi durumda olursa olsun dua etmekten ve Allah (cc)'ı anmaktan geri durmamıştır.

Resulullah (sav)'in dua konusuna verdiği ehemmiyeti aşağıdaki sözlerinden daha iyi anlayabiliriz:

"Allah Katında duadan makbul ve kıymetli hiç bir şey yoktur." (Tirmizi)

"Kul duasında üç şeyin birini almaktan şaşmaz: Ya dua sayesinde günahı bağışlanır veyahut peşin bir mükafat alır veya ahirette karşılığını alır." (Deylemi)

"Allah'ın fazlından isteyin. Allah Kendinden istenmesini sever. İbadetlerin makbulu, ferahlığı beklemektir." (Tirmizi)

"Kulun Allah'a en çok yakın olduğu hal, secde halidir.

Secdede Allah'a çok dua edin." (Müslim)

"Muhakkak ki sizin Rabbiniz haya ve kerem sahibidir. Kulları ellerini kaldırıp kendisinden bir şey istedikleri zaman, onları boş çevirmez." (Tirmizi-Ebu Davud)

"Dua ettiğiniz zaman, kabul olunacağına inanarak dua edin. Bilmiş olun ki, gafletle yapılan duaları Allah kabul etmez." (Tirmizi)

"Allahu Teala dualarınızı kabul eder. Ta ki dua ettim hala kabul olmadı deyip acele etmedikçe. Allah'tan çok isteyin. Çünkü siz kerem sahibinden istiyorsunuz." (Buhari-Müslim)

Resulullah (sav)'ın gün içinde sık tekrarladığı bir dua şöyledir:

"Yüzümü, göğsü inanç dolu bir Müslüman olarak yeri ve göğü Yaratana çevirdim. Ben O'na ortak koşanlardan değilim. Kıldığım namaz, yaptığım ibadetler, hayatım ve ölümüm ortağı bulunmayan alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

Allah'ım hükümran Sensin. Senden başka İlah yoktur. Sen Rabbimsin. Ben Senin kulunum. Rabbim, günahlarımı ancak Sen bağışlarsın. Beni en güzel huylara ulaştır. Zaten en güzellerine ancak Sen ulaştırırsın. Kötü huyları benden uzaklaştır. Onları Senden başkası benden uzaklaştıramaz. Ben Seninleyim. Sana döneceğim. Sen yüceler yücesisin. Affına sığınıyor, Sana yöneliyorum.

Göklerin ve yerin Yaratıcısı, gizli olanı, aşikar olanı bilen Allah'ım! Ayrılığa düştükleri konularda kullarının arasında Sen hükmedersin. İzninle, hakta ayrılığa düştükleri konularda beni hakka ulaştır. Şüphesiz Sen dilediğini doğru yola eriştirirsin." (Tirmizi-Müslim)

Peygamberimiz (sav)'in uyandığında ettiği dua ise şöyledir:

"Bizi ölümden sonra dirilten Allah'a hamdolsun. O'nun huzurunda toplanacağız. Tek Allah'tan başka İlah yoktur. O'nun ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'nadır. O herşeye kadirdir. Allah'a hamdolsun. Allah'ı bütün eksikliklerden tenzih ederim. Allah'tan başka İlah yoktur. Allah en yücedir." (Buhari-Tirmizi)

Peygamberimiz (sav)'in evinden çıktığında yaptığı dua:

"Allah'ın adıyla. Allah'a tevekkül ettim. Allah'ım sapıklığa düşmekten ve düşürülmekten, ayağımın kaymasından ve kaydırılmasından, zulmetmekten ve zulme uğramaktan, cehalete düşmekten ve cahil görünmekten Sana sığınırım." (Tirmizi)

Peygamberimiz (sav)'in mescide girdiğinde yaptığı dua:

"Allah'ım günahlarımı bağışla ve bana rahmetinin kapılarını aç." (İbn-i Mace)

Resulullah (sav)'ın evine girerken yaptığı dua:

"Beni koruyan ve sığındıran Allah'a hamdolsun. Beni yediren ve içiren Allah'a hamdolsun. Bana iyilikte bulunan ve iyiliği artıran Allah'a hamdolsun. Yarab! Senden beni cehennemden korumanı dilerim." (Ebu Davud)

Peygamber Efendimiz (sav)'in bir başka duası:

"Allah'ım! Görünen görünmeyen, maddi-manevi bütün pisliklerden, kovulmuş şeytandan Sana sığınırım." (Taberani)

Peygamberimiz (sav)'in ezan okunduğunda yaptığı dua:

"Bu eksiksiz, icabet olunan davetin ve kendisinden ötürü dualara icabet olunan hak davetin ve takva kelimesinin Rabbi olan Allah'ım. Beni bu inanç üzere öldür, ona bağlı yaşat, kıyamet günü amel yönünden bu inanca sahip salih kimselerden eyle." (Beyhaki)

Peygamberimiz (sav)'in yemek duası:

"Allah'ım! Yedirdin, içirdin, muhtaç etmedin, memnun ettin. Hidayet ettin ve dirilttin. Verdiğin nimetler mukabilinde Sana hamdolsun." (Ahmed)

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (sav) hadislerinde duanın adabı şöyle açıklanmıştır:

1) Şerefli vakitleri aramak:

Sene içerisinde arefe günleri, Ramazan ayı, perşembe geceleri, seher vakitleri, Peygamberimiz (sav)'in çokça dua ettiği zamanlardır.

2) Allah (cc) Katında önemli olan anlarda dua etmek:

Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur:

"Gök kapıları, İslam topluluğu ile inkarcı topluluğunun karşılaştığı, yağmurun yağdığı ve farz namazlarının kılındığı esnada açılır. Bu vakitleri ganimet bilerek dua edin."

Başka bir hadiste ise, *"Oruçlunun duası reddolunmaz." (Tirmizi)* buyrulmuştur. Böyle anlarda dua edilmesine özen göstermek hem duanın kabulü hem de Sünnet-i Seniyye'nin yerine getirilmesi açısından önemlidir.

3) Dua sırasında kıbleye dönmek, elleri kaldırmak, avuçları birleştirip avuç içini yüze doğru çevirmek sünnettendir.

Resul-i Ekrem Efendimiz (sav) dua ettiği zaman koltuk altı görünecek kadar elini kaldırır ve dua sırasında parmakları ile işaret etmezdi. (Müslim)

4) Duayı gizlice, hafif sesle yapmak:

Ebu Musa'dan rivayet edilmiştir. "Bir sefere (Hayber Seferi) çıkmıştık. Halk (yolda, bir ara) yüksek sesle tekbir getirmeye başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sav) (müdahele ederek): "Nefislerinize karşı merhametli olun. Zira sizler, sağır birisine hitab etmiyorsunuz, muhatabınız gaib de değil. Sizler gören, işiten, (nerede olsanız) sizinle olan bir Zat'a, Allah'a hitab ediyorsunuz. Dua etti-

ğiniz Zat, her birinize, bineğinin boynundan daha yakındır" dedi. (Kütüb-ü Sitte, 1778)

5) Duada yapmacık sözlerden sakınmak:

Dua eden kişi tevazu ve huşu içinde istemeli, yapmacık sözlerden kaçınmalıdır. Peygamberimiz (sav) bir hadisinde, *"İleride duada haddini aşan cemaatler türeyecektir."* buyurmuştur. Dua eden kişi aczini ifade etmeli, manasız isteklerden kaçınmalıdır.

6) Allah (cc)'tan korkarak, kabulünü umarak ve ısrarla dua etmek:

"Dua ettiğiniz zaman, kabul olunacağına inanarak dua edin. Bilmiş olun ki gafletle yapılan duaları Allah kabul etmez." (Tirmizi)

"Allah dualarınızı kabul eder. Ta ki dua ettim deyip hala kabul olmadı deyip acele etmedikçe. Allah'tan çok isteyin. Çünkü siz kerem sahibinden istiyorsunuz." (Müslim)

Tevbe

"Ancak kim işlediği zulümden sonra tevbe eder ve (davranışlarını) düzeltirse, şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder. Muhakkak Allah, bağışlayandır, esirgeyendir." (Maide Suresi, 39)

Tevbe, eski günahlardan ve hatalardan kurtulmak için büyük bir fırsattır. Müminler bu fırsatı günün her anında değerlendirmelidir. Hz. Ali, "Elinde tevbe ve istiğfar gibi kurtuluş çareleri bulunan kimselerin helak olmalarına şaşarım." buyurmuştur. Şeytanın oyunlarına yenik düşen ve hatalarını düzeltemeyen insanların tevbe ve duadan başka hiçbir kurtuluş yolu yoktur. Ancak bu sayede dünya ve ahirette saadete kavuşulabilir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) şöyle buyurmuştur:

"Tevbe ve istiğfara devam eden kimseye Allahu Teala her sıkıntısından bir kurtuluş ve her darlıktan bir genişlik verir ve ummadığı yerden kendisini rızıklandırır." (Ebu Davud)

"Kalbimin ufuklarını bazen hafif bulutlar kaplar gibi olur ve bu sebepten günde yüz kere Allah'tan mağfiret dilerim." (Müslim)

Resul-i Ekrem (sav) devamlı olarak, "Allah'ım, Seni noksan sıfatlardan tenzih eder ve Sana hamd ederim. Allah'ım! Beni mağfiret eyle, Sen tevbeleri kabul eden merhamet sahibisin derdi." (Hakim)

"Allah'ım! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, nefsime zulm ettim, kötü işlerde bulundum, Senden başka günahlarımı bağışlayacak hiçbir kuvvet yoktur. Sen beni affet diyen kimseyi, akın halinde bulunan karıncalar kadar günahı olsa da Allah affeder." (Beyhaki)

"Allah'ım! Beni ihlasla iyilik ettiğinde cennet ile müjdelenen, kötülük ettiği zaman da akabinde tevbe eden kullarından eyle." (İbn-i Mace)

Peygamberimiz (sav)'in tavsiye ettiği tevbe istiğfar şöyledir:

"Allah'ım! Sen benim Rabbim, ben Senin kulunum. Beni Sen yarattın. Ben Sana gücümün yettiği kadar verdiğim söz üzerindeyim. Yaptığım kötülüklerden Sana sığınırım. Verdiğin nimetlere karşı kusur ettim, nefsime zulmettim. Günahlarımı huzurunda itiraf eder, geçmiş ve gelecek günahlarımdan dolayı senden mağfiret dilerim. Beni mağfiret eyle, her ne şekilde olursa olsun bütün günahları Senden başka kimse bağışlayamaz." (Buhari)

Dilin Büyük Tehlikesi; Fuzuli Konuşmak:

"Onlar, 'tümüyle boş' şeylerden yüz çevirenlerdir." (Mü'minun Suresi, 3)

Peygamberimiz (sav), konuşmalarında ümmeti için sözlerin en iyisini ve güzelini seçerdi. Konuşma tarzını beğenmediği kişileri derhal uyarırdı. Müminlerin söz ile birbirlerini kırmalarına izin vermezdi.

Resulullah (sav) boş ve yararsız sözler söyleyecek olan kişinin sükut etmesinin daha yararlı olacağını söylemiştir. Bir başka hadiste ise *"Sükut eden kurtulmuştur." (Tirmizi)* buyurmuştur. Bu konuda Resulullah (sav)'ın birçok hadisi bulunmaktadır:

"Midesinin, edep yerinin ve dilinin şerrinden korunan kimse, bütün kötülüklerden korunmuş olur." (Deylemi)

"Müjde o kimseyedir ki sözünün fazlasını tutmuş ve malının fazlasını infak etmiştir." (Bezzar)

"Hayır olmayan şeyden dilini çek, ancak bu sayede şeytana galebe çalarsın." (Taberani)

"Allahu Teala herkesin dilinin yanındadır. Yani söylenen her sözü bilir. O halde herkes konuştuğu sözde Allah'tan korksun." (Hatib)

Ukbe İbnu Amir'den rivayet olunur: "(Bir gün): "Ey Allah`ın Resulü! Kurtuluşumuz nasıl olacak?" diye sormuştum, şöyle cevap verdiler: "Dilini tut, evini genişlet..." (Kütüb-i Sitte, 5858)

Bir söz söylerken düşünerek söylemek mümine yakışan güzel bir davranış olur. Düşünmeden söylenen bir söz bazen istenmeyen yerlere gidebilir ve değer verdiğimiz insanları incitebilir. Bu söz eğer İslam hakkında bir konu içeriyorsa daha da hassas olunmalıdır. Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müminin lisanı kalbinin ötesindedir. Bir şey söyleyeceği zaman önce onu düşünür ve sonra konuşur. Münafığınsa bunun aksine kalbi dilinin ötesindedir. Bir şey söyleyeceği zaman, düşünmeden onu söyler." (Haraiti)

Konuşurken laf fazla uzatılmamalıdır. Anlatılacak konu kısa ve öz bir şekilde anlatılmalıdır. Bu sayede hem konuşulan kişinin fazla vakti alınmamış olur hem de Resulullah (sav)'ın sünnetine riayet edilmiş olunur.

"Dikkat edin, derin sözlere dalıp gereksiz yere lafı uzatanlar helaka uğramışlardır." (Müslim)

"Bir zaman gelecek ki, insanlar sözlerini, ineklerin otu gevelemeleri gibi geveleyip duracaklar." (Ahmed)

Konuşmalarda çirkin, avami, argo ve müstehcen kelimelerden kaçınılmalıdır. Bu tip konuşmalar bir süre sonra kalbin katılaşmasına ve konuşmaların fiillere de yansımasına sebebiyet verebilir. Nitekim Resulullah (sav) buyuruyor ki:

"Aman fahiş ve çirkin sözlerden kaçının; zira Allah çirkin sözleri ve fahiş konuşmaları sevmez." (Hakim)

"Mümin ta'n etmez (kınamaz), kimseye dokunmaz, lanet etmez, fahiş söz söylemez ve kimseyi yermez." (Tirmizi)

Müminlerin birbirlerine karşı yaptıkları suçlamalarda dikkatli olmaları gerekir. Eğer yapılan suçlama doğru değilse, ahirette beklenmedik şekilde kul hakkı olarak insanın karşısına çıkabilir.

"Bir kimse bir kimseyi küfür ve fısk ile itham eder de itham edilen kimse böyle olmazsa bu itham, itham edene döner." (Buhari)

"Ey insanlar, ashabım, kardeşlerim ve yakınlarım hususunda beni düşününüz ve onların aleyhine konuşmayınız. Ey insanlar, biri öldüğü zaman onu kötülükleriyle değil iyilikleri ile anınız." (Müsned)

"Kim din kardeşini tevbe ettiği bir günahından dolayı ayıplarsa, o günah ile müptela olmadan ölmez." (Tirmizi)

"En büyük hıyanet, arkadaşına verdiği bir sözde o sana inandığı halde yalan söylemektir." (Buhari)

"Yazıklar olsun o kimseye ki, milleti güldürmek için yalan söyler. Vay ona, vay ona." (Ebu Davud-Tirmizi)

Dinimizde, yalan kesinlikle yasaklanmıştır. Resulullah Efendimiz (sav), yalanın küçük ve büyük yalan olarak ayırımının yapılamayacağını ve yalanın her türlüsünü kınadığını söylemiştir. Peygamberimiz (sav)'in bu konudaki duası şöyledir:

"Allah'ım kalbimi nifaktan, edep yerimi zinadan ve dilimi yalandan temizle." (Hatib)

"İnsan bir yalan söylediği zaman onun pis kokusundan melekler bir mil mesafe uzaklaşır." (Tirmizi)

Kuran'da gıybet (dedikodu) etmek, ölü kardeşinin etini yemekle aynı görülmüştür. Peygamberimiz (sav)'in hadislerinde de gıybetin müminler arasında tesanütü kıracağı ve kul hakkının oluşmasına sebebiyet vereceği söylenmiştir. Ayrıca müminlere tecessüsle bakmak, onların kusurlarını araştırmak, gıybet kadar

büyük bir günahtır. Nitekim Peygamberimiz (sav) miraçta karşılaştığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"Miraca çıktığım gece, tırnakları ile yüzlerini tırmalayan birtakım kimseler gördüm. Cebrail'e, 'Bunlar kimdir?' diye sordum. Cebrail de, 'Bunlar insanlar hakkında gıybet edip, onların gizli hallerini araştıranlardır' dedi. (Ebu Davud)

"Ey dili ile iman edip kalpleri ile inanmayanlar. Müslümanlar hakkında gıybet etmeyin, onların gizli hallerini araştırmayın. Kim mümin kardeşinin gizli hallerini araştırırsa Allah da onun gizli hallerini ortaya çıkarır." (Ebu Davud)

'Gıybetin ne olduğunu biliyor musunuz? Kardeşlerinizi hoşlanmayacağı şey ile anmanızdır' buyurdu. Bunun üzerine, 'Söyledikleriniz o adamda varsa buna ne buyurursunuz' diyenlere Resul-i Ekrem, 'Söylediğiniz kusurlar onda varsa işte o zaman gıybet olur, yoksa iftira etmiş olursunuz.' dedi. (Müslim)

"Bir kimse kardeşinin ırz ve şerefine gıybet edene müdahale ederse, Allah o kimseyi kıyamet günü cehennemden uzaklaştırır." (Tirmizi)

PEYGAMBERİMİZ (SAV)'İN VEDA HUTBESI

Veda Hutbesi Hz. Peygamber (sav)'in yüz bini aşkın hacıya hitaben irad ettiği hutbedir.

Bu hutbeyi dinleyenlerin sayısının çok olması, gelen bu haberlerin doğruluk derecesini belirtmesi açısından önemlidir. Bu gibi haberlere mütevatir haber denir. Yanlış olması aklen mümkün değildir. Bu hutbede vazedilen her konu kutlu Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) tarafından söylenmiştir, bunda hiçbir şüphe yoktur. İçerik bakımından da, dünya ve ahiret hayatına dair yapılması gerekenleri bildirdiğinden dinin bir özetini oluşturmaktadır.

Hz. Peygamber (sav) bu son hutbesinde, bundan sonra bir daha haccedemeyeceğini bildirip vefatının yaklaştığını ima ettiği, sonraki gelen günler de O'nun (sav) bu sözlerini doğruladığı için bu hacca "Veda Haccı", bu hac esnasında irad ettiği hutbeye de "Veda Hutbesi" adı verilmiştir.

Veda Hutbesi her ne kadar tek bir hutbe imiş gibi kabul edilmekteyse de, gerçekte bu hutbe, Arafat'ta, Mina'da ve bir gün sonra yine Mina'da olmak üzere arefe günü ile bayramın 1. ve 2. günlerinde parça parça irad edilmiştir. Değişik yer ve zamanlarda irad buyurulduğu için de hutbe, birçok kişi tarafından birbirinden farklı şekillerde rivayet edilmiş; bir kişinin ya da grubun duyduğunu başkaları işitmediğinden, hutbenin tamamının bir araya toplanmasında bu farklı rivayetlerden yararlanılmış ve daha sonraki yıllarda bu üç yer ve zamanda buyurulan hutbe tek bir hutbe olarak bir araya getirilmiştir.

Hz. Peygamber (sav)'in bu son haccından bir yıl önce nazil olan Tevbe suresinde, "Ey iman edenler, müşrikler ancak bir pisliktirler; öyleyse bu yıllarından sonra artık Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer ihtiyaç içinde kalmaktan korkarsanız, Allah dilerse sizi Kendi fazlından zengin kılar. şüphesiz Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Tevbe Suresi, 28) buyrulmuştur. Bu hükümle, müşriklerin pis olduğu ve bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmamaları emredildiği için, Veda Haccı'nda Mekke'de sadece Müslümanlar vardı. Hutbeyi de yalnızca Müslümanlar dinlemişti. (Böylelikle müşriklerin bu hutbeye yalan katmaları da önlenmiş oldu). Zaten Mekke'nin fethinden sonra müşriklerin sayısı parmakla sayılacak kadar azalmıştı.

Hz. Peygamber (sav), Mekke'den kendisiyle birlikte yola çıkan 100 bin civarındaki Ashabıyla Mekke'ye haccetmek için geldiklerinde bir yıl önceki ikaz sebebiyle Mekke'de müşrik kalmamıştı, çoğunluk Müslüman olurken Mekke'yi terk edenler de vardı. Hz. Peygamber (sav), haccın bütün erkanını bizzat kendisi yerine getirerek Müslümanlara öğretmiş, İslam'ın Hac konusundaki fiilleri de böy-

lece tamamlanmıştı. İslam'ın tamamlandığını bildiren ayetler de bu Veda Haccı'nda nazil oldu.

Cahiliye döneminde, dışarıdan gelen hacılar Arafat'ta vakfe ye dururken, Kureyş eşrafı diğer insanlardan üstün olduklarını ima edercesine Arafat yerine Müzdelife'de vakfeye dururlardı. Hz. Peygamber (sav), cahiliye döneminin bu sınıf üstünlüğüne dayalı adetini ortadan kaldırdı ve bütün hacılar gibi Arafat'ta vakfeye durdu. Hz. Peygamber (sav)'e orada bu dinin tamamlandığı şu ayet-i kerimeyle müjdelendi :

... Bugün inkara sapanlar, sizin dininizden (dininizi yıkmaktan) umut kesmişlerdir. Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip-beğendim... (Maide Suresi, 3)

Dinin kemale erdirilmesine bütün Müslümanlar sevinirken yalnızca Hz. Ebu Bekir, bunun Hz. Peygamber (sav)'in vefatının yaklaştığına delalet ettiğini anlamış ve gözlerinden yaşlar akmıştı. Gerçekten de bundan sonra Hz. Peygamber (sav), 82 gün yaşamış ve vefat etmiştir.

Resulullah (sav)'ın Hutbesi

Devesi Kusva'nın üzerinde olduğu halde Hz. Peygamber (sav), Arafat'ta şu hutbeyi irad etti:

"Ey insanlar!

Sözümü iyi dinleyiniz. Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedi olarak bir daha buluşamayacağım. Ey insanlar; bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz nasıl mukaddes bir şehir ise; canlarınız, mallarınız, ırzlarınız da öyle mukaddestir, her türlü saldırıdan emindir.

Ashabım!

Yarın Rabbinize kavuşacaksınız ve bugünkü her hal ve hareketinizden sorulacaksınız. Sakın benden sonra eski dalaletlere dönüp birbirinizin boynunu vurmayınız. Bu vasiyetimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin. Olabilir ki bildirilen kimse, burada bulunup da işitenlerden daha iyi anlayarak muhafaza etmiş olur.

Ey Ashabım!

Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine versin. Faizin her çeşidi kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Lakin borcunuzun aslını vermek gerekir. Ne zulmediniz ve ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle faizcilik artık yasaktır. Cahiliyeden kalma bu çirkin adetin her türlüsü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım faiz de Abdulmuttalip oğlu (amcam) Abbas'ın faizidir.

Ashabım!

Cahiliye döneminde güdülen kan davaları da tamamen ortadan kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım kan davası da Abdulmuttalib'in torunu (yeğenim) Rebia'nın kan davasıdır.

Ey insanlar!

Bugün şeytan şu topraklarınızda yeniden nüfuz ve saltanat elde etme gücünü kaybetmiştir. Fakat bu kaldırdığım şeyler haricinde küçük gördüğünüz işlerde de ona uyarsanız bu da onu memnun edecektir. Dininizi korumak için bunlardan sakınınız.

Ey insanlar!

Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Ve onların namuslarını ve ismetlerini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız; aile şerefinizi korumaları ve evlerinizi sizin hoşlanmadığınız hiç kimseye açmamaları, çiğnetmemeleridir...

Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları; örfe (adete) göre her türlü giyim ve yiyeceklerini temin etmenizdir.

Ey müminler!

Size bir emanet bırakıyorum ki siz ona sımsıkı sarıldıkça yolunuzu hiçbir zaman şaşırmazsınız. O emanet Allah'ın kitabı Kur'andır.

Ey müminler!

Sözümü iyi dinleyiniz ve muhafaza ediniz. Müslüman Müslümanın kardeşidir ve bütün Müslümanlar kardeştir. Din kardeşinize ait olan herhangi bir hakka tecavüz, başkasına helal değildir. Ancak gönül hoşluğuyla verilen başka. Ashabım! Nefsinize de zulmetmeyiniz. Nefsinizin de üzerinizde hakkı vardır.

Ey insanlar!

Cenab-ı Hak her hak sahibine hakkını vermiştir. Varis için vasiyete gerek yoktur. Çocuk kimin döşeğinde doğmuşsa ona aittir. Zinakar için mahrumiyet cezası vardır. Babasından başkasına nesep iddia eden soysuz yahut efendisinden başkasına uymaya kalkan nankör, Allah'ın gazabına, meleklerin lanetine ve bütün Müslümanların düşmanlığına uğrasın. Cenab-ı Hak bu insanların ne tevbelerini ne de şehadetlerini kabul eder."

Resulullah (sav) sözlerinin burasında dinleyenlere sordu:

"Ey insanlar!

Yarın beni sizden soracaklar. Ne dersiniz?"

Ashab-ı Kiram cevap verdi:

"Allah'ın risaletini tebliğ ettin; görevini yerine getirdin, bize vasiyet ve nasihatte bulundun diye şehadet ederiz."

Resulullah (sav) şehadet parmağını göğe kaldırarak üç kez:

"Ya Rab şahid ol! Ya Rab şahid ol! Ya Rab şahid ol!" buyurarak Arafat'taki hutbesini bitirdi.

Resulullah (sav), güneş batıncaya kadar vakfede durdu. Tam buradan inmeye karar vereceği bir anda yukarıda zikredilen Maide Suresi'nin 3. ayeti nazil oldu. Daha sonra devesine binen Resulullah (sav) yavaş adımlarla Arafat'tan inerek Müzdelife'ye geldi. Burada bir ezan ve iki kamet ile akşam ve yatsı namazlarını birleştirerek kıldı. Ardından istirahate çekildi. Sabah olunca cemaatle birlikte sabah namazını kıldı ve ortalık iyice ağardıktan sonra Müzdelife'den Cemretü'l Akabe mevkiine geldi. Şeytan taşlamadan sonra Mina'ya geçen Resulullah (sav) burada da Veda Hutbesi'nin diğer bölümünü irad etti. Allah (cc)'a hamdü senadan sonra devamla:

"Ey insanlar!

Sizi Allah'ın kitabına bağlayan Peygamberinizin sözlerini iyi dinleyiniz, ona itaat ediniz. Hac ibadetinizin bütün hareketlerini benden gördüğünüz gibi ifa ediniz. Öyle sanıyorum ki, ben bu seneden sonra bir daha haccedemem."

Resulullah (sav), bundan sonra hutbesini sorulu-cevaplı olarak sürdürdü:

"Ey insanlar!

Ayların yerini değiştirerek geri bırakmak inkarda aşırı gitmektir. Kafirler böyle yapmakla doğru yoldan saptılar. Allah'ın haram kıldığı ayların sayısını uygun yapmak için, bir yıl haram ayını helal, diğer yıl onu haram sayıyorlardı. Böylece Allah'ın haram kıldığını helal kabul ediyorlardı. Şimdi zaman Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı gibi aynı duruma döndü. Allah'ın Katında aylar on ikidir. Bunların dördü mukaddes (haram) aylardır ki üçü arka arkaya gelen Zilkade, Zilhicce ve Muharrem, dördüncüsü de Cemaziyelahir ile şaban'ın arasındaki Recep'tir. Ey mü'minler! Bu ay hangi aydır?

-Allah ve Resulü daha iyi bilir.

-Zilhicce ayı değil midir?

-Evet, Zilhicce'dir.

-Bu içinde bulunduğumuz belde hangi beldedir?

-Allah ve Resulü daha iyi bilir.

-Mekke şehri değil midir?

-Evet Mekke'dir.

-Bugün hangi gündür?

-Allah ve Resulü daha iyi bilir.

-Yevmünahr'dır. (Kurban kesme günü) değil midir?

-Evet Yevmünahr'dır."

Bundan sonra Resulullah (sav) sahabelere dönerek şöyle dedi:

"şu halde iyi biliniz ki; bu şehrinizde, bu beldenizde, bu gününüzün mukaddes (haram) olduğu gibi birbirinize kanlarınızı dökmek, mallarınızı haksız yere almak, namuslarınızı kirletmek de haramdır, her türlü saldırıdan masumdur. Muhakkak ki siz Rabbinize kavuşacaksınız, o zaman bütün bu işlerden sorulacaksınız.

Ey insanlar!

Aklınızı başınıza alın da benden sonra birbirinizin boynunu vuracak şekilde dalalete, vahşete düşerek cahiliye devrine dönmeyin.

Ey insanlar!

Bu nasihatlerime kulak verip bunları burada hazır bulunanlarınız bulunmayanlara tebliğ etsin. Olabilir ki, kendisine tebliğ edilen kimse burada bulunup işiten bir kısım kimseden daha iyi anlayıp bellemiş olur.

Ardından Resulullah (sav) iki kez:

-"Tebliğ ettim mi?" buyurdu.

-Sahabiler:

-"Evet ettin", deyince Resulullah (sav);

-"Şahit ol Ya Rab!" dedi ve tekrar hatırlattı:

Burada bulunanlar bulunmayanlara tebliğ etsin."

Resulullah (sav), Mina'daki bu hutbesinden sonra kurban kesim yerine gelerek önceden hazırlanan develeri kurban etti. Bir kısmını da Hz. Ali (k.v) kestikten sonra her deveden birer parça et alınarak pişirilip yenildi. Daha sonra tıraş olan Resulullah (sav), ihramdan çıktı ve Kabe'yi tavaf etti. Öğle namazını da orada kıldıktan sonra Zemzem suyunun yanına gitti ve kendisine sunulan bir bardak suyu içtikten sonra tekrar Mina'ya döndü.

Resulullah (sav) Mina'da geçirdiği teşrik günlerinde şeytan taşlama görevini yerine getirmiş, bu arada çevresinde bulunan insanlara hutbeler irad buyurmuştu.

"Allah'ın yardımı ve fetih geldiği zaman, ve insanların Allah'ın dinine dalga dalga girdiklerini gördüğünde, hemen Rabbini hamd ile tesbih et ve O'ndan mağfiret dile. Çünkü O, tevbeleri çok kabul edendir." (Nasr Suresi, 1-3) mealindeki Nasr Suresi'nin nazil olduğunu duyan Müslümanlara, hem yeni nazil olan bu sureyi okumuş hem de kendilerine nasihat ettiği hutbelerinden birini irad buyurmuştur.

Bu hutbesinde de yine Müslümanların mal, can, namus emniyetinden bahseden Resulullah (sav) insan haklarının temelini oluşturan bu üç hakkı tekrar tekrar ümmetine hatırlatmıştı. Değişik yer ve zamanlarda irad edilen bu hutbeler, tek bir şekilde bütünleştirilmiştir.

Veda hutbesinin önemi

Veda Hutbesi birçok yönden ehemmiyet taşır:

Herşeyden önce Hz. Peygamber (sav)'in hayatının sonlarında irad edilmiştir. Malum olduğu üzere Veda Haccı Hicret'in 10. yılında cereyan etmiştir. Hz. Peygamber (sav) ömrünün son aylarını yaşamaktadır ve birkaç ay sonra vefat edecektir. **"... Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi**

tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip-beğendim..." (Maide Suresi, 3) mealindeki ayet de bu hac sırasında nazil olmuştur.

Hutbe muhteva olarak çok ehemmiyetlidir. Çünkü ciddi meselelere temas etmekte, o güne kadar ele alınmamış olan birçok cahili tatbikata son vermektedir. Kan davasının, faizin kesinlikle kaldırılması, karı-koca arasındaki hukukun açığa kavuşturulması, hac kaidelerinin tesbiti gibi konuların hepsine bu hutbede yer verilir.

Günümüz müelliflerinden bazıları Veda Hutbesi'ni İslam'ın *"insan hakları"* veya *"kadın hakları"* beyannamesi olarak değerlendirir. Gerçekten de insanların *"mal, can, ırz"* dokunulmazlığının teyidi (kayıt altına almak, garanti etmek) tarihte ilk defa meydana gelen bir hadisedir. 20. asırda Birleşmiş Milletlerce benimsenen insan hakları beyannamesi çok daha fazla detaya yer vermektedir. Ancak, bu beyannamedekiler hep kağıt üzerinde kalmıştır. Burada Veda Hutbesi'nde ise alemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber (sav)'in tebliği olarak vicdanlara, ruhlara, akıl ve fikirlere nakşolma söz konusudur.

İnsanlık, Müslümanların en güçlü ve gösterişli olduğu devirlerde bile, dili, dini, rengi ne olursa olsun İslam topraklarında kanından, malından, ırzından emin olmuş ve hürriyet içinde yaşamıştır.

İnsan hakları anlayışı tarih boyunca yavaş yavaş gelişmiş olmakla birlikte en mütekamil şekliyle İslam'la gerçekleşmiştir. Hz. Peygamber (sav)'in Veda Hutbesi ilk insan hakları beyannamesi olarak önemlidir. İslami devletler tarafından gittikçe olgunlaştırılıp geliştirilen insan haklarının Batıdaki gelişimi ancak 18. ve 19. yüzyıllarda (13 asır sonra) olmuştur.

Hutbenin Toplum Hayatına Getirdiği Prensipler

Veda Hutbesi'nde Resulullah (sav)'ın başlıca şu noktalara temas ettiği görülür:

-Her işte daima Allah (cc)'a hamd-ü sena etmek gerekir.

-Nefis, insanı her zaman şerre yöneltmek ister. Bu sebepler nefislerin şerrinden Allah (cc)'a sığınmak gerekir.

-Can, mal ve ırz kutsaldır. Yaşama hakkı tabii bir haktır. Irz, şeref, haysiyet, hürriyet ve mülkiyet saldırıdan korunmuş haklardır.

-Cahiliye gelenekleri kaldırılmıştır. İnsanlar alışageldikleri şeyleri körü körüne yapmaktan vazgeçmelidir.

-Faiz haramdır.

-Kan davası gütmek haramdır.

-Emanetler yerlerine verilmelidir. Emanete hıyanet edilmemelidir.

-Küçük büyük, önemli-önemsiz her işte şeytana uymaktan sakınılmalıdır.

-Kadınların ve erkeklerin karşılıklı hak, vazife ve sorumlulukları vardır.

-Hem kadın hem de erkekler zinadan şiddetle kaçacaklardır.

-Köle ve hizmetçilere iyi davranılacaktır.

-Bütün Müslümanlar kardeştir. Her türlü sınıf farkları ve ayrıcalıklar kaldırılmıştır. Üstünlük fazilet iledir.

-Zulümden sakınmak gerekir, halkın malı haksız yere yenemez, birine ait bir şey sahibinin izni olmadıkça başkası için helal olmaz.

-Müslümanlar birbirleriyle savaşmaktan sakınmalıdırlar.

-Allah (cc)'ın Kitabına ve Resulullah (sav)'ın sünnetine uyanlar asla sapıklığa düşmezler.

-İslam sadeliğinden ayrılmamak, aşırılıklara sapmamak gerekir.

-Hak Teala'ya ibadet olunacak; beş vakit namaz kılınacak, oruç ayında oruç tutulacak, Resulullah (sav)'ın tavsiyelerine uyulacaktır. Bunları hakkıyla yerine getirenlerin mükafaatı Allah (cc)'ın izniyle cennettir.

ÜMMETİN TEK KURTULUŞ YOLU: FIRKA-İ NACİYE

Peygamberimiz (sav) bir hadisinde *"İsrailoğullarının başına gelen şey sizin de başınıza gelecektir. İsrailoğulları yetmiş iki fırkaya ayrıldı; Benim ümmetim de yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır ve biri dışında hepsi cehenneme gidecektir. Onlar benim ve ashabımın yolunda bulunan fırkadır."* buyurmuştur.

Her türlü fitnenin yoğun olarak yaşandığı günümüzde Peygamberimiz (sav)'in bu hadisi müminlere ışık tutması açısından çok önemlidir.

İnsanlık tarihine bakıldığında, Allah (cc)'ın gönderdiği elçilerin sözlerinin dikkate alınmadığı zaman dilimlerinin acılarla, yoksulluklarla ve başarısızlıklarla sonuçlandığı görülür. Günümüzde de Allah (cc)'ın bu sünneti devam etmektedir. Rabbimiz'in koruması altındaki Kuran'a ve Kuran'ın açıklaması olan sünnete tam anlamıyla sarınılmadığı sürece İslam dünyasında başarısızlıklar ve acizlikler söz konusu olacaktır.

Kıyamet günü, yüzleri kararmış ve ekşimiş olanlardan değil, yüzleri ışıl ışıl Rabbimiz'e bakanlardan olabilmek, ancak -Allah (cc)'ın izniyle- Allah (cc)'ın son mesajı Kuran'ın ve O'nun Resulü Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in açmış olduğu nurlu yolun izlenmesiyle mümkün olacaktır.

İçinde bulunduğumuz ve "ahir zaman" olarak adlandırılan bu dönemde kutlu Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) hadislerinde, önce fitnelerin yaşanacağını ancak sonrasında müjdeli günlerin geleceğini bildirmiştir. Resulullah ahir zamanı; Kuran ahlakının ve İslam'ın güzelliklerinin dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşanacağı günler olarak tarif etmiştir. İslam aleminin zor bir dönemden geçiyor olması da aslında bu müjdeli günlerin arefesinde olduğumuzun bir göstergesidir. Ehl-i Sünnet itikadında önemli bir yer teşkil eden ahir zaman ve bu dönemde olacakların bildirildiği hadisler ve rivayetler hep günümüzü işaret etmektedir.

AHİR ZAMAN ve MÜJDELENEN EHL-İ SÜNNET

Peygamberimiz (sav) kıyamet öncesinde, savaşların, çatışmanın, kargaşanın, adaletsizliğin, zulmün, fitnenin artacağı, tüm dünyanın büyük bir karmaşa içine sürükleneceği bir dönemin yaşanacağını bildirmiştir. Bu sıkıntılı dönemin ise, hemen arkasından gelecek olan ve adaletin, barışın, huzurun, sevginin, hoşgörünün, bolluğun ve bereketin hakim olacağı Altınçağ'ın habercisi olduğunu da haber vermiştir.

Kutlu Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) bu dönemi Ehl-i Sünnet olan Müslümanlar için bir müjde olarak bildirmiştir. İslam'ın uygulamalarında yanlışlara düşülmesinin ardından tekrar İslam'ın aslına kavuşacağı bir dönem olan ahir zaman, günümüzde tüm açıklığı ile yaşanmaktadır. Hz. Peygamber Efendimiz (sav)'in 1400 sene öncesinden bildirmiş olduğu ahir zaman ile ilgili haberler aynı şekilde gerçekleşmiş ve gerçekleşmeye de devam etmektedir.

Peygamberimiz (sav)'in verdiği bilgilere göre ahir zamanın ilk devresinde ortaya çıkacak olan, Allah (cc)'ı inkar ederek ateizmi ve dinsizliği telkin eden bir takım felsefi sistemler nedeniyle insanlar arasında büyük bir bozulma yaşanacaktır. İnsanlık yaratılış amacından uzaklaşacak, bunun sonucunda büyük bir manevi boşluk ve ahlaki bozulma oluşacaktır. Büyük felaketler, savaşlar ve acılar yaşanacak ve tüm insanlar bu sıkıntılara son verebilmek için *"Nasıl kurtuluruz?"* sorusunun cevabını arayacaklardır.

Peygamberimiz (sav)'in hadislerinde, ahir zaman alametleri olarak bildirilen bu gelişmelerin pek çoğu, günümüzde art arda ve birebir haber verildiği şekilde gerçekleşmiştir. Örneğin son zamanlarda dünya genelinde görülen savaş ve çatışmaların, terör, şiddet, anarşi ve kargaşanın, katliamların giderek artmış olması ahir zamanın ilk döneminin yaşanmakta olduğunun bir göstergesidir. Çeşitli doğa olayları ile ilgili hadislerde bildirilenler de günümüzde gerçekleşenlerle büyük paralellik göstermektedir. (www.ahirzaman.net)

Peygamberimiz (sav)'in hadislerindeki bilgilere göre Allah (cc), bu karanlık dönemin ardından insanları ahir zamanın karmaşasından kurtaracak ve büyük bir kurtuluşa ulaştıracaktır. Allah (cc), güzel ahlaktan uzaklaşan insanları, dejenerasyona uğrayan toplumları doğru yola iletmek için *"Mehdi"* yani *"doğruya götüren"* sıfatını taşıyan üstün ahlaklı bir kulunu vesile kılacaktır. İslam alimlerinin açıklamalarında Hz. Mehdi'nin bu doğrultuda üç büyük sorumluluk üstlendiği bildirilmektedir.

Hz. Mehdi öncelikle Allah (cc)'ı inkar eden ve dinsizliği destekleyen felsefi sistemlerin fikri olarak çürütülmesini sağlayacaktır. Diğer yandan İslam'ı, Ku-

ran'da ve Peygamberimiz (sav)'in sünnetinde bildirildiği şekilde özüne döndürecektir. İslamiyet'i tüm bozulmalardan, hurafelerden arındırarak gerçek Kuran ahlakının yaşanmasını sağlayacaktır. Ahir zamanın ilk döneminde insanlığın içerisinde bulunduğu tüm karışıklıklara, toplumsal sorunlara, sosyal sıkıntılara çözüm getirecek, yeryüzünde barış, huzur, mutluluk ve güzel ahlakın hakim olmasına vesile olacaktır. Üçüncü olarak ise dağınık durumdaki İslam alemini toparlayacaktır.

Ahir zamanın bir başka müjdesi ise Allah (cc)'ın kutlu peygamberi Hz. İsa'nşn tekrar dünyaya gelecek olmasıdır. Hz. İsa'nın yeryüzüne ikinci kez gelişi Kuran ayetlerinde, Peygamber Efendimiz (sav)'in hadislerinde ve kıymetli İslam alimlerinin eserlerinde hiç şüpheye yer bırakmayacak şekilde haber verilmektedir.

Hz. İsa gelişiyle birlikte, teslis (üçleme) gibi putperest inançları, haç, ruhbanlık gibi batıl uygulamaları, haram fiilleri ortadan kaldıracak, Hıristiyan dünyasını içinde bulunduğu çarpık durumdan kurtaracak, tüm insanları Kuran'da bildirilen hak dini ve üstün ahlak modelini yaşamaya çağıracaktır.

Peygamberimiz (sav)'den aktarılan pek çok hadiste Hz. İsa ve Hz. Mehdi'nin, Deccal'in fikir sistemini ortadan kaldırmalarının ardından Allah (cc)'ın izniyle yeryüzünde İslam ahlakının hakim olacağı kutlu bir dönemin yaşanacağı bildirilmektedir. *"Altınçağ"* olarak adlandırdığımız bu dönem yarım yüzyıldan fazla sürecek ve Peygamberimiz (sav)'in döneminde yaşanan *"Asr-ı Saadet"* benzeri ihtişamlı bir devir olacaktır. Bu devrenin *"Altınçağ"* olarak isimlendirilmesinin sebebi ise Peygamberimiz (sav)'in, bu devri cennet benzeri özelliklerle tasvir etmiş olmasıdır.

Allah (cc)'ın izniyle bu dönemde insanların huzur ve güven içinde yaşayabilmeleri için gereken her türlü şart mevcut olacaktır. Ahir zamanın ilk dönemlerinde yaşanan her türlü bozulma, kargaşa ve sıkıntı ortadan kalkacak, birbiri ardınca süregelen büyük felaketler, savaşlar, acılar son bulacaktır. Allah (cc)'ı inkar eden birtakım felsefi sistemlerin neden olduğu dejenerasyon, manevi boşluk ve ahlaki bozulma yerini tüm inanan insanların asırlardır özlemini duydukları, Kuran ahlakının hakim olacağı kutlu bir döneme bırakacaktır. Rabbimiz tüm insanları ahir zamanın büyük karmaşasından kurtaracak ve bolluğun, bereketin ve adaletin yaşanacağı bir nimete kavuşturacaktır.

Peygamberimiz (sav)'in ahir zamanla ilgili müjdeleri

Peygamberimiz (sav)'in hadislerinde Hz. Mehdi zamanında yaşanacak olan ve Altınçağ olarak adlandırdığımız dönemdeki nimetlerin eşsizliği anlatılmaktadır. Hadislere göre bu dönem, ürünlerde ve mallarda çok büyük bolluk ve bere-

ketin yaşandığı bir dönem olacak, bu devirde çok büyük bir zenginlik ve refah yaşanacaktır. İhtiyacı olana istediğinden kat kat daha fazlası verilecek, hiçbir şey sayılıp ölçülmeyecek, en ufak bir sıkıntı, yokluk ve açlık yaşanmayacaktır.

Ürün bolluğunun olması

Yeryüzündeki tüm zenginlikler ortaya çıkacak, topraktan her zamankinden çok daha fazla ürün elde edilecektir. Bu dönemde yaşanacak olan bolluk ve bereketi müjdeleyen hadislerden bazıları şöyledir:

Ebu Naim, Said'den tahric etti, O dedi, Peygamber (sav) buyurdu: Ümmetim arasında Mehdi gelecektir. Ömrü, kısa olursa yedi, yoksa sekiz, yoksa dokuz sene. Ümmetim Onun zamanında iyi ve kötünün benzeri ile nimetlenmediği bir nimetle nimetlenecek, sema üzerlerine bol yağmur yağdıracak, arz nebatından hiçbir şey saklamayacaktır. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 9)

İbni Ebi Şeybe, Musannef isimli kitabında Ebu Said-il Hudri'den tahric etti, O dedi, Resulullah (sav) buyurdu:

Benim ümmetimden Mehdi gelecektir. Ömrü uzasa da kısalsa da, yedi, sekiz yıl veya dokuz yıl, mülk sürecektir. Ve daha önce zulümle dolu olan dünyayı adaletle dolduracaktır. Sema yağmuru indirecek, yer bereketini çıkaracak, daha önce görülmemiş bir biçimde ümmetim O'nun zamanında rahat edecektir. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 9)

... Yeryüzü içindeki hazineleri dışarıya fırlatacaktır. (El-Kavlu'l Muhtasar Fi Alamatil Mehdiyy-il Muntazar, s.45)

... Arz, içerisinde gizlediği bütün zenginliklerini, altından ve gümüşten sütunlar halinde dışarı atacak. (Ölüm-Kıyamet-Ahiret ve Ahir zaman Alametleri, s. 464)

"İnsanlar bir ölçek buğday ektiklerinde karşılığında yedi yüz ölçek bulacak... İnsan birkaç avuç tohum atacak, 700 avuç hasat edecektir... Çok yağmur yağmasına rağmen bir damlası bile boşa gitmeyecek." (Kıyamet Alametleri, s.164 / El-Kavlu'l Muhtasar Fi Alamatil Mehdiyy-il Muntazar, s. 24)

Ahlaki bozulmanın ortadan kalkması, güven ve huzur ortamının oluşması

Altınçağ'da ayrıca, toplumda hüküm süren ahlaki bozulma ve adaletsizlik de ortadan kalkacaktır. Alabildiğine artmış olan hırsızlık, sahtekarlık, dolandırıcılık, ihtiyaç içinde olanın gözetilmemesi, sadece çok küçük bir zümrenin bolluk içinde yaşaması gibi adaletsizlikler son bulacaktır.

Kuran ahlakının hakim olduğu bu dönemde toplumun her kesimindeki insanlar arasında çok büyük bir eşitlik yaşanacak, huzur ve güven dolu bir ortam olacaktır. Bu güvenlik dolu ortamın bir sonucu olarak insanlar hiçbir sahtekarlı-

ğa, kötülüğe ve haram fiillere de yanaşmayacaklardır. Ahir zamanda yaşanacak olan bu adalet dolu ortam hadislerde şöyle anlatılmaktadır:

Rayvani, Müsned isimli eserinde ve Ebu Naim Huzey

fe'den tahric etti, Resulullah (sav) buyurdu:

Mehdi... Evvelce zulümle dolu olan yeryüzünü adaletle dolduracaktır. O'nun hilafeti döneminde yer ve gök ehli, havadaki kuşlar bile Ondan razı olacaklardır. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 24)

Nuaym b. Hammad, Ebu Said-il Hudri'den tahric etti, O dedi, Peygamber (sav) buyurdu:

Ümmet bal arılarının beyleri etrafında toplanması gibi Mehdi'ye sığınırlar. O daha önce zulümle dolu olan dünyayı adaletle doldurur, insanlar Asr-ı Saadet dönemine adeta geri döner, uykuda olan uyandırılmaz ve bir damla bile kan akıtılmaz. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 11)

… Yeryüzü zulüm ve işkence ile dolduğu gibi onu doğruluk ve adaletle doldurur. (Süneni-i Ebu Davut, 5/93)

Yeryüzü, zulüm ve işkence yerine adaletle dolacaktır. (Kıyamet Alametleri, s. 163)

… Dünya adalet ve hakların yerini bulması ile dolar... (Mektubat-ı Rabbani, 1/251)

Malı, eşit bir şekilde insanlara dağıtacaktır. Onun adaleti her yeri kaplayacak. Zulüm ve fıskla dolu olan dünya, o geldikten sonra adaletle dolup taşacaktır... Hz. Mehdi'nin zamanında, adalet o kadar bol olacak ki, zorla alınan her mal sahibine geri verildiği gibi, bir insanın başkasına ait olup da, dişinde kalmış bir şey bile sahibine iade edilecektir... Yeryüzü emniyetle dolacak ve hatta birkaç kadın, yanlarında hiç erkek olmaksızın, rahatlıkla, hacca gidecektir. (El-Kavlu'l Muhtasar Fi Alamatil Mehdiyy-il Muntazar, s. 23)

Savaşların sona ermesi

Hadislerde ayrıca bu dönemde "silahların susacağı"nın bildirilmesi, bu devirde yeryüzünün barışla dolacağının bir müjdesidir.

Altınçağ olarak adlandırdığımız bu dönemde, önceden aralarında husumet olan halklar arasında çok büyük bir kardeşlik yaşanacak, her türlü kavganın yerini barış, dostluk ve sevgi alacaktır.

Kuran ahlakının yaygın olarak yaşanması

Tüm insanların çok büyük bir huzur, güven ve konfor içinde yaşayacakları, savaşların olmayacağı bu ortamın en önemli sebeplerinden biri ise Müslümanların güzel ahlakı olacaktır. Zira Altınçağ'ın en önemli özelliği, insanların Kuran'a ve Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetlerine bağlanacağı ve Kuran ahlakının eksiksiz olarak yaşandığı bir dönem olmasıdır.

İnsanlar Allah (cc)'tan korktukları ve ahirette tüm yapıp ettiklerinden sorguya çekileceklerinin bilincinde oldukları için bencillik, kin, öfke, haset gibi kötü ahlak özelliklerinden, yolsuzluktan, haksız kazanç elde etmekten, yalan söylemekten, insanların canına kast etmekten, rüşvet almaktan titizlikle sakınacaklardır. Bunların yerine insanlar arasında dürüstlük, yardımseverlik, fedakarlık, başkalarının iyiliğini, sağlığını, rahatını, güvenliğini düşünmek, sevgi, saygı, merhamet, vefa, sadakat gibi güzel ahlak özellikleri hakim olacaktır. Peygamberimiz (sav)'in hadislerinde bu dönemde yaşanacak olan ahlak güzellikleri şöyle ifade edilmiştir:

Taberani, Evsad'da Amr. B. Ali tariki ile Hz. Ali b. Ebi Talib'den tahric etti:

...Cenab-ı Hak İslam'ı nasıl bizimle başlatmışsa Onunla sona erdirecektir. Nasıl, bizimle onlar aralarındaki şirk ve adavetten (husumet ve düşmanlıktan) kurtulmuş ve kalplerine ülfet (dostluk) ve muhabbet (sevgi) yerleşmişse, (Onun gelişi ile) yine öyle olacaktır. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s.20)

... İyi insanların iyiliği artar, kötülere karşı bile iyilik yapılır." (Kitab-ul Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 17)

Teknoloji ve sanatta yaşanacak gelişmeler

Tüm bunların yanı sıra, teknolojik gelişmeler ahir zamanın bu devresinde doruğa ulaşacak, insanlar teknolojinin bütün nimetlerinden alabildiğine faydalanacaklardır. Tıpta, tarımda, iletişimde, sanayi teknolojisinde, ulaşımda çok büyük gelişmeler yaşanacaktır. (Harun Yahya, Altınçağ)

Altınçağ'da hayatın her alanına hakim olan bolluk, zenginlik, güzellik ve ilerleme, sanat alanına da yansıyacaktır. Sanatta çok büyük ilerlemeler kaydedilecek, müzikte, resimde ve diğer tüm alanlarda birbirinden güzel eserler ortaya çıkacak, Allah (cc)'a olan imanın insanlara verdiği geniş ufuk ve derin düşünce, tüm sanat dallarına öncülük edecektir. Bu dönemde insanlar hep güzellikle karşılaşacak, ahlakları gibi, yaşadıkları yerler, bahçeleri, evlerinin dekorasyonu, kıyafetleri, dinledikleri müzik, eğlence şekilleri, tiyatroları, resimleri, sohbetleri de güzelleşecektir. (Harun Yahya, Ahir Zaman ve Dabbet'ül Arz)

İnsanlar Altınçağ'da hayatlarından o kadar memnun olacaklardır ki; bir hadiste ifade edildiğine göre, *"Zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmayacaklar, bu güzelliklerden daha fazla yararlanmak için Allah'tan ömürlerinin uzatılmasını" (Kitab-ul Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 17)* isteyeceklerdir.

Peygamberimiz (sav)'in diğer hadislerinde ise tüm insanların Hz. Mehdi dönemindeki Altınçağ'da yaşamayı isteyecekleri bildirilmiştir:

… Küçükler keşke ben büyük olsaydım, büyükler de keşke ben küçük olsaydım diye temenni ederler..." (Kitab-ul Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 17)

Nuaym, Tavus'tan tahric etti, dedi ki:

Ben Mehdi'ye yetişene kadar ölmeyeyim istedim. Zira Onun döneminde iyi insanların iyiliği artar, kötülere karşı bile iyilik yapılır. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 17)

Nuaym b. Hammad, İbni Abbas'dan tahric etti ki:

Hz. Mehdi Bizim Ehl-i Beytimizden bir gençtir. İhtiyarlarımız Ona yetişemeyecek, gençlerimiz ise Onu ümid edeceklerdir. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 23)

Nitekim Peygamberimiz (sav) de hadislerinde, insanların dünyada ve ahiretteki kurtuluşlarına vesile olacak çok kıymetli bir insan olan Hz. Mehdi'ye "kar üzerinde sürünerek de olsa gelerek uymalarını" bildirerek onun döneminde yaşanacak tüm bu hayırlara işaret etmiştir:

İbni Ebi şeybe ve Naim b. Hammad Fiten isimli eserde, İbni Mace ve Ebu Naim ise İbni Mes'ud'dan tahric ettiler. O dedi ki: ... O (Mehdi) arza sahib olur ve kendisinden önce baskı ve zulümle dolu olan arzı adaletle doldurur. Sizden Ona kim yetişirse, kar üzerinde sürünerek dahi olsa gelsin, Ona katılsın. Zira O Mehdi'dir. (Kitab-ül Burhan Fi Alamet-il Mehdiyy-il Ahir Zaman, s. 14)

İnsanlar, Allah (cc)'ın Kuran'da inanan kullarına müjdelediği güzelliklerin hepsini bu dönemde yaşayabileceklerdir. Allah (cc) ayetlerinde iman eden müminleri dünyada da güzel bir hayatla yaşatacağını şöyle bildirmektedir:

Sizin yanınızda olan tükenir, Allah'ın Katında olan ise kalıcıdır. Sabredenlerin karşılığını yaptıklarının en güzeliyle Biz muhakkak vereceğiz. Erkek olsun, kadın olsun, bir mümin olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz Biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz. (Nahl Suresi, 96-97)

Kuran'da Allah (cc)'ın emirlerine uygun olarak yaşanan ortamların bir nevi "barış yurdu"na dönüşeceğine dikkat çekilmiştir. Bu ahlaktaki insanların hem dünyada daha fazla güzellikle karşılaşacakları hem de ahirette sonsuz bir cennet hayatıyla ödüllendirilecekleri müjdelenmiştir:

Allah barış yurduna çağırır ve kimi dilerse dosdoğru yola yöneltip-iletir. Güzellik yapanlara daha güzeli ve fazlası vardır. Onların yüzlerini ne bir karartı sarar, ne bir zillet, işte onlar cennetin halkıdırlar; orada süresiz kalacaklardır. (Yunus Suresi, 25-26)

DARWINİZM'İN ÇÖKÜŞÜ

Darwinizm, yani evrim teorisi, yaratılış gerçeğini reddetmek amacıyla ortaya atılmış, ancak başarılı olamamış bilim dışı bir safsatadan başka bir şey değildir. Canlılığın, cansız maddelerden tesadüfen oluştuğunu iddia eden bu teori, evrende ve canlılarda çok mucizevi bir düzen bulunduğunun bilim tarafından ispat edilmesiyle çürümüştür. Böylece Allah (cc)'ın tüm evreni ve canlıları yaratmış olduğu gerçeği, bilim tarafından da kanıtlanmıştır.

Bugün evrim teorisini ayakta tutmak için dünya çapında yürütülen propaganda, sadece bilimsel gerçeklerin çarpıtılmasına, taraflı yorumlanmasına, bilim görüntüsü altında söylenen yalanlara ve yapılan sahtekarlıklara dayalıdır.

Ancak bu propaganda gerçeği gizleyememektedir. Evrim teorisinin bilim tarihindeki en büyük yanılgı olduğu, son 20-30 yıldır bilim dünyasında giderek daha yüksek sesle dile getirilmektedir. Özellikle 1980'lerden sonra yapılan araştırmalar, Darwinist iddiaların tamamen yanlış olduğunu ortaya koymuş ve bu gerçek pek çok bilim adamı tarafından dile getirilmiştir. Özellikle ABD'de, biyoloji, biyokimya, paleontoloji gibi farklı alanlardan gelen çok sayıda bilim adamı, Darwinizm'in geçersizliğini görmekte, canlıların kökenini artık yaratılış gerçeğiyle açıklamaktadırlar.

Evrim teorisinin çöküşünü ve yaratılışın delillerini diğer pek çok çalışmamızda bütün bilimsel detaylarıyla ele aldık ve almaya devam ediyoruz. Ancak konuyu, taşıdığı büyük önem nedeniyle, burada da özetlemekte yarar vardır.

Darwin'i Yıkan Zorluklar

Evrim teorisi, tarihi eski Yunan'a kadar uzanan bir öğreti olmasına karşın, kapsamlı olarak 19. yüzyılda ortaya atıldı. Teoriyi bilim dünyasının gündemine sokan en önemli gelişme, Charles Darwin'in 1859 yılında yayınlanan Türlerin Kökeni adlı kitabıydı. Darwin bu kitapta dünya üzerindeki farklı canlı türlerini Allah (cc)'ın ayrı ayrı yarattığı gerçeğine karşı çıkıyordu. Darwin'e göre, tüm türler ortak bir atadan geliyorlardı ve zaman içinde küçük değişimlerle farklılaşmışlardı.

Darwin'in teorisi, hiçbir somut bilimsel bulguya dayanmıyordu; kendisinin de kabul ettiği gibi sadece bir "mantık yürütme" idi. Hatta Darwin'in kitabındaki "Teorinin Zorlukları" başlıklı uzun bölümde itiraf ettiği gibi, teori pek çok önemli soru karşısında açık veriyordu.

Darwin, teorisinin önündeki zorlukların gelişen bilim tarafından aşılacağını, yeni bilimsel bulguların teorisini güçlendireceğini umuyordu. Bunu kitabında sık sık belirtmişti. Ancak gelişen bilim, Darwin'in umutlarının tam aksine, teorinin temel iddialarını birer birer dayanaksız bırakmıştır.

Darwinizm'in bilim karşısındaki yenilgisi, üç temel başlıkta incelenebilir:

1) Teori, hayatın yeryüzünde ilk kez nasıl ortaya çıktığını asla açıklayamamaktadır.

2) Teorinin öne sürdüğü "evrim mekanizmaları"nın, gerçekte evrimleştirici bir etkiye sahip olduğunu gösteren hiçbir bilimsel bulgu yoktur.

3) Fosil kayıtları, evrim teorisinin öngörülerinin tam aksine bir tablo ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, bu üç temel başlığı ana hatları ile inceleyeceğiz.

Aşılamayan İlk Basamak: Hayatın Kökeni

Evrim teorisi, tüm canlı türlerinin, bundan yaklaşık 3.8 milyar yıl önce ilkel dünyada ortaya çıkan tek bir canlı hücreden geldiklerini iddia etmektedir. Tek bir hücrenin nasıl olup da milyonlarca kompleks canlı türünü oluşturduğu ve eğer gerçekten bu tür bir evrim gerçekleşmişse neden bunun izlerinin fosil kayıtlarında bulunamadığı, teorinin açıklayamadığı sorulardandır. Ancak tüm bunlardan önce, iddia edilen evrim sürecinin ilk basamağı üzerinde durmak gerekir. Sözü edilen o "ilk hücre" nasıl ortaya çıkmıştır.

Evrim teorisi, yaratılışı reddettiği, hiçbir doğaüstü müdahaleyi kabul etmediği için, o "ilk hücre"nin, hiçbir tasarım, plan ve düzenleme olmadan, doğa kanunları içinde rastlantısal olarak meydana geldiğini iddia eder. Yani teoriye göre, cansız madde tesadüfler sonucunda ortaya canlı bir hücre çıkarmış olmalıdır. Ancak bu, bilinen en temel biyoloji kanunlarına aykırı bir iddiadır.

"Hayat Hayattan Gelir"

Darwin, kitabında hayatın kökeni konusundan hiç söz etmemişti. Çünkü onun dönemindeki ilkel bilim anlayışı, canlıların çok basit bir yapıya sahip olduklarını varsayıyordu. Ortaçağ'dan beri inanılan "spontane jenerasyon" adlı teoriye göre, cansız maddelerin tesadüfen biraraya gelip, canlı bir varlık oluşturabileceklerine inanılıyordu. Bu dönemde böceklerin yemek artıklarından, farelerin de buğdaydan oluştuğu yaygın bir düşünceydi. Bunu ispatlamak için de ilginç deneyler yapılmıştı. Kirli bir paçavranın üzerine biraz buğday konmuş ve biraz beklendiğinde bu karışımdan farelerin oluşacağı sanılmıştı.

Etlerin kurtlanması da hayatın cansız maddelerden türeyebildiğine bir delil sayılıyordu. Oysa daha sonra anlaşılacaktı ki, etlerin üzerindeki kurtlar kendiliklerinden oluşmuyorlar, sineklerin getirip bıraktıkları gözle görülmeyen larvalardan çıkıyorlardı.

Darwin'in Türlerin Kökeni adlı kitabını yazdığı dönemde ise, bakterilerin cansız maddeden oluşabildikleri inancı, bilim dünyasında yaygın bir kabul görüyordu.

Oysa Darwin'in kitabının yayınlanmasından beş yıl sonra, ünlü Fransız biyolog Louis Pasteur, evrime temel oluşturan bu inancı kesin olarak çürüttü. Pasteur yaptığı uzun çalışma ve deneyler sonucunda vardığı sonucu şöyle özetlemişti:

"Cansız maddelerin hayat oluşturabileceği iddiası artık kesin olarak tarihe gömülmüştür." (Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, s. 2)

Evrim teorisinin savunucuları, Pasteur'ün bulgularına karşı uzun süre direndiler. Ancak gelişen bilim, canlı hücresinin karmaşık yapısını ortaya çıkardıkça, hayatın kendiliğinden oluşabileceği iddiasının geçersizliği daha da açık hale geldi.

20. Yüzyıldaki Sonuçsuz Çabalar

20. yüzyılda hayatın kökeni konusunu ele alan ilk evrimci, ünlü Rus biyolog Alexander Oparin oldu. Oparin, 1930'lu yıllarda ortaya attığı birtakım tezlerle, canlı hücresinin tesadüfen meydana gelebileceğini ispat etmeye çalıştı. Ancak bu çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanacak ve Oparin şu itirafı yapmak zorunda kalacaktı:

"Maalesef hücrenin kökeni, evrim teorisinin tümünü içine alan en karanlık noktayı oluşturmaktadır." (Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), s.196)

Oparin'in yolunu izleyen evrimciler, hayatın kökeni konusunu çözüme kavuşturacak deneyler yapmaya çalıştılar. Bu deneylerin en ünlüsü, Amerikalı kimyacı Stanley Miller tarafından 1953 yılında düzenlendi. Miller, ilkel dünya atmosferinde olduğunu iddia ettiği gazları bir deney düzeneğinde birleştirerek ve bu karışıma enerji ekleyerek, proteinlerin yapısında kullanılan birkaç organik molekül (aminoasit) sentezledi. O yıllarda evrim adına önemli bir aşama gibi tanıtılan bu deneyin geçerli olmadığı ve deneyde kullanılan atmosferin gerçek dünya koşullarından çok farklı olduğu, ilerleyen yıllarda ortaya çıkacaktı. ("New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life", Bulletin of the American Meteorological Society, c. 63, Kasım 1982, s. 1328-1330)

Uzun süren bir sessizlikten sonra Miller'in kendisi de kullandığı atmosfer ortamının gerçekçi olmadığını itiraf etti. (Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, s. 7)

Hayatın kökeni sorununu açıklamak için 20. yüzyıl boyunca yürütülen tüm evrimci çabalar hep başarısızlıkla sonuçlandı. San Diego Scripps Enstitüsü'nden ünlü jeokimyacı Jeffrey Bada, evrimci Earth dergisinde 1998 yılında yayınlanan bir makalede bu gerçeği şöyle kabul eder:

Bugün, 20. yüzyılı geride bırakırken, hala, 20. yüzyıla girdiğimizde sahip olduğumuz en büyük çözülmemiş problemle karşı karşıyayız: Hayat yeryüzünde nasıl başladı. (Jeffrey Bada, Earth, şubat 1998, s. 40)

Hayatın Kompleks Yapısı

Evrim teorisinin hayatın kökeni konusunda bu denli büyük bir açmaza girmesinin başlıca nedeni, en basit sanılan canlı yapıların bile inanılmaz derecede karmaşık yapılara sahip olmasıdır. Canlı hücresi, insanoğlunun yaptığı bütün teknolojik ürünlerden daha karmaşıktır. Öyle ki bugün dünyanın en gelişmiş laboratuvarlarında bile cansız maddeler biraraya getirilerek canlı bir hücre üretilememektedir.

Bir hücrenin meydana gelmesi için gereken şartlar, asla rastlantılarla açıklanamayacak kadar fazladır. Hücrenin en temel yapı taşı olan proteinlerin rastlantısal olarak sentezlenme ihtimali; 500 aminoasitlik ortalama bir protein için, 10^{950}'de 1'dir. Ancak matematikte 1050'de 1'den küçük olasılıklar pratik olarak "imkansız" sayılır. Hücrenin çekirdeğinde yer alan ve genetik bilgiyi saklayan DNA molekülü ise, inanılmaz bir bilgi bankasıdır. İnsan DNA'sının içerdiği bilginin, eğer kağıda dökülmeye kalkılsa, 500'er sayfadan oluşan 900 ciltlik bir kütüphane oluşturacağı hesaplanmaktadır.

Bu noktada çok ilginç bir ikilem daha vardır: DNA, yalnız birtakım özelleşmiş proteinlerin (enzimlerin) yardımı ile eşlenebilir. Ama bu enzimlerin sentezi de ancak DNA'daki bilgiler doğrultusunda gerçekleşir. Birbirine bağımlı olduklarından, eşlemenin meydana gelebilmesi için ikisinin de aynı anda var olmaları gerekir. Bu ise, hayatın kendiliğinden oluştuğu senaryosunu çıkmaza sokmaktadır. San Diego California Üniversitesi'nden ünlü evrimci Prof. Leslie Orgel, Scientific American dergisinin Ekim 1994 tarihli sayısında bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Son derece kompleks yapılara sahip olan proteinlerin ve nükleik asitlerin (RNA ve DNA) aynı yerde ve aynı zamanda rastlantısal olarak oluşmaları aşırı derecede ihtimal dışıdır. Ama bunların birisi olmadan diğerini elde etmek de mümkün değildir. Dolayısıyla insan, yaşamın kimyasal yollarla ortaya çıkmasının asla mümkün olmadığı sonucuna varmak zorunda kalmaktadır. (Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, s. 78)

Kuşkusuz eğer hayatın doğal etkenlerle ortaya çıkması imkansız ise, bu durumda hayatın doğaüstü bir biçimde "yaratıldığını" kabul etmek gerekir. Bu gerçek, en temel amacı yaratılışı reddetmek olan evrim teorisini açıkça geçersiz kılmaktadır.

Evrimin Hayali Mekanizmaları

Darwin'in teorisini geçersiz kılan ikinci büyük nokta, teorinin "evrim mekanizmaları" olarak öne sürdüğü iki kavramın da gerçekte hiçbir evrimleştirici güce sahip olmadığının anlaşılmış olmasıdır. Darwin, ortaya attığı evrim iddiasını tamamen "doğal seleksiyon" mekanizmasına bağlamıştı. Bu mekanizmaya verdiği önem, kitabının isminden de açıkça anlaşılıyordu: Türlerin Kökeni, Doğal Seleksiyon Yoluyla...

Doğal seleksiyon, doğal seçme demektir. Doğadaki yaşam mücadelesi içinde, doğal şartlara uygun ve güçlü canlıların hayatta kalacağı düşüncesine dayanır. Örneğin yırtıcı hayvanlar tarafından tehdit edilen bir geyik sürüsünde, daha hızlı koşabilen geyikler hayatta kalacaktır. Böylece geyik sürüsü, hızlı ve güçlü bireylerden oluşacaktır. Ama elbette bu mekanizma, geyikleri evrimleştirmez, onları başka bir canlı türüne, örneğin atlara dönüştürmez.

Dolayısıyla doğal seleksiyon mekanizması hiçbir evrimleştirici güce sahip değildir. Darwin de bu gerçeğin farkındaydı ve Türlerin Kökeni adlı kitabında "Faydalı değişiklikler oluşmadığı sürece doğal seleksiyon hiçbir şey yapamaz" demek zorunda kalmıştı. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 189)

Lamarck'ın Etkisi

Peki bu "faydalı değişiklikler" nasıl oluşabilirdi? Darwin, kendi döneminin ilkel bilim anlayışı içinde, bu soruyu Lamarck'a dayanarak cevaplamaya çalışmıştı. Darwin'den önce yaşamış olan Fransız biyolog Lamarck'a göre, canlılar yaşamları sırasında geçirdikleri fiziksel değişiklikleri sonraki nesle aktarıyorlar, nesilden nesile biriken bu özellikler sonucunda yeni türler ortaya çıkıyordu. Örneğin Lamarck'a göre zürafalar ceylanlardan türemişlerdi, yüksek ağaçların yapraklarını yemek için çabalarken nesilden nesile boyunları uzamıştı.

Darwin de benzeri örnekler vermiş, örneğin Türlerin Kökeni adlı kitabında, yiyecek bulmak için suya giren bazı ayıların zamanla balinalara dönüştüğünü iddia etmişti. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 184)

Ama Mendel'in keşfettiği ve 20. yüzyılda gelişen genetik bilimiyle kesinleşen kalıtım kanunları, kazanılmış özelliklerin sonraki nesillere aktarılması efsanesini kesin olarak yıktı. Böylece doğal seleksiyon "tek başına" ve dolayısıyla tümüyle etkisiz bir mekanizma olarak kalmış oluyordu.

Neo-Darwinizm ve Mutasyonlar

Darwinistler ise bu duruma bir çözüm bulabilmek için 1930'ların sonlarında, "Modern Sentetik Teori"yi ya da daha yaygın ismiyle neo-Darwinizm'i ortaya attılar. Neo-Darwinizm, doğal seleksiyonun yanına "faydalı değişiklik sebebi" olarak mutasyonları, yani canlıların genlerinde radyasyon gibi dış etkiler ya da kopyalama hataları sonucunda oluşan bozulmaları ekledi.

Bugün de hala dünyada evrim adına geçerliliğini koruyan model neo-Darwinizm'dir. Teori, yeryüzünde bulunan milyonlarca canlı türünün, bu canlıların, kulak, göz, akciğer, kanat gibi sayısız kompleks organlarının "mutasyonlara", yani genetik bozukluklara dayalı bir süreç sonucunda oluştuğunu iddia etmektedir. Ama teoriyi çaresiz bırakan açık bir bilimsel gerçek vardır: Mutasyonlar canlıları geliştirmezler, aksine her zaman için canlılara zarar verirler.

Bunun nedeni çok basittir: DNA çok kompleks bir düzene sahiptir. Bu molekül üzerinde oluşan herhangi rastgele bir etki ancak zarar verir. Amerikalı genetikçi B. G. Ranganathan bunu şöyle açıklar:

Mutasyonlar küçük, rasgele ve zararlıdırlar. Çok ender olarak meydana gelirler ve en iyi ihtimalle etkisizdirler. Bu üç özellik, mutasyonların evrimsel bir gelişme meydana getiremeyeceğini gösterir. Zaten yüksek derecede özelleşmiş bir organizmada meydana gelebilecek rastlantısal bir değişim, ya etkisiz olacaktır ya da zararlı. Bir kol saatinde meydana gelecek rasgele bir değişim kol saatini geliştirmeyecektir. Ona büyük ihtimalle zarar verecek veya en iyi ihtimalle etkisiz olacaktır. Bir deprem bir şehri geliştirmez, ona yıkım getirir. (B. G. Ranganathan, Origins?, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988)

Nitekim bugüne kadar hiçbir yararlı, yani genetik bilgiyi geliştiren mutasyon örneği gözlemlenmedi. Tüm mutasyonların zararlı olduğu görüldü. Anlaşıldı ki, evrim teorisinin "evrim mekanizması" olarak gösterdiği mutasyonlar, gerçekte canlıları sadece tahrip eden, sakat bırakan genetik olaylardır. (İnsanlarda mutasyonun en sık görülen etkisi de kanserdir.) Elbette tahrip edici bir mekanizma "evrim mekanizması" olamaz. Doğal seleksiyon ise, Darwin'in de kabul ettiği gibi, "tek başına hiçbir şey yapamaz." Bu gerçek bizlere doğada hiçbir "evrim mekanizması" olmadığını göstermektedir. Evrim mekanizması olmadığına göre de, evrim denen hayali süreç yaşanmış olamaz.

Fosil Kayıtları:
Ara Formlardan Eser Yok

Evrim teorisinin iddia ettiği senaryonun yaşanmamış olduğunun en açık göstergesi ise fosil kayıtlarıdır.

Evrim teorisine göre bütün canlılar birbirlerinden türemişlerdir. Önceden var olan bir canlı türü, zamanla bir diğerine dönüşmüş ve bütün türler bu şekilde ortaya çıkmışlardır. Teoriye göre bu dönüşüm yüz milyonlarca yıl süren uzun bir zaman dilimini kapsamış ve kademe kademe ilerlemiştir.

Bu durumda, iddia edilen uzun dönüşüm süreci içinde sayısız "ara türler"in oluşmuş ve yaşamış olmaları gerekir.

Örneğin geçmişte, balık özelliklerini taşımalarına rağmen, bir yandan da bazı sürüngen özellikleri kazanmış olan yarı balık-yarı sürüngen canlılar yaşamış olmalıdır. Ya da sürüngen özelliklerini taşırken, bir yandan da bazı kuş özellikle-

ri kazanmış sürüngen-kuşlar ortaya çıkmış olmalıdır. Bunlar, bir geçiş sürecinde oldukları için de, sakat, eksik, kusurlu canlılar olmalıdır. Evrimciler geçmişte yaşamış olduklarına inandıkları bu teorik yaratıklara "ara-geçiş formu" adını verirler.

Eğer gerçekten bu tür canlılar geçmişte yaşamışlarsa bunların sayılarının ve çeşitlerinin milyonlarca hatta milyarlarca olması gerekir. Ve bu ucube canlıların kalıntılarına mutlaka fosil kayıtlarında rastlanması gerekir. Darwin, Türlerin Kökeni'nde bunu şöyle açıklamıştır:

Eğer teorim doğruysa, türleri birbirine bağlayan sayısız ara-geçiş çeşitleri mutlaka yaşamış olmalıdır... Bunların yaşamış olduklarının kanıtları da sadece fosil kalıntıları arasında bulunabilir. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 179)

Darwin'in Yıkılan Umutları

Ancak 19. yüzyılın ortasından bu yana dünyanın dört bir yanında hummalı fosil araştırmaları yapıldığı halde bu ara geçiş formlarına rastlanamamıştır. Yapılan kazılarda ve araştırmalarda elde edilen bütün bulgular, evrimcilerin beklediklerinin aksine, canlıların yeryüzünde birdenbire, eksiksiz ve kusursuz bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermiştir.

Ünlü İngiliz paleontolog (fosil bilimci) Derek W. Ager, bir evrimci olmasına karşın bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Sorunumuz şudur: Fosil kayıtlarını detaylı olarak incelediğimizde, türler ya da sınıflar seviyesinde olsun, sürekli olarak aynı gerçekle karşılaşırız; kademeli evrimle gelişen değil, aniden yeryüzünde oluşan gruplar görürüz. (Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, c. 87, 1976, s. 133)

Yani fosil kayıtlarında, tüm canlı türleri, aralarında hiçbir geçiş formu olmadan eksiksiz biçimleriyle aniden ortaya çıkmaktadırlar. Bu, Darwin'in öngörülerinin tam aksidir. Dahası, bu canlı türlerinin yaratıldıklarını gösteren çok güçlü bir delildir. Çünkü bir canlı türünün, kendisinden evrimleştiği hiçbir atası olmadan, bir anda ve kusursuz olarak ortaya çıkmasının tek açıklaması, o türün yaratılmış olmasıdır. Bu gerçek, ünlü evrimci biyolog Douglas Futuyma tarafından da kabul edilir:

Yaratılış ve evrim, yaşayan canlıların kökeni hakkında yapılabilecek yegane iki açıklamadır. Canlılar dünya üzerinde ya tamamen mükemmel ve eksiksiz bir biçimde ortaya çıkmışlardır ya da böyle olmamıştır. Eğer böyle olmadıysa, bir değişim süreci sayesinde kendilerinden önce var olan bazı canlı türlerinden evrimleşerek meydana gelmiş olmalıdırlar. Ama eğer eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıkmışlarsa, o halde sonsuz güç sahibi bir akıl tarafından yaratıl-

mış olmaları gerekir. (Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. s. 197)

Fosiller ise, canlıların yeryüzünde eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermektedir. Yani "türlerin kökeni", Darwin'in sandığının aksine, evrim değil yaratılıştır.

İnsanın Evrimi Masalı

Evrim teorisini savunanların en çok gündeme getirdikleri konu, insanın kökeni konusudur. Bu konudaki Darwinist iddia, bugün yaşayan modern insanın maymunsu birtakım yaratıklardan geldiğini varsayar. 4-5 milyon yıl önce başladığı varsayılan bu süreçte, modern insan ile ataları arasında bazı "ara form"ların yaşadığı iddia edilir. Gerçekte tümüyle hayali olan bu senaryoda dört temel "kategori" sayılır:

1- Australopithecus

2- Homo habilis

3- Homo erectus

4- Homo sapiens

Evrimciler, insanların sözde ilk maymunsu atalarına "güney maymunu" anlamına gelen "Australopithecus" ismini verirler. Bu canlılar gerçekte soyu tükenmiş bir maymun türünden başka bir şey değildir. Lord Solly Zuckerman ve Prof. Charles Oxnard gibi İngiltere ve ABD'den dünyaca ünlü iki anatomistin Australopithecus örnekleri üzerinde yaptıkları çok geniş kapsamlı çalışmalar, bu canlıların sadece soyu tükenmiş bir maymun türüne ait olduklarını ve insanlarla hiçbir benzerlik taşımadıklarını göstermiştir. (Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, s. 75-94; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, c. 258, s. 389)

Evrimciler insan evriminin bir sonraki safhasını da, "homo" yani insan olarak sınıflandırırlar. İddiaya göre homo serisindeki canlılar, Australopithecuslar'dan daha gelişmişlerdir. Evrimciler, bu farklı canlılara ait fosilleri ardı ardına dizerek hayali bir evrim şeması oluştururlar. Bu şema hayalidir, çünkü gerçekte bu farklı sınıfların arasında evrimsel bir ilişki olduğu asla ispatlanamamıştır. Evrim teorisinin 20. yüzyıldaki en önemli savunucularından biri olan Ernst Mayr, "Homo sapiens'e uzanan zincir gerçekte kayıptır" diyerek bunu kabul eder. (J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, Aralık 1992)

Evrimciler "Australopithecus > Homo habilis > Homo erectus > Homo sapiens" sıralamasını yazarken, bu türlerin her birinin, bir sonrakinin atası olduğu izlenimini verirler. Oysa paleoantropologların son bulguları, Australopithecus, Homo habilis ve Homo erectus'un dünya'nın farklı bölgelerinde aynı dönemlerde

yaşadıklarını göstermektedir. (Alan Walker, Science, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, s. 272)

Dahası Homo erectus sınıflamasına ait insanların bir bölümü çok modern zamanlara kadar yaşamışlar, Homo sapiens neandertalensis ve Homo sapiens sapiens (modern insan) ile aynı ortamda yan yana bulunmuşlardır. (Time, Kasım 1996)

Bu ise elbette bu sınıfların birbirlerinin ataları oldukları iddiasının geçersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Harvard Üniversitesi paleontologlarından Stephen Jay Gould, kendisi de bir evrimci olmasına karşın, Darwinist teorinin içine girdiği bu çıkmazı şöyle açıklar:

Eğer birbiri ile paralel bir biçimde yaşayan üç farklı hominid (insanımsı) çizgisi varsa, o halde bizim soy ağacımıza ne oldu? Açıktır ki, bunların biri diğerinden gelmiş olamaz. Dahası, biri diğeriyle karşılaştırıldığında evrimsel bir gelişme trendi göstermemektedirler. (S. J. Gould, Natural History, c. 85, 1976, s. 30)

Kısacası, medyada ya da ders kitaplarında yer alan hayali bir takım "yarı maymun, yarı insan" canlıların çizimleriyle, yani sırf propaganda yoluyla ayakta tutulmaya çalışılan insanın evrimi senaryosu, hiçbir bilimsel temeli olmayan bir masaldan ibarettir. Bu konuyu uzun yıllar inceleyen, özellikle Australopithecus fosilleri üzerinde 15 yıl araştırma yapan İngiltere'nin en ünlü ve saygın bilim adamlarından Lord Solly Zuckerman, bir evrimci olmasına rağmen, ortada maymunsu canlılardan insana uzanan gerçek bir soy ağacı olmadığı sonucuna varmıştır.

Zuckerman bir de ilginç bir "bilim skalası" yapmıştır. Bilimsel olarak kabul ettiği bilgi dallarından, bilim dışı olarak kabul ettiği bilgi dallarına kadar bir yelpaze oluşturmuştur. Zuckerman'ın bu tablosuna göre en "bilimsel" -yani somut verilere dayanan- bilgi dalları kimya ve fiziktir. Yelpazede bunlardan sonra biyoloji bilimleri, sonra da sosyal bilimler gelir. Yelpazenin en ucunda, yani en "bilim dışı" sayılan kısımda ise, Zuckerman'a göre, telepati, altıncı his gibi "duyum ötesi algılama" kavramları ve bir de "insanın evrimi" vardır! Zuckerman, yelpazenin bu ucunu şöyle açıklar:

Objektif gerçekliğin alanından çıkıp da, biyolojik bilim olarak varsayılan bu alanlara -yani duyum ötesi algılamaya ve insanın fosil tarihinin yorumlanmasına- girdiğimizde, evrim teorisine inanan bir kimse için herşeyin mümkün olduğunu görürüz. Öyle ki teorilerine kesinlikle inanan bu kimselerin çelişkili bazı yargıları aynı anda kabul etmeleri bile mümkündür. (Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, s. 19)

İşte insanın evrimi masalı da, teorilerine körü körüne inanan birtakım insanların buldukları bazı fosilleri ön yargılı bir biçimde yorumlamalarından ibarettir.

Darwin Formülü!

Şimdiye kadar ele aldığımız tüm teknik delillerin yanında, isterseniz evrimcilerin nasıl saçma bir inanışa sahip olduklarını bir de çocukların bile anlayabileceği kadar açık bir örnekle özetleyelim.

Evrim teorisi canlılığın tesadüfen oluştuğunu iddia eder. Dolayısıyla bu iddiaya göre cansız ve şuursuz atomlar biraraya gelerek önce hücreyi oluşturmuşlardır ve sonrasında aynı atomlar bir şekilde diğer canlıları ve insanı meydana getirmişlerdir. Şimdi düşünelim; canlılığın yapıtaşı olan karbon, fosfor, azot, potasyum gibi elementleri biraraya getirdiğimizde bir yığın oluşur. Bu atom yığını, hangi işlemden geçirilirse geçirilsin, tek bir canlı oluşturamaz. İsterseniz bu konuda bir "deney" tasarlayalım ve evrimcilerin aslında savundukları, ama yüksek sesle dile getiremedikleri iddiayı onlar adına "Darwin Formülü" adıyla inceleyelim:

Evrimciler, çok sayıda büyük varilin içine canlılığın yapısında bulunan fosfor, azot, karbon, oksijen, demir, magnezyum gibi elementlerden bol miktarda koysunlar. Hatta normal şartlarda bulunmayan ancak bu karışımın içinde bulunmasını gerekli gördükleri malzemeleri de bu varillere eklesinler. Karışımların içine, istedikleri kadar amino asit, istedikleri kadar da (bir tekinin bile rastlantısal oluşma ihtimali 10-950 olan) protein doldursunlar. Bu karışımlara istedikleri oranda ısı ve nem versinler. Bunları istedikleri gelişmiş cihazlarla karıştırsınlar. Varillerin başına da dünyanın önde gelen bilim adamlarını koysunlar. Bu uzmanlar babadan oğula, kuşaktan kuşağa aktararak nöbetleşe milyarlarca, hatta trilyonlarca sene sürekli varillerin başında beklesinler. Bir canlının oluşması için hangi şartların var olması gerektiğine inanılıyorsa hepsini kullanmak serbest olsun. Ancak, ne yaparlarsa yapsınlar o varillerden kesinlikle bir canlı çıkartamazlar. Zürafaları, aslanları, arıları, kanaryaları, bülbülleri, papağanları, atları, yunusları, gülleri, orkideleri, zambakları, karanfilleri, muzları, portakalları, elmaları, hurmaları, domatesleri, kavunları, karpuzları, incirleri, zeytinleri, üzümleri, şeftalileri, tavus kuşlarını, sülünleri, renk renk kelebekleri ve bunlar gibi milyonlarca canlı türünden hiçbirini oluşturamazlar. Değil burada birkaçını saydığımız bu canlı varlıkları, bunların tek bir hücresini bile elde edemezler.

Kısacası, bilinçsiz atomlar biraraya gelerek hücreyi oluşturamazlar. Sonra yeni bir karar vererek bir hücreyi ikiye bölüp, sonra art arda başka kararlar alıp, elektron mikroskobunu bulan, sonra kendi hücre yapısını bu mikroskop altında izleyen profesörleri oluşturamazlar. Madde, ancak Allah (cc)'ın üstün yaratmasıyla hayat bulur. Bunun aksini iddia eden evrim teorisi ise, akla tamamen aykırı

bir safsatadır. Evrimcilerin ortaya attığı iddialar üzerinde biraz bile düşünmek, üstteki örnekte olduğu gibi, bu gerçeği açıkça gösterir.

Göz ve Kulaktaki Teknoloji

Evrim teorisinin kesinlikle açıklama getiremeyeceği bir diğer konu ise göz ve kulaktaki üstün algılama kalitesidir.

Gözle ilgili konuya geçmeden önce "Nasıl görürüz?" sorusuna kısaca cevap verelim. Bir cisimden gelen ışınlar, gözde retinaya ters olarak düşer. Bu ışınlar, buradaki hücreler tarafından elektrik sinyallerine dönüştürülür ve beynin arka kısmındaki görme merkezi denilen küçücük bir noktaya ulaşır. Bu elektrik sinyalleri bir dizi işlemden sonra beyindeki bu merkezde görüntü olarak algılanır. Bu bilgiden sonra şimdi düşünelim:

Beyin ışığa kapalıdır. Yani beynin içi kapkaranlıktır, ışık beynin bulunduğu yere kadar giremez. Görüntü merkezi denilen yer kapkaranlık, ışığın asla ulaşmadığı, belki de hiç karşılaşmadığınız kadar karanlık bir yerdir. Ancak siz bu zifiri karanlıkta ışıklı, pırıl pırıl bir dünyayı seyretmektesiniz.

Üstelik bu o kadar net ve kaliteli bir görüntüdür ki 21. yüzyıl teknolojisi bile her türlü imkana rağmen bu netliği sağlayamamıştır. Örneğin şu anda okuduğunuz kitaba, kitabı tutan ellerinize bakın, sonra başınızı kaldırın ve çevrenize bakın.

Şu anda gördüğünüz netlik ve kalitedeki bu görüntüyü başka bir yerde gördünüz mü? Bu kadar net bir görüntüyü size dünyanın bir numaralı televizyon şirketinin ürettiği en gelişmiş televizyon ekranı dahi veremez. 100 yıldır binlerce mühendis bu netliğe ulaşmaya çalışmaktadır. Bunun için fabrikalar, dev tesisler kurulmakta, araştırmalar yapılmakta, planlar ve tasarımlar geliştirilmektedir. Yine bir TV ekranına bakın, bir de şu anda elinizde tuttuğunuz bu kitaba. Arada büyük bir netlik ve kalite farkı olduğunu göreceksiniz. Üstelik, TV ekranı size iki boyutlu bir görüntü gösterir, oysa siz üç boyutlu, derinlikli bir perspektifi izlemektesiniz.

Uzun yıllardır on binlerce mühendis üç boyutlu TV yapmaya, gözün görme kalitesine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Evet, üç boyutlu bir televizyon sistemi yapabildiler ama onu da gözlük takmadan üç boyutlu görmek mümkün değil, kaldı ki bu suni bir üç boyuttur. Arka taraf daha bulanık, ön taraf ise kağıttan dekor gibi durur. Hiçbir zaman gözün gördüğü kadar net ve kaliteli bir görüntü oluşmaz. Kamerada da, televizyonda da mutlaka görüntü kaybı meydana gelir.

İşte evrimciler, bu kaliteli ve net görüntüyü oluşturan mekanizmanın tesadüfen oluştuğunu iddia etmektedirler. Şimdi biri size, odanızda duran televizyon tesadüfler sonucunda oluştu, atomlar biraraya geldi ve bu görüntü oluşturan aleti meydana getirdi dese ne düşünürsünüz. Binlerce kişinin biraraya gelip yapamadığını şuursuz atomlar nasıl yapsın?

Gözün gördüğünden daha ilkel olan bir görüntüyü oluşturan alet tesadüfen oluşamıyorsa, gözün ve gözün gördüğü görüntünün de tesadüfen oluşamayacağı çok açıktır. Aynı durum kulak için de geçerlidir. Dış kulak, çevredeki sesleri kulak kepçesi vasıtasıyla toplayıp orta kulağa iletir; orta kulak aldığı ses titreşimlerini güçlendirerek iç kulağa aktarır; iç kulak da bu titreşimleri elektrik sinyallerine dönüştürerek beyne gönderir. Aynen görmede olduğu gibi duyma işlemi de beyindeki duyma merkezinde gerçekleşir.

Gözdeki durum kulak için de geçerlidir, yani beyin, ışık gibi sese de kapalıdır, ses geçirmez. Dolayısıyla dışarısı ne kadar gürültülü de olsa beynin içi tamamen sessizdir. Buna rağmen en net sesler beyinde algılanır. Ses geçirmeyen beyninizde bir orkestranın senfonilerini dinlersiniz, kalabalık bir ortamın tüm gürültüsünü duyarsınız. Ama o anda hassas bir cihazla beyninizin içindeki ses düzeyi ölçülse, burada keskin bir sessizliğin hakim olduğu görülecektir.

Net bir görüntü elde edebilmek ümidiyle teknoloji nasıl kullanılıyorsa, ses için de aynı çabalar onlarca yıldır sürdürülmektedir. Ses kayıt cihazları, müzik setleri, birçok elektronik alet, sesi algılayan müzik sistemleri bu çalışmalardan bazılarıdır. Ancak, tüm teknolojiye, bu teknolojide çalışan binlerce mühendise ve uzmana rağmen kulağın oluşturduğu netlik ve kalitede bir sese ulaşılamamıştır. En büyük müzik sistemi şirketinin ürettiği en kaliteli müzik setini düşünün. Sesi kaydettiğinde mutlaka sesin bir kısmı kaybolur veya az da olsa mutlaka parazit oluşur veya müzik setini açtığınızda daha müzik başlamadan bir cızırtı mutlaka duyarsınız. Ancak insan vücudundaki teknolojinin ürünü olan sesler son derece net ve kusursuzdur. Bir insan kulağı, hiçbir zaman müzik setinde olduğu gibi cızırtılı veya parazitli algılamaz; ses ne ise tam ve net bir biçimde onu algılar. Bu durum, insan yaratıldığı günden bu yana böyledir.

Şimdiye kadar insanoğlunun yaptığı hiçbir görüntü ve ses cihazı, göz ve kulak kadar hassas ve başarılı birer algılayıcı olamamıştır. Ancak görme ve işitme olayında, tüm bunların ötesinde, çok büyük bir gerçek daha vardır.

Beynin İçinde Gören ve Duyan Şuur Kime Aittir?

Beynin içinde, ışıl ışıl renkli bir dünyayı seyreden, senfonileri, kuşların cıvıltılarını dinleyen, gülü koklayan kimdir?

İnsanın gözlerinden, kulaklarından, burnundan gelen uyarılar, elektrik sinyali olarak beyne gider. Biyoloji, fizyoloji veya biyokimya kitaplarında bu görüntünün beyinde nasıl oluştuğuna dair birçok detay okursunuz. Ancak, bu konu hakkındaki en önemli gerçeğe hiçbir yerde rastlayamazsınız: Beyinde, bu elektrik sinyallerini görüntü, ses, koku ve his olarak algılayan kimdir? Beynin içinde göze, kulağa, burna ihtiyaç duymadan tüm bunları algılayan bir şuur bulunmaktadır. Bu şuur kime aittir. Elbette bu şuur beyni oluşturan sinirler, yağ tabakası ve sinir hücrelerine ait değildir. İşte bu yüzden, herşeyin maddeden ibaret oldu-

ğunu zanneden Darwinist-materyalistler bu sorulara hiçbir cevap verememektedirler. Çünkü bu şuur, Allah (cc)'ın yaratmış olduğu ruhtur. Ruh, görüntüyü seyretmek için göze, sesi duymak için kulağa ihtiyaç duymaz. Bunların da ötesinde düşünmek için beyne ihtiyaç duymaz.

Bu açık ve ilmi gerçeği okuyan her insanın, beynin içindeki birkaç santimetreküplük, kapkaranlık mekana tüm kainatı üç boyutlu, renkli, gölgeli ve ışıklı olarak sığdıran Yüce Allah (cc)'ı düşünüp, O'ndan korkup, O'na sığınması gerekir.

Materyalist Bir İnanç

Buraya kadar incelediklerimiz, evrim teorisinin bilimsel bulgularla açıkça çelişen bir iddia olduğunu göstermektedir. Teorinin hayatın kökeni hakkındaki iddiası bilime aykırıdır, öne sürdüğü evrim mekanizmalarının hiçbir evrimleştirici etkisi yoktur ve fosiller teorinin gerektirdiği ara formların yaşamadıklarını göstermektedir. Bu durumda, elbette, evrim teorisinin bilime aykırı bir düşünce olarak bir kenara atılması gerekir. Nitekim tarih boyunca dünya merkezli evren modeli gibi pek çok düşünce, bilimin gündeminden çıkarılmıştır. Ama evrim teorisi ısrarla bilimin gündeminde tutulmaktadır. Hatta bazı insanlar teorinin eleştirilmesini "bilime saldırı" olarak göstermeye bile çalışmaktadırlar. Peki neden?..

Bu durumun nedeni, evrim teorisinin bazı çevreler için, kendisinden asla vazgeçilemeyecek dogmatik bir inanış oluşudur. Bu çevreler, materyalist felsefeye körü körüne bağlıdırlar ve Darwinizm'i de doğaya getirilebilecek yegane materyalist açıklama olduğu için benimsemektedirler.

Bazen bunu açıkça itiraf da ederler. Harvard Üniversitesi'nden ünlü bir genetikçi ve aynı zamanda önde gelen bir evrimci olan Richard Lewontin, "önce materyalist, sonra bilim adamı" olduğunu şöyle itiraf etmektedir:

Bizim materyalizme bir inancımız var, 'a priori' (önceden kabul edilmiş, doğru varsayılmış) bir inanç bu. Bizi dünyaya materyalist bir açıklama getirmeye zorlayan şey, bilimin yöntemleri ve kuralları değil. Aksine, materyalizme olan 'a priori' bağlılığımız nedeniyle, dünyaya materyalist bir açıklama getiren araştırma yöntemlerini ve kavramları kurguluyoruz. Materyalizm mutlak doğru olduğuna göre de, İlahi bir açıklamanın sahneye girmesine izin veremeyiz. (Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World", The New York Review of Books, 9 Ocak 1997, s.28)

Bu sözler, Darwinizm'in, materyalist felsefeye bağlılık uğruna yaşatılan bir dogma olduğunun açık ifadeleridir. Bu dogma, maddeden başka hiçbir varlık olmadığını varsayar. Bu nedenle de cansız, bilinçsiz maddenin, hayatı yarattığına inanır. Milyonlarca farklı canlı türünün; örneğin kuşların, balıkların, zürafaların, kaplanların, böceklerin, ağaçların, çiçeklerin, balinaların ve insanların maddenin kendi içindeki etkileşimlerle, yani yağan yağmurla, çakan şimşekle, cansız mad-

denin içinden oluştuğunu kabul eder. Gerçekte ise bu, hem akla hem bilime aykırı bir kabuldür. Ama Darwinistler kendi deyimleriyle "İlahi bir açıklamanın sahneye girmemesi" için, bu kabulü savunmaya devam etmektedirler.

Canlıların kökenine materyalist bir ön yargı ile bakmayan insanlar ise, şu açık gerçeği göreceklerdir: Tüm canlılar, üstün bir güç, bilgi ve akla sahip olan bir Yaratıcının eseridirler. Yaratıcı, tüm evreni yoktan var eden, en kusursuz biçimde düzenleyen ve tüm canlıları yaratıp şekillendiren Allah (cc)'tır.

Evrim Teorisi Dünya Tarihinin En Etkili Büyüsüdür

Burada şunu da belirtmek gerekir ki, ön yargısız, hiçbir ideolojinin etkisi altında kalmadan, sadece aklını ve mantığını kullanan her insan, bilim ve medeniyetten uzak toplumların hurafelerini andıran evrim teorisinin inanılması imkansız bir iddia olduğunu kolaylıkla anlayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, evrim teorisine inananlar, büyük bir varilin içine birçok atomu, molekülü, cansız maddeyi dolduran ve bunların karışımından zaman içinde düşünen, akleden, buluşlar yapan profesörlerin, üniversite öğrencilerinin, Einstein, Hubble gibi bilim adamlarının, Frank Sinatra, Charlton Heston gibi sanatçıların, bunun yanı sıra ceylanların, limon ağaçlarının, karanfillerin çıkacağına inanmaktadırlar. Üstelik, bu saçma iddiaya inananlar bilim adamları, profesörler, kültürlü, eğitimli insanlardır. Bu nedenle evrim teorisi için "dünya tarihinin en büyük ve en etkili büyüsü" ifadesini kullanmak yerinde olacaktır. Çünkü, dünya tarihinde insanların bu derece aklını başından alan, akıl ve mantıkla düşünmelerine imkan tanımayan, gözlerinin önüne sanki bir perde çekip çok açık olan gerçekleri görmelerine engel olan bir başka inanç veya iddia daha yoktur. Bu, Afrikalı bazı kabilelerin totemlere, Sebe halkının Güneş'e tapmasından, Hz. İbrahim'in kavminin elleri ile yaptıkları putlara, Hz. Musa'nın kavminin altından yaptıkları buzağıya tapmalarından çok daha vahim ve akıl almaz bir körlüktür. Gerçekte bu durum, Allah (cc)'ın Kuran'da işaret ettiği bir akılsızlıktır. Allah (cc), bazı insanların anlayışlarının kapanacağını ve gerçekleri görmekten aciz duruma düşeceklerini birçok ayetinde bildirmektedir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

Şüphesiz, inkar edenleri uyarsan da, uyarmasan da, onlar için fark etmez; inanmazlar. Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir; gözlerinin üzerinde perdeler vardır. Ve büyük azap onlaradır. (Bakara Suresi, 6-7)

...Kalpleri vardır bununla kavrayıp-anlamazlar, gözleri vardır bununla görmezler, kulakları vardır bununla işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır. (Araf Suresi, 179)

Allah (cc) Hicr Suresi'nde ise, bu insanların mucizeler görseler bile inanmayacak kadar büyülendiklerini şöyle bildirir:

Onların üzerlerine gökyüzünden bir kapı açsak, ordan yukarı yükselseler de, mutlaka: "Gözlerimiz döndürüldü, belki biz büyülenmiş bir topluluğuz" diyeceklerdir. (Hicr Suresi, 14-15)

Bu kadar geniş bir kitlenin üzerinde bu büyünün etkili olması, insanların gerçeklerden bu kadar uzak tutulmaları ve 150 yıldır bu büyünün bozulmaması ise, kelimelerle anlatılamayacak kadar hayret verici bir durumdur. Çünkü, bir veya birkaç insanın imkansız senaryolara, saçmalık ve mantıksızlıklarla dolu iddialara inanmaları anlaşılabilir. Ancak dünyanın dört bir yanındaki insanların, şuursuz ve cansız atomların ani bir kararla biraraya gelip; olağanüstü bir organizasyon, disiplin, akıl ve şuur gösterip kusursuz bir sistemle işleyen evreni, canlılık için uygun olan her türlü özelliğe sahip olan Dünya gezegenini ve sayısız kompleks sistemle donatılmış canlıları meydana getirdiğine inanmasının, "büyü"den başka bir açıklaması yoktur.

Nitekim, Allah (cc) Kuran'da, inkarcı felsefenin savunucusu olan bazı kimselerin, yaptıkları büyülerle insanları etkilediklerini Hz. Musa ve Firavun arasında geçen bir olayla bizlere bildirmektedir. Hz. Musa, Firavun'a hak dini anlattığında, Firavun Hz. Musa'ya, kendi "bilgin büyücüleri" ile insanların toplandığı bir yerde karşılaşmasını söyler. Hz. Musa, büyücülerle karşılaştığında, büyücülere önce onların marifetlerini sergilemelerini emreder. Bu olayın anlatıldığı ayet şöyledir:

(Musa:) "Siz atın" dedi. (Asalarını) atıverince, insanların gözlerini büyüleyiverdiler, onları dehşete düşürdüler ve (ortaya) büyük bir sihir getirmiş oldular. (Araf Suresi, 116)

Görüldüğü gibi Firavun'un büyücüleri yaptıkları "aldatmacalar"la -Hz. Musa ve ona inananlar dışında- insanların hepsini büyüleyebilmişlerdir. Ancak, onların attıklarına karşılık Hz. Musa'nın ortaya koyduğu delil, onların bu büyüsünü, Kuran'daki ifadeyle "uydurduklarını yutmuş" yani etkisiz kılmıştır:

Biz de Musa'ya: "Asanı fırlatıver" diye vahyettik. (O da fırlatıverince) bir de baktılar ki, o bütün uydurduklarını derleyip-toparlayıp yutuyor. Böylece hak yerini buldu, onların bütün yapmakta oldukları geçersiz kaldı. Orada yenilmiş oldular ve küçük düşmüşler olarak tersyüz çevrildiler. (Araf Suresi, 117-119)

Ayetlerde de bildirildiği gibi, daha önce insanları büyüleyerek etkileyen bu kişilerin yaptıklarının bir sahtekarlık olduğunun anlaşılması ile, söz konusu insanlar küçük düşmüşlerdir. Günümüzde de bir büyünün etkisiyle, bilimsellik kılıfı altında son derece saçma iddialara inanan ve bunları savunmaya hayatlarını adayanlar, eğer bu iddialardan vazgeçmezlerse gerçekler tam anlamıyla açığa çıktığında ve "büyü bozulduğunda" küçük duruma düşeceklerdir.

Nitekim yaklaşık 60 yaşına kadar evrimi savunan ve ateist bir felsefeci olan, ancak daha sonra gerçekleri gören Malcolm Muggeridge evrim teorisinin yakın gelecekte düşeceği durumu şöyle açıklamaktadır:

Ben kendim, evrim teorisinin, özellikle uygulandığı alanlarda, geleceğin tarih kitaplarındaki en büyük espri malzemelerinden biri olacağına ikna oldum. Gelecek kuşak, bu kadar çürük ve belirsiz bir hipotezin inanılmaz bir saflıkla kabul edilmesini hayretle karşılayacaktır. (Malcolm Muggeridge, The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, s.43)

Bu gelecek, uzakta değildir aksine çok yakın bir gelecekte insanlar "tesadüfler"in ilah olamayacaklarını anlayacaklar ve evrim teorisi dünya tarihinin en büyük aldatmacası ve en şiddetli büyüsü olarak tanımlanacaktır. Bu şiddetli büyü, büyük bir hızla dünyanın dört bir yanında insanların üzerinden kalkmaya başlamıştır. Artık evrim aldatmacasının sırrını öğrenen birçok insan, bu aldatmacaya nasıl kandığını hayret ve şaşkınlıkla düşünmektedir.

Sünnet; Kuran'ın, son peygamber, alemlere rahmet, büyük ahlak sahibi, müminlere pek düşkün, onların sıkıntıya düşmesi kendisine çok ağır gelen, iman edenlerin ağır yüklerini, üzerlerindeki taassup zincirlerini kaldıran, Allah (cc)'ın elçisi Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)
tarafından yorumlanarak hayata geçirilmesidir.

Resulullah (sav), tüm insanlar için en güzel örnektir. Mümin, Resulullah (sav)'ın sünnetine bakar ve uygulamaları ondan öğrenir. Peygamberimiz (sav)'in tüm hayatında, en küçük ayrıntıyı bile ihmal etmeme derecesinde bir ciddiyet, sorumluluk ve hassasiyet görülmektedir. Bu durum, Resulullah (sav)'ın ümmetine Kuran ile birlikte bir de "hikmet"i öğretmekte oluşunun bir sonucudur.

‹slam ancak sünnetle birlikte uygulanabilir. Kuran, ancak sünnetin yardımıyla ümmet tarafından tam olarak anlaşılıp hayata geçirilebilir. Sünnet ise, Resulullah (sav)'ın sahih hadislerinin toplanması ve sonra da büyük alimler tarafından yorumlanması ile oluşan Ehl-i Sünnet itikadıdır.

Bu kitapta Ehl-i Sünnet itikadının esasları anlatılarak, konunun önemi bir kere daha hatırlatılmaktadır. Unutulmamalıdır ki Sünnet-i Senniye'yi terk edenler büyük bir sevap kaybına uğrayacaklar, hesap gününde Resullullah (sav)'in şefaatinden de mahrum kalacaklardır.

YAZAR HAKKINDA

Harun Yahya müstear ismini kullanan Adnan Oktar, 1956 yılında Ankara'da doğdu. 1980'li yıllardan bu yana, imani, bilimsel ve siyasi konularda pek çok eser hazırladı. Bunların yanı sıra, yazarın evrimcilerin sahtekarlıklarını, iddialarının geçersizliğini ve Darwinizm'in kanlı ideolojilerle olan karanlık bağlantılarını ortaya koyan çok önemli eserleri bulunmaktadır.

Yazarın tüm çalışmalarındaki ortak hedef, Kuran'ın tebliğini dünyaya ulaştırmak, böylelikle insanları Allah'ın varlığı, birliği ve ahiret gibi temel imani konular üzerinde düşünmeye sevk etmek ve inkarcı sistemlerin çürük temellerini ve sapkın uygulamalarını gözler önüne sermektir. Nitekim yazarın, bugüne kadar 57 ayrı dile çevrilen yaklaşık 250 eseri, dünya çapında geniş bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir.

Harun Yahya Külliyatı, -Allah'ın izniyle- 21. yüzyılda dünya insanlarını Kuran'da tarif edilen huzur ve barışa, doğruluk ve adalete, güzellik ve mutluluğa taşımaya bir vesile olacaktır.